

Konverzia mestského bloku v Ľublani

diplomová práca

urbanisticko - architektonická štúdia
úprav vnútrobloku v centre Ľublane
vrátane návrhu novostavby Kultúrneho centra a
Experimentálneho divadla

autor:
Bc. Tatiana Uhríková

vedúci práce:
Ing. arch. VÍTĚZSLAV NOVÝ
Brno 2022

Čestné prehlásenie:

Prehlasujem, že predložená práca je mojím pôvodným dielom, ktoré som vypracovala samostatne, pod vedením Ing. arch. Vítězslava Nového. Akákoľvek literatúra a zdroje, z ktorých som behom vypracovávania diplomovej práce čerpala, uvádzam v zozname použitej literatúry a zdrojov, prípadne na príslušnom mieste v dokumentácii. V práci boli použité analytické podklady vypracované v zimnom semestri 2021/2022 v ateliéri pod vedením Ing. arch. Ora Ettlingera a Ing. arch. Tomáza Novjľana na Fakulte architektúry Univerzity v Lublani, a tiež podklady vypracované v Modulovom seminári pod vedením prof. Ing. arch. Moniky Mitášovej, Ph.D.

V Brne, dňa 08.05. 2022

Tatiana Uhníková

systém organizácie dokumentu:

Paré obsahuje tri hlavné časti, ktoré sú od seba vzájomne odlišené. Ide o teoretické a analytické podklady, vypracované v zimnom semestri 2021/2022 počas študijného pobytu na Fakulte architektúry v Lublani a podklady pripravené v Modulovom seminári. Posledná časť je časť návrhová, ktorá sa skladá z urbanisticko - architektonického návrhu kultúrneho centra s divadelnou scénou a ich bezprostredného okolia. Všetky časti uvedené v dokumentácii sú odlišené kapitolami a rovnako aj systémom značiek. Tento systém má čitateľovi uľahčiť orientáciu v podkladoch, a zároveň pomôcť plne pochopiť veškeré kroky, ktoré boli k dokončeniu diplomovej práce potrebné. Ich vzájomná väzba vyústila až do architektonického štúdie, ktorá reaguje na kontext lokality a miesta.

„V momente, kedy dôjde k pomenovaniu určitého priestoru, priestor získa význam a stáva sa miestom. Miesto môže vzniknúť skrz transformáciu priestoru, ktorému bol daný zmysel.“

Marc Augé

Anotácia:

Návrh urbanisticko - architektonickej štúdie vnútrobloku slúži ako ideový koncept rekonverzie historického mestského bloku Lublane a zároveň ponúka možné odpovede na problematiku zahusťovania centier miest, využitia vágnych mestských priestorov, ktoré stratili svoj význam. Prvá časť návrhu sa zaoberá riešením mikrourbanizmu vnútrobloku, ktorý v súčasnosti prechádza mnohými stavebnými úpravami, ktoré ale nakoniec viedli k jeho devastácii a degradácii prostredia. Návrh urbanizmu reaguje na živelnosť mestského organizmu, rešpektuje jeho jedinečný kontext a má za úlohu vytvoriť prirodzené prostredie, ktoré je schopné stať sa súčasťou lokality bez narušenia jej pôvodnej integrity a charakteru.

Druhá časť návrhu predstavuje architektonickú štúdiu Kultúrneho centra s divadelnou scénou, ktorého idea a koncept vznikli ako výsledok úvah o zahusťovaní mesta a využívaní potenciálu „prázdnych miest“ za účelom priniesť nové kvality a nový impulz života. Rovnako uplatňuje aj poznatky z diela Christophera Alexandra a jeho Jazyka vzorov, ktorý slúžil ako teoretický základ a veľký zdroj inšpirácie. Analytická časť a proces práce prirodzene vyústili do programu kultúrneho centra a divadla, ako vhodného a chýbajúceho prvku mesta, ktorý vytvorí silné centrum aktivity naprieč rozličnými vekovými skupinami a komunitou. Organizácia hmotovej štruktúry jednotlivých náplní a rozdelenie programu odpovedá na otázky urbanizmu, konkrétnych predstáv o fungovaní lokality, kvality prostredia a vytvárania pozitívnej geometrie verejného priestoru. Funkčná náplň v centre odzrkadľuje myšlienku zahusťovania v rámci organizácie priestoru a vytvára organizmus mesta v meste. Termín zahusťovania nie je myslený primárne ako zahusťovanie formálne, ale obsahové, ktoré prináša množstvo nových, rôznorodých aktivít do riešeného územia.

ENG:

The design of the urban - architectural study of the inner block serves as an ideological concept of the conversion of the inner block of the historic city center of Ljubljana and at the same time offers possible answers to the problem of thickening city centers, the use of vague urban spaces that have lost their significance. The first part of the proposal deals with the solution of micro urbanism of the inner block, which is currently undergoing many building modifications, which ultimately lead to its devastation and degradation of the environment. The design of urbanism responds to the naturalness of the urban environment, respects its unique context, and aims to create a natural environment that can become part of the site without compromising its original integrity and character.

The second part of the design is an architectural study of the cultural center, whose idea and concept arose as a result of considerations about the thickening of the city and the use of the potential of “empty places” to bring new qualities and a new impetus to life. I also apply the knowledge from the work of Christopher Alexander and his Language of Patterns, which served as a theoretical basis and a great source of inspiration. The analytical part and the process of work naturally resulted in the program of the cultural center as a suitable and missing element of the city, which will create a strong center of activity across different age groups and the community. The organization of the material structure and division of the program answers the questions of urbanism, specific ideas about the operation of the site, the quality of the environment, and the creation of a positive geometry of public space. The functional content in the center reflects the idea of thickening within the organization of space and creates the organism of the city in the city.

Moje veľké poďakovanie patrí pánu architektovi Novému, za trpezlivé a odborné vedenie tejto diplomovej práce, a za jeho neúnavné úsilie a čas, ktorý mi venoval, a za cenné rady, ktoré ma posúvali napred. Jeho ľudský a otvorený prístup, rovnako ako jeho dlhoročné skúsenosti sa stali počas môjho štúdia na Fakulte architektúry nenahraditeľnými. Tento prístup sa pre mňa stal prínosným nie len profesne, ale aj ľudsky.

Tak isto ďakujem mojej rodine a priateľom, ktorí ma na tejto dlhej ceste bezpodmienečne podporovali a verili v jej úspešné zakončenie, tiež za ich trpezlivosť a vytrvalosť v znášaní nálad študenta architektúry.

Moja vďaka patrí aj profesorom a architektom z Fakulty architektúry v Lubľani - prof. Or Ettlingerovi a prof. Tomáš Novljanovi. Vďaka nim som mala možnosť nahliadnuť do novej sféry objavovania architektúry a učiť sa schopnosti tvoriť z iného uhla pohľadu. Ich obrovské nadšenie a ochota zdieľať vedomosti, ktoré počas štúdia, ale aj počas svojej dlhoročnej praxe nadobudli, sa pre mňa stali nevyčerpateľným zdrojom inšpirácie, a dovoľm si tvrdiť, že ich pohľad na vec zmenil moje vnímanie tejto náročnej profesie.

V neposlednom rade, veľká vďaka patrí tiež pani profesorke Mitášovej, ktorej vedenie prispelo k formovaniu obsahu tejto práce a rovnako aj pánovi inžinierovi Hlavsovi a pánovi profesorovi Chybíkovi, za ich pomoc, rady a trpezlivosť.

Konverzia mestského bloku v Ľublani

diplomový projekt
Bc. Tatiana Uhríková

Termín zadání diplomové práce:
14.2.2022

Termín odevzdání diplomové práce:
09.5.2022

Téma:

Diplomový projekt bude zameraný na konverziu a revitalizáciu mestského bloku v historickom centre Ľublany. Projekt nadväzuje na analytickú časť tretieho semestra magisterského štúdia. Návrh bude zameraný na analýzu vybraného územia, charakteristiku problémových oblastí a ich následné riešenie rešpektujúce miestne predpisy. Študent s prihliadnutím na miestnu legislatívu a miestne danosti nájde vhodné konštrukčné riešenia a návrhy. Projekt reaguje na aktuálne problémy zahusťovania mestských centier a konverzií opustených mestských budov.

Ciel:

Cieľom projektu je definovať otázky a odpovede na problémy mestských blokov a ich funkčne zmiešanú štruktúru. Skúma aj ľudské vnímanie verejného priestoru a jeho vplyv naň. Návrh sa snaží uplatniť princípy zodpovedajúce charakteru prostredia, materiálnemu a kultúrnemu kontextu, ale aj ľudským potrebám a hodnotám stelesneným v architektúre.

Obsah:

I. výkresová dokumentácia (tlačený booklet)

- teoretický výskum a jeho zhrnutie
- popis a analýza lokality a kontextu
- popis projektu
- základný rozbor a údaje charakterizujúce miesto, zdôvodnenie zámerov návrhu, popis existujúcich podmienok, limitov využitia, popis priestorových vzťahov, architektonicko-technické riešenie návrhu, návrhová myšlienka, ekonomické zhodnotenie návrhu
- urbanistický koncept širšieho územia, urbanistická analýza, krajinný dizajn v mierke 1:1000/1:2000
- situačný plán a pôdorysy všetkých podlaží dokumentujúce priestorové dispozičné riešenie s významným jednotlivých priestorov a miestností
- rezy popisujúce charakter navrhovaného objektu vrátane konštrukcii suterénu objektu a úrovni terénu v mierke 1:50/1:100/1:200
- axonometria, perspektívy alebo vizualizácie - exteriér a interiér
- charakteristický detail fasádneho rezu objektu v mierke 1:20/1:50

II. fyzické modely

- model návrhu v mierke 1:100/1:200
- urbanistický model 1:500/1:1000

III. prezentačné plagáty - min. jeden plagát veľkosti B1

študent: Bc. Tatiana Uhríková

vedúci práce: Ing. arch. Vítězslav Nový

vedúci ústavu: doc. Ing. arch. Josef Kiszka

dekan Fakulty architektúry v Brne:
Ing.arch. MArch Jan Kristek Ph.D.

Odporúčaná literatúra:

Ch. Norberg –Schulz: Genius Loci (Odeon, Praha 1994)

Alvaro Siza: Tradice je výzva k inovaci (Architekt č. 12/96)

Rem Koolhaas: Delirious New York

Juhani Pallasmaa: Myslicí ruka (Archa 2012)

Juhani Pallasmaa: Oči kůže (Archa 2012)

Eduardo Souto de Moura: Rozhovory se studenty (Archa)

Peter Zumthor: Promýšlet architekturu (Archa), Atmosféry (Archa)

Michael Cadwell: Zvláštní detaily (Archa 2012)

Petr Kratochvíl: Architektura a veřejný prostor (Zlatý řez 2012)

Ivan Koleček: Vrstvy (Arbor vitae, 2010)

Karsten Harries: Etická funkce architektury – část třetí: Prostor, čas a přebývání (Arbor vitae, 2011)

Fakulta architektúry, Vysoké učení technické v Brně / Poříčí 273/5 / 639 00 / Brno

Conversion of a city block in Ljubljana

diploma project
Bc. Tatiana Uhríková

Diploma thesis submission date:
14.2.2022

Diploma thesis submission deadline:
09.5.2022

Topic:

The diploma project will focus on the conversion and revitalization of the city block in the historic center of Ljubljana. The project follows up on the analytical part of the third semester of master studies. The proposal will focus on the analysis of the selected area, the characterization of problem areas, and their subsequent solution, which respect local regulations. Taking into account the local legislative and the local characteristics student will find suitable construction solutions and proposals. The project responds to the current problems of thickening urban centers and the conversion of abandoned urban buildings.

Aim:

The project aims to define questions and answers to the problems of city blocks and their functionally mixed structure. It also examines the human perception of public space and its effect on it. The design strives to apply principles corresponding to the nature of the environment, material and cultural context, but also human needs and values embodied in architecture.

Content:

I. drawing documentation (printed booklet)

- theoretical research and its summary
- site and context description and analysis
- description of the project
- basic analysis and data characterizing the place, justification of design goals, description of existing conditions, limits of use, description of spatial relationships, architectural and technical concept of the proposal, design idea, economic evaluation of the design
- urban concept of a wider area, urban analysis, landscape design in the scale 1:1000/1:2000
- siteplan and floor plans of all floors documenting the spacial layout solution with the designation of individual spaces and rooms
- sections describing the nature of the proposed building, including the structures of the building basement and terrain levels in the scale 1:50/1:100/1:200
- axonometrics, perspectives or visualizations - exterior and interior
- characteristic detail of a facade section of the building in the scale 1:20/1:50

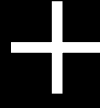
II. physical models

- model of the proposal in scale 1:100/1:200
- urban layout model 1:500/1:1000

III. presentation posters - min. one B1-size poster

1 **abstrakt – úvod do témy**

úvaha na tému diplomovej práce

4 **čo je to mestský blok?**

typológia mestského bloku

texty spracované v rámci Modulového seminára preddiplomného semestru

8 **zadanie IV.**

"patterns 01"

zadanie spracované v rámci ateliéru Joint Design Studio 5 na Fakulte architektúry v Lubľani

12 **zadanie VIII.**

"public patterns"

zadanie spracované v rámci ateliéru Joint Design Studio 5 na Fakulte architektúry v Lubľani

15 **ne-miesta**

úvahy na tému dier v mestskom urbanizme

19 **kultúrne centrum**

architektonická štúdia

2 **zámer diplomovej práce a úvod do teórie**

témy preddiplomných zadanií

5 **charakter a vývoj lokality**

súčasný stav územia a jeho elementy

9 **zadanie V.**

interview 02

zadanie spracované v rámci ateliéru Joint Design Studio 5 na Fakulte architektúry v Lubľani

13 **princípy dizajnu**

Christopher Alexander a "The Pattern language"

čo je to "Overriding rule"?

(odkaz na prílohu 2.)

16 **zadanie X.**

"existing patterns" ako existujúci stav lokality

zadanie spracované v rámci ateliéru Joint Design Studio 5 na Fakulte architektúry v Lubľani

20 **experimentálne divadlo a služby**

architektonická štúdia

3 **mesto, jeho vývoj a kontext**mesto a jeho obraz
mesto a duch
mesto a miesto

vývoj a história mesta

6 **zadanie II.**

pozitívne a negatívne miesta a ich charakteristiky

zadanie spracované v rámci ateliéru Joint Design Studio 5 na Fakulte architektúry v Lubľani

10 **zadanie VI.**

"patterns 2"

opakovanie IV. zadania v podrobnejšom merítku

zadanie spracované v rámci ateliéru Joint Design Studio 5 na Fakulte architektúry v Lubľani

17 **zadanie XI.**formovanie programu
kľúčové vzory a ich aplikovanie do praxe

zadanie spracované v rámci ateliéru Joint Design Studio 5 na Fakulte architektúry v Lubľani

21 **prílohy**

príloha 1.

príloha 2.

7 **zadanie III.**

interview 01 a slová ako nástroj vlastnej predstavivosti

zadanie spracované v rámci ateliéru Joint Design Studio 5 na Fakulte architektúry v Lubľani

11 **zadanie VII.**

public interviews sú rozhovory s verejnosťou priamo na mieste

zadanie spracované v rámci ateliéru Joint Design Studio 5 na Fakulte architektúry v Lubľani

14 **zadanie IX.**analýza priestoru na základe teórie centier
zadanie spracované v rámci ateliéru Joint Design Studio 5 na Fakulte architektúry v Lubľani18 **koncept urbanizmu**

návrh mikroubanizmu bloku

22 **záverečné slovo**

zhodnotenie práce, procesu a prínosu ekonomické zhodnotenie návrhu

1 abstrakt

Mestá a ich zložitý nikdy nekončiaci vývoj vytvárajú komplexné a komplikované refazce vzťahov. Ich vzájomné prepojenia, súvislosti a zákonitosti v rámci celku tvoria zložitý, ľudskou mysľou neuchopiteľný organizmus. Nevieame, akými zákonitosťami sa tento hlboký a zložitý mechanizmus riadi, no každú zmenu pociťujeme ako prví. Samostatným fenoménom sú mestské centrá, v európskych podmienkach často s organicky rozrastajúcim sa jadrom. Toto prostredie býva hodnotným svedectvom vývoja ľudskej spoločnosti, kultúry a architektúry. V spleti ulíc, námestí a parkov nachádzame klenoty architektúry, od obytných mestských domov až po stavby národného významu.

Tento bohatý a komplexný systém často stojí na hranici medzi snahou o jeho zachovanie v autentickej, konzervovanej podobe alebo snahou o jeho oživenie súčasnou architektúrou.

Aj v mestských centrách sa totiž stretávame s plochami, ktoré stratili svoj význam a sú vystavené svojmu vlastnému, osamotenému osudu.

Sú to miesta nikoho, miesta začatých, no nikdy nedokončených rekonštrukcií či rekonverzií. Sú to miesta ukryté za honosnými renesančnými a klasicizujúcimi fasádami či v štrbinách medzi domami. Mestské interiéry, tak blízko, a pritom vo svojej podstate ďaleko od bežného života. Tieto stratené plochy sú často vnútroblokmi mestských domov, prepojené s mestskými triedami úzkymi bránami, pasážami, súkromnými vchodmi alebo zásobovacími prejazdmi. Suburbanizačné procesy rozrastania mesta do krajiny nás od týchto „územií nikoho“ vzdialili ešte viac, a na čas sa stali katalyzátormi rozpadu kompaktného mesta. Mestá krátkych vzdialeností postupne prestali existovať a systém podriadený doprave, zisku a zámerom developera sa stal náhradou za prirodzenosť, ľudské merítko a celistosť. Výnimkou nie je ani mestské centrum Lublana, ktorého jadro v sebe ukrýva niekoľko ne-miest, v tesnej návaznosti na hlavné mestské atraktory. Napriek rozvoju dopravy a adaptácii mesta na súčasné nároky si však centrum zachovalo svoj autentický charakter a termín „Plečnikova Lublana“ sa odráža v hmote, priestore a duchu mesta, ktorého atmosféra je jedinečná. V tomto kontexte silného mestského charakteru v kombinácii s ne-miestami roztrúsenými v okolí sa stáva zložitým naviazaf súčasnou architektúrou na zažité, funkčné a charizmatiké štruktúry a doplniť tak to, čomu hovoríme miesta s géniom loci. Novodobé zásahy sú však nutné k oživeniu časti centra, ktorým nebol v minulosti venovaný prílišný záujem a ich funkcia sa rozplynula v náletovej zeleni zabudnutých mestských dvorov.

V hľadani vhodného prístupu a možných postupov pri riešení rozvoja týchto lokalít sa vynára otázka, aké princípy a pravidlá dokážu pomôcť mestu nájsť prirodzenú celistosť. V ohľade zásahu do jedinečných a neopakovateľných mestských štruktúr sa ponúka možnosť znovobjaviť našu prirodzenosť, naše vnútorné pocity a prirodzené fyziologické reakcie nášho tela. Kognitívna metóda navrhovania, ako proces skúmania ľudskej mysle, teda procesov vnímania, myslenia, rozhodovania a konania spolu s citlivým pochopením jednotlivých zákonitostí v organizme mesta sa môže stať efektívnym nástrojom k obnove zabudnutých štruktúr. Jednotlivce, ako drobný, ale nevyhnutný a potrebný tvorca životného priestoru je teda nástrojom sám pre seba a poznanie vlastných potrieb, reakcií a pocitov sa stáva kľúčovým vo vytváraní kvalitného spoločenského prostredia. Kognitívny proces navrhovania, rovnako ako mestský organizmus, v sebe kombinuje na prvý pohľad ťažko kombinovateľné činitele. Vyznačuje sa interdisciplinariťou – kombinovaným využívaním poznatkov a metód viacerých zúčastnených disciplín – psychológie, umelej inteligencie, neurovedy, lingvistiky, filozofie, antropológie a ďalších. Dá sa teda povedať, že kognitívna veda je potrebná všade tam, kde je potreba pochopiť ľudské myslenie a rozhodovanie v konkrétnych situáciách, a čoraz viac aj tam, kde sa ľudské myslenie stretáva a interaguje s umelo vytvorenými inteligentnými technológiami a prostredím. Naše vlastné telo a myseľ môžeme vnímať ako ukazateľ kvality prostredia, v ktorom sa nachádzame.

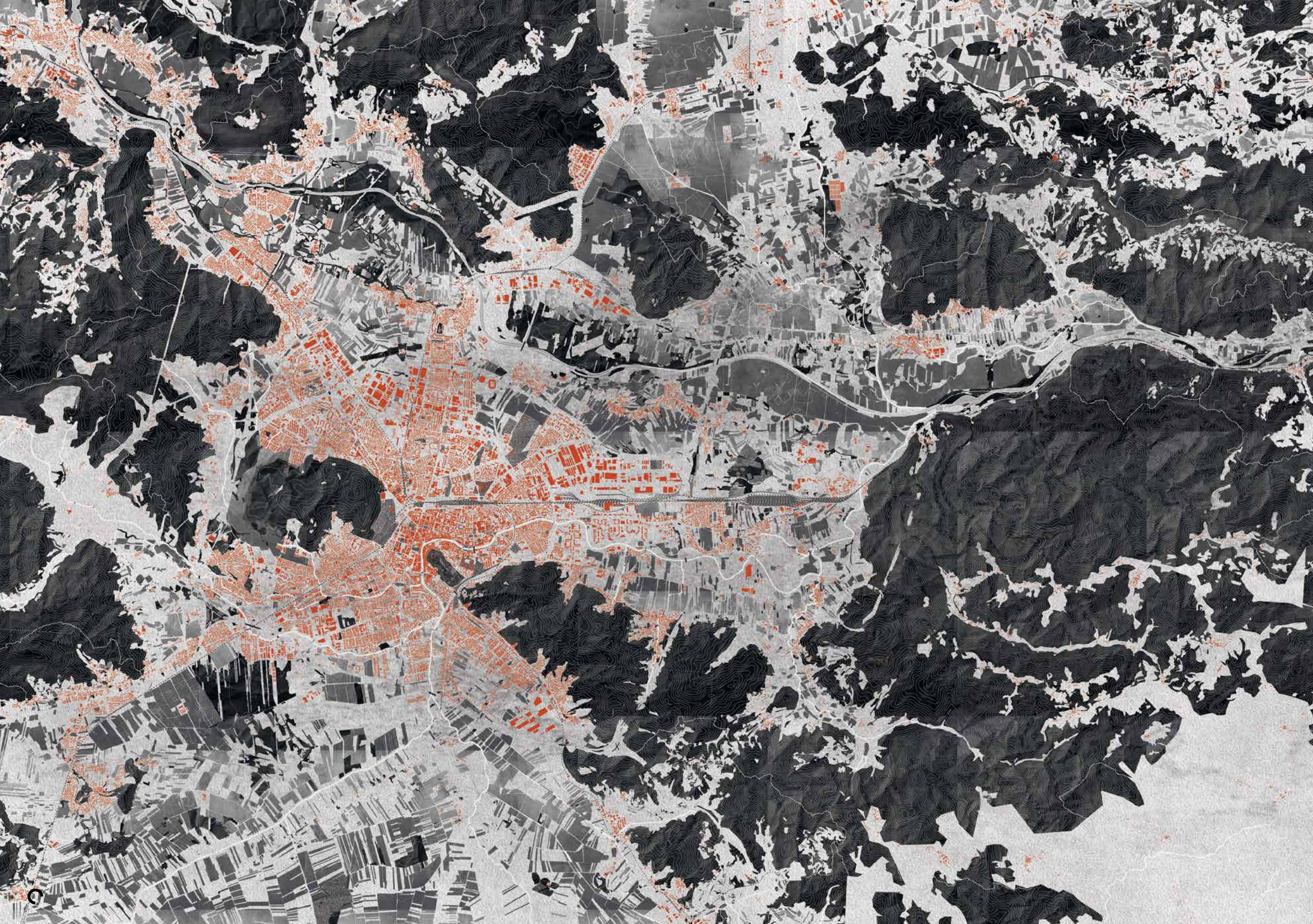
To, čo je nám vlastné a prirodzené, čo v nás podnecuje pozitívne pocity a reakcie popisuje vo svojom diele „A Pattern Language“ profesor, teoretik a architekt Christopher Alexander. V nezávislosti na silie rýchlo meniacich sa trendov nachádza a približuje systém hesiel vychádzajúcich z ľudskej prirodzenosti ako neoddeliteľnej súčasti životného priestoru. Jeho niekoľkoúrovňový systém popisuje zložitú, pritom na prvý dojem banálne a zažité „vzory“, na ktoré aj „vdaka“ pokroku zabúdame. Nasledujúce riadky sú subjektívnym skúmaním a objavovaním možnosti kognitívnej metódy navrhovania a skôr ako odpovede, ponúkajú nové a nové otázky. Jednotlivými, postupnými úlohami v procese hľadania vlastnej identity sa snažím extrahovať vlastný „jazyk vzorov“, reč navrhovania a tvorby prirodzeného priestoru. Prozaické, imaginatívne ale aj faktické rozbery mestského priestoru a nášho pohybu v ňom, našich predstáv o dokonalom mieste a priestore ako cesta späť v čase za jadrom hlbšieho porozumenia.

Christopher Wolfgang Alexander

(narodený 4. októbra 1936 vo Viedni, Rakúsko) je britsko-americký architekt, matematik a teoretik, v súčasnosti emeritný profesor na Kalifornskej univerzite v Berkeley. Jeho teória o povahe dizajnu zameraného na človeka ovplyvnila oblasti mimo architektúry, vrátane urbanizmu, sociológie a ďalších. Jeho teória navrhovania architektonických a urbanistických štruktúr „A Pattern Language“ vychádza z matematickej analýzy prírodných procesov a je zameraná na človeka, ako na tvorca svojho životného prostredia.¹

A Pattern Language

je organizovaným a komplexným súbor vzorov, z ktorých každý popisuje problém a jadro riešenia, ktoré možno použiť mnohými spôsobmi v rámci špecifickej oblasti odbornosti. Termín vytvoril architekt Christopher Alexander a spopularizovala ho jeho kniha z roku 1977 - A Pattern Language. ²Tento jazyk vzorov vytvorený analytickými procesmi vyjadruje hlboké porozumenie systému vzájomne prepojených vzorov, prinášajúcich zmysel ľudskému snaženiu o tvorbu životného prostredia. Zmysel pre celistosť, ducha má napomáhať ľuďom v riešení zložitých otázok architektúry, urbanizmu ale aj dizajnu menších merítok.²

2 zámer diplomovej práce

Rekonverzia mestského bloku v centre Lubľane je témou, ktorej cieľ je skúmať, poznávať a objavovať princípy v prístupe k zásahu do historických štruktúr. ●

Jej cieľom je nie len nájsť adekvátne výrazové prostriedky obsiahnuté v hmote ale tiež porozumieť problematike novodobých zásahov v mestských centrách a reagovať naň architektonicko-urbanistickým návrhom.

Hľadaním vhodnej metódy výskumu a jej následnou aplikáciou do konkrétneho dizajnu sa snažím pochopiť zložitú neustále meniaceho sa organizmu sídla a poskytnúť mu možnosti celistvého rozvoja a adaptácie súčasnému životu. Postupným hľadaním odpovedí na jednotlivé zadania sa zaoberám v teoretickej časti, ktorá je procesom hľadania, strácania sa ale aj nachádzania možných východísk a vzorov. Zámerom je teda aplikovať získané poznatky do praxe architektonického navrhovania za účelom vytvoriť celistvosť, autentickosť a kontinuitu životného prostredia mestských interiérov. S použitými metódami a zistenými dátami sa práca bude sústreďovať okrem urbanistickej časti na návrh kultúrneho centra Lubľane v časti vnútrobloku, kde nové hmoty doplnia súčasnú zástavbu a prinesú lokalite nové hodnoty.

proces analýz

Zámerom semestra bolo zoznámiť sa a osvojiť si doteraz nevyskúšanú metódu analýz, poznania miesta a následného navrhovania. Semester strávený v prostredí inej fakulty a odlišnom prístupe vyučujúcich sa stal obohacujúcim a nekonvenčným procesom skúmania, kladenia otázok sa a debát. Systém na seba nadväzujúcich zadanií so zámerom postupne rozvíjať intuitívne a pocitové myslenie nás priviedol k individuálnym, subjektívnym výsledkom. ●

Poznávanie pocitovej stránky a vnímania skutočnosti na základe skúsenosti, citov a podvedomých preferencií sa tak stalo jazykom aplikovateľným vo fáze dizajnu. Vstupnými údajmi na počiatku práce sa stali hlavne početné návštevy vybraného miesta. Dôležitým krokom bolo stať sa jeho súčasťou, zžiť sa s niečím, čo mnohokrát len obchádzame a pozorovať naše fyziologické reakcie na dané atmosféry.

Úlohou bolo stráviť na mieste čo najviac času, poznať miesto a život v ňom v jednotlivých fázach dňa či mesiaca alebo roka, všimnúť si správanie ľudí a miesta, ktoré preferujú a vyhľadávajú. Okrem toho bolo dôležitým krokom poznávať prvky lokality a aké prostredia vytvárajú, ako sa navzájom ovplyvňujú. Rozlišovali sme medzi prostredím, ktoré malo pozitívny a ľudský charakter a ktoré naopak negatívny, či odmietavý a ktoré nepôsobí priateľským dojmom. K tomuto účelu, poznávania sa, ako cítiť, ako vnímať svoje emócie ale aj základné telesné reakcie na priestor slúžilo prvé a druhé cvičenie, ktoré opisujem v nasledujúcich kapitolách. Je preukázateľné, že atmosféra miest a ich charakter vplyva na podvedomie človeka, jeho náladu a vo významnej miere ovplyvňuje jeho správanie a život. Hľadanie hodnôt je spojené so znovuobjavením pocitovej stránky v uvažovaní o miestach a tým sa stáva ďalším z nástrojov tvorby životného priestoru. Jednotlivé kroky slúžili ako nástroj k nasledujúcej fáze dizajnu, ktorej sme viaceré princípy uplatnili a skúmali ich možné budúce fungovanie.

plné znenie zadania diplomového projektu str. 4 - 5

Výstupy jednotlivých zadanií boli spracované samostatne, ale tiež vo dvojiciach a neskôr v skupinách študentov. Bolo veľmi obohacujúce pracovať so študentami z iného študijného prostredia, zo zahraničia a zdieľať tak názory a skúsenosti z iného uhla pohľadu.

október

zadanie I.

„crossroad“
Krátke, úvodné cvičenie bolo zamerané na schopnosť pozorovať, vnímať a cítiť prostredie. Tým sa stalo nárožie križovatky na okraji pešej zóny, blízko Fakulty architektúry. Úlohou bolo vytvoriť na mieste niekoľko rýchlych skíc, objektom kresby mohlo byť čokoľvek hmotné, ale aj abstraktné, neuchopiteľné. Výsledné kresby uhlíkom zachytávali rôzne motívy – od realistických perspektív a detailov, až po vtáčiu perspektívu, pôdorysy, rezy, či čiarky a body v rytme zvuku semaforu. Následnou analýzou kresieb mal byť návrh zásahu - akejkol'vek intervencie, dizajnu do tejto lokality. Cvičenie slúžilo ako úvod do pocitového, intuitívneho porozumenia priestoru.

zadanie II.

Téma „positive and negative spaces“ predstavovala úlohu vybrať si tri miesta v mestskom centre, kde sa cítíme ľudsky, príjemne a ktoré nás svojou energiou priťahujú. Naopak sme tiež uvažovali nad tromi miestami presne opačného charakteru. Na týchto miestach sme mali stráviť aspoň hodinu, pozorovať ich, pozorovať správanie ľudí a celkovú atmosféru. Výsledkom úlohy bola prezentácia vybraných lokalít a zdôvodnenie našich pocitov, nie založených nutne na racionálnej báze.

zadanie III.

„interview“
Podstatnou súčasťou procesu bolo poznanie svojich vlastných myšlienkových pochodov a ich vizualizovanie pomocou slov. Rozhovory, ktoré sme viedli vo dvojiciach nás mali priviesť naspäť do našej predstavivosti, imaginatívneho sveta. Kladené otázky nás zámerne nabádali k opisu detailov, atmosféry, chutí a materiálov, od veľkých merítok až po tie najmenšie. Témou rozhovoru sa stala „podoba mestského bloku o päť rokov neskôr“, alebo ako si predstavujeme možné zmeny a budúci život v tejto lokalite. Výsledkom úlohy sa stal detailný a podrobný text založený na predstavách a podvedomých zámeroch.

zadanie IV.

„patterns“
Ďalším krokom k hľadaniu vlastného jazyka bola analýza textu rozhovoru. Cvičenie bolo zároveň úvodom do teórie „Jazyka vzorov“, ktorá je dielom architekta a teoretika Christophera Alexandra. Vyhľadaním dôležitých opisov atmosféry, prvkov, priestorov a ich definovaním sme sa dopracovali k prvotnému zoznamu subjektívnych „vzorov“ a ich vzájomným kombináciám.

november

zadanie V.

„interview 2.“
Keďže sme sa snažili dostať k hlbšiemu podvedomiu a zároveň menej konkrétnym a technickým opisom „vzorov“, zopakovali sme zadanie III. Témou druhého interview bol opis našej predstavivosti imaginárneho mesta, neexistujúceho priestoru, neba po živote, miesta kde by žilo naše snové ja. Výsledkom bol hlbší, často však menej exaktný opis miest, čo nás priviedlo k väčšej slobode predstavivosti.

zadanie VI.

„patterns 2“
Opakovaním tretieho zadania v podrobnejšom merítke na základe rozhovoru číslo dva, následnej analýzy kľúčových slov, opisov a ich vzájomnému porovnávaní s predošlými „vzormi“ sme sa dopracovali ku konkrétnejšiemu opisom a predstavám o fungovaní a organizácii priestoru.

zadanie VII.

Takzvané „public interviews“ sú rozhovory s náhodne oslovenými okoloidúcimi priamo v lokalite budúceho projektu. Ľudia, ktorí sa mestom pohybujú dennodenne, ľudia pracujúci v reštauráciách alebo iných službách v bezprostrednej blízkosti fungujúcich, ale aj tých menej funkčných častiach miesta. Otázkami na rôzne podnety priamo z miesta sme sa snažili doplniť chýbajúci jazyk vzorov a zistiť, ako obyvatelia mesta vnímajú jeho pozitíva ale aj nedostatky a kde sa cítia sami sebou.

zadanie VIII.

„public patterns“
Analýzou získaných odpovedí sme mohli porovnať intuitívne predstavy a preferencie nás samých s názormi verejnosti. Úlohou bolo hľadať istú mieru zhody, alebo práve naopak, vylúčiť menej funkčné vzory.

zadanie IX.

„world in a terms of centres“
Analýza priestoru na základe teórie centier, ich vzájomných vzťahov a celistvosti. Problematike „centier“ a ich charakteristikám sme sa snažili porozumieť rozborom jednotlivých častí vnútrobloku prípadne okolitých verejných priestorov.

zadanie X.

„existing patterns“
Skúmanie miesta na základe jeho existujúcich vzorov a ich opis ako existujúca stránka projektu a neoddeliteľná nedokonalosť a chaos, či naopak,

poriadenok danej lokality. Následným výberom funkčných zón a centier sme zhodnotili priestor, ktorý ostane bez zásahu a ktorý naopak zmenu vyžaduje.

zadanie XI.

„group patterns“
Vytvorenie pracovných tímov na základe podobnosti individuálnych „vzorov jazyka“ a formovanie programu návrhu vychádzajúceho z predošlých postupov a analýzy centier. Spoločným programom sme rozčlenili blok na jednotlivé funkčné zóny a neskôr skúmali ich prepojenia a vzťahy.

február

„koncept urbanizmu“
Hmotový koncept zásahov do existujúcej štruktúry bloku a rozmiestnenie jednotlivých funkcií a programu na základe analýzy centier a geometrických charakteristik pozitívneho a negatívneho priestoru s výsledkom návrhu mikrourbanizmu bloku.

mikrourbanizmus a blok

Návrh stratégie dizajnu mikrourbanizmu bloku a doplnenie štruktúry, odraz teórie v praxi a snaha o reaktiváciu verejných priestorov a ich zapojenie do diania a mestskej štruktúry. Návrh urbanistického riešenia dvorov v bloku.

marec/apríl

štúdiá a doplnenie vnútrobloku

Návrh dostavby kultúrneho centra, experimentálneho divadla a doplnkových funkcií v novostavbách posilňujúcich verejný život mesta, život v bloku a miestnu komunitu. Zámer má rešpektovať lokálny kontext a históriu, má mať možnosť adaptovať sa na budúce zmeny a posilniť celistvosť prostredia, vytvoriť silné centrum aktivity a atraktívny bod mesta. Spracovávanie práce do výstupov a prezentačných materiálov.

Knafljev prehod, záber z vnútrobloku
foto: Tatiana Uhríková

3 mesto a jeho obraz

Často sa mi stáva, že pri spomienke na určité miesto si vybavím jednu zásadnú spomienku. To isté môžem povedať o meste, kde pravdepodobne zostane kus môjho ducha už na veky vekov. Aleje nízkych, akoby čerstvo zasadených javorov lemujú chodníky po stranách hlavnej cesty. Zeleň zadných dvorov mestských domov pôsobí skoro ako rozbujnená záhrada. Asfaltová stuha kontrastuje s mlatom po jej stranách a vlní sa smerom k širokému mostu. Za ním, ako na dlani, vykukuje vysoká, výrazne strmá strecha veže kostola. Okraj centra, koniec širokej pešej zóny, začiatok objavovania neznámeho. Križovatka sa zdá byť umiestnená s určitým zámerom - nutnosť zastaviť na červenej tesne pred začiatkom mosta je dokonalým bodom v čase a priestore - je priam divadelným hľadiskom. Zo sedačky auta a z celkom inej perspektívy pozorujem ľudí prechádzajúcich cez prechod, cyklistov vedúcich bicykle v pomalom tempe po svojom boku, všetci vchádzajú do pešej zóny. Dva obrovské platany po stranách križovatky svojimi mohutnými korunami uzatvárajú scenériu zhora a pripomínajú mohutnú mestskú bránu. Hýbeme sa smerom k mostu. Až teraz mi je jasné, že most je mostom cez rieku, ktorá tvorí hlavnú tepnu mesta. Ako živelný prvok pretína centrum na dve nábrežia, každé lemované radou mestských domov najrozličnejších slohov a farieb. Zeleň na nábřeží takmer prekrýva scenériu na tento mestský priestor a jej takmer jesenné farby pôsobia až rozprávково. Jemne naružovely obzor sa stráca medzi červenými strechami domov a končí za hradným návrším s lesoparkom.

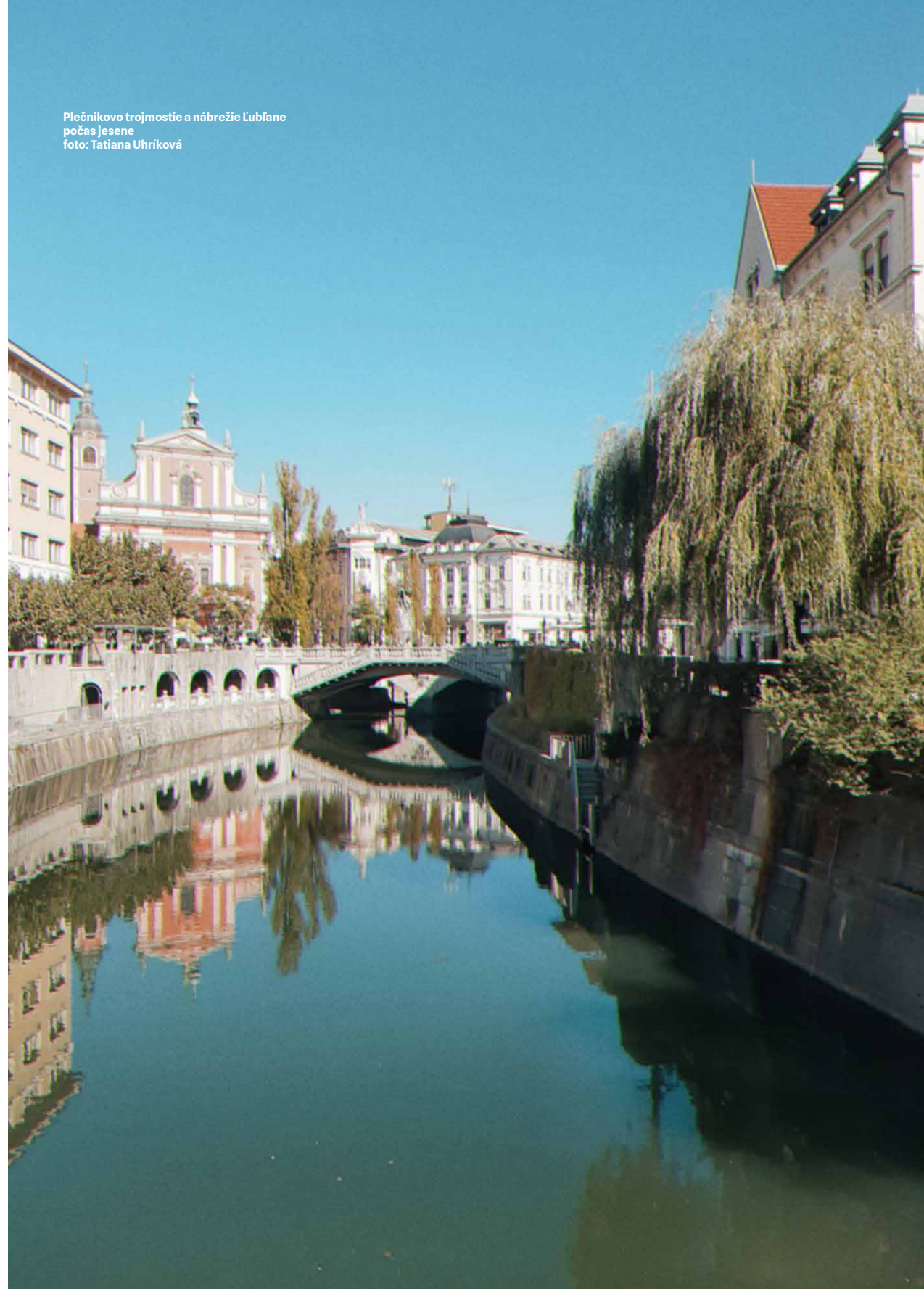
Atmosféra nábřežia je niečo, čo vo mne rezonuje s každou spomienkou na mesto. Na prvý deň, na prvý pohľad, na prvé kroky po vystúpení z auta.

Na chlad prvého jesenného dňa, tiež na prvé pocity domova v cudzine. A ako som zistila, že som doma? Netrvalo mi príliš dlho pochopiť, prečo ma sprevádza pocit akoby som tu prežila roky. Uvedomila som si to v momente, keď som sa umelo snažila predžiť akúkoľvek pešiu trasu, ktorú som absolvovala. Či to bola cesta do školy, po obede z nej, cesta na nákup alebo len obyčajná návšteva parku. Nech som sa túlala kdekoľvek, vždy som sa snažila aby to trvalo čo najdlhšie. Mesto, kde jediné čo potrebujete sú nohy a zdravý zrak. Mesto krátkych vzdialeností a dlhých prechádzok. Parky striedajúce bloky budov, v ktorých sa mieša talianska, stredomorská a stredoeurópska architektúra, malé námestia lemujúce nábřežie s pokojnou vodnou hladinou, ktorá znásobuje celú tú nádheru okolo vo svojom odraze. Bloky kameňa pod nohami, žulové kocky a mokry mlat voňajú mestom po jesennom daždi. Nedokážem spočítať miesta a momenty, kedy som cítila, že som naozaj šťastná, a že sa dokážem stotožniť s miestom, na ktorom prežívam krátke študentské obdobie. Plečnikova Ľubľana, už rozumiem kto si.

Zámerné volím slovo "kto" pretože máš ducha. Nie si len mestom akým sú ostatné - najlepšie na tom je, že som ťa stretla úplne nepripravená.

Nevedela som o tebe takmer nič, nepoznala som tvoje ulice, nevyhľadávala som v predstihu tvoje pamiatky. Priznám sa, držala som si od teba odstup, pretože som sa bála, čo mi ponúkneš. Bála som sa, či budeme schopné spriatelíť sa. Ale ty si sa stala na čas mojím najlepším priateľom v samote začiatkov. S tebou sa cítim akoby sme sa poznali celý život, cítim sa bezpečne a cítim, že sa mi vryla hlboko pod kožu. Nevieam, ako si to dokázala, ale zmenila si vo mne predstavu dokonalého miesta pre život, ktoré bolo dovtedy len abstraktnou zmesou spomienok z ciest. V tebe sú tieto spomienky živé v hmote, v priestore, v tvárach ľudí a v duchu, ktorý je doslova všadeprítomný. Plečnikova Ľubľana, si nádherná.

Plečnikovo trojmostie a nábřeží Ľubľane počas jesene
foto: Tatiana Uhríková

Plečnikovi sa podarilo zrealizovať svoju víziu Ľubľane, ako komplexného umeleckého diela a votknúť jej modernú urbanistickú identitu. Termín Plečnikova Ľubľana odkazuje k priestoru, ktorý vznikol po tom, čo Ľubľanu zasiahlo koncom 19. storočia silné zemetrasenie. Architekt Jože Plečnik vylepšil urbanistický plán pôvodne navrhnutý Maxom Fabianim a svojou genialitou a nápaditosťou vytvoril zo svojho rodného mesta architektonický klenot.

mesto a miesto

Občas som sa pýtala samej seba, prečo dokážem byť pokojná, v rovnakom čase nadšená a aj melancholická. Všetky tieto pocity sa vo mne často bijú v jednu stotinu sekundy. Pohľad na môj obľúbený dom na nábreží ● je jedným z momentov, ktorý tieto emócie dokáže vyvolať. Uličná fasáda, ktorá kedysi s istotou musela byť tá, ktorá viedla do súkromného dvoru a priamo k rieke.

Štyri podlažia a tri tmavozelené pavlače ako balkóny v divadelnom hľadisku otvárajú spoza opony okná spálňu pohľad na mesto.

Na most pred domom, na vrby na nábreží, na malé námestie v fontánou uprostred, nehybné telá mostov, ako končatiny dočahujúce z brehu na breh, pravidelne sa opakujúce balustrády. Tyrkysové okenice a popínave stonky rastlín akcentujú s pieskovou fasádou, strecha sa z tehlovo červenej v hmle mení na ružovú. Kvetináč na jemnom, tyčovom, kovovom zábradlí, ako pestrofarebné väzy s kvetmi na nedelnom stole. Len párkrát som na pavlači videla siluetu postavy a dym vychádzajúci z jej úst a premýšľala som, aký život asi žije. Za oknami sa však odohrávajú rozličné scenáre, scény ako z dlhých, nemých filmov a predstavení pre zopár párov očí. Bábkové divadlo za tenučkými záclonami.

Dom akoby prenesený priamo z nábrežia Kodane. Ako kulisa z benátskeho karnevalu. Ako dom slávneho spisovateľa. Alebo maliara, ktorý celé dni trávi vysedávaním a malovaním na pavlači.

Toto miesto ma núti zastaviť sa pokaždým, ako prechádzam po nábreží rieky. Vždy premýšľam, čo je tá magická esencia, ktorá ho robí tým čím je a ktorú by som si najradšej odniesla so sebou v hermeticky uzavretom balení. Je pre mňa niečím výnimočný, tajomný a podnecuje moju predstavivosť, zároveň mi dáva pocit domova, ľudskosti a úprimnej autenticity. Akoby som tu prežila

aspoň tri životy. Miesto, kde žije moje snové ja.

Nábrežie rieky Ľublance je čarovné miesto, na ktorom sa najviac a najlepšie odzrkadľuje miestny život.

V doslovnom ale aj obrazom význame. Jej nábrežia sú lemované pásom historických mestských budov a ťažko spočítateľnými Plečnikovými zásahmi. Autenticita miesta je obsiahnutá už od najmenších detailov, akými sú balustrády v podobe zmenšených dórskeho stĺpov. Koryto rieky je sprístupnené schodmi, mólami a zníženými chodníkmi tak, aby bolo pohodlné pre peších ale aj cyklistov. Pobytové schody, kamenné dlažby a všadeprítomná zeleň v podobe vrb a ich koňarov nad vodnou hladinou, ktorá zrkadlí ich obraz.

Rieka sa ako stuha vinie okolo návršia, odkiaľ na mesto dohliada hrad a jeho veža. Mosty prepájajú oba brehy Ľublance a každý z nich je úplne iný, nezameniteľný.

Hlavná pešia zóna paralelná s riekou je s promenádami pod hradom poprepájaná úzkymi priechodmi pomedzi budovami, malými čarovnými priechodmi pripomínajúcimi benátske uličky. Farebná paleta obsahuje nepomenovateľné odtiene farieb, ktoré menia svoju intenzitu počas studených ale aj teplých letných dní. Silné stránky centra mesta sú na prvý pohľad rozpoznateľné. Napriek svojej kvalite sa v meste nachádzajú aj „medzipriestory“, ktorých identita nie je definovaná a od spomínaných kvalít sa výrazne líši. Tieto miesta sa nachádzajú skryté, no sú prepojené s funkčnými zónami priamo a pre peších sú väčšinou neobmedzene prístupné. Tieto „diery“ mesta sú tiež dôležitou súčasťou systému, sú do nich orientované fasády a byty vnútroblokov, hotelov, kultúrnych inštitúcií, kaviarní a iných služieb. Preto by sa im mala venovať rovnaká pozornosť ako zbytku verejných plôch, aby sa tie nestali len kulisou, ktorá dobre ukrýva chaos za jej peknou fasádou. Mnohé prvky „mestského interiéru“ sú dobre prenosné a sú inšpiráciou práve pre zóny, ktoré v súčasnosti nefungujú. Ich drobné až stredné meritko má tú výhodu, že drobným zásahom sa dá vytvoriť dlhodobý a viditeľný efekt, ktorý bude mať silu vyvolať v priestore zmenu pri eliminácii drastických zmien v okolí.

Plečník a nábrežie Architekt praxoval na obnove brehov rieky Gradaščica a pokračoval vystavbou priestraného 17 metrov širokého Trnovského mostu. Bol koncipovaný ako námestie na vode, skrášlený brezami vysadenými v zapustených kvetináčoch pozdĺž mosta.

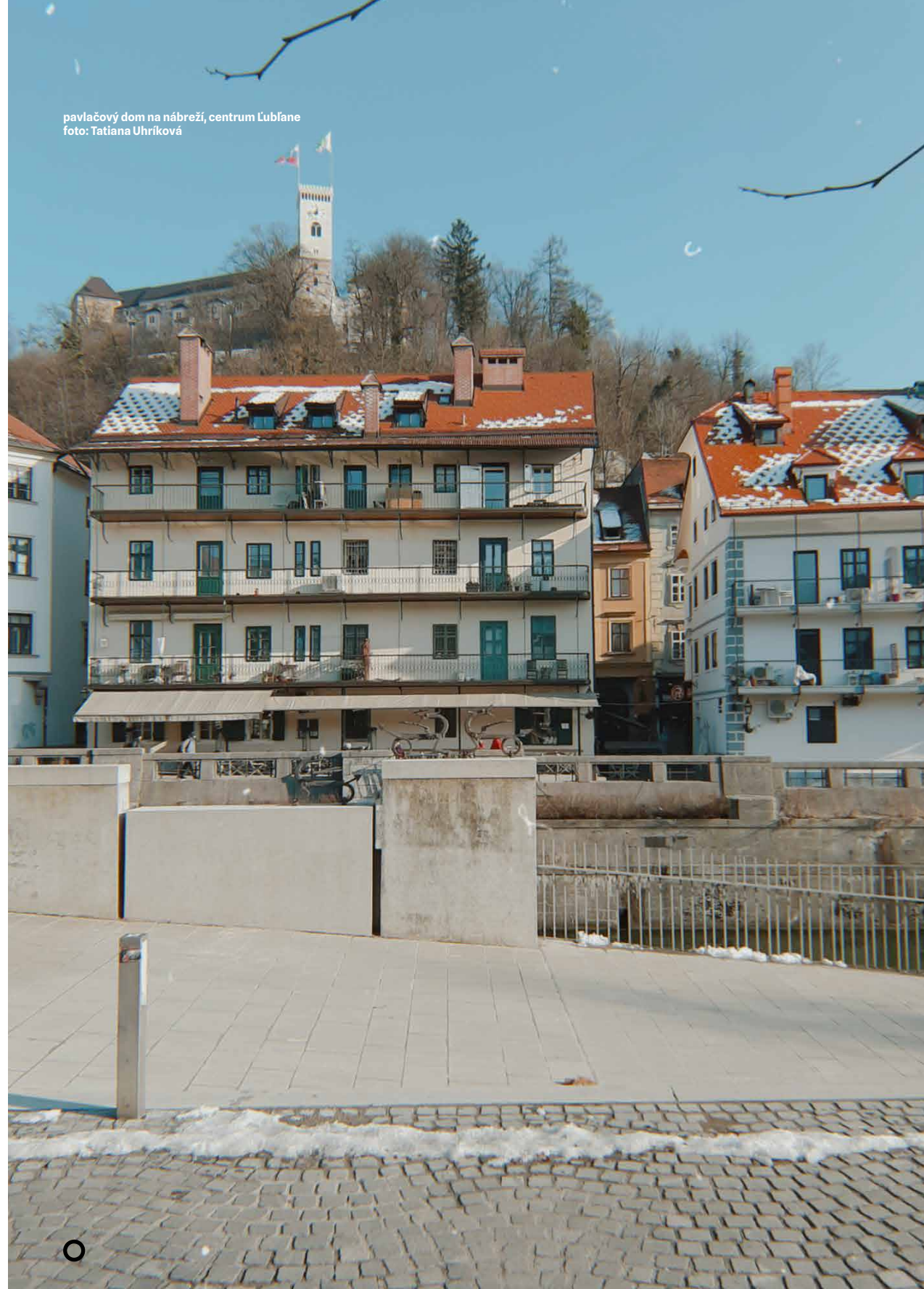
Hlavnou úlohou v mestskom centre bolo rozšírenie dopravne vyťaženej, starého Františkánskeho mostu. Plečník ponechal existujúci kamenný most, bolo odstránené jeho zábradlie a bolo nahradené balustrádami. Boli doplnené dva postranné mosty, rozbiehajúce sa smerom k hlavnému námestiu. Tie boli tiež lemované jednotnými balustrádami.

S Trojmístím a vysokými topoľmi, ktoré rastú z jeho nábrežia a medzipriestoru lávok, tvoria „víťazný oblúk“ pri vstupe do starej štvrti mesta.

V roku 1932 architekt vypracoval plány na rekonštrukciu horného konca rieky Ľublance. Úsek rieky medzi kanálom Gruber a mostom Prule bol vždy obľúbeným miestom na kúpanie; podľa toho bol zámer brehy spevniť kameňmi a vrzbami. Nasledovala rekonštrukcia Trnovského prístanu (Trnovského nábrežia), kde kamenné terasy objímajúce ohyb rieky klesajú k okraju vody, zatiaľ čo chodník je vysadený vrzbami.

Plečník sa snažil prepojiť mostami stredoveké mesto na úpätí hradného vrchu s rozľahlejšími námestiami na ľavom brehu, a tým otvoril výhľady smerom k rieke. Zboku budovy filharmonie postavil Gledališku stĺbu, schodisko vedúce na nábrežie, okrášlené elegantným kandelábrum. Súčasne postavil aj Gerberovo schodisko, ktorého perspektívny klam a umiestnenie má na myslí možné budúce doplnenie mosta na jeho ose. Výzdoba nábrežia obsahuje prvky egyptského, gréckeho a etruského umenia, čo naznačuje význam vody v živote rôznych civilizácií a podčiarkuje spomienku na klasickú minulosť Ľublany.

pavlačový dom na nábreží, centrum Ľublance
foto: Tatiana Uhríková

4 čo je to mestský blok?

Mestský blok, obytný blok, mestský blok alebo jednoducho blok je ústredným prvkom urbanistického plánovania a urbanistického dizajnu.

Inými slovami, jeden mestský blok alebo mestský blok je typickým prvkom miest smerom k histórii – pozostáva z malej skupiny budov, ktoré sa striedajú s polosúkromnými/súkromnými alebo verejnými priestormi, ktoré sú obklopené ulicami, s výnimkou akéhokoľvek typu dopravnej tepny v rámci plocha budovy alebo porovnateľnej stavby.

Tieto mestské bloky majú spolu priestor pre budovy v rámci vzoru ulíc mesta a tvoria aj základnú jednotku mestskej štruktúry. Ich umiestnenie, rozmery a štruktúry vytvárajú mestské variácie rôznych tvarov, veľkostí a charakterov. Tieto mestské bloky sa neskôr rozdelia na ľubovoľný počet menších pozemkov na výstavbu budov. Tieto pozemky majú zvyčajne súkromné vlastníctvo; existujú však aj iné formy držby.

Mestské bloky sú postavené v rôznej miere tak, že všetky tvoria fyzické kontajnery alebo „uličné steny“ verejného priestoru. V súčasnosti, podľa súčasných názorov na urbanizmus a jeho očakávaní v priebehu storočí, sa tento tvaroslovný prvok formoval. Teraz môže blok pozostávať z jednej stavebnej konštrukcie alebo oblasti s niekoľkými budovami rôznych tvarov a veľkostí. Zahrňa aj samostatné štruktúry obklopené prírodou alebo zložitými labyrintmi. Najlepší príklad mestských blokov, ktoré môžete vidieť v mnohých predindustriálnych jadrách miest v Európe, Ázii a na Strednom východe. Tradičné alebo staršie bloky majú nepravidelný tvar ulíc a mestských blokov, zatiaľ čo v súčasnosti sú veľké mestá založené na mriežkach a majú oveľa pravidelnejšie usporiadanie.

Bez ohľadu na to, aká je kompozícia, mestský blok bude základnou jednotkou mestskej štruktúry a vždy hrá zásadnú úlohu pri sprostredkovaní medzi verejnou a súkromnou sférou.

Typológia mestských blokov

Nasledujúci výskum a obrázky prezentujú rôzne druhy blokových štruktúr ako vysvetlenie pre lepšie pochopenie typológie.

tradičný blok

Tradičný blok je mestský organizmus, ktorý sa pomaly a postupne rozvíja počas dlhého obdobia. Tradičné bloky môžeme ľahko charakterizovať veľkou hustotou a menším merítkom domov. To môže mať za následok neúmerný vzťah medzi zastavaným prostredím a otvorenými priestormi. Tieto bloky sú vo všeobecnosti tvorené podľa priestoru, ktorý je ponechaný po vzore ulice; preto ich možno nájsť v rôznych tvaroch a veľkostiach. Tento typ konštrukcie vytvára mestskú architektúru, ktorá je obmedzená na prednú fasádu, a tá môže, ale nemusí mať pravidelnejšie usporiadanie a veľkosť, ako je vidieť na Haussmannovej emblematickej renovácii Paríža.

Toledo, Španielsko

obvodový blok

Jednoducho povedané, obvodový blok je typom mestských blokov, ktoré sú postavené tak, aby pokrývali alebo obklopovali konkrétne územie zo všetkých strán. Tento prázdny centrálny priestor je pre ľudí polosúkromný. Tieto obvodové bloky môžu mať rôzne využitie s

obchodnými alebo maloobchodnými funkciami na prízemí. Môžeme vidieť, že obvodové bloky sú kľúčovou súčasťou mnohých európskych miest. Stávajú sa mestskou formou, v ktorej je možné dosiahnuť veľmi vysoké mestské hustoty bez výškových budov.

Viedeň, Rakúsko

otvorený blok

Otvorený blok je hybridný prvok, ktorý slúži ako to najlepšie z oboch svetov, pretože spája hodnotu tradičnej ulice a rohu a tiež rešpektuje autonómiu rôznych typov budov. Najväčšou výhodou tejto kombinácie je, že

poskytuje prirodzenejšie osvetlenie a vetranie budov. Táto kompozícia tiež vytvára prostredie priaznivejšie pre chodcov s chodníkmi pretínajúcimi bloky, ktoré v konečnom dôsledku stierajú hranicu medzi verejným a súkromným.

Berlín, Nemecko

megaštruktúry

Koncept mestských megaštruktúr, povyšujúcich kolosálne stavby a technológie, rezonuje dodnes, aj keď siaha až do 80. rokov minulého storočia.

Nižšie uvedený luxusný rezortný komplex slúži ako príklad tejto typológie, ktorá vytvára umelú topografiu poskytujúcu rôzne mestské vnímanie.

Awaza, Turkmenistan

DP

širokou škálou typov bývania.

Okrem toho existuje veľký záujem o integráciu do prírody, čím sa podporuje rozvoj zelených plôch a verejných parkov. Táto charakteristika sa odráža najmä v organickom riešení urbanistického usporiadania.

Kodaň, Dánsko

Cerdiv urbanizmus

Barcelona si zaslúži osobitnú pozornosť vďaka pozoruhodnej typológii, ktorú predstavil Ildefons Cerdà, v ktorej vytvára nový vzťah medzi budovami a ulicami. Jeho plán uznáva výhody mriežkového vzoru z hľadiska obehu, topológie a konštrukcie, výsledkom čoho je štvorcový modul s rozmermi 113 m x 113 m so skosením 20 m.

Táto typológia predstavuje míľnik v histórii urbanizmu, pretože od tohto momentu blok prestáva byť len vedľajším prvkom, ako už bolo spomenuté, aby sa stal hlavným prvkom mestskej kompozície a štruktúry.

Barcelona, Španielsko

blok v Ľublani

V centre mesta môžeme spozorovať rôzne typológie blokov, pretože mesto prešlo bohatým vývojom, ktorý bol poznačený aj prírodnými silami akými boli dve ničivé zemetrasenia. Slovinské

staviteľstvo je významne ovplyvnené architektúrou Talianska, strednej Európy ako napríklad Viedne a nájdeme tu aj vplyv Stredomorja. Spolu s prínosom významných osobností architektúry je mesto unikátnym svedkom doby. Vybraný blok sa nachádza na pomedzí zóny obvodového a tradičného bloku. Takmer od počiatku boli jasné jeho obrysy, avšak vnútorná štruktúra rástla organicky a nekontrolovane. Z ulice Wolfova blok ohraničujú tradičné mestské domy aké nájdeme na nábreží, zo Slovenskej cesty sú to už domy typické pre obvodový blok. Vnútorné zahusťovanie takto rozľahlého bloku bolo vďaka rôznorodým funkciám prirodzené a mix budov odpovedá vonkajšej organizácii bloku.

zdroj: <https://www.archdaily.com/962819/types-of-urban-blocks-different-ways-of-occupying-the-city>

2021 / 2022

Lublaň, rok 1834
zdroj: <https://artsandculture.google.com/>

St. Peters Vorstadt

Stadt

Polana Vorstadt

Vorstadt

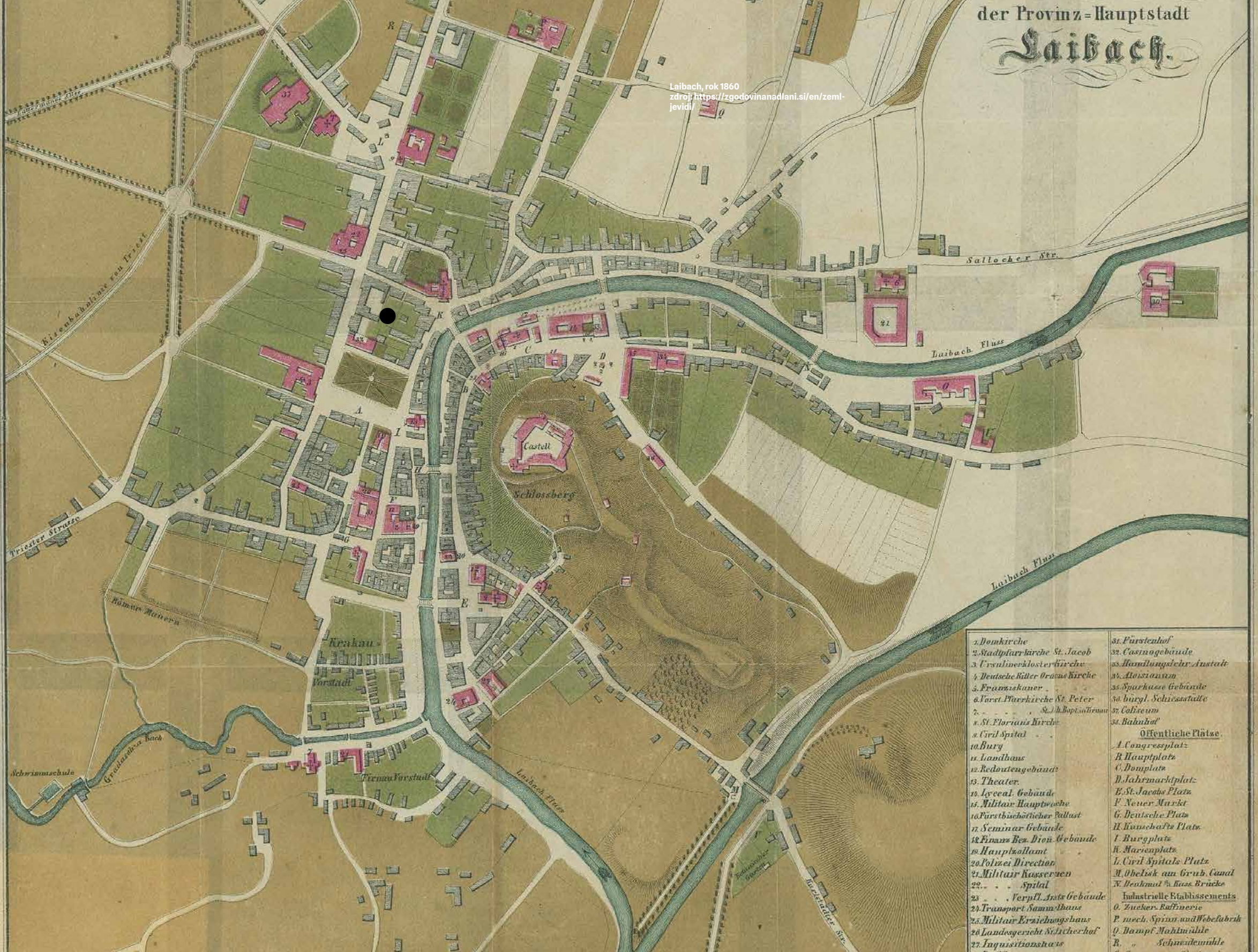
1834

der Provinz-Hauptstadt
Laibach.

Laibach, rok 1860
 zdroj: <https://zgodovinanadlani.si/en/zemljevid/>

1. Domkirche	31. Fürstehof
2. Stadtpfarrkirche St. Jacob	32. Casinogebäude
3. Ursulinerklosterkirche	33. Handlungsbüch. Anstalt
4. Deutsche Ritter Oratorien Kirche	34. Aloisi anstalt
5. Franziskaner	35. Sparkasse Gebäude
6. Fürst. Pfarrkirche St. Peter	36. bürgl. Schlachthalle
7. St. Florians Kirche	37. Coliseum
8. Civil Spital	38. Bahnhof
9. Burg	Öffentliche Plätze
10. Landhaus	A. Congressplatz
11. Redoutengebäude	B. Hauptplatz
12. Theater	C. Domplatz
13. Lyceal. Gebäude	D. Jahrmachtplatz
14. Militär Hauptwache	E. St. Jacobs Platz
15. Fürstbischöflicher Pallast	F. Neuer Markt
16. Seminar Gebäude	G. Deutsche Platz
17. Finanz Bez. Dion. Gebäude	H. Wunschafts Platz
18. Hauptkollamt	I. Burgplatz
19. Polizei Direction	K. Marienplatz
20. Militär Kassenren	L. Civil Spitals Platz
21. . . . Spital	M. Obelisk am Grub. Canal
22. . . . Verpfl. Anst. Gebäude	N. Beakmal % Russ. Brücke
23. Transport. Samml. Haus	Industrielle Etablissemnts
24. Militär Erziehungs Haus	O. Zucker. Raffinerie
25. Landesgericht St. Ulrichs Hof	P. mech. Spinn. und Webefabrik
26. Inquisitionshaus	Q. Dampf. Mählmühle
	R. . . . Schneidemühle

1910.
Nacht mesta
"Ljubljana"

Mestna višina:
 Seeshöhe: 506 m

Srednji zračni pritisk:
 Mittl. Luftdruck: 756 mm

Jačna postojna:
 Öffentliche Gebäude

Elektriska telefonica:
 Electriche Bähn

Katasterske meje:
 Katastralgrenzen

Kasinska zemlja:
 Kasino

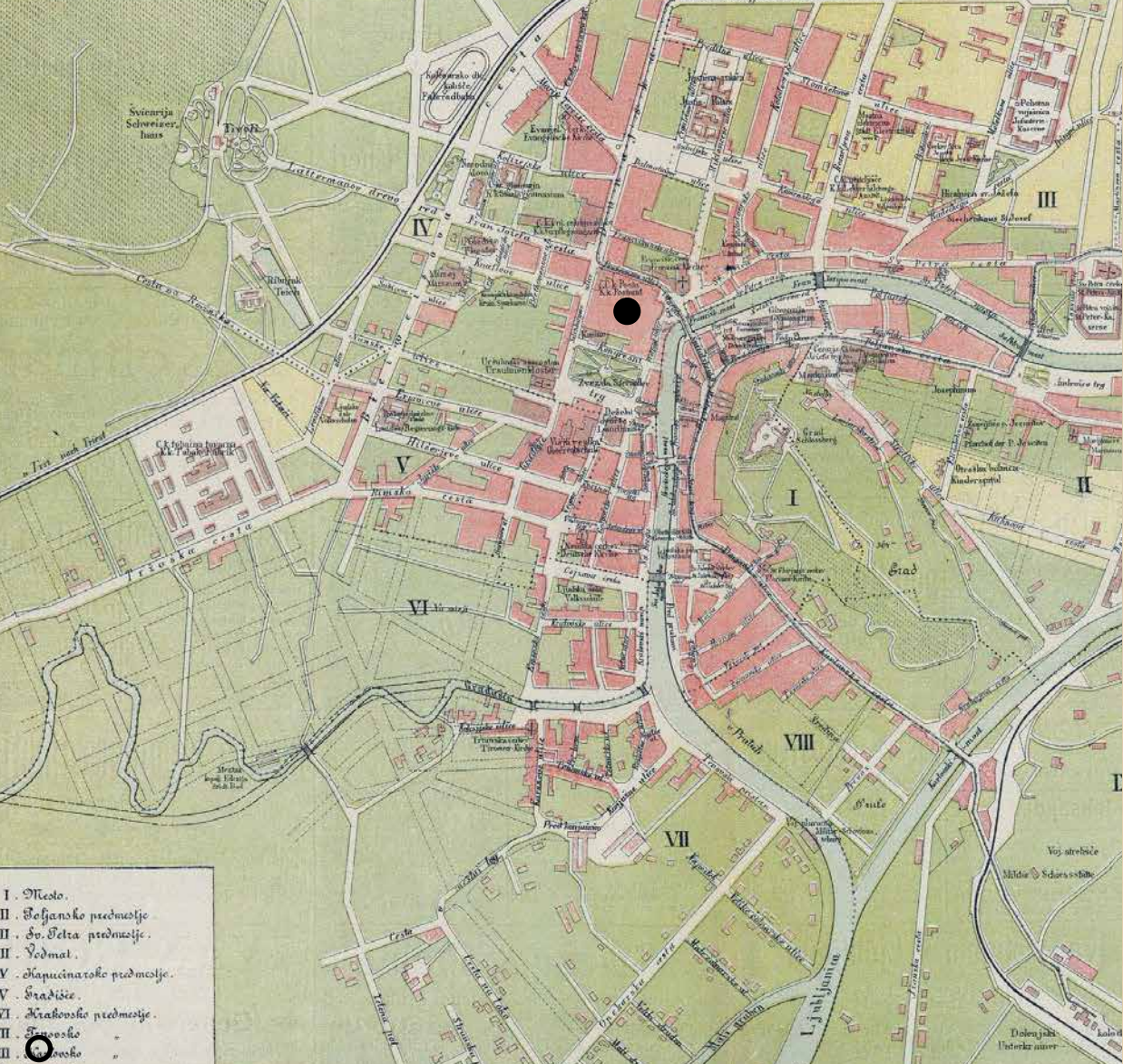
Vrtovi in travniki:
 Gärten und Wiesen

Gošče:
 Acker

Gozdje:
 Wälder

Plan von Laibach

Zožit J. Bonas, Ljubljana.   Narisal utvarek C.M.Koch.

- I. Mesto.
- II. Bojansko predmestje.
- III. Do Petra predmestje.
- IV. Vedmat.
- V. Slapčičina tako predmestje.
- VI. Gradisce.
- VII. Krakovski predmestje.
- VIII. Slovensko.
- IX. Studobčija nas.

750.000	3.-	4.50
	3.-	4.50
	3.-	4.50
	2.40	3.50
	2.40	3.50
	3.-	4.50
	3.-	4.50
	2.40	4.-
	2.40	3.50
	2.40	3.50
	3.-	4.50
	3.-	4.50
	3.-	4.50

u. k. Hof- u. Univ.-Buchhdlg.
 I, Graben 31.

Laibach, rok 1910
 zdroj: <https://www.dlib.si/>

V roku 1701 bola založená Academia Philharmonicorum, jedno z prvých hudobných združení tohto druhu mimo Talianska. Čestnými členmi Filharmonického spoloočnosti, bezprostredného nástupcu Academia Philharmonicorum, boli skladatelia Josef Haydn, Ludwig van Beethoven a Johannes Brahms a huslista Niccolò Paganini. Jedným z dirigentov Spoločnosti bol v rokoch 1881 až 1882 Gustav Mahler.

foto: <https://old.delo.si/novice/ljubljana>
Lublaň pod Napoleonovou vládou

V 18. storočí vyrástli v Ljubľani početné manufaktúry, ale ekonomicky bolo mesto stále dôležité najmä ako tranzitný bod. Počas francúzskej okupácie v rokoch 1809 až 1813 bola Ljubľana hlavným mestom ilýrskych provincií, slovincina sa stala jedným z úradných jazykov a v Ljubľani bola otvorená prvá vysoká škola. Späť pod rakúskou nadvládou sa v Ljubľani v roku 1821 konal kongres Svätej aliance, na ktorom sa zúčastnili viacerí európski vládcovia a ktorý mal prebúdzajúce sa národy zadržat v úsilí o dosiahnutie politickej slobody a ústavnosti. Na pamiatku kongresu bolo jedno z hlavných námestí mesta pomenované Kongresové námestie (Kongresni trg).

foto - Kongresni trg: <https://www.dnevnik.si/1042712185>

Prešerenove časy a neskôr V prvej polovici 19. storočia sa vzhľad Ljubľany značne zmenil. Brehy rieky Lublanice boli upravené a cez rieku bolo postavených niekoľko kamenných a železných mostov. V tom období žil a tvoril v Ljubľane najväčší slovinci básnik France Prešeren. V roku 1849 prišiel prvý vlak z Viedne a o osem rokov neskôr bola postavená železnica spájajúca Ljubľanu s Terstom. V roku 1869 v Ljubľani žilo 22 593 obyvateľov. V 60. rokoch 19. storočia bola založená Slovinská spoločnosť a Ljubľana sa tak postupne stala kultúrnym centrom všetkých Slovincov. V roku 1895 mesto postihlo ničivé zemetrasenie, po ktorom ho prestavali prevažne rakúski a českí architekti - bolo postavených niekoľko nových ulíc a veľké množstvo budov v secesnom štýle (po vzore viedenskej secesie).

Ljubľana sa rýchlo rozvíja Na prelome 19. a 20. storočia bolo v Ljubľane zavedené množstvo novínok, ako napríklad vodáreň (1890), verejná dodávka elektriny a moderná kanalizácia (1898), električková doprava (1901) a prvé kino (1907). Mesto zasiahla 1. svetová vojna len nepriamo a zďaleka. V roku 1918, po rozpade Rakúsko-Uhorska, sa Ljubľana stala administratívnym, politickým a kultúrnym centrom Slovincov ako súčasť Kráľovstva Srbov, Chorvátov a Slovincov. Počas existencie kráľovstva bola v meste založená Ljubľanská univerzita (1919), Národná galéria (1918) a Akadémia vied a umení (1938).

Významnú stopu v meste zanecháva slovinský architekt Jože Plečnik, ktorý tu žije a tvorí a svojím dielom významne ovplyvňuje tvár mesta. V polovici 30. rokov 20. storočia už v meste žilo viac ako 80 000 obyvateľov. Najmä v mestskej časti Bežigrad boli postavené nové obytné štvrte na princípoch modernistickej funkcionalistickej architektúry. V období medzi dvoma svetovými vojnami to bol architekt Jože Plečnik, ktorý zanechal výraznú stopu vo vzhľade Ljubľany, ktorý svoju tvorbu dosiahol súlad medzi románskym barokom a germánskou secesiou s prvkami

talianskej architektúry a vplyvu Benátok. Jeho osobná stopa v tomto období bola taká silná, že architektúra mesta a jeho doby bola často označovaná ako Plečnikova Ljubľana.

foto - Plečnikova tržnica, 1940 - 1944: <http://www2.arnes.si/~ljdesa1/awards/trg.jpg>

foto - Kongresni trg: <https://sk.pinterest.com/pin/320248223493901816/>

Druhá svetová vojna a socialistická Juhoslávia Počas 2. svetovej vojny mesto obsadila najskôr talianska a neskôr nemecká armáda. Viac ako 100 000 Slovincov sa dobrovoľne prihlásilo alebo bolo povolánych do talianskych alebo nemeckých ozbrojených síl (Wehrmacht). Predpokladá sa, že približne 24 000 Slovincov (niektoré zdroje uvádzajú okolo 15 000) bolo zabýjaných alebo zajatých. Severné Slovincie bolo začlenené do Nemecka (1941-1945), južné a západné Slovincie do Talianska (1941-1943).

V snahe zlomiť silné hnutie odporu okupanti v roku 1942 obklúčili Ljubľanu 30-kilometrovým plotom z ostnatého drôtu, ktorého stopa je dnes rekreačnou vychádzkovou trasou okolo mesta a spomienkovým miestom na udalosť. Po vojne sa Ljubľana stala hlavným mestom Slovincov, jednej zo šiestich republík tvoriacich socialistickú Juhosláviu. Povojnové obdobie bolo obdobím

prudkého hospodárskeho rozvoja, ktorý prilákal množstvo prisťahovalcov a viedol k expanzii mesta.

Slovinci vyhlásili nezávislosť V plebiscite konanom 23. decembra 1990 občania Slovincov hlasovali za autonómny a nezávislý štát, ktorý bol vyhlásený 25. júna 1991 a jeho hlavným mestom bola Ljubľana. V máji 2004 vstúpilo Slovincie do EÚ.

foto - Ten Day War: https://en.wikipedia.org/wiki/Ten-Day_War

Ljubľana dnes Obyvatelia Ljubľany aj jej početní návštevníci považujú Ljubľanu s 276 000 obyvateľmi za mesto vyrobené pre človeka na mieru. Bez ohľadu na to, že je zaradené medzi stredne veľké európske mestá, zachovalo si príjemnú atmosféru malého mestečka, no zároveň má všetko, čím sa iné, veľké hlavné mestá môžu pochlviť. Ljubľana je mestom kultúry s množstvom divadiel, múzeí, galérií a jedným z najstarších filharmonických orchestrov na svete. Ročne sa v ňom koná viac ako 10 000 kultúrnych podujatí. Prvý dojem, ktorý návštevníci Ljubľany zvyčajne majú, je, že Ljubľana je mimoriadne mladé mesto, čo je spôsobené najmä osobitnou atmosférou, ktorú v meste vytvára viac ako 50 000 vysokoškolských študentov, čím sa podporuje multikultúrny charakter.

rektorát Univerzity v Ljubľani, zdroj: University of Ljubljana archives

Františka Jozefa I., jeho pôvodný návrh počítal so sochami okrídlených levov, ktoré zdobili oba konce mosta. V konečnom návrhu však levy nahradili veľké sochy drakov, ktoré sú dnes jednou z najznámejších pamiatok Ljubľany.

foto Dračieho mostu: Tatiana Uhríková

Univerzita v Ljubľani bola založená v roku 1919. Dňa 23. júla 1919 princ regent Aleksander Karađorđević podpísal zákon o Univerzite Kráľovstva Srbov, Chorvátov a Slovincov v Ljubľane, t. j. dnešnej Ljubľanskej univerzite. Jej zakladajúcimi členskými fakultami boli Filozofická fakulta, Lekárska fakulta, Právnická fakulta, Technická fakulta a Teologická fakulta. Fakulta architektúry (známa aj ako Ljubľanská škola architektúry), založená v roku 1919 v Ljubľane, je fakultou s dlhou tradíciou a pôsobením významných architektov vrátane Jože Plečnika, Maxa Fabianiho a Edvarda Ravnikara. Dodnes je považovaná za jednu z najlepších stredoeurópskych škôl architektúry.

Ljubľana je vďaka svojej univerzite a niekoľkým medzinárodne uznávaným inštitútom navštevovaná všetkými druhmi vedcov, vďaka živej tvorivej atmosfére svetoznámych umelcov, veľkému množstvu obchodných stretnutí a veľtrhov podnikateľov z celého sveta a vďaka veľkému počtu kongresov mnohých medzinárodných odborníkov.

foto - Fakulta architektúry: Tatiana Uhríková

Zaujímavá mytológia na záver

Legenda hovorí, že Ljubľanu založil Jason, hrdina gréckej mytológie, ktorý ukradol zlaté rúno kráľovi Aëtesovi a potom so svojimi společníkmi, známymi ako Argonauti, utiekol na palube lode Argo cez Čierne more a po Dunaji a Sáve až dorazil k rieke Lublanici. Tu rozobrali svoju loď, aby ju dopravili po súši k pobrežiu Jadranského mora, kde mali plavidlo opäť postaviť a odplávať späť do Grécka. Cestou k pobrežiu sa zastavili pri veľkom jazere v močiarnoch neďaleko prameňa Lublanice, kde vraj prebýval drak, ktorého Jason porazil. Keď v roku 1900 architekt Giorgio Zaninovich vypracovával svoje plány pre Jubilejný most

Lublaň rok 1914
zdroj: <https://zgodovinanadlani.si/en/zemljevid/>

Vodnik
po
Ljubljani.

8 9

Trnovo

Muhova cesta

Gruberjev prekop

Poljska cesta

Ulica

Tabor

Vodnik

Cesta na južno železnico

Arhivsko

Trnovo

Ljubljana

Lubljan, rok 1924
zdroj: <https://zgodovina.ljubljana.si/en/zemljevid/>

Najnovejši načrt mesta Ljubljane

z okolico
in delom Gorenjske

po uradnih podatkih v 6 barvnem
tisku s seznamom cest in ulic,
javnih poslopij, uradov itd.

Merilo 1:10.000

III 57 29
35

Cena Din 8

Ponatis prepovedan.

Tisk in založba litografičnega
zavoda
Čemažar in drug, Ljubljana.

vývoj bloku a jeho vzťah k okoliu

Lublňanské centrum a jeho dochovaná architektúra spolu so súčasnými premenami verejných plôch je príkladom mesta s výnimočným duchom. Mestské jadro sa spolu s riekou Ľublňanicou vinie okolo hradného návršia a tvorí rozsiahlu pešiu zónu naprieč svojou dĺžkou aj šírkou. Ulice a menšie námestia sú spleťou mestského života, kaviarní, galérií a malých obchodov spolu so zeleňou nábrežia pôsobia romantickým dojmom.

V živej atmosfére centra sa nachádza mestský blok, lemovaný hlavnou mestskou triedou (Slovenská cesta), Kongresným trhom, jednou z historických ulíc (Wolfova) a hlavnou mestskou pešou promenádou (Čopova ulica). V porovnaní s okolitými štruktúrami je blok najrozsiahlejším v mestskom centre.

Jeho morfológia je rôznorodá, od dvojpodlažných historických mestských domov, neoklasicistických stavieb až po secesné obytné domy. Blok a jeho kontúry sa jasne formovali už v minulosti, kedy jeho počiatky logicky nadväzovali na tvar ulice Wolfova a neskôr bol vývoj obmedzený Kongresným trhom a hlavnou mestskou triedou. V súčasnosti je blok napriek svojej polohe z časti v zanedbanom stave. Viaceré z jeho budov prechádzajú rekonštrukciou alebo celkovou prestavbou, avšak na niektorých boli práce pozastavené už pred rokmi. Zo strany Kongresného námestia sa už v minulosti objavila prázdna parcela, ktorá našla svoje uplatnenie až v posledných rokoch, a to ako Pamätník obetiam všetkých vojen (viď. mapa na str.). Vnútroblok sa však zo záhrad postupne menil na husto zastavanú plochu mestského hospodárskeho dvoru, neskôr s technickými či skladovacími budovami. Vnútorý dvor je v súčasnosti pasážou, značne obmedzenou a znehodnotenou chátrajúcimi staveniskami. Táto plocha je štruktúrou zástavby rozdelená na niekoľko menších dvorov, často

prevádzkovo a priestorovo oddelených. Tieto sú prístupné niekoľkými prejazdmi a bránami vrámci budov, ktoré v minulosti slúžili na prejazd koča.

Niekoľké z brán slúžia ako súkromný vstup do rezidenčných budov. Z hľadiska funkcie je blok ako malé mesto v rámci mesta. Nájde tu obytné budovy, hudobnú a tanečnú školu, kaviarne a reštaurácie, zmiešaný komerčný parter, poštu a kancelárske priestory. Vo vnútrobloku sídli prevádzky služieb ako sú kozmetický salón, kaderníctvo, opravňa obuvi a lekárske služby, rovnako aj viaceré reštaurácie, bary a banka. Rozostavanou, no nikdy nedokončenou stavbou sa mal stať hotel. Okrem spomínaného sa tu nachádza aj študentský internát a ubytovňa pre turistov. Potenciál bloku je vďaka svojej polohe, zmiešanej funkčnej štruktúre a svojej dimenzii obrovský.

Detailnejšou analýzou charakteru jednotlivých dvorov, existujúcemu, ale aj imaginatívne mu jazyku vzorov sa zaoberám v nasledujúcich kapitolách. Tento participatívny spôsob navrhovania je založený na pocitovom a zmyslovom poznávaní sveta a vedie k snahe tvoriť krásne a živé miesta, ktoré sú schopné adaptácie v čase. Blok a jeho charakteristiky sú zachytené pomocou obrazov a ich atmosféry, štruktúry a nakoniec detailom v haptickej forme, ako reálna, hmatateľná stopa miesta.

blok a širšie vzťahy

mestská zástavba:

V okolí bloku, rovnako ako v ňom samotnom sa nachádza mix funkcií, architektonických slohov a morfológií, ktoré vznikali v rôznych obdobiach. Významné sú uličné fronty na ulici Wolfova, ktoré lemujú cestu k hlavnému námestiu a Trojmostiu (viď strana 54-55). Väčšina z okolitých mestských domov má historizujúci alebo secesný charakter a ich parter je komerčný, uličné fasády sú z veľkej časti zrenovované, do dvora sa ale otáča odvrátená, často zdevastovaná fasáda. Výšky budov nepresahujú 5 podlaží s podkrovím pod valbovou, alebo sedlovou strechou. Celkový charakter a výšková úroveň budov vytvárajú malebnú siluetu mesta, ktoré si zachováva ľudské meritko, prirodzené osvetlenie ulíc a netiesnenosť verejných priestranstiev. Samotný blok (viď nasledujúca dvojstrana) je rozhraním medzi organiky vznikajúcou mestskou zástavbou a medzi novou blokovou štruktúrou. Prechod z historickej zástavby do blokovej predmetstia je patrný už pri prechádzaní vnútroblokom.

dopravné riešenie:

Koncepcia centra Ľublňane je postavená na princípe striktné obmedzenej automobilovej dopravy. Celé centrum je pešou a cyklo-zónou, čo značne ovplyvnilo tvár mesta a život v ňom. Mnohé z ulíc tak získali charakter pešej zóny, dočkali sa povrchových úprav a ich plochy sa využívajú ako pasáže, letné terasy a tržnice. Takúto podobu získalo aj hlavné námestie, ktorého do-

pravná koncepcia bola zmenená a zámer nebol nikdy realizovaný. Riešený blok leží na rozhraní pešej a dopranej zóny (Slovenská cesta), ktorá je hraničným úsekom centra, prístupným automobilom. Na Kongresnom trhu (viď mapa na nasledujúcej dvojstrane) je vyznačený šípku vjazd do veľkokapacitného podzemného parkovania, ktoré svojimi kapacitami pokrýva dopyt po parkovaní v mestskom centre aj počas zvýšenej potreby. Ďalej je parkovanie v centre riešené zbernými parkoviskami na jeho okraji, ktoré sú v dochádzkovej vzdialenosti piatich až desiatich minút od centrálnej zóny. V návrhu doplnenia vnútrobloku teda neriešim tému parkovania, nevytváram podzemné ani nadzemné parkovacie státnia a rešpektujem členenie peších zón v centre. Vnútroblok však ostáva z bezpečnostných dôvodov prístupný automobilom skrz hlavné pešie trasy a brány, ako tomu bolo doteraz.

dostupnosť:

Poloha bloku je priaznivá z hľadiska pešej, ale aj dopravnej dostupnosti. Priestor vo vnútrobloku má tak potenciál rozšíriť aktívnu mestskú zónu a prilákať rôzne kreatívne aktivity, a vytvoriť im zázemie. Z bloku sú tiež v pešej dostupnosti do 10 minút prístupné veškeré služby, kultúrne a vzdelávacie inštitúcie, promenády a nábrežie, tržnice, hrad a mohli by sme pokračovať. Celkový ráz mesta a jeho veľkosť je priaznivá pre chôdzu, mestskú cyklistiku a dochádzkovú vzdialenosť veškerej potrebnej vybavenosti.

zeleň a morfológia:

Centrum Ľublňane je priamo charakteristické vďaka svojej jedinečnej geografickej polohe, ktorá ovplyvnila celkový ráz a ducha miesta. Centrum lemujúce rameno rieky Ľublňance, ktorá sa vinie okolo hradného návršia. Celé centrum má preto charakter nábrežia s nádhernou zelenou a stromami, ktorých koruny sa dotýkajú hladiny rieky. V centre tiež nájdeme niekoľko zelených plôch, akými sú hradný park, park na Kongresnom trhu, parky obklopujúce divadlá a múzeá a neďaleký lesopark v Rožnej doline. Upravená zeleň dotvára neuveriteľného génia loci, naprieč ročnými obdobiami mení atmosféru v meste, a tak je celkový dojem z mesta nezabudnuteľným zážitkom. Kongresní trž a platanový park, ktorý sa tu nachádza je obľúbeným miestom pre mladých ľudí. Návrh bol realizovaný podľa konceptu architekta Josipa Plečnika.

Terén centra je takmer rovinou s minimálnymi výškovými rozdielmi, s výnimkou hradného návršia. To dominuje celkovej siluete mesta, na pozadí so siluetou Alp. Čo sa týka samotnému bloku, jeho terén sa miernie zvažuje smerom k nábrežiu a tento rozdiel je prekonaný vonkajšími schodmi či rampami. Tieto terénne súvislosti sa odzrkadľujú v neskoršom návrhu architektonickej štúdie.

1744

Jasná definícia súčasných obrysov bloku bola zrejme už v 18. storočí, výrazným rozdielom je zlučenie bloku s dnešnou parkovou úpravou Kongresného námestia (južne) - dnešný park Hviezda.

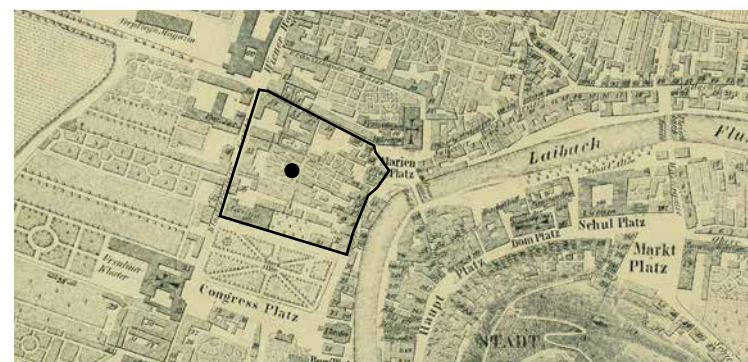
1834

Vznik ulice medzi parkom Hviezda a blokom - začína sa jasne definovať obrys dnešného bloku a vnikajú budovy, ktoré ho lemujú. Jasně je aj prepojenie dnešnej Slovenskej cesty a Wolfovej ulice.

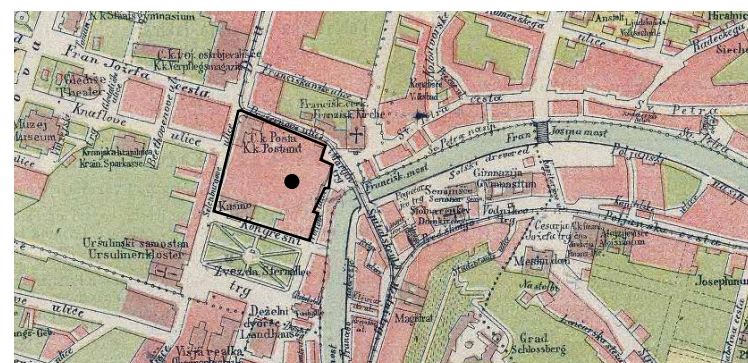
1860

Parková úprava časti vnútrobloku kopiruje usporiadanie parku Hviezda, vzniká dnešná Hudobná škola a hned vedľa nej proluka, ktorá nebola nikdy zastavaná - dnes Pamätník obetiam vojen. Štruktúra dvorov bloku je takmer totožná s dnešným stavom.

1910

Mapa zo začiatku 20. storočia je veľmi schematická - zástavba bloku je zobrazená ako celistvý útvar, naprieč svojej zložitej typológií. Je viditeľné, že priestor kde sa nachádza pamätník je neustále nezastavaný. Obrys bloku je už ale pevne stanovený, a mnohé plochy zelene vystriedala mestská zástavba.

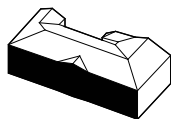
- 1. Kongresni trg
- 2. Uršulínsky kostol
- 3. Slovinská filharmónia
- 4. Rektorát Univerzity v Ljubľani
- 5. Lublaňský hrad
- 6. Centrámy market
- 7. Dračí most
- 8. Zehličkovy dom, Josip Plečnik
- 9. Bábkové divadlo
- 10. Katedrála (barok)
- 11. Trojmáste
- 12. Prešernov trg
- 13. budova Cooperative banky
- 14. Hlavná pošta
- 15. Nebotičnik - najvyššia budova v meste
- 16. Parlament
- 17. Pamätník obetiam všetkých vojen

Nasledujúca analýza mapuje a zobrazuje povahu bloku navonok, v kontraste s nasledujúcimi stranami, ktoré zachytávajú tvár vnútrobloku a od hlavných ulíc odvrátených fasád. Tento kontrast vytvára hranicu dvoch odlišných svetov, ktorých priesečník je niekde uprostred, v živote v budovách, v domácnostiach, kanceláriách a komerčných priestoroch.

Kongresni trg 1

- Hudobná akadémia (pred hlavným vstupom vidieť vjazd po podzem. parkovania)

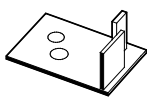
Prešernov trg 2

- služby (telekomunikácie)
- byty

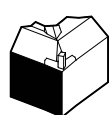
Kongresni trg 2

- Pamätník obetiam všetkých vojen

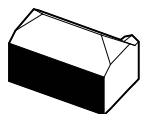
Prešernov trg 3

- komercia - klenotníctvo
- kancelárie
- byty

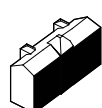
Kongresni trg 3

- obytný charakter - mestské byty
- reštaurácia
- kaviareň

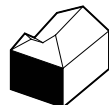
Čopova ulica 3

- banka

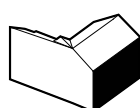
Kongresni trg 4

- byty a komercia
- služby (kaderníctvo)
- bar

Čopova ulica 5

- obytný charakter - mestské byty
- komerčný parter - predajňa spodného prádla a hodiniek

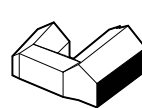
Wolfova ulica 12

- študentský internát
- reštaurácia a predajňa okuliarov
- kaviareň
- prejazd do vnútrobloku (dvoru hotela)

Čopova ulica 7

- pekáreň - parter
- vyššie podlažia nie sú využité
- prejazd do dvoru

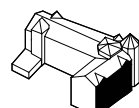
Wolfova ulica 10

- prejazd do vnútrobloku
- predajňa odevov

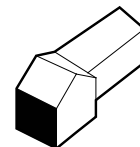
Čopova ulica 11

- hlavná mestská pošta

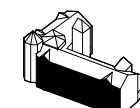
Wolfova ulica 8

- očná optika
- súkromný vstup rezidentov do vnútrobloku a obytných domov
- byty

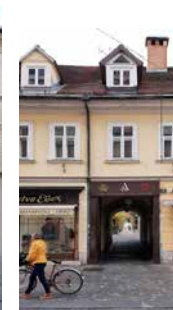
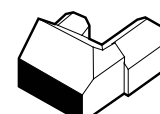
Čopova ulica 11

- hlavná mestská pošta (fasáda na ulici Slovenská cesta)

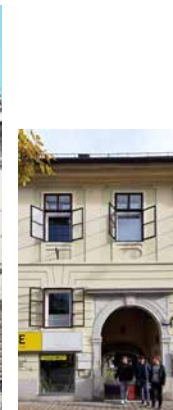
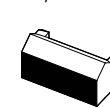
Wolfova ulica 6

- predajne odevov
- vstup do vnútrobloku (Knafľjev prehod)
- byty

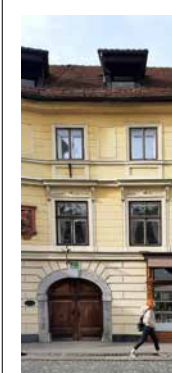
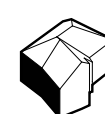
Slovenska cesta 30

- prejazd a vstup do vnútrobloku (Knafľjev prehod)
- služby (holičstvo, kozmetický salón)
- predajne (potreby pre zvieratá, konfekcia ...)

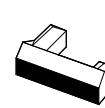
Wolfova ulica 10

- obytný charakter - mestské byty
- komerčný parter - predajňa

Slovenska cesta 28

- komercia - cukrovinky
- služby - Telemach operátor
- reštaurácia
- byty/kancelárie

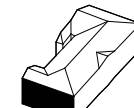
Wolfova ulica 10

- mestské byty a kancelárie
- komerčný parter - predajňa

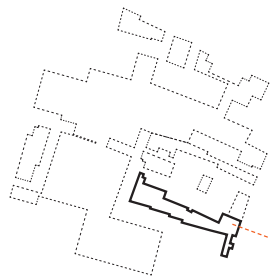

Kongresni trg 1

- Hudobná akadémia zo strany Slovenskej cesty

dvor I.

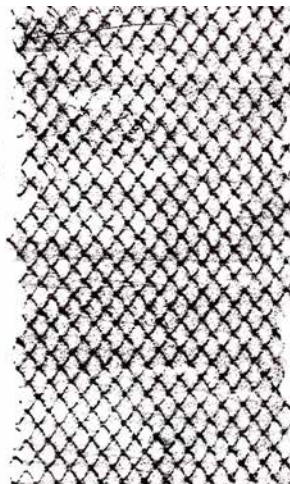
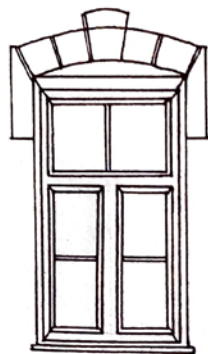
Dvor prístupný bránou z Wolfovej ulice má úplne odlišný charakter ako všetky ostatné dvory. Nachádza sa v ňom študentské bývanie, dva hotely a pár technických či skladovacích zákutí. Atmosféra pripomína skôr odľahlý predmestský industriálny charakter, ktorý má na tomto mieste však korene v minulosti. Nachádzal sa tu totiž mestský pivovar a súčasné stavby sú jeho dochovaným stavom. Budovy sú pamiatkovo chránené. Na všetkých fasádach sa napriek tomu objavili znaky adaptácie budov na súčasné požiadavky, akými sú klimatizačné jednotky, ventilácie a podobne. To isté sa týka rekonštrukcie fasád, ktoré hrajú farbami od béžovej, bledej žltej až po zelenú. Pristavba vstupu do hotela tak isto neodpovedá charakteru pamiatkovo chránených budov. Dvor je v celej ploche pokrytý asfaltom, čo ešte umocňuje jeho narušenú identitu. Miesto má vďaka svojmu napojeniu na mestskú pešiu zónu silný potenciál k jeho využitiu a obnoveniu stávajúcej štruktúry.

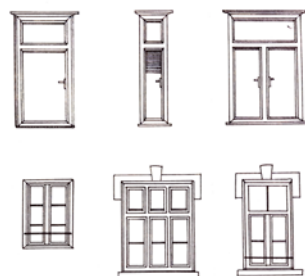
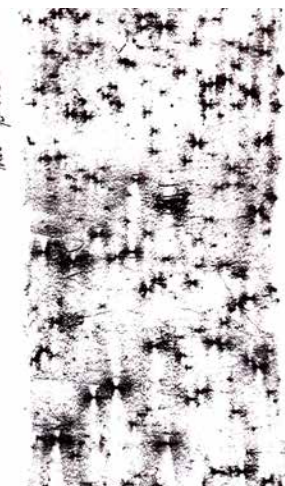
budov je pamiatkovo chránená a jedná sa o budovy starého mestského pivovaru. Dodnes je citeľný historický a industriálny charakter, ktorý je ale poškodený zvláštnymi zásahmi a nevhodnými úpravami či využitím budov. Fasády tiež prešli povrchovými úpravami, ktorých vizuálna stránka nerešpektuje históriu miesta ale ani zásady prístupu k historickým pamiatkam. Táto stránka veľmi vplyva na vnímanie lokality, dáva jej charakter zanedbaného miesta a medzery v urbanistickej štruktúre, ktorá ale má potenciál na premenu. Okrem zachovaných architektonických prvkov sa ponúka pracovať s netypickým pôdorysným tvarom, obnovou povrchov a navrátením verejných funkcií.

Miesto je v súčasnosti zónou transferu, pohyb je obmedzený na nutné minimum. Okrem drevenej lavičky, na ktorej sa pod internátom stretávajú študenti sa tu nenachádza nič, čo by prítahovalo život. Pri vstupe cez priechod v prvom podlaží domu na Wolfovej ulici na objaví veľký, nevzhľadný nápis „hotel“ a hneď pod ním veľký plechový

frotáž kovovej stoličky a vpravo štruktúry omietky hotela

vzorík typológie okien vo dvore

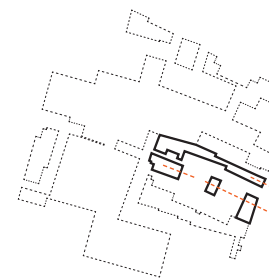
pohľad spred študentského bývania smerom k hotelovým budovám
foto: Tatiana Uhríková

HOTEL
ΕΛΛΗΝΙΚΟ

pohľad na vstup do kozmetického salónu v prístavku
foto: Tatiana Uhríková

dvory II, III, IV a V.

Skupinka menších, takmer neprístupných dvorov či lepšie povedané, medzipriestorov, sa krčí medzi budovami vnútrobloku. Všetky sú prístupné skrz domové brány a prejazdy z Wolfovej ulice. Orientácia súkromných priestorov a bytov do interiéru malých nádvorí im dáva atmosféru súkromných miest, ktoré nie sú určené verejnosti. Pavlače a okná bytov na fasádach hrajú rozličnými farbami, tvarmi a členením a je jasné, že táto časť bloku odráža bežný život jej obyvateľov.

Dvor na nasledujúcom obrázku má veľkosť dvoch obývačiek. Výška budov, ktoré ho objímajú sem neprepustí priame denné svetlo, a preto sa priestor zdá tmavým. Jeho stav nie je príliš dobrý – ošarpané fasády a rozbitý betón na chodníku vytvárajú dojem neobývaného, anonymného miesta, hoc sú do bloku orientované pavlačové balkóny bytov. Najmenší z medzipriestorov je ukončený jednopodlažným prístavkom, ktorého centrálna pozdĺžna chodba uprostred zároveň vedie do posledného z dvorov, ktorý má charakter súkromnej záhrady. Tento malý priestor je prístupný otvoreným vonkajším priechodom prizemia obytného domu a jediný priestor, ktorý je doň orientovaný je práve jednopodlažné kozmetické štúdio (viď. fotka na vedľajšej stránke). frotáž drevenej brány na jednej z fasád, za ktorou sa nachádza pravdepodobne sklad. Črepníky

kvetmi, vonkajšie stoliky a romantické zábradlie schodiska pôsobia v tomto priestore takmer ako koláž, vedľa masívneho, farebného graffiti na surovej, tehlovej stene s pár malými okienkami v najvyššom podlaží. Štvrtým, posledným kúskom skladačky je podlhovastý, úzky medzipriestor medzi obytným domom so sedlovou strechou a úzkym prúžkom baru, ktorého zadná, slepá stena stiesňuje už beztak úzky prechod. Tento dvor, je prístupný cez uzavretú, súkromnú bránu, zatmenú drevným laťovaním. Po vstupe sa naskytne pohľad na pár nadvoko rastúcich stromov šplhajúcich sa za svetlom popri žltej fasáde, črepníky a popínavé rastliny, detské hračky a vyšlapaný chodníček po udusanej,

frotáž sieťky na okne pivnice

stvrdnutej pôde. Vo výčnelku fasády sa točí dlhé, ale dostatočne široké vonkajšie schodisko a za domom sa leží neupravená, divoko zarastená záhrada s polorozpadnutými drevenými kôľkami,

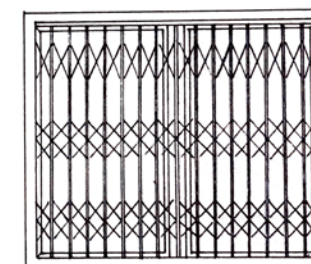
ktorých strechy sa už takmer dotýkajú zeme. Tento dvor je ako okno do divokého sveta. Mimo mestskú krajinu. Kvalita týchto menších dvorov sa skrýva v ich malom merítku, súkromí a v priamom prepojení s ulicou Wolfova. Verejnosť tieto miesta nenavštevuje, napriek tomu, že je priestor neustále sprístupnený. Táto časť bloku je zoskupená ako časť najhustejšej zástavby a má rezidenčný a súkromný charakter. Zásah sa bude týkať zachovania a podporenia súkromného charakteru obyvateľov a úprave miesta v súvislosti s poruchami, funkčnými nedostatkami a doplnenia mobiliáru a iných elementov. Bolo zrejme, že prvé podlažia niektorých domov majú nejasnú funkciu, čomu odpovedá aj stav prílehlých medzier medzi budovami. Meritko týchto

frotáž drevených vstupných dverí

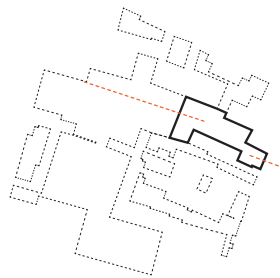
dvorov je tak drobné, že neumožňuje vytvoriť tu verejnú zónu alebo výraznú činnosť, a tak bude zámer zachovať skôr ich intimitu, ale vytvoriť tu kvalitný a bezpečný priestor.

mreža na jednom z okien

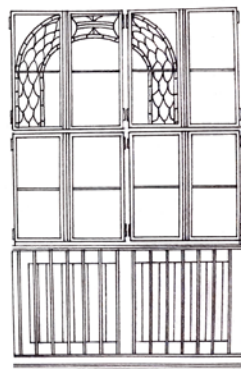
DP

dvor VI.

Najatraktívnejším a najrušnejším miestom bloku je práve táto zóna, zobrazená na schémátke nad textom. Táto časť je vstupnou časťou do tzv. Knafľev prehod, čo je pasáž vedúca z Wolfovej ulice až na hlavnú mestskú triedu - Slovenskú cestu. Táto časť je mestom v meste, malou dedinkou reštaurácií a barov, lemovaná tyrkysovou pavlačou nad prechodom a alejou javorov. Toto miesto je koncentráciou života bloku, miestom stretávaní sa, posedávania a príjemných večerov. Atmosféra je jedinečná vďaka drobným nenápadným prvkom a vďaka najrozličnejšej škále merítok a nápaditých detailov. Farebná paleta fasád, okeníc, mozaiky na stojoch a zeleného listia by bola skvelým motívom pre Schielleho skice. Pasáž je jediným miestom, kde môžeme vidieť ľudí na terasách, vo vnútri reštaurácií, či len tak sedieť na lavičke. Nasledujúci obrázok s červeným kobercom zachytáva dobu, keby miesto fungovalo naplno a nebolo ovplyvnené rekonštrukciami a stavebnými činnosťami, ktoré v jeho tesnej blízkosti výrazne zmenili pôsobenie celého miesta a pešej zóny. Napriek tomu však ostalo obľúbeným miestom mnohých miestnych ale aj študentov a turistov. Mix funkcií, od komercie, cez bývanie, služby až po ubytovanie je skvelým príkladom živelného systému mesta a jeho skrytého potenciálu k obnove podobne koncipovaných miest, ktoré sú svojou rôznorodosťou dokonale

skica okna s vytrážou na tyrkysovej pavlači

frotáž kôry javoru, ktoré sú vysadené pred jedným z barov tak, aby tvorili alej

priechodu dvorom a lemujú jeho línie, častokrát stoly zasahujú priamo doň, a tak ešte posilujú živelnosť priestoru.

život dvoru pred uzavretím časti priechodu

terasa baru a v pozadí obytný dom

frotáž kamienkovej dlaždice definujúcej predpriestor baru

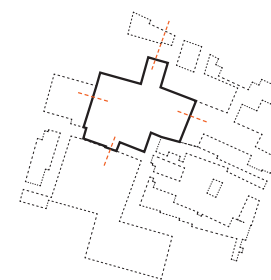

pohľad na obytný dom, z terasy Cantina Mexicana reštaurácie
foto: Tatiana Uhríková

pohľad od nedokončeného hotelu smerom ku Kongresnému námestiu
foto: Tatiana Uhríková

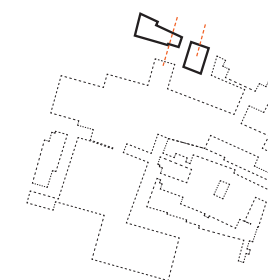

dvor VII.

Súčasťou najväčšieho dvora vo vnútrobloku je rozsiahla časť, zasiahnutá stavebnými prácami, rekonštrukciami a rekonverziami. Táto rozľahlá plocha je takmer stredobodom pešej zóny uprostred bloku. Súčasný stav lokality a jej dlhodobý zanedbaný výraz vo veľkej miere ovplyvňuje fungovanie, pohyb a život vo vnútrobloku a stagnujúce práce sťažujú jeho plnohodnotné užívanie. Veľkým problémom je dlhé roky neukončená novostavba hotelu, ktorého hrubá stavba nezapadá do celkového kontextu bloku a jej chátrajúca holostavba zamedzila vytvoreniu prístupu z ulice Čopova. Tento hotel priamo naväzuje na malý dvor a kaviarňou, od ktorého je stavba oddelená nevzhľadným pletivom a plastovými plachtami. V tesnej blízkosti je tiež chátrajúci mestský dom, ktorého technický stav nedovoľuje jeho užívanie. Celé stavenisko zasahuje až do priestoru budovy reštaurácie, ktorej prízemie ostalo v pôvodnej verzii, ale dostavba ďalších troch podlaží a kancelárskych priestorov zmenila jej charakter. V súčasnosti je práve "vdaka" prebiehajúcim či pozastaveným prácam na stavbách uzatvorená hlavná pešia pasáž, ktorej obchádzka vedie okolo plotu, ktorý stavenisko lemuje. Táto "skratka" veľmi poznamenala život v bloku, ktorého dvor už z ulice nepôsobí lákavým dojmom. Z farebnej fotografie je vidieť pohľadová osa smerom ku Kongresnému námestiu, ktorá má veľký

potenciál stať sa ďalšou pešou zónou naprieč rozľahlým blokom.

dvory VIII a IX.

Malé medzipriestory medzi budovami, orientovanými do ulice Čopova sú ďalšími potenciálnymi prístupovými bodmi, či už do hlavného dvora vnútrobloku alebo do jeho súkromných, zväčša rezidenčných častí. Väčší z dvoch dvorov sa priamo napája na dvor VII., priechod je však vďaka pozastavenej stavbe hotelu neprístupný a zanedbaný. Jeden z prístupov vedie tiež skrz schátranú a opustenú budovu, ktorá mala byť pôvodne hotelom (viď dva obľúky)

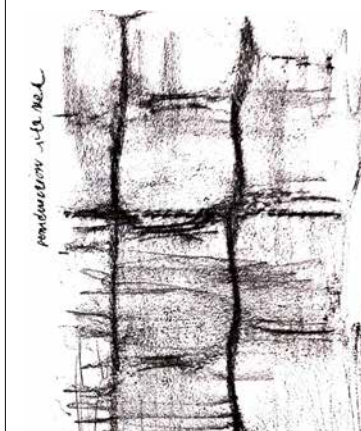

a druhý prístup je skrz interiér kaviarne. Dvor sa ale v súčasnosti z časti využíva ako vonkajšia terasa tejto kaviarne, cez ktorú je zákazníkom sprístupnený, zbytok dvora je ale oddelený plotom a zaplnený stavebnou suťou a odpadom. Druhý, štvoruholníkový dvor je obklopený stenami obytnej budovy, cez ktorú sa do dvora vchádza zaklenutým priechodom (viď obrázok v hornom rohu). Priestor priamo naväzuje na prebiehajúcu dostavbu kancelárskej budovy na jeho južnom konci, a tak tento prístup môže v budúcnosti slúžiť ako poloverejný, prípadne sekundárny súkromný vstup do tejto budovy. V súčasnosti však dvor pôsobí skôr zanedbaným, anonymným dojmom. Materiálna stránka je tiež v schátranom stave a je len otázkou, kedy sa tento stav podpíše aj na okolitých hmotách. Kopí sa tu neporiadok a nečinnosť jeho užívateľov prispela k obrázku, aký dnes vidíme.

rozostavaná kancelárska budova vo dvore

frotáž siete oddelujúcej stavenisko hotelu

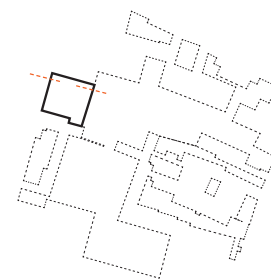

Knafľjev prehod - glavna pešia zónu vnútrobloku, prerušená nedokončenou výstavbou hotela
foto: Tatiana Uhríková

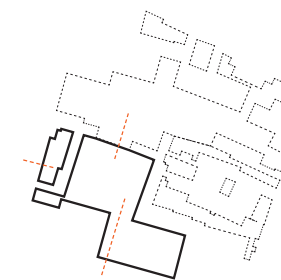
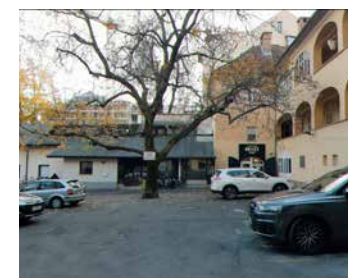
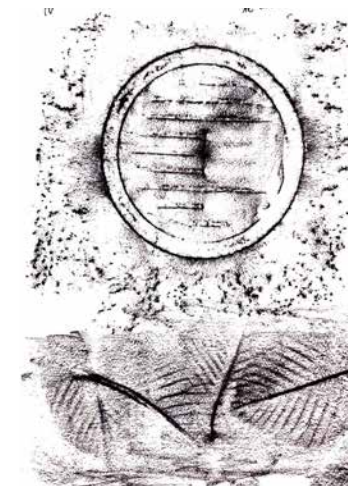
pohľad do vnútrobloku z Kongresni trg - na ose príchodu vidno nedokončenú stavbu hotela
foto: Tatiana Uhríková

dvor X.

Dvor priliehajúci k vstupu do bloku, zo Slovenskej ulice, je využívaný ako parkovacia plocha. Spevnený asfaltový povrch strieda desiatky odličňov šedej, spomedzi ktorých vyrastá mohutný strom. Jeho koruna zastrešuje väčšinu tohoto dvora a čiastočne tak spríjemňuje na pohľad nehostinné prostredie. Pristavby, prílepký a chátrajúci, nedostavaný hotel sú ale odvrátenou stránkou, na rozdiel od milej arkádovej fasády na severozápade.

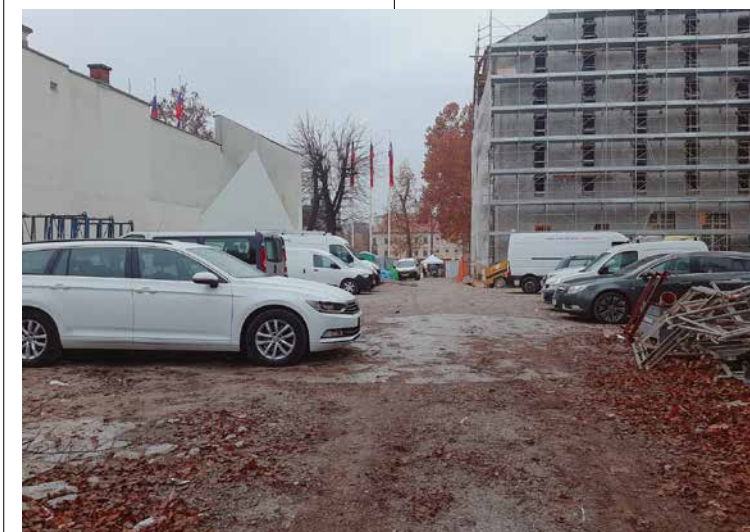
frotáž mriežky vzduchotechniky a spadnutého lístia:

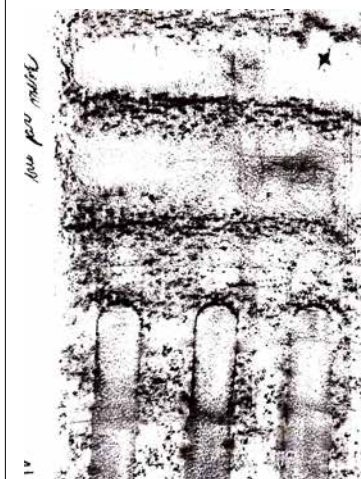
dvory XI.

Poslednou celistvou skupinkou do zložitej mozaiky dvor za Hudobnou akadémiou, Pamätník obetiam všetkých vojen a malý, technický dvor za skladovacou jednotkou. Tieto dvory sa líšia ako svojou dimenziou, tak charakterom. Pamätník obetiam vojen je pietne miesto, ktoré plní nikdy nezastavanú proluku bloku a je rozšírením pešej zóny. Toto miesto vymedzuje možnú novú pešiu zónu skrz vnútroblok a výrazne definuje jej atmosféru. V súčasnosti sa ale toto miesto ani zďaleka nepovažuje za atraktívne, a ani bezpečné. S výnimkou spomínaného pamätníku, celú zónu zasiahli stavebné práce a renovácia Hudobnej akadémie (viď fotka na príľahlej strane). Fotka tiež zobrazuje pohľadovú osu skrz blok, smerom k nedostavanému hotelu. Táto osa bude v návrhu štúdie kultúrneho centra významným urbanistickým prvkom.

pohľad na zadnú fasádu Hudobnej akadémie, smerom ku Kongresnému trhu, kde vidíme aj prázdnu, zadnú stenu hotela Emonec

Pamätník obetiam všetkých vojen tvorí spevnená plocha a dve vysoké monolitické platne, doplnené tromi vzrastlými stromami a šiestimi vlajkovými stožiarňami.

frotáž kovovej mriežky plotu staveniska

DP

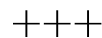

snímka dvoru za Hudobnou akadémiou s
Kongresným trgom v pozadí
foto: Tatiana Uhríková

6 zadanie II. positive and negative spaces

Téma „positive and negative spaces“ predstavovala úlohu vybrať si tri miesta v mestskom centre, kde sa cítíme ľudsky, príjemne a ktoré nás svojou energiou prifahujú. Naopak sme tiež uvažovali nad tromi miestami presne opačného charakteru. Na týchto miestach sme mali stráviť aspoň hodinu, pozorovať ich, pozorovať správanie ľudí a celkovú atmosféru. Výsledkom úlohy bola prezentácia vybraných lokalít a heslovité zdôvodnenie našich pocitov, nie založených nutne na racionálnej báze. Fotografiami som sa snažila zachytávať atmosféru týchto miest. Vybrané fotografie stelesňujú a vystihujú atmosféru, ktorá je na týchto miestach prítomná. Nočná fotografia internátnej budovy, jesenná nálada nábrežia či bežný život na pozadí modernej architektúry prezentujú pozitívne pocity, myšlienky a náladu ľudí, ktorý sa tu denne pohybuje.

- texty sú v anglickom jazyku pre zachovanie pôvodného znenia

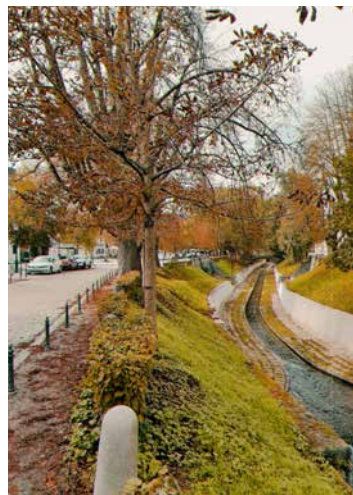

Rožna dolina
a light that calls you home
safety/calmmess
a place to talk, to rest, to build new relationships

a place to SHARE

Eipprova street
charming atmosphere / warm even it is cold
outside
the place reminds me of my hometown, where I can really feel myself
people do not hurry, the morning fog and warm coffee

Poljanska street dormitory
excitement/enthusiasm
when two worlds work together you feel as a natural part of the site, as a human being engaging and relaxed

Rožna dolina
je miestom, kde som zažila svoje najkrajšie erazmové zážitky. Nachádza sa tu totiž môj internát, môj študentský domov. Vždy, keď som sa už za tmy vracala „domov“, ma hneď po vstupe do areálu vitalo svetlo recepcie, spoza veľkého, kruhového okna na prizemí. To svetlo bolo ako maják, dávalo mi pocit prístavu, pocit bezpečia a miesta, kam sa rada vraciam, kde sa cítim sama sebou. Toto miesto je pre mňa stelesnením pozitívneho priestoru plného života. Zľahka chaotický, neorganizovaný priestor sa akoby riadil vlastnými, voľnými pravidlami a dával tak možnosť psychickej, ale aj fyzickej slobody.

46°03'05.9"N 14°29'22.0"E

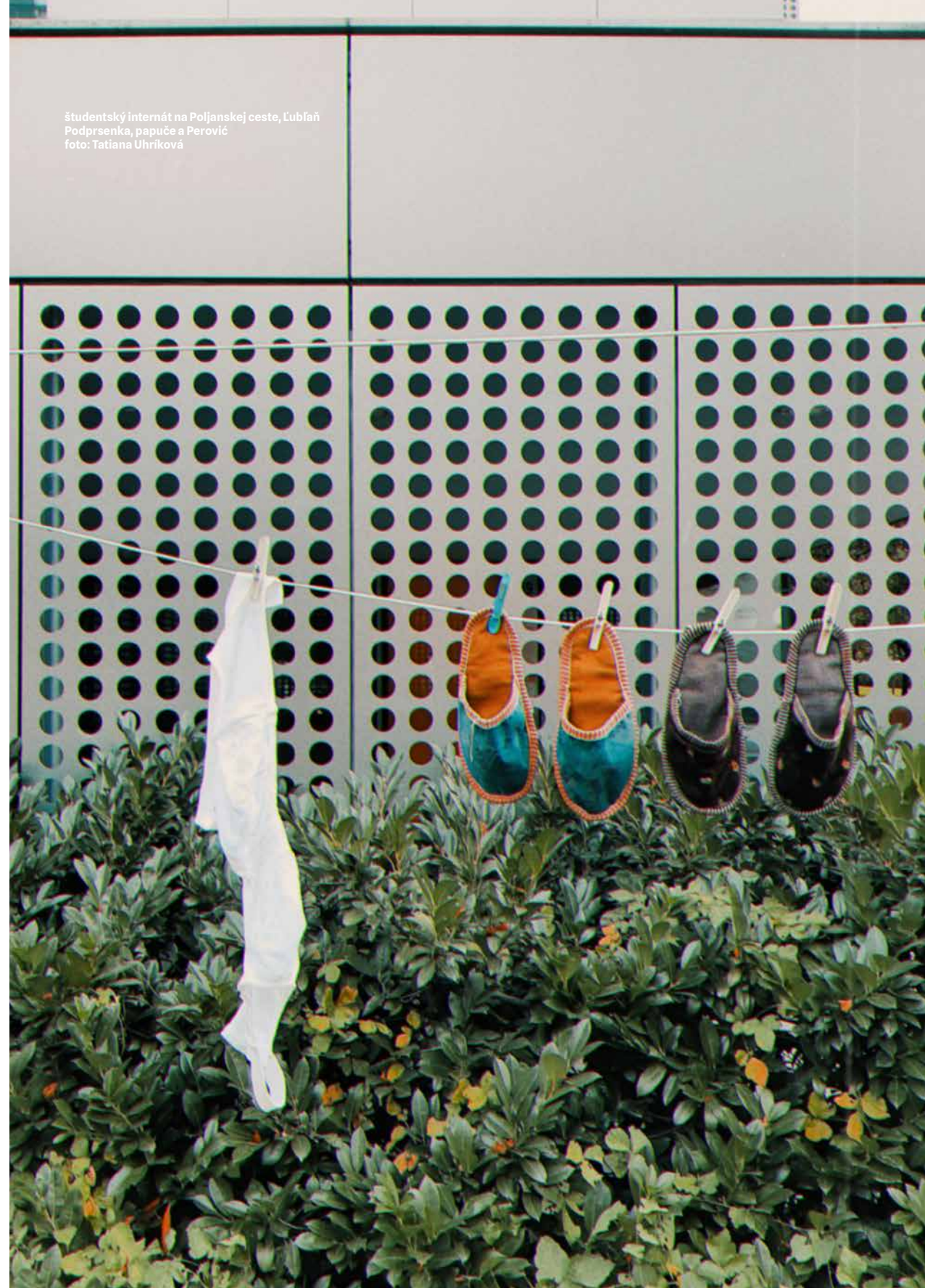
Eipprova cesta
možno lepšie povedané námestie, je malým nábrežím prítoku rieky Ľublanice. Nachádza sa v mestskej časti Trnovo, miestny ju poznajú pod názvom „Plečnikovo nábrežie“. Aleje stromov, sychravé jesenné či zimné počasie, zvuk mlatu pod nohami a kamenná dlažba, zvuk vody a jemná, malomestská architektúra robia miesto čarovným. Malé reštaurácie a kaviarne s výhľadom na nábrežie, mohutný a krásny Plečnikov most a ticho, všade prestupujúci život obsiahnutý v prostredí samotnom, v jednotlivých elementoch a ich jednoduchosť, vďaka škále merítok a zdanlivo náhodnej organizácii priestoru.

46°02'36.3"N 14°30'15.0"E

Internát Poljanska ulica
je naozaj čarovným miestom, dýchajúcim dôvtipom, životom a mladosťou. Už z okolia je zrejmé, že budova a jej okolie sú určené pre mladých ľudí, študentov, teenagerov. Budova internátu bola navrhnutá ateliérom Perovic. Moderné prvky sa tu dokonale miešajú s detailami bežného života. Vybraná fotka zachytáva pre mňa najsilnejší moment priestoru a tým je vnútorné átrium, ktoré je napriek svojej strohosti prívetivým, pulzujúcim miestom.

46°02'58.1"N 14°31'15.8"E

študentský internát na Poljanskej ceste, Ľublaň
Podprsenka, papuče a Perović
foto: Tatiana Uhríková

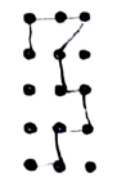

- documentary movie
- mental maps
- interviews

historical view of thinking
(how mind works & feels)
RIGHT + LEFT

12 mental maps

feeling measuring the space due to the
moulding (learning, society) or it may
run feeling no matter what knowledge
I have.

DOES the common
map show what you
feel about?

REAL STATE FEELINGS
OR POTENTIAL?
↳ causes to be in
two different
maps

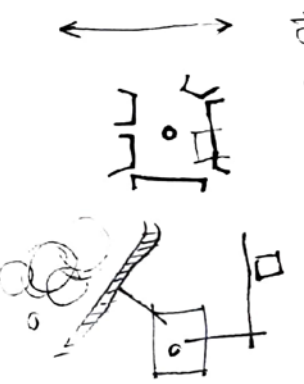
IT SHOWS WHERE TO PUT THE EFFORT
DURING ONE

SERIES OF
AL PATTERNS
EMERGE FROM THE TEXT?
to come up with ideas many
possible, the more the better

document
write series
of items
↳ list of patterns
name
description
quality

BALCON...
STAIRCASE...
what can you do
there, how many
+ METAL BACK STAIRCASES
(could a touch of imagination?)
FOR instance
OF VEGETATION
GO THROUGH THE TEXT AND WHEN THESE
PATTERNS WITH MATERIAL
(mark the potentials ingredients)
what are the
design guidelines?
the emphasis
(the most in matter
of things)
the night
(see the relationships)

flat concrete
with canopy and
along staircase
↳ private space
concrete metal guides
SPATIAL PATTERNS

Pozitívny priestor študentského bytu v Rožnej doline a jeho živelný poriadok vyznačujúci každodenný život.
foto: Tatiana Uhríková

mapa mesta zachytáva polohu a vzťah
pozitívne a negatívne vplyvajúcich miest:

Definícia negatívnych, menej pozitívne vplyvujúcich miest sa v porovnaní s výberom tých pozitívnych zdala menej náročná, opak však bol pravdou. V roli pozorovateľa som sa prísťhla pri hľadani prvkov alebo architektúry, ktorá sa ničím neoslovuje, miesto toho aby som si skutočne všimala svoju intuíciu a pocity. Svoj výber fotografií som teda neskôr prehodnotila a navštívila ďalšie miesta, v ktorých som pri prvých návštevách napriek ich pulzovaniu necítila skutočný život. Negatívna preplnenosť či hluk, umelo vytvorené prostredie bez hodnoty a bez vlastného "ja", priestor, s ktorým som nebola schopná definovať sa.

Čopova street

rush/anonymity/nervousness
place overcrowded with pointless commerce spaces which are interrupting pedestrian pathway and are also forcing people to move from one to another, without certain direction

Celovška street / Šiška district

noisy, overcrowded, place where you would not stop
place belongs to nobody
lack of freedom in moving around, attention to the trafic is needed to stay safe

BTC city

place for itself, makes me feel cut off from everyday life
BTC nákupné centrum, Ljubljana

BTC centrum, Ljubljana
foto: Tatiana Uhríková

7. zadanie III. "interview 1"

Po návšteve vybraného bloku v centre Lubľane bolo našou úlohou vytvoriť dvojice a v rámci spolupráce „interview“. Jeho témou bolo predstaviť si budúcnosť lokality o päť rokov. Z abstraktných predstáv a vizualizovania si súčasného stavu sme sa snažili preniesť v čase a v myšlienkach zhmotniť vaše vízie. Tie sa dostali do podoby textu, ktorý sme neskôr analyzovali a snažili sa spätne vizualizovať jeho obsah. Interview pomocou navádzajúcich otázok spolužiaka zachytáva moju predstavu o budúcnosti lokality. Cieľom bol opis rôznych merítok a atmosféry v priestore, následne výber kľúčových slov, viet či odstavcov, ktoré by nás mohli priviesť k tvorbe nášho podvedomého „jazyka vzorov“. Rozhovor prebiehal v anglickom jazyku, a preto ho ponechávam v autentickej verzii.

topic: imagine the site five years later in the future

21st of October
12:00
a day after visiting the site for the first time

mate:
Marcin, 24 years old, Poland

m:
Where are you right now?

t:
I am standing on the Slovenska Cesta, and I remember this was also the spot where I entered this area for the first time while I was for Erasmus in Ljubljana a couple of years ago. It is kind of cold outside right now, it is autumn as well, which is my favorite season to hang around the city. I can see the front facade of the building facing the Slovenska cesta and I would not say it has changed a lot, but the retail part of the building has a new function and it is something like a coworking space with a café and I lot of people are going inside right now. They are chatting together. I am entering the area through the gate, and I see the small courtyard with concrete pavement. Maybe you remember it, it used to be more like a parking place before and also a bit dirty, but now it is covered in different types of tiles and the atmosphere changed a bit, and they also put a few small trees in the middle surrounded by benches, which is a quite nice place to spend some time there, or I would spend some time there for sure.

m:

Do you want to sit and spend some time there?

t:
Oh, yes, I would sit there at least for a while just to observe what is around, to see what people are doing. I see quite a lot of people inside the coworking office, mostly young people, maybe they are having some workshop right now. It has a very pleasant atmosphere, I can smell the coffee and I would stay longer.

m:
Is it the café outside or is it inside the building?

t:
It is inside, or I mean the main bar is inside, but you can see the tables also around the trees, under the light chains, which I like. It gives you student years atmosphere still, and you can smell coffee all around. And the new terrasse is extended towards these trees, which looks very nice.

m:
Do you smell only coffee or do you feel any sweets?

t:
I smell the cakes as well.

m:
Would you go to have some?

t:
I bought one five minutes ago, but I feel like having another one. Now I am moving a bit further, towards the middle of the plot and I see the new building, or better said the extension of the building, which was under construction a couple of years ago, but it is not finished, still. I see they are still working on the facades right now, but I see the extension is really interesting. I would say it is a school now, for kids at elementary schools to spend their time there, doing hobbies after they finish school. Maybe it is a kind of art school. The extension is very interesting because it is quite tall, I would not expect that in such type of area. It is more like a tower and I can see the stairs from outside because the facade is a bit transparent.

m:
Do you think that it is a part of elementary school?

t:
Yes, it could be, looks like a pavilion, or another class, but I can see something transparent on the top and reminds me of a playground, so maybe it is kind of an observation tower with a playground. It is in a pink color, quite interesting structure.

m:
Only the top thing or?

t:
No, all the tower is in pink. Maybe it serves the school because I see a lot of kids around playing and shouting and having fun.

m:
Do you like this pink tower? Or is it distracting a bit? Does it fit into the area? Do you think it is good?

t:
I am not sure if it is fitting the area, but it does not interrupt the atmosphere, it is already a part of it, but I am not sure if it is my kind of architecture. At least it brings something very interesting to the area and it is also visible from many sites around. But it is a pity that the old hotel is still under a construction, but I see they are trying to bring some other function there. I see also a greenery house, near the tower, which is very close to the construction site. So maybe it is a part of the school.

m:
Do you see some workers working on the construction site?

t:
Oh yes, it is a bit noisy and I see a few of them on the top part finishing the roof. But I am not sure about its function yet. But it looks like it is connected with housing as well and I see that the café and the small library on the first floor are finished.

m:
Is the greenhouse a separate building or is it connected with other buildings?

t:
No, it is not single standing, it is connected to other buildings and you can see a lot of plants around, on the different types of constructions, and the plants are climbing towards the top of them.

m:
Is it a big or small volume?

t:
Not that big, not big enough to destroy the small square in the middle.

m:
Is it connected with the tower in the middle?

t:
No, only with the previous buildings. The new tower is single-standing volume, which is quite interesting. You can still see through the block, from one gate to another.

m:
Can you see the tower also through the gate or only when passing around?

t:
You can see a bit, a small detail, it is obvious that something changed inside. And it has beautiful greenery, it is more like a small park around, but there is not a lot of grass, it is covered by hard surface mostly, but the trees and pots are there, people are sitting around on the benches, near the small playground. It fits the atmosphere in the courtyard, as I remember it.

m:
Is the playground near the tower?

t:
It is closer to the Congress square, on the side which was also under construction, but now I can see that the part with the garages, which led to the hotel part is opened and it is reconnected together so you can access the area from this hotel foreground. But the playground is very small, it is more like an outdoor workout.

m:
Do you see some kids playing around?

t:
Yes, there is a lot of kids playing around, but maybe because it is a time when school is finished already.

m:
What is the time?

t:
It is around three o'clock. But I assume that they also had built some flats around because you can see young families having a walk.

m:
Did something change on the left side of the playground?

t:
There used to be a very, very small house, maybe some technical function but I am not sure. But now it is more like a commercial area with small local shops, I would say it is a market, something like a market where people are selling local stuff, food mostly, and you can sit also in front of these small stands, to eat something. It is also connected with a place where was a house with a tiny beauty studio was standing, and now it is connected with the courtyard behind, but the first floor is accessible and it leads to the market area, so you can pass through. Or you can pass from the other side, then under the two gates and continue to the pedestrians street out of the block in the city center. The building with a beauty studio has more floors now so it is a bit extended in its height.

m:
Are there a lot of people in the market area?

t:
Hmm, quite a lot of people so I feel a little bit anxious now.

m:
How is the atmosphere now?

t:
It is a relaxed atmosphere now, people are talking a lot so it is a bit loud, noisy place.

m:
Is there any kind of music?

t:
Yes, you can hear the music, which is going from the small house with extension and I would say that there is a small studio when they record something, but you can also hear other kinds of music such as Mexican style, another from the fancy restaurant which is still there.

m:
Is the building with the student dormitory still there?

t:
They changed the color of the facade but it is still the same building, it still has the atmosphere of railway station :) but now is more pleasant to be there as they changed the color of the facade in sand shades and I see a little bit of concrete because they put a new floor surface around, and student dormitory is still there, I can see a lot

of bikes around, and a lot of young people sitting in front of the gate.

m:
Did the ground change?

t:
The new pavement is there, which has tiles with gaps for grass to grow through and they put also some huge pots with some grass and flowers and trees but only a few, but the atmosphere is more like a foreground for a hotel, and it is also connected with a Congress square, so you have another access. The food market is a bit extended to the monument site.

m:
So is it accessible also through the small gap between the buildings in the corner?

t:
Yes, it is where the hotel is, maybe you remember that there is a small gate which is open now and you can also go through the small courtyard with the graffiti, which is still there and I like it. The hotel courtyard is also reconnected with the main part near the pink tower and actually, that is the place where the food market or the food shops are.

m:
So does it have two connections? Between the salon and the hotel and Congress square?

t:
Yes. Now it is like a passage.

m:
Are there many people walking?

t:
Kind of. I would say so, quite a lot of people.

m:
Any tourists?

t:
Yes, you can see a few, maybe it is because of the food market mostly. I see people are going around the fancy café, where is another access to the block, and the area around the Mexican restaurant has not changed a lot, it has still the same vibe but you can see fewer advertisements so it changed to better. The access to the main pedestrian street with many shops is there.

m:
Is the bank still there?

t:
Yes, it is there. So it is still more in commercial use. But the main street changed a bit, it is not that overcrowded with different shops, lights, and advertisements, because now the courtyard is more like a social area or a place for the meeting.

m:
Did the small place behind the Mexican restaurant change?

t:
Do you mean the one close to the fancy bar? The small courtyard?

Yes, now it is noisier as you can hear people talking in the street. It is more for a parking place for the bikes, so, I do not know, it did not change that much, but it is used more as people go through more. But the Mexican restaurant is opened also from this site, there used to be a wall before, but now it is kind of semitransparent wooden fence which you can see through, you see people sitting there so maybe that's why it becomes more popular as more people know about it.

m:
So that is why more people are coming from the main street?

t:
Yes, I would say so.

m:
What is the atmosphere?

t:
It is pleasant to be there, I would go there to spend time with friends to have dinner or something, and it is also very nice in the evening as there are a lot of new lights put on the pavement.

m:
Is the light a bit distracting?

t:
No, not at all. It is a very soft ambiance around, so it does not disturb you while walking, and new trees are lightened from the ground so it also gives you a chilled atmosphere. And the tower is placed almost in the middle of the area, you can go around and it is also lightened from the ground so you see a kind of pink light atmosphere around, so it is a warm light I would say, very soft one. And also the playground on the top is accessible during the evening, so you can have a view, and the ground part is lightened from inside, so the soft light is shining through the glazed walls or windows, there is a small gallery on the first floor and the exhibition is also extended to the park area so it is very enjoyable to be there.

m:
So is the tower shining from the bottom or also from the top?

t:
It is shining from the bottom part the most, but the light is going up to the building but not that strong to disturb the city.

m:
So is it like a bright spot in the city?

t:
No, it is not. But it is visible that something is happening there, but it is not destroying the contours of the rooftops or the silhouette of the city. Because there is a lot of interesting points which you can see such as a castle, but the very small part of the tower top is visible from the outside of the block, mostly from the Triple bridge. Mostly the light is coming over the roofs.

m:
Is the playground on the top?

t:
Yes, it is not that large, it is more of a place to chill, but you can also play games or just sit

around and talk with friends. It is satisfying that it is accessible to the public. It is enclosed by perforated metal sheets, which you can see through, so it is safe.

m:
What you can see around?

t:
I saw that the block also changed from above. A lot of buildings have some roof extensions with terraces and greenery and.

m:
Do you see the view first or also some

thing that is happening below?

t:
First I watched what is happening below the tower, it has still a messy character because not a lot of the buildings were changed, but they changed their functions mostly. Still, it is a small city within the block boundaries. You can see a lot of different colors, materials. It is very intriguing to see all the actions from above, but it is very delightful to see the castle from this perspective as well.
The panoramic view is just slightly above the roofs, the tower is only one floor higher than other buildings around.

m:
What about the bar in front of the Mexican restaurant?

t:
It is still there and I guess it is still popular among the student as I saw a lot of them, and yeah, they just changed the tables and chairs, I guess they have new and now it fits more to its Irish atmosphere around. So it probably has the same owner because the name did not change. I remember the atmosphere when I first went there so I am glad it is still the same. But I see the house which was above, with balconies, it looks like it is housing, maybe you can rent a flat there. And also above the clothes shop which is still there, I saw people chatting on the balconies so maybe it is housing as well.

m:
And what do you see as you go out through the gate?

t:
The clothes shop is still there, but I don't feel to go inside it looks a bit too fancy for me, but the gate changed a bit and you have a new gate which leads to the building. That's why I assumed it is housing there.
When I went further towards the gate which was enclosed by the metal fence, it is repaired and it has a red color. I do not know why it is red. You can pass it and see the small house with a beauty studio which is higher now but first, you see the front tiny courtyard and two buildings which were close to each other. The courtyard is very pretty now! The pavement has a grassed tile and there is a tree in the middle, but I am not sure about what kind of tree it is. But it is tall and with leaves.

m:
Are the leaves on the floor?

t:

Yes, and a lot. Maybe people do not care that much. But they have different colors, so it is very beautiful. I mean, I love autumn, so it is hard to find a spot where I do not feel well. I am standing alone, I can observe the houses, nothing is disturbing you because the place is quiet. I would buy a flat here. The balconies are in yellow color which I like.

m:
Which place do you like the most?

t:
Hmm, I would choose the place near the small park in the center of the area, where the tower is placed and also the restaurant with the fountain, I like that you can see through the passage. You feel free to move, you see the intersection of the two main pedestrian paths and you can decide which way you prefer. Also the coworking place because of its spirit and privacy.

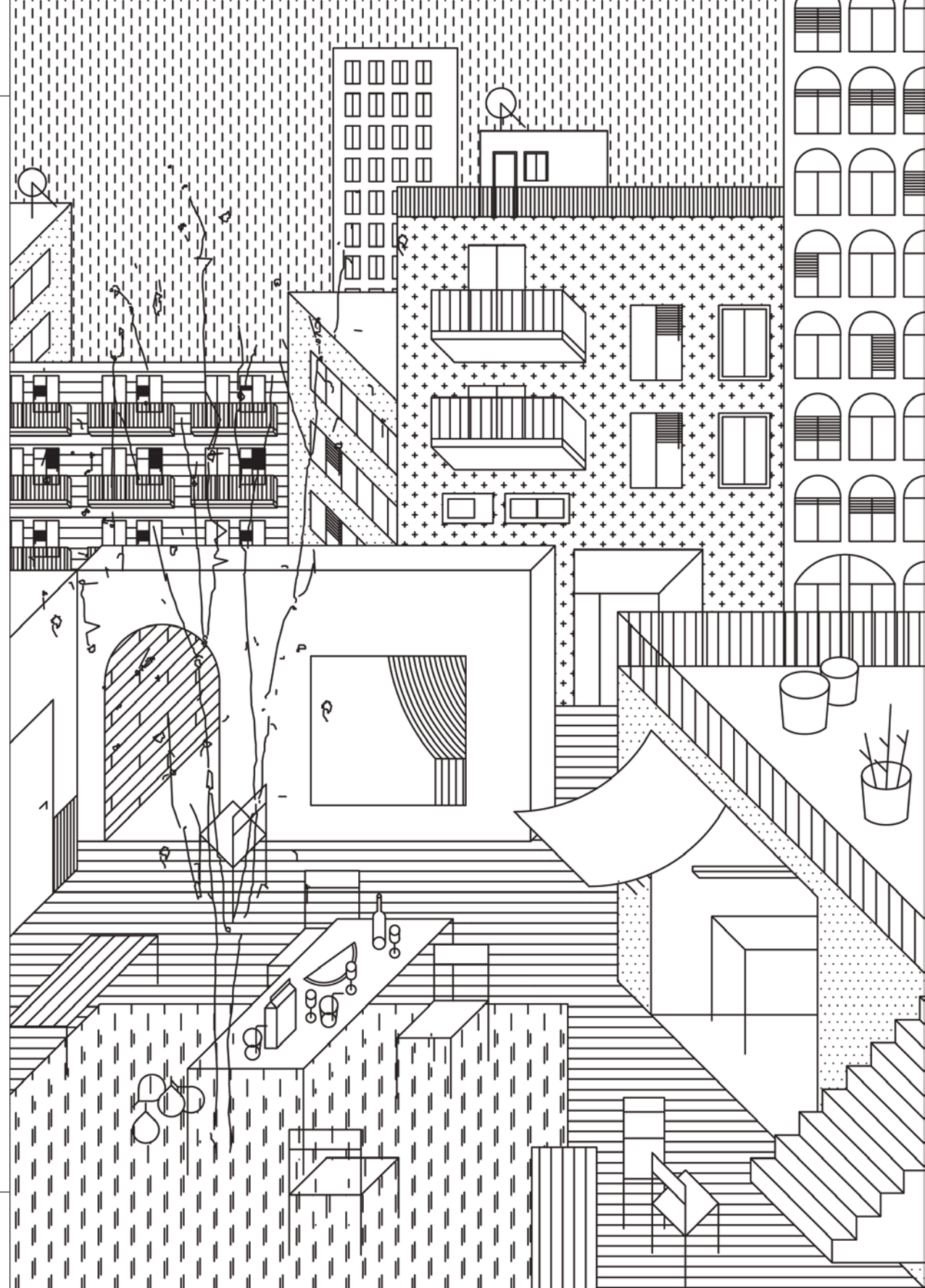
m:
Do you like it more during the day or the night?

t:
Nature is amusing all day long, but I personally prefer to stay there in the evening, because of the lighting and the place is not overcrowded. And I like the appearance of the tower during the late evening. And the market, a lot of different occasions are happening there, you can buy local food a beer.

Výstupné dáta z rozhovoru sú kľúčové slová, ktoré by mohli slúžiť ako heslá k vytváraniu "jazyka vzorov", formulovaniu programu lokality a k pochopeniu našich podvedomých preferencií.

ključové výrazy z interview (v anglickom jazyku):

retail part of the building
coworking space
café
small courtyard with concrete pavement
different types of tiles
courtyard and few small trees in the middle
benches
coworking office
smell the coffee
tables also around the trees
light chains
terrace
trees
elementary school
kind of art school
stairs from outside
facade is a bit transparent
pavilion
observation tower
playground
pink color
greenery house
housing
small library on the first floor
lot of plants around
small square in the middle
beautiful greenery
small park
grass
hard surface
trees and pots
benches, near the small playground
outdoor workout
flats
small local shops
market
small stands
courtyard
first floor is accessible
color of the facade in sand shades
concrete
student dormitory
tiles with gaps for grass to grow through
huge pots with some grass and flowers
food market
passage
semitransparent wooden fence
lot of lights put on the pavement
soft ambiance around
trees are lightened from the ground
playground on the top
soft light
glazed walls or windows
small gallery on the first floor
park exhibition
perforated metal sheets
roof extensions with terraces and greenery
balconies
the metal fence/gates
leaves
balconies are in yellow color which I like
restaurant with the fountain

stay longer.

8 zadanie IV. patterns 1

Výpis kľúčových hesiel a viet z rozhovoru sa stal materiálom pre ďalšiu analýzu, kedy sme sa snažili prísť na dôvod našich odpovedí, prečo sme odpovedali a rozprávali práve o tých konkrétnych veciach a situáciách, a prečo boli pre nás dôležité. Následne sme spracovali vzory, ktoré nie sú parafrázou vzorov „A Pattern Language“ ale inšpirujú sa pocitovou a intuitívnou stránkou vecí, inšpirujú sa spoločenským chovaním a ľudskými preferenciami a pocitmi. Vzory slúžili ako ujasnenie predstavy, čo by sme radi videli ako premenu bloku a aké elementy by sme radi použili, a prečo. Prvý pokus vytvárania vzorov neprebehlo ale na príliš exaktnej báze, nakoľko sme pri zadaní rozhovorom netušili, že ďalším krokom bude práve extrahovanie vzorov. S absolútnou nevedomosťou o ďalšom postupe a po Christopherovi Alexandrovi sme sa teda pustili do niečoho, čo sme si sami vedeli ťažko predstaviť a čoho výsledok bol absolútne abstraktný. Ukážka týchto vzorov ale slúži na to, aby som ukázala postup práce a samotný vývoj jednotlivých textov a pomalé posúvanie sa vpred, za naplnením a určením si programu pre urbanizmus bloku ale aj pre jeho funkčnú náplň.

01 • retail full of life

- accessible space with different functions opened for public, for all generations and different group of people meeting each other, could have two possible accesses - from street but also opened to courtyard, where greenery is

//Q ... but the retail part of the building has a new function and it is something like a coworking space with acafé and a lot of people are going inside right now. They are chatting together.

02 • cozy coworking office

- a space for anyone who wants to spend his/her working hours somewhere our of home/office, can be connected with startup hub of café and has a spaces for work with large tables, space for relaxation and gathering, organising workshops, main space can be accessible to greenery around/courtyard/workout playground

//Q I would sit there at least for a while just to observe what is around, to see what people are doing. I see quite a lot of people inside the coworking office, mostly young people, maybe they are having some workshop right now. It has a very pleasant atmosphere, I can smell the coffee and I would

03 • more than a café

- a place, connection among other functions around, has a terrace and access from street also from courtyard
- cozy interior, comfortable furniture, library, coffee shop, space to relax/study/work/meet friends
- café has an outdoor part to buy coffee to go, terrace is in inner courtyard with tables under the trees

//Q ... something like a coworking space with a café and a lot of people are going inside right now. They are chatting together.
Is it the café outside or is it inside the building? It is inside, or I mean the main bar is inside, but you can see the tables also around the trees, under the light chains, which I like. It gives you student years atmosphere still, and you can smell coffee all around. And the new terrace is extended towards these trees, which looks very nice.

04 • shady courtyard

- semi enclosed space, faced with block buildings from three sides, on the ground floor around we find retail
- has a hard surface and different types of tiles and gravel under the trees growing in the middle, those create pleasant shades
- serves as a terrace for café

//Q I am entering the area through the gate, and I see the small courtyard with concrete pavement. Maybe you remember it, it used to be more like a parking place before and also a bit dirty, but now it is covered in different types of tiles and the atmosphere changed a bit, and they also put a few small trees in the middle surrounded by benches, which is a quite nice place to spend some time there, or I would spend some time there for sure.

05 • artsy housing

- reconversion of hotel, which had been under a construction for many years, also has a new extensions, one of them is a greenhouse and tower with workshops and playground on the roof
- connected with a gallery on the first floor of the tower

//Q Now I am moving a bit further towards the middle of the plot and I see the new building, or better said the extension of the building, which was under construction a couple of years ago, but it is not finished, still. I see they are still working on the facades right now, but I see the extensions - really interesting. I would say it is a school now, for kids at elementary schools to spend their time there, doing hobbies after they finish school. Maybe it is a kind of art school. The extension is very interesting because it is quite tall, I would not expect that in such type of area. It is more like a tower and I can see the stairs from outside because the facade is a bit transparent.

06 • transparent facades make you see

- the extensions could have transparent or semitransparent facades which allows to see what is happening inside and vice versa
- the light from interior lights the public space outside of the building and greenery around

//Q The extension is very interesting because it is quite tall, I would not expect that in such type of area. It is more like a tower and I can see the stairs from outside because the facade is a bit transparent.

07 • view playground

- the observation point one floor higher than other buildings around, it is a part of a school but also accessible for public in the evening, covered by perforated metal sheets

//Q Do you think that it is a part of elementary school? Yes, it could be, looks like a pavilion, but I can see something transparent on the top and reminds me of a playground, so maybe it is kind of an observation tower with a playground. It is in a pink color, quite interesting structure.

08 • greenery house

- the observation point one floor higher than other buildings around, it is a part of a school but also accessible for public in the evening, covered by perforated metal sheets

//Q I see also a greenery house, near the tower, which is very close to the construction site. So maybe it is a part of the school... it is connected to other buildings and you can see a lot of plants around, on the different types of constructions, and the plants are climbing towards the top of them.

09 • small library on the ground floor

- public library in small scale near the school and also accessible from central space of the plot, on upper floors we can find housing
- can be connected with café or coworking space

//Q Do you see some workers working on the construction site? Oh yes, it is a bit noisy and I see a few of them on the top part finishing the roof. But I am not sure about its function yet. But it looks like it is connected with housing as well and I see that the café and the small library on the first floor are finished.

10 • square as a heart

- opened public space connects surroundings into one, placed in the middle of pedestrian zone, covered in concrete tiles and small cobblestones, with trees lightened from ground and benches around

//Q ...and it has beautiful greenery, it is more like a small park around, but there is not a lot of grass, it is covered by hard surface mostly, but the trees and pots are there, people are sitting around on the benches, near the small playground.

11 • outdoor playground

- place near school but also near park side, close to the market, cozy place under the trees covered in their shades, with benches around
- also has a park for outdoor workout

//Q But the playground is very small, it is more like an outdoor workout.
Do you see some kids playing around? Yes, there is a lot of kids playing around, but maybe because it is a time when school is finished already.

12 • market place and local shops

- conversion of small houses on the plot, near the hotel, serve as a season market surrounded by stands extended towards the small park and playground, accessible from main small square but also from courtyards around

//Q There used to be a very, very small house, maybe some technical function but I am not sure. But now it is more like a commercial area with small local shops, I would say it is a market, something like a market where people are selling local stuff, food mostly, and you can sit also in front of these small stands, to eat something. It is also connected with a place where was a house with a tiny beauty studio standing, and now it is connected with the courtyard behind, but the first floor is accessible and it leads to the market area, so you can pass through.

13 • student dormitory and foreground

- original function which remained but with change of the block behind the building, now covered in tiles which grass can grow through, flower pots and young people gathering
- accessible to marketplace

//Q ... but now is more pleasant to be there as they changed the color of the facade in sand shades and I see a little bit of concrete because they put a new floor surface around, and student dormitory is still there, I can see a lot of bikes around, and a

lot of young people sitting in front of the gate.

14 • passage

- the most frequent pedestrian paths leading through the block and important points inside, allows to see from one side to another

//Q You can still see through the block, from one gate to another...and now it is connected with the courtyard behind, but the first floor is accessible and it leads to the market area, so you can pass through. Or you can pass from the other side, then under the two gates and continue to the pedestrians street out of the block in the city center. The building with a beauty studio has more floors now so it is a bit extended in its height.

15 • wooden constructions

- give the space warm spirit and human scale atmosphere, also become a part of greenery around

//Q There used to be a wall before, but now it is kind of semitransparent wooden fence which you can see through, you see people sitting there so maybe that's why it becomes more popular as more people know about it.

16 • lights in the pavement

- make the public space feel safe and clear, trees are illuminated from the ground

//Q It is pleasant to be there, I would go there to spend time with friends to have dinner or something, and it is also very nice in the evening as there are a lot of new lights put on the pavement. Is the light a bit distracting? No, not at all. It is a very soft ambiance around, so it does not disturb you while walking, and new trees are lightened from the ground so it also gives you a chilled atmosphere.

17 • small gallery with outdoor exhibition

- first floor of the tower building serves as a small gallery, has an outdoor exhibition space as well, it is a heart of the small square in the middle
- has a large windows which allow daylight to come inside but also a light come out to exterior in the evening

//Q and the ground part is lightened from inside, so the soft light is shining through the glazed walls or windows, there is a small gallery on the first floor and the exhibition is also extended to the park area so it is very enjoyable to be there.

18 • balconies as an outdoor livingrooms

- important element of the housing part, gives you a feeling of community, also a private exterior space with plots, vegetables, drying racks or tables and chairs
- railing in yellow colour fits the atmosphere of smaller, inner courtyards

//Q I see the house which was above, with balconies, it looks like it is housing, maybe you can rent a flat there. I am standing alone, I can observe the houses, nothing is disturbing you because the place is quiet. I would buy a flat here. The balconies are in yellow color which I like.

19 • benches/tables/ chairs

- wooden elements placed near café, library and playground, also around trees near passage
- wood as a natural material fits to homey feeling and small scale places

//Q ... a few small trees in the middle surrounded by benches, which is a quite nice place to spend some time there, or I would spend some time there for sure.

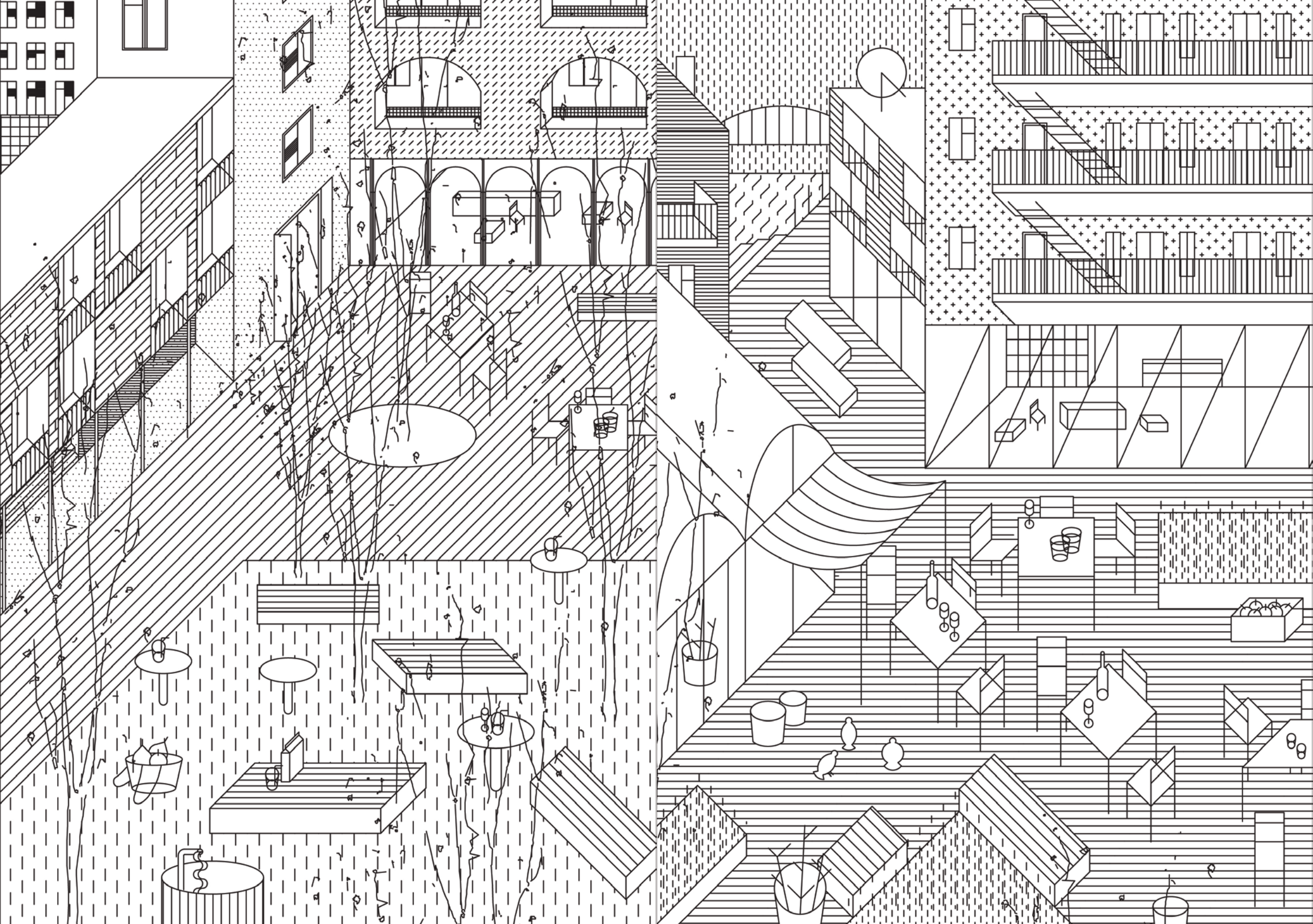
20 • cappuccino

- you're going for espresso, steamed milk and foam. Serve.

//Q It has a very pleasant atmosphere, I can smell the coffee and I would stay longer. I smell the cakes as well.

fa vut brno

t: I hear only the voices in general, I am not able to recognize the topic of their speech. Some of them are laughing.

m: **Is the area big, do you see any border?**

t: I do not see the border of the city, I do not know where it ends. The roofs are slowly disappearing in the fog.

m: **Are you moving out of the area, or does the fog make you see such scenery?**

t: It is because of the weather, otherwise, you will have a clear view. That is why I want to go downstairs and explore the city a bit more.

m: **Do you like the view, do you see any specific things?**

t: I see a lot of different colors, the roofs around have plenty of them - from red to orange to light brown clay tiles. I see bricked chimneys, some windows on upper floors which light comes out through.

m: **Is it an evening?**

t: It is around 5 pm. The season is autumn. It getting darker outside.

m: **Do you see smoke coming out of the chimneys?**
t: Not from all of them. I see four of them which smoke is going up from or comes out from, they grow from the oldest houses around. Now I am putting my shoes on and going out, locking the doors. I am walking downstairs, from the fifth floor to the ground one.

m: **Is it an existing place?**

t: It is not an existing place, nothing particular. I moved to the city two months ago and I came to study here.

m: **Do you see it more like an imaginary place or do you see the things clearly?**

t: At the moment I am in my flat, standing on the balcony, watering the flowers. I see the view around, the rooftops are surrounding me, but I cannot see very further because it is foggy weather. I can see the space from above.

m: **Do you see some people or anything else?**

t: I see the greenery, a park behind the rooftops, but only the treetops. I see a few people, they seem to be very small as I see them from above. But I hear them speaking.

m: **What they are speaking about?**

m: **Are the houses the same?**

t: No, they are very diverse. They differ from each other by color, shape, and windows are also different.

m: **What are the colors? Are they dark?**

t: The palette starts with very palm yellow, through the pink and light blue with autumn greenery. It is very colorful.

m: **How is the pavement?**

t: It is made out of cobblestones, the surface is not straight. You might better pay attention to your steps. But still, you can walk easily. In some places, you can see the grass growing in between the stones.

m: **Are there many people in the street?**

t: Not many, I see only a few of them sitting in from of one house, which is larger than other ones are. They are four of them.

m: **Are they sitting outside?**

t: Yes, in front of the house. There is something like a small pergola with chairs under it, it is lighted very softly.

m: **Are all the houses residential?**

t: Most of them are residential, but few of them have retail on the ground floor. Now I am passing next to the bakery shop, and the next one is a small bookshop. Some of them have tiny grocery stores inside. Nothing overwhelming, the street is not commercial.

m: **Do you like everything in that street or is there something that you dislike?**

t: Nothing is distracting me that much I would mention it. Now I am turning right and I see a tiny square in the middle of several buildings which facades are bounding it.

m: **Is there something in the middle of that square?**

t: Only one tree, nothing else. No building, no statue nor fountain, just one tree. But the square is very small. It is maybe twenty to twenty meters maximum.

m: **Are there any benches?**

t: A lot, also a lot of chairs. It might remind you of a private garden or terrace.

m: **Are many people there?**

t: Quite a lot of them. Approximately twenty-five. They are talking to each other, listening to the music which is coming out of one building and I would say it is a small theatre.

m: **What are the other buildings surrounding the square?**

t: I am not really sure about its functions. Most of them are closed already as it is getting late. Except for the theatre I see a music lab, which is open, I see there are a lot of people inside. One of them is a tiny restaurant and they sell only pasta, nothing else.

m: **Where are you going now?**

t: Now, I am just standing near the tree in the middle, observing what people are doing. The tree is giving me a safe, private place to do that. I am not distracted by anyone or anything.

m: **Is the tree small or big?**

t: Actually, the tree is huge and very thick. It has leaves in autumn color, also a lot of them on the gravel under the tree. You can climb the tree and sit on the branch and observe from there. Several swings are hanging down from the tree.

m: **Would you climb up the tree?**

t: I did, a few seconds ago. Not that high, but I did.

m: **Do you feel comfortable?**

t: Very comfortable, and what’s more, no one can see me right now.

m: **Can you see anyone?**

t: Now I can observe what is happening also on the second floor of those buildings. I can see through some of the windows, light is on the inside. I see the people have their flats there, someone is reading in the living room, while someone is preparing the dinner. Some windows are opened, some are blinded and it is dark inside. Maybe the owners are spending their evening somewhere outside as I do, here on the square or somewhere else in the city. The windows are blinded from outside, by the wooden shutters. I hear the water flows from one side of the square, I am going to see what is there.

m: **What do you see?**

t: From the opposite side of the buildings, there is a riverbank. The river leads to the lake and there is also a small port with benches and pedestrian paths. No cars, no other traffic. You see the reflection of the houses on the water level.

m: **Are there any boats?**

t: Few, and very tiny. Maybe they are for going from one side to another, as I have not seen any bridge so far.

m: **What can you see on the other side?**

t: I see a park, a lot of trees, but also a light coming through them. It seems that there is also a front of some houses, but a bit further. I can recognize if the lamps or the windows are shining. I have never been there before, as I moved in recently.

m: **What are you doing now?**

I am sitting on the bench near the water and sketching the riverfront with the buildings on the site, which are quite tall, with five floors, but the front side is narrow, maybe around four meters each. The few stairs steps lead to the entrance doors of these houses. It is getting cold outside, I feel to have tea somewhere. But the bench where I am sitting is wooden, so it is not cold to sit here. I am going to the small tea shop, in the street which leads from the square to the bank, the same one which I came from. The shop is not in the corner, but the second one behind. You still have a bit of the riverbank view there, if you sit outside. I feel safe here, not exposed and it is not windy here. The street has also stairs, leading to the square. Each table is placed on a different step, has a different height, it seems to be like a grandstand with a pretty view of what is happening on the bank site.

m: **What is happening there?**

t: People are having a walk, in pairs, also with kids or having fun with dogs, but the atmosphere is calm.

m: **Is the shop/cafe big or small?**

t: It is a very compact space. Only four tables inside, but seven outside. Also one bar with two shelves behind. With a lot of different cups. Each of them is in different color and shape. You see many doses with a lot of tea.

m: **Did you have anything to drink?**

t: I took a mint tea.

m: **What is the color of your cup?**

t: Mine is light blue, with dark blue and vertical stripes. I am not used to drinking mint tea, but I wanted to try. And it is very good.

m: **How is the atmosphere of that shop?**

t: It is an extremely private place, small-scaled, I am the only person here. The girl selling tea seems to be very young, maybe she is the owner’s daughter. I am sitting outside as I wanted to have the view of the river, and it is dark outside so you see the reflections even more. I am just sitting, listening to music, enjoying time for myself.

m: **Is the music from the shop?**

t: Yes, but I can’t recognize the exact song, it is instrumental without any lyrics. The chair has a small pillow and a blanket to wrap yourself inside.

m: **Is something on the table?**

t: There is a piece of fabric and it has a candle in the middle, which is fired. It smells like fruit, like oranges. It feels like Christmas is coming...

9 zadanie V. “interview 2”

Keďže sme sa snažili dostať k hlbšiemu podvedomiu a zároveň menej konkrétnym a technickým opisom „vzorov”, zopakovali sme zadanie III. Témou druhého interview bol opis našej predstavy imaginárneho mesta, neexistujúceho priestoru, neba po živote, miesta kde by žilo naše snové ja. Výsledkom bol hlbší, často však menej exaktný opis miest, čo nás priviedlo k väčšej slobode predstavivosti.

topic: imagine the site five years later in the future

25th of October
18:43
mate:
Marcin, 24 years old, Poland

m: **Are you in the place that we are supposed to design?**

t: No. I am somewhere else. I do not know what is the exact name of the place and how the city looks like exactly. I am inside my rented room, preparing myself to go out for a walk.

m: **Is it an existing place?**

t: It is not an existing place, nothing particular. I moved to the city two months ago and I came to study here.

m: **Do you see it more like an imaginary place or do you see the things clearly?**

t: At the moment I am in my flat, standing on the balcony, watering the flowers. I see the view around, the rooftops are surrounding me, but I cannot see very further because it is foggy weather. I can see the space from above.

m: **Do you see some people or anything else?**

t: I see the greenery, a park behind the rooftops, but only the treetops. I see a few people, they seem to be very small as I see them from above. But I hear them speaking.

m: **What they are speaking about?**

10 zadanie VI. patterns 2

Opakovaním tretieho zadania v podrobnejšom merítku na základe rozhovoru číslo dva, následnej analýzy kľúčových slov, opisov a ich vzájomnému porovnávaní s predošlými „vzormi“ sme sa dopracovali ku konkrétnejšiemu opísom a predstavám o fungovaní a organizácii priestoru.

//Q citácia z interview
//C vzťah s iným vzorom

01 balconies full of flowers

liveable space and lifestyle visible from inside to outside, reflection of your private space on the courtyard facade, bounded by metal railings in pink and dark grey or dark green colors, you feel concrete floor under your feet and touch raw plaster or bicks, but flowers, ivy and lavender in pots warm you up as much as the rooftops view

//Q ... At the moment I am in my flat, standing on the balcony, watering the flowers.

//C
03. rooftops forming the horizon
04. railing make you safe
05. greenery for all seasons
02. homey materials touch

02 homey materials touch

could remind you of your childhood, when you used to climb a trees, play in mugy clay or tried to bake a muffins from sand - reflected in raw plaster facades in light natural shades, supplemented with brick patterns and wooden window shutters and pergolas, concrete floors and pavements alternating with gravel and cobblestones create the courtyard, shades are making ornaments all around, sun is coming through almost invisible glass

//Q ... I see a lot of different colors, the roofs around have plenty of them - from red to orange to light brown clay tiles. I see bricked chimneys, some windows on upper floors which light comes out through shutters.

//C
06. happy housing
11. windows that makes you really see

10. courtyards with a soul
04. railing make you safe

03 rooftops forming the horizon

pitched shapes, flat ones, pergolas with roof gardens but also clay tiled roofs with large windows differ from one to another, terraces with huge tree pots make the place liveable and valuable, tiny lightchain are shining towards the skies, mysterious chimneys covered in morning fog

//Q ... I see the view around, the rooftops are surrounding me, but I cannot see very further because it is foggy weather. I can see the space from above. ... I do not see the border of the city, I do not know where it ends. The roofs are slowly disappearing in the fog. ... I see a lot of different colors, the roofs around have plenty of them - from red to orange to light brown clay tiles. I see bricked chimneys, some windows on upper floors which light comes out through.

//C
14. playful lightchains
13. pergolas as shared livingrooms
05. greenery for all seasons

04 railing make you safe

tiny metal sticks vertically standing close to each other, bounded by two metal stripes on the bottom and the top, gaps between them makes greenery grow through and creating transparent border between your private space and courtyards

//Q ... At the moment I am in my flat, standing on the balcony, watering the flowers.

//C
02. homey materials touch
01. balconies full of flowers

05 greenery for all seasons

moving shadows, creating ornaments under the trees organised in grids and rows, growing out of hard surface alternating with gravel under them, wooden pergolas are covered in ivy and around them flowerpots with grass and lavender and perennials, which stay for all seasons in a year such as heathers, peonies and alliums. Trees such as oaks and maples are changing colors and make courtyards breathe, also provide shades above benches and chairs

//Q ... At the moment I am in my flat, standing on the balcony, watering the flowers. ... I see the greenery, a park behind the rooftops,

but only the treetops. ... The greenery is growing of the facades of these houses towards the top.

//C
10. courtyards with a soul
15. furniture that make you take a seat
13. pergolas as shared livingrooms
03. rooftops forming the horizon

06 happy housing

five floors houses shaping the courtyards and facing the streets have different use - from retail on the ground floor which has small local shops, coworkings and other fuctions to housing/ nursery house or cohousing on the upper floors, terminated by terraces. Windows with opened shutters make you feel as a part of that place, seeing what is happening inside out and chatting with strangers in café in the first floor

//Q ... How tall are the houses? They are not very high, three to five floors maximum. But the street is shaped by lower houses, they give you the cozy spirit of the place. Are the houses the same? No, they are very diverse. They differ from each other by color, shape, and windows are also different. Most of them are residential, but few of them have retail on the ground floor. Now I am passing next to the bakery shop, and the next one is a small bookshop. Some of them have tiny grocery stores inside. Nothing overwhelming, the street is not commercial. ... Now I can observe what is happening also on the second floor of those buildings. I can see through some of the windows, light is on the inside. I see the people have their flats there...

//C
07. surprise alley
08. work - share - gather
01. balconies full of flowers
11. windows that make you really see
04. railing make you safe

07 surprise alley

accessible space with different functions opened for public, for all generations and different group of people, does not create overcrowded, commercial streets - could have two possible acceses - from street but also opened to courtyard, atmosphere is created by human scale furniture, greenery and materials, space flows easily and is safe and wide enough, cyclists and pedestrians are passing by and you observe them from bakery window...all these functions placed on the ground floor could be interconnected

//Q ... Most of them are residential, but few of them have retail on the ground floor. Now I am passing next to the bakery shop, and the next one is a small bookshop. Some of them have tiny grocery stores inside. Nothing overwhelming, the street is not commercial.

... What are the other buildings surrounding the square? I am not really sure about its functions. Most of them are closed already as it is getting late. Except for the theatre I see a music lab, which is open, I see there are a lot of people inside. One of them is a tiny restaurant and they sell only pasta, nothing else.

//C
08. work - share - gather
10. courtyards with a soul
15. furniture that make you take a seat
19. smells like home
21. art, book and future culture

08 work - share - gather

a shared space for anyone who wants to spend his/her working hours somewhere among others, can be connected with startup hub of café... ...at the moment, you are putting your lapton on huge oak table with few sockets and you feel very comfortable seating on a chair covered in soft fabric, you see also a space for relaxation and gathering, organising workshops large windows make you see courtyards and trees moving and people on the streets on the other side

//Q ... Oh, yes, I would sit there at least for a while just to observe what is around, to see what people are doing. I see quite a lot of people inside the coworking office, mostly young people, maybe they are having some workshop right now. It has a very pleasant atmosphere, I can smell the coffee and I would stay longer.

//C
10. courtyards with a soul
09. one cappuccino, please
02. homey materials touch
14. playful lightchains
21. art, book and future culture
16. mosaic of spaces

09 one cappuccino, please

cozy, homey spaces where you feel safe and comfortable, sitting next to large windows with flower pots and observing life, with a coffee and cake for a breakfast, time stops here, soft warm light highlights wooden tables surface and small candles reminds you of upcoming winter tables under the tree in the courtyard are prepared with warm blankets and sound of a gravel under your feet keeps you relaxed

//Q ... Is the shop/cafe big or small? It is a very compact space. Only four wooden tables inside, but seven outside. Also one bar with two shelves behind. With a lot of different cups. Each of them is in different color and shape. Mine is light blue, with dark blue and vertical stripes. You see many doses with a lot of tea. It is an extremely private place, small-scaled...

//C
07. surprise alley
08. work - share - gather
05. greenery for all seasons
21. art, book and future culture

10 courtyards with a soul

semi enclosed space, faced with block buildings and their private parts, on the ground floor with different functions, gravel in between cobblestones and concrete narrow paths, trees growing through, surrounded by benches underneath them, small light shining from sidewalks, tree-tops illuminated from below, terrain changes its height towards waterelement where kids are playing huge maple tree in the middle with several swings hanhing down from massive branches, shades changing shapes and leaves are rustling you see people taking care of their shared vegetable pots, small playground is elevated above nursery center

//Q ... Is the tree small or big? Actually, the tree is huge and very thick. It has leaves in autumn color, also a lot of them on the gravel under the tree. You can climb the tree and sit on the branch and observe from there. Several swings are hanging down from the tree. Would you climb up the tree? I did, a few seconds ago. Not that high, but I did. Do you feel comfortable? Very comfortable, and what's more, no one can see me right now.

//C
05. greenery for all seasons
17. I play you play we play
02. homey materials touch
12. calming water sounds

11 windows that make you really see

glass reaching the floor, almost touching also the ceiling, sliding openings and tiny, soft railings from outside some of them are tall and narrow, some of them wider and squared, supplemented with semi-transparent curtains, dark gray metal frames create gentle element wooden shutters sliding on the facade creating geometric compositions

//Q ... Now I can observe what is happening also on the second floor of thosebuildings. I can see through some of the windows, light is on the inside. I see the people have their flats there, someone is reading in the livingroom, while someone is preparing the dinner. Some windows are opened, some are blinded and it is dark inside. Maybe the owners are spending their evening somewhere outside as I do, here on the square or somewhere else in the city. The windows are blinded from outside, by the

wooden shutters.

//C
06. happy housing
02. homey materials touch

12 calming water sounds

place hidden between treetops, surrounded by large stair steps for sitting, the water level is calm, a few leaves are floating on it, from the middle of the water trough, few pipes grow up and they spray water vapor in hot summer days

//Q ... From the opposite side of the buildings, there is a riverbank. The river leads to the lake and there is also a small port with benches and pedestrian paths. No cars, no other traffic. You see the reflection of the houses on the water level.

//C
16. mosaic of spaces
10. courtyards with a soul

13 pergolas as shared livingrooms

generous outdoor spaces full of chairs and tables, deck chairs and flowerpots, covered in ivy, climbing up to upper wooden beams, places connected with library and coworking office, café and also small restaurant in the corner, providing shade and space to chill and read a book

//Q ... Are they sitting outside? Yes, in front of the house. There is something like a small pergola with chairs under it, it is lighted very softly. Are there any benches? A lot, also a lot of chairs. It might remind you of a private garden or terrace.

//C
08. work - share - gather
14. playful lightchains
15. furniture that make you take a seat

14 playful lightchains

make you want to gather, to celebrate, to feel safe even it is dark outside, shining in bright warm light around terraces and between the trees, reflection on the calm water level and tree tops illuminated from the ground

//Q ... I see a park, a lot of trees, but also a light coming through them.

//C

17. I play you play we play
13. pergolas as shared livingrooms
03. rooftops forming the horizon

15 furniture that make you take a seat

wooden straight benches with metal construction seems to be very simple, but their basic rectangular shape allows to create different compositions or even join them together - they do not have backrests and handles, and are wide enough to lie there - but there are also a metal striped chairs, which have handles and are in different widths and heights, placed near playground and under the trees, you can move them freely and create a space for long discussions

//Q

It is getting cold outside, I feel to have tea somewhere. But the bench where I am sitting is wooden, so it is not cold to sit here. Are there any benches? A lot, also a lot of chairs. It might remind you of a private garden or terrace.

//C

10. courtyards with a soul
20. less is not bore

16 mosaic of spaces

consequence of shaded tree grids, playground with water element, small squares with benches and narrow pedestrian paths through greenery leads you to pass different atmospheres - more private but also more public ones, where the gatherings take place, space also change height by few large steps, where you can sit and talk with friends

//Q

... Do you like everything in that street or is there something that you dislike? Nothing is distracting me that much I would mention it. Now I am turning right and I see a tiny square in the middle of several buildings which facades are bounding it.

Is there something in the middle of that square? Only one tree, nothing else. No building, no statue nor fountain, just one tree. But the square is very small. It is maybe twenty to twenty meters maximum.

//Q

From the opposite side of the buildings, there is a riverbank. The river leads to the lake and there is also a small port with benches and pedestrian paths. No cars, no other traffic. You see the reflection of the houses on the water level.

//C

10. courtyards with a soul
18. I feel safe here
12. calming water sounds

17 I play, you play, we play

has a bit different height - is placed on the floor serving as a nursery centre for kids and their parents, and is surrounded by transparent metal grid in pink color, also a floor has the same tone, two stairs lead to its top, the space allows you to play any game you want but also parents meet there in the evening to do yoga

//Q

... What are the colors? Are they dark? The palette starts with very pale yellow, through the pink and light blue with autumn greenery. It is very colorful.

//C

10. courtyards with a soul

18 I feel safe here

because I know, what is happening around me - space is very clear to orientate and main pedestrian axes make you feel through, moms sitting on wooden benches under the trees are watching their kids playing hide and seek, while someone is parking a bicycle near the fountain, any traffic, any dangerous situation cannot happen here, nothing can distract you from enjoying the moment

//Q

... I feel safe here, not exposed and it is not windy here. The street has also stairs, leading to the square. Each table is placed on a different step, has a different height, it seems to be like a grandstand with a pretty view of what is happening on the bank site. What is happening there? People are having a walk, in pairs, also with kids or having fun with dogs, but the atmosphere is calm.

//C

10. courtyards with a soul
16. mosaic of spaces
20. less is not bore

19 smells like home (veges and rest.)

when your mom is preparing you your favourite food after you came back from your studies, that is how the space smell, corner small scaled and cozy restaurant is a bit rustic, nothing too fancy overdesigned, the owner lives in the flat above for 40 years and his smile attracts you to go inside, to see white bricked walls, tiled floor and small lightbulbs hanging down from the ceiling

//Q

I see there are a lot of people inside. One of them is a tiny restaurant and they sell only pasta, nothing else. Is something on the table? There is a piece of fabric and it has a candle in the middle, which is fired. It smells like fruit, like oranges. It feels like Christmas is coming...

//C

07. surprise alley

20 less is not a bore

means, that you do not need to have overcrowded places to make them attractive and popular, on the contrary, the less we have, the more we value and care, courtyards are not full of different materials and shapes, but are organised to different zones, and also streets in front of buildings have their rules - pedestrians and also cyclists have their own space, greenery such trees and flowerpots create spaces to rest and enjoy the city spirit

//Q

... The street has also stairs, leading to the square. Each table is placed on a different step, has a different height, it seems to be like a grandstand with a pretty view of what is happening on the bank site. What is happening there? People are having a walk, in pairs, also with kids or having fun with dogs, but the atmosphere is calm.

//C

06. happy housing
07. surprise alley
15. furniture that make you take a seat

21 art, book and future culture

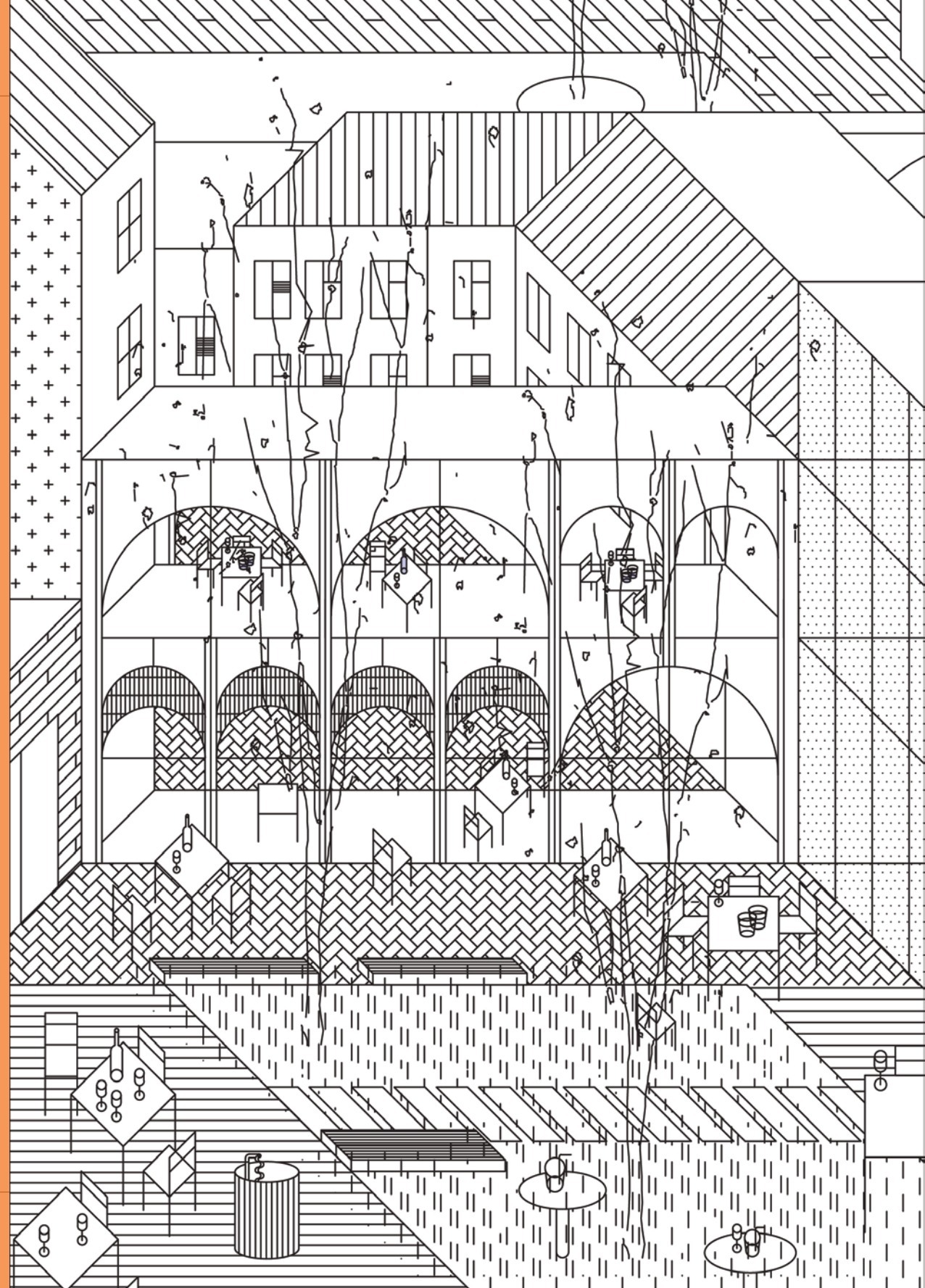
creates combination which produce love, relax and good mood...sitting in a bookshop or small library, in comfy armchair, reading a book and looking through tall french window to the courtyard, where people watching outdoor sculpture exhibition, plastics freely places under the shady treetops, shadows giving them life...

//Q

... Now I am passing next to the bakery shop, and the next one is a small bookshop. ... They are talking to each other, listening to the music which is coming out of one building and I would say it is a small theatre. ... someone is reading in the livingroom.

//C

09. one cappuccino, please
07. surprise alley
11. windows that make you really see

but one can spend time there without spending money...

t:
What would you like to see/develop/buid in the city that makes you want to spend time there?

n:
More affordable housing for young people, get rid of those fancy & touristy skyscraper hotels, they don't fit in the city of Ljubljana. And those public buses are annoying as fuck, hopefully they'll go fossil fuel in the next couple of years and will be more quiet and less smelly of fuel, definitely want them to add more public bicycle stations around the city. There's already a lot of them, but we need more, true Ljubljana people will use them, tourists like to use them as well. And there's definitely gonna be more demand for those stations.

t:
If to speak about block, where Cantina Mexicana is, can you imagine come change/idea there, which could improve the space for better?

n:
I guess I would add another park - more trees, plant some grass and put some benches there, maybe a nice fountain - like a smaller version of Kongresni trg but with an added fountain or some stream of water.

ŠPELA / student / 26 / lives here since 2014

t:
What is missing in the city that could be added to the centre of Ljubljana to make it even better place?

n:
Hmm hard to say, I already like the city center, maybe I miss some more places to sit down that are not in coffee, for example near the river in the centre. I know there is very little space and everything is squished together, but I think would be nice to have some nice place in centre where is maybe not so crowded to sit down - more places to chill, cozy.

t:
If to speak about block, where Cantina Mexicana is, can you imagine come change/idea there,

which could improve the space for better?

n:
That could be perfect spot to build something that you can go there and chill and you're still in the city centre. Cause as I remember now there is nothing, you can just go and eat there in Cantina otherwise you don't have anything to do there.

Could be open space (bar) for live music, cool vintage rooftop cafe, or cool vintage bookstore that you can go chill, read books there, maybe you can order some coffee, but offer should be ordinary.

Near cantina mexicana could be a block and on each etage some vintage apartment.

MATEVŽ / guard / 48 / moved to Ljubljana in 2006

t:
What is missing in the city that could be added to the centre of Ljubljana to make it even better place?

n:
I consider the center of Ljubljana to be one of the most beautiful I have had the opportunity to see. Although I am a driver, I appreciate the preference for walking and cycling in the city center, plenty of landscaped space and nature. As for something I might add, hmm, I probably don't think of anything right now. But the problem I see is that it's hard to find affordable housing, I'm not even talking about the center. My family and I live in a block of flats and not so far from the center, but even this is slowly no longer available for young people. I don't know, I don't see a problem in the center that much. I would like Ljubljana to keep its character.

t:
If to speak about block, where Cantina Mexicana is, can you imagine come change/idea there, which could improve the space for better?

n:
I know which block it is, but I don't cross here often. A few years ago, a hotel was built near the post office, and it pretty much flooded the place because it's more of a construction site than anything else ... so I definitely see a lot of things that could be changed.

Some cultural function, flats, maybe a small business could be added. Something that will not make the place a tourist attraction.

I like the part with restaurants and trees, so maybe something in that character. Something to sit on, not just run there.

LUKA / graphic design student / 25 / lives in Ljubljana for 6 years

t:
What is missing in the city that could be added to the centre of Ljubljana to make it even better place?

n:
I've lived in Ljubljana for 6 years, since I started studying in the city. My place of permanent residence is not that far away from Ljubljana, but I stay here because of the city and the people. It's simply more going on in a bigger city.

t:
What would you like to see/develop/buid in the city that makes you want to spend time there?

n:
Ljubljana is trying to present itself as a green city that is friendly to pedestrians and cyclists, and although there has been a lot of improvements in recent years, streets are still not always rebuilt with cyclists in mind. There's a lot of parks and places to stay at, but it's the travel to and from city centre that is not always the best

experience.

t:
If to speak about block, where Cantina Mexicana is, can you imagine come change/idea there, which could improve the space for better?

n:
Knafjjev prehod city block has been very neglected until recently. In the last year, they started building a hotel in the centre of the block and on the southern side a huge renovation efforts are under way.

I think this whole part of the city will be revitalized with these improvements, but I would also like to see the paths that lead to Knafjjev prehod a bit more friendly-looking.

Especially the southern entrance where you enter from Congress square and go past Monument to the Victims of All Wars, right now you run into some small neglected barracks that need to either be demolished or renovated.

t:
Can you sketch/describe your favourite place in the city centre, where you can feel really yourself?

n:
Novi trg (New square) where the street from National Library comes down to Ljubljana river and you can see plenty of people chilling around the fountain. The small square gives off a nice private atmosphere, the buildings are tightly together and the river is a nice addition to the location.

MATIJA / student / 23 / lives here for 5 years

t:
How long do you live in Ljubljana and what is the reason?

n:
This year is my 5th in Ljubljana as a student of Architecture (on the weekends I go back home to Celje). I live near the city center, in student housing Poljanska cesta 59 (one of the newest student houses in Ljubljana with really high standard of living compared to other student housing).

t:
Can you describe how do you see Ljubljana city and what qualities do you find here?

n:
I usually walk or cycle along Ljubljana to faculty and am pretty much all the time around city center. I believe Ljubljana city center offers a lot of quality spaces and as a whole functions really well. Main reasons for that are well developed bus system, good bicycle sharing program, enough green spaces, trees and added quality of architecturally well-defined river bank (Ljubljana), to which city center is oriented. And lots of different programs in city center (libraries, clubs, restaurants...). I would mention new pavings, renovations, revitalizations of places in city center - pedestrian as main focus. I also feel like Ljubljana is big enough to experience "student life" and at the same time small enough (with protected city center, heritage and green spaces) to feel intimate.

t:
Can you sketch/describe your favourite place in the city centre, where you can feel really yourself?

n:
I also feel like Ljubljana is big enough to experience "student life" and at the same time small enough (with protected city center, heritage and green spaces) to feel intimate.

One of my favorite places is "Petkovškovo nabrežje". It is strip on the left side of Ljubljana, pretty much at the heart of city center. It is full of vibrant bars and restaurants (I prefer Fany & Mary). I really like going out to eat here (it is also in the middle of the way from faculty to my student dorm). River flow, southern position (sun shining), nice pavement, good maintained surroundings, trees, nice food, new bridge which leads to market on the other side are one of the reasons. The main reason however is superb location in city center with a lot of other students passing by (or going here for a drink/meal). Whenever I sit here outside I greet at least 2 groups of people since I know them, which really makes me feel at home.

11 zadanie VII. public interviews

Takzvané „public interviews“ sú rozhovory s náhodne oslovenými okoloidúcimi priamo v lokalite budúceho projektu. Ľudia, ktorí sa mestom pohybujú dennodenne, ľudia pracujúci v reštauráciách alebo iných službách v bezprostrednej blízkosti fungujúcich, ale aj tých menej funkčných častiach mesta. Otázkami na rôzne podnety priamo z miesta sme sa snažili doplniť chýbajúci jazyk vzorov a zistiť, ako obyvatelia mesta vnímajú jeho pozitíva ale aj nedostatky a kde sa cítia sami sebou.

NIVES / student / 28 / lives in Ljubljana for 8 years

t:
What is missing in the city that could be added to the centre of Ljubljana to make it even better place?

n:
This is not an easy question at all, since I live in Ljubljana, I fell in love with the city mainly due to its atmosphere, which is completely different in my home village, but in some ways similar - perhaps on a human scale, although the city is of course busier and more anonymous, yet I have a family impression. As for the change, I'm not entirely sure if the center is the zone that requires change - I work in a packaging store in the Šiška district, where I could imagine several changes. In the center.

I might welcome more places that are not just of a commercial nature,

I usually spend my time in Ljubljana training, doing uni work and partying, so I don't really spend that much time contemplating and soaking in the nature. That is what I do more on the weekends when I get home to Celje (I live in suburbs). But when I am in Ljubljana I like to engage with my fellow friends and students in student dorm, fitness, restaurants (thanks government for student food vouchers) and parties.

Some of other good locations that I've got to know during my time in Ljubljana (that you might wanna check out):

- 1.) Nebotičnik - really nice rooftop views across whole Ljubljana. Can be a bit windy.
- 2.) Rožna dolina student campus - sports center, street workout, restaurant/bar, lots of green spaces and 15 student dorms. There are parties pretty much everyday. I live in a student dorm that is not on the campus, but I still like to come here since many of my friends live here.
- 3.) Ljubljana castle - nice view across Ljubljana. There is "Šance" located on the same hill, which was fortress designed to protect castle. Calm location, with good amount of trees.
- 4.) Cukrarna - was a sugar refinery, now renovated and serves as biggest art center in slovenia I think. The bridge next to it is probably the coolest bridge in Ljubljana. 100m forward (out of city center) is also one really small bridge, only for pedestrians, has a nice railing (but you will have to go and check it out yourself).
- 5.) Park Tivoli - especially boathouse and pond, nice atmosphere. A bit tricky to get there from city center since there is a 5 lane street and railway separating park from center (fun fact: there are talks for many years now to put railway under the ground and create better connection between park and city. but it's quite expensive to do so, so it will be many more years before it's done).
- 6.) Koseški bajer - if you live in Rožna dolina I'd recommend going on a Sunday walk on "Večna pot", which takes you around hill Rožnik (which is the biggest "green area" that people in Ljubljana like to go to). Alongside this path is Koseški bajer (pond).
- 7.) Plečnik's plaža (beach) - go out of the faculty (front entrance), go right for 50m and then turn right again at the bridge (along the river). Then, after 200m you will reach Plečnik's beach - cascade of platforms which lowers river bank so that you can get up close and personal with river. There are also many willows (trees) which add to the atmosphere. Calm and beautiful atmosphere, close to vibrant and dynamic city center (I'd recommend strolling along river for 500m until you see river splitting in two flows).

2021 / 2022

METKA / student / 25 / lives here for 7 years

t:
How long do you live in Ljubljana and what is the reason?

m:
I have been living in Ljubljana for 7 years. The reason I moved to Ljubljana is that I am a student here and I live in the student dorms.

t:
What is missing in the city center of Ljubljana that could be added to make it even better place? / What would you like to see/develop/build in the city center that makes you want to spend time there?

m:
I believe that the city centre is built pretty nicely. It is very open and accessible to pedestrians (no cars), which I like.

However, I do believe that it would be even better if there were some green spaces built (more trees, parks – overall, less cement and stone), and areas where people could sit down and hand out free of charge.

Right now, you can only hang out in the city centre if you sit down in a café, a bar or a restaurant, or if you go shopping.

t:
If to speak about block, where Cantina Mexicana is, could you imagine any future change that would improve the space to better? Something that would make you to feel good (and could be really anything, new use of houses, new functions, materials,...) Nowadays it is a large city block with different functions of buildings, but the current condition is not the best.

m:

As for the space where we can find the Cantina Mexicana, I believe it would be nice, if the buildings would be "redecorated" – use some new materials and bring life to the

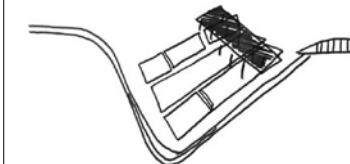
DP

buildings that are empty.

Maybe even put some more seating in the little park that is in that area. It would even be nice to make some affordable living spaces there, as we are in the heart of the city centre. One thing that I would definitely not do is demolish it in order to build a garage or a shopping centre (we already have more than enough of those around). All in all, it would be good to make it more sustainable.

t:
Can you sketch/describe your favourite place in the city centre, where you can feel really yourself?

m:
The place that I chose to sketch is called "Špica" (loosely translated to 'pointed tip'). It is a renovated river embankment, which now houses a park where people can enjoy nature "in the city".

LUKA / student / 25 / lives here for 6 years

t:
How long do you live in Ljubljana and what is the reason?

l:
I am here for 6 years, studying and working.

t:
What is missing in the city center of Ljubljana that could be added to make it even better place? / What would you like to see/develop/build in the city center that makes you want to spend time there?

l:

More street-workout parks, more trees,

bushes, plants in the city center, more startup hubs, coworking spaces, or cafes for young people and students to hang out, share ideas and experiences.

t:
If to speak about block, where Cantina Mexicana is, could you imagine any future change that would improve the space to better? Something that would make you to feel good (and could be really anything, new use of houses, new functions, materials,...) Nowadays it is a large city block with different functions of buildings, but the current condition is not the best.

l:
Maybe some startup hub or coworking space with the green park in the middle to relax and chill.

t:
Can you sketch/describe your favourite place in the city centre, where you can feel really yourself?

l:
I would describe a park with a chill atmosphere, maybe some Christmas lights or any other ambient lights or ornaments.

12 zadanie VIII. public patterns

Analýzou získaných odpovedí sme mohli porovnať intuitívne predstavy a preferencie nás samých s názormi verejnosti. Úlohou bolo hľadať istú mieru zhody, alebo práve naopak, vylúčiť menej funkčné vzory.

//Q citácia z interview
//C podobnosť so vzormi z "patterns 2"

01 relax for free (no money spending places)

//Q Nives: In the center, I might welcome more places that are not just of a commercial nature, but one can spend time there without spending money.

Špela: Hmm hard to say, I already like the city center, maybe I miss some more places to sit down that are not in a coffee, for example near the river in the centre.

Luka: More street-workout parks, more trees, bushes, plants in the city center, more startup hubs, coworking spaces, or cafes for young people and students to hang out, share ideas and experiences.

//C
08. work - share - gather
13. pergolas as shared livingrooms
16. spaces changing characters
09. one cappuccino, please

02 I can afford to live here

//Q Nives: More affordable housing for young people, get rid of those fancy & touristy skyscraper hotels, they don't fit in the city of Ljubljana.

Špela: Near cantina mexicana could be a block and on each etage some vintage apartment.

Matevž: But the problem I see is that it's hard to find affordable housing, I'm not even talking about the center. My family and I live in a block of flats and not so far from the center, but even this is slowly no longer available for young people.

Metka: It would even be nice to make some affordable living spaces there, as we are in the heart of the city centre.

//C
06. happy housing

03 xs size of Kongresni trg, please

//Q Nives: I guess I would add another park - more trees, plant some grass and put some benches there, maybe a nice fountain - like a smaller version of Kongresni trg but with an added fountain or some stream of water.

Špela: I know there is very little space and everything is squished together, but I think would be nice to have some nice place in centre where is maybe not so crowded to sit down - more places to chill, cozy.

Matevž: I like the part with restaurants and trees, so maybe something in that character. Something to sit on, not just run there

Luka: (...) Novi trg, where the street from National Library comes down to Ljubljana river and you can see plenty of people chilling around the fountain. The small square gives off a nice private atmosphere, the buildings are tightly together and the river is a nice addition to the location..

Metka: Maybe even put some more seating in the little park that is in that area.

//C
05. greenery for all seasons
12. calming water sounds
15. furniture that make you take a seat

04 future in culture

//Q Špela: Could be open space (bar) for live music, cool vintage rooftop Caffe, or cool vintage bookstore that you can go chill, read books there, maybe you can order some coffee, but offer should be ordinary.

Matevž: (...) so I definitely see a lot of things that could be changed. Some cultural function, flats, maybe a small business could be added. Something that will not make the place a tourist attraction.

//C
21. art, book and future culture
08. work - share - gather

05 friendly place with character

//Q Špela: That could be perfect spot to build something that you can go there and chill and you're still in the city centre.

Luka: (...) but I would also like to see the paths that lead to Knafjev prehod a bit more friendly-looking. Especially the southern entrance where you enter from Congress square and go past Monument to the Victims of All Wars...

Matija: River flow, southern position (sun shining), nice pavement, good maintained surroundings, trees, nice food, new bridge which leads to market on the other side...

Whenever I sit here outside I greet at least 2 groups of people since I know them, which really makes me feel at home.

//C
18. I feel safe here
16. mosaic of spaces
19. smells like home (veges and rest.)

06 soft spaces

//Q Metka: However, I do believe that it would be even better if there were some green spaces built (more trees, parks - overall, less cement and stone), and areas where people could sit down and hand out free of charge. Right now, you can only hang out in the city centre if you sit down in a café, a bar or a restaurant, or if you go shopping.

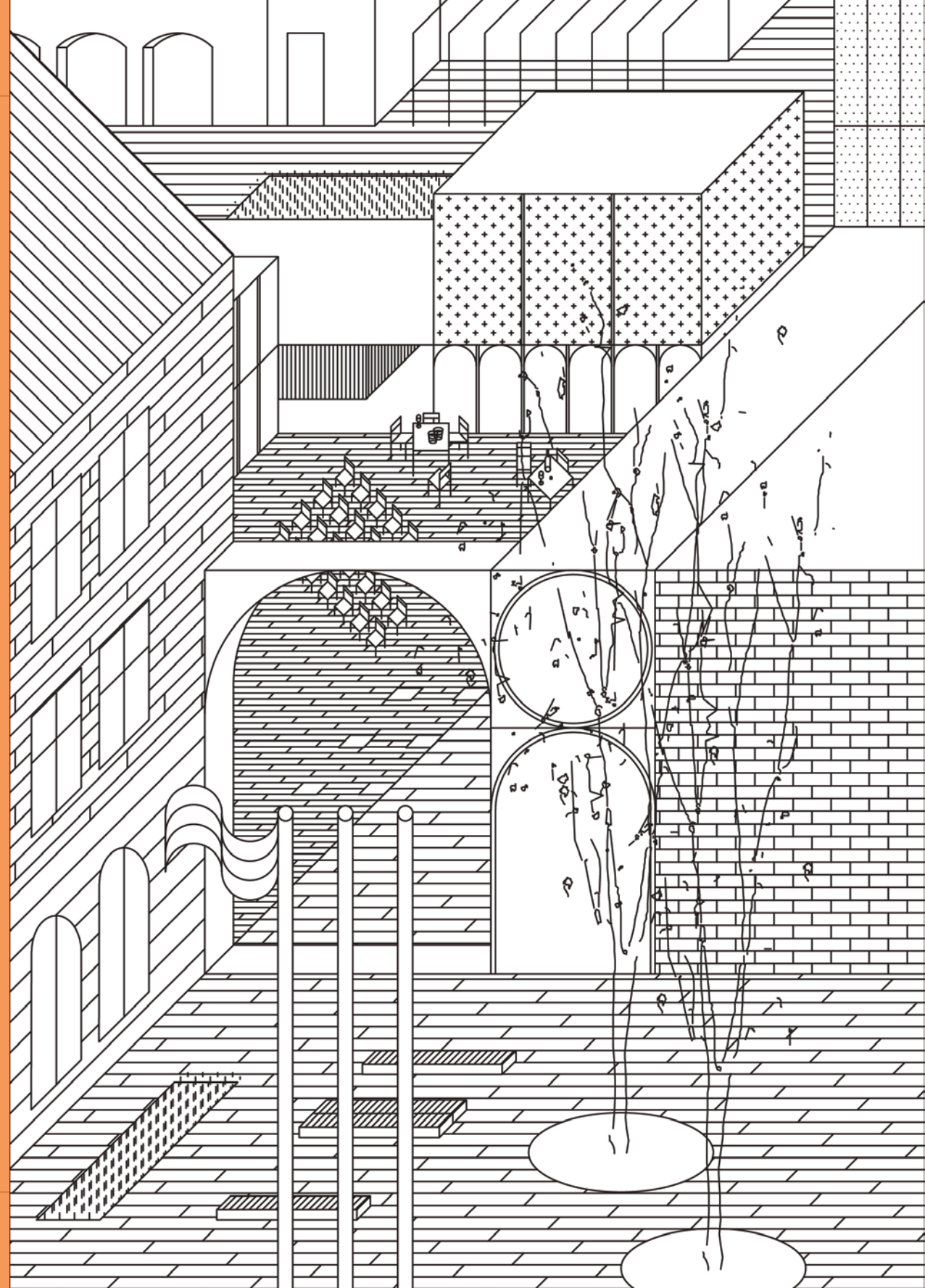
(...) for the space where we can find the Cantina Mexicana, I believe it would be nice, if the buildings would be "redecorated" - use some new materials and bring life to the buildings that are empty.

//C
02. homey materials touch
10. courtyards with a soul

07 soul and spirit

//Q Luka: I draw a park with a chill atmosphere, maybe some Christmas lights or any other ambient lights or ornaments.

//C
14 playful lightchains

13 princípů dizajnu "A Pattern Language"

Masívne sociálne, technické a ekonomické zmeny počas devätnásteho storočia poskytl katalyzátor vzostupu modernizmu v architektúre a vytvorenie niektorých z najznámejších budov sveta. Neúnavná honba za modernistickou estetikou však priniesla aj príklady nepohodlných a nehostinných priestorov. Christopher Alexander patril medzi najhlasnejších kritikov týchto priestorov a reagoval na ne tak, že svoju kariéru zasvätil rozvoju troch jedinečných a úzko súvisiacich teórií architektonického a urbanistického dizajnu. Tento článok sa zameriava na Alexandrovu „druhú teóriu“ architektúry, ktorá sa objavila vo forme troch kanonických textov, The Timeless Way of Building (Alexander 1979), A Pattern Language (Alexander et al. 1977) a Oregon Experiment (Alexander et al. 1975). Je potrebné poznamenať, že Alexandrov výskum v skutočnosti predstavuje jedinu, pomaly sa rozvíjajúcu teóriu architektúry, ktorá pokrýva celú jeho kariéru. Tieto tri texty však predstavujú stabilnú strednú fázu Alexandrovho výskumu a spoločne poskytujú dostatočne samostatný súbor myšlienok, ktoré možno (pre uľahčenie nasledujúcej diskusie) označiť ako jeho „druhú teóriu“.

„Jazyk vzorov je významný pre demystifikáciu zložitých sociálno-priestorových úvah prostredníctvom jednoduchého formátu stavebných blokov, ktorý sprístupňuje tento obsah aj neprofesionálom, a je jedným z dôvodov, prečo sa tento text považuje za najčítanejšie architektonické pojednanie, aké kedy bolo publikované.“¹ Cieľom knih je poskytnúť kompletnú fungujúcu alternatívu k našim súčasným predstavám o architektúre, stavbe a plánovaní – alternatívu, ktorá raz možno postupne nahradí súčasnú nápadu a postupy.

- 1 - The Timeless Way of Building
- 2 - A Pattern Language
- 3 - The Oregon Experiment

Kľúčové ideje: Kľúčovým zistením je, že Alexander rozpoznáva opakujúce sa problémy v procese dizajnovania, ktoré sa opakujú, ale vždy trochu iným spôsobom. Ako teda napríklad riešiť otázku umiestnenia stavby na pozemku, keď problém je vždy rovnaký, ale podmienky sa vždy odlišujú.

„The Solution is to see these design problems as patterns. When you realise that all your design problems can be matched to a pattern and that these patterns interlink then you have a kind of language. Hence A Pattern Language was born.“²

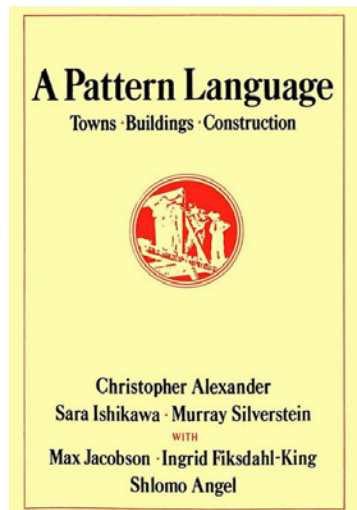
Prvky tohto jazyka sú entity nazývané vzory. Každý vzor popisuje problém, ktorý sa v našom prostredí vyskytuje opakovane, a potom opisuje jadro riešenia tohto problému takým spôsobom, že toto riešenie môžete použiť miliónkrát bez toho, aby ste to urobili dvakrát rovnakým spôsobom. Kniha ponúka rozšírenie teórie Fenoménu života a Nature of Order a Alexandrových myšlienok zhmotňujúcich Teóriu centier a teórie o vytváraní Celistvosti (Wholeness). Samotné vzory sú síce užitočné, ale samy o sebe ich skladanie nemusia fungovať. Ale ak vychádzate z myslenia vytvárania celistvosti a centier, potom to všetko môže perfektne zapadnúť jedno do druhého. Alexander v knihe A Pattern language ponúka neuveriteľné množstvo opisov, ktoré vo svojej podstate a v rôznych škálach meritok vychádzajú z hĺbkych poznania spoločnosti, ľudského chovania ale aj z fyziologických vlastností človeka a jeho správania sa v priestore, čo považujem za veľmi fascinujúce.

Vzory

Po uvedení úvodu do knihy a vysvetlení, ako používať knihu, je hlavnou časťou knihy 253 vzorov uvedených na ďalších stránkach. Prvých 94 vzorov sa zaoberá problémami väčšieho rozsahu, krajinami, mestami, komunitami (Towns). Ďalšia časť vzorov v počte 95-205 sú stavebné vzory (Buildings). Vzory 206 - 253 sú konštrukčné vzory budovy (Construction).

Vzory teda logicky nasledujú v škále meritok, ktorá pomáha pri výbere a pochopení vzťahov medzi nimi nazvám. Ďalšia vec, ktorú treba poznamenať o vzoroch, je, že Alexander o nich tvrdí niekoľko vlastností. Podľa Alexandra sú vzory archetypálne, inými slovami, sú objavené, nie vytvorené. Ďalej rozvíja myšlienky, že existujú ďalšie vzory, ktoré treba objaviť a niektoré, ktoré možno vylepšila, že existujú aj iné jazyky vzorov. „The Timeless Way of Building“ hovorí, že každá spoločnosť, ktorá je živá a celistvá, bude mať svoj vlastný, jedinečný a zreteľný jazyk vzorov; a ďalej, že každý jednotlivec v takejto spoločnosti bude mať jedinečný jazyk, ktorý ako celok je jedinečný pre myseľ človeka, ktorému patrí. V

1_Dawes, M.J., Ostwald, M.J. Christopher Alexander's A Pattern Language: analysing, mapping and classifying the critical response. City Territ Archit 4, 17 (2017) / <https://doi.org/10.1186/s40410-017-0073-1>
2_ <https://decdad.com/a-pattern-language-review-and-notes/>

O autorovi
Christopher Alexander sa narodil vo Viedni v roku 1936 a vyrastal vo Veľkej Británii. Vyštudoval chémiu a fyziku, neskôr prešiel na matematiku a architektúru na univerzite v Cambridge. Získal vôbec prvý doktorský v architektúre na univerzite Harvard. Pôsobil ako profesor architektúry v Berkeley.

tomto zmysle bude v zdravej spoločnosti tolko „jazykov vzorov“, koľko je ľudí – aj keď tieto jazyky sú spoločné a podobné vo svojej podstate.

Povaha vzoru

Formát každého vzoru je štandardizovaný a zhruba zodpovedá tejto štruktúre:

- obrázok vzoru a jeho názov
- archetypálny vzor
- text s kontextom a vysvetlením
- výskum na podporu tvrdení, výsledky vedeckej práce, citácie iných autorov
- súhrn vzoru a odporúčanie
- prepojenie s inými súvisiacimi vzormi a ich súvislosť

Text vzorov je citelne písaný s veľkou vierou vo vec samotnú a v silu týchto myšlienok, ktorá je z knihy tiež citelná. Alexander popisuje slovami pocity a situácie, ktoré sami zažívame a ktoré si možno ani bežne neuvedomujeme, ale prinášajú nám pocity domova, spolupatričnosti a dá sa povedať, že „lepšieho sveta“, nenarušeného bezduchými zásahmi. V knihe sa nájdu aj vzory, ktoré núti viac k zamysleniu sa a ktoré vedú naopak k nesúhlasu. Aj tieto situácie ma viedli k hlbšiemu zamysleniu sa, prečo to tak je a či je návrh postavený na racionálnom alebo emočnom základe, alebo stojí z časti na oboch.

Čo je to teda jazyk vzorov?

Vzorový jazyk je súborom objavených, osvedčených riešení, ktoré ponúkajú spôsob, akým vybudované prostredie môže podporovať ľudský život a pocit pohody, ľudskosti a celistvosti vo svete. Spája geometriu a vzorce sociálneho správania do súboru užitočných vzťahov, ktoré sumarizujú, ako sa vybudovaná forma môže prispôsobiť ľudským aktivitám a podporovať ich.

“A pattern is the way physical design responds to human relationships.”²

Rozhovor ako zdroj kľúčových informácií

Pred poznaním knihy samotnej, ale aj autora ako osobnosti, sme boli „hodení do vody“ a postavení pred úlohu urobiť rozhovor doslova samých so sebou a poznať naše intuitívne predstavy, chovanie a opis situácií a atmosféry bez akéhokoľvek ohľadu na to, čo je modernou spoločnosťou a nami považované za aktuálne, trendové alebo spoločensky prijateľné. Touto metódou sme si vyzdvihli kľúčové informácie potrebné na zápis dôležitých myšlienok. Počas rozhovoru je dôležité klásť (si) kľúčové otázky, ktoré súvisia s riešením, problémom a kontextom. Môžete sa napríklad opýtať, čo vás priviedlo k výberu a opisu danej situácie, aké pocity človek z tejto situácie má a čo sa okolo neho deje.

Ďalšie dôležité otázky sa týkali kontextu miesta. Intuitívne odpovede bez zbytočného analyzovania ich „správnosti“, ktorá je v tomto prístupe čisto subjektívno zaležitostou často viedli k uvedomeniu si najdôležitejších aspektov daného problému a k možným riešeniam. Môžeme sa napríklad opýtať aj čo nás priviedlo

k výberu daného riešenia. Potom sa môžeme pýtať, kedy alebo kde sa situácia vyskytla, a to nás vedie k zachyteniu kontextu. Osoba, ktorá vedie rozhovor, by si mala počas procesu robiť poznámky, prípadne hovorené slovo nahrávať. Metóda nahrávania sa ukázala ako výhodná vďaka možnosti spätne analyzovať obsah, a vycitíť určité reakcie aj z tónu hlasu a tempa reči, ktoré môže indikovať nadšenie ale aj pochynosti. Po zozbieraní informácií, pokračujeme v ich organizovaní zostavovaním podobných myšlienok a ich rozdeľovaním na skupiny podľa spoločného kontextu.

1. dizajn ktorý je o vzťahoch

Vzory prechádzajú od meritka regiónu a komunity až po ten najmenší detail. Vzor „Things from your life“, ktorým výčet vzorov končí je posledným a zároveň akýmsi osobným vyjadrením autora a pomyselným dokonalým zhrnutím celej idej knihy a teórie v jednom. Dalo by sa povedať, že je to jediný vzorec hovoriaci o „dekore“. Poväčšiu ho za akýsi odraz momentov vášho života, osobného a jedinečného, zhmotnenie konkrétnej spomienky, namiesto toho aby sme vystavovali estetické, ale citovo prázdne artefakty. Veci ku ktorým máme citový vzťah, sú pre nás dôležité alebo nám pripomínajú šťastné okamihy nahradili veci, ktorých krása je založená na trendoch v spoločnosti, umení a na myšlienkach, verejnej sebareprezentácii“, ktorá od reality a skutočných preferencií môže byť rapídne odlišná.

Ľudia „nahradili svoje prirodzené inštinktívne dekorácie vecami, o ktorých veria, že potešia a zapôsobia na ich návštevníkov,“ píše Alexander. V modernom dizajne často nemá jeho užívateľ miesto, je len akýmsi živým doplnkom danej, umelej scény. Priestor je naprogramovaný tak, že aj minimálny ľudský zásah alebo známka zaužívanosti do neho nepatrí, priestor prestáva byť dizajnovo „sterilný“, a teda prestáva fungovať. Obraz bežného života do neho nezapadá a jedno s druhým nedokáže fungovať. Sme často postavení pred hotové dielo, kdežto práve naopak, aktivity bežného života sú to, ktoré do dizajnu či architektúry vnášajú neustále sa meniacu podobu a život. Môžeme sa sami seba spýtať jednoduchú otázku a tou je: Vyvoláva v nás daný priestor/element/situácia radosť? My sami máme právo tvoriť priestor, ktorý nám tieto pocity priniesie. Dekor „je najkrajší, keď pochádza priamo z vášho života – veci, na ktorých vám záleží, veci, ktoré rozprávajú váš príbeh.“

„Jazyk vzorov“ nie je o architektúre, ale o tom, ako nám môžu konkrétne rozhodnutia pomôcť vybudovať lepšie vzťahy.

Autori v prvej časti píšu, že „žiadny vzor nie je izolovaná entita... Keď postavíte vec, nemôžete ju postaviť iba tak, izolovane, ale musíte opraviť aj svet okolo nej.“ Opak by mohol byť tiež pravdou. Ak budete ľudí priestorovo izolovať, môžu sa rozpadnúť aj medziľudské vzťahy.

2. čo sa deje so vzťahmi?

V najväčšom merítke sa „A Pattern Language“ zaoberá usporadúvaním a plánovaním na úrovni regiónu. Alexander hovorí, že región, mesto alebo obec však nemožno napláňovať naraz, vyradiť, zákonmi ani centrálnou autoritou. Jeho esej „Mesto nie je strom“ (The city is not a tree, 1965) hovorí o tom, že historické a organické mesto nie je ohraničený útvar, ktorý rastie predvídateľným spôsobom. Môžu sa stanoviť pravidlá, tie sa ale v čase menia spolu s kultúrou, spoločnosťou a životným prostredím, a teda mali by byť pružné. Strom sa stretáva s inými stromami. Rozvetvenie prebieha v troch rozmeroch, a nie na lineárnom a dvojrozmernom vývojom diagrame.

Alexander predkladá balíček s tromi výstižnými vzormi, zoskupeními dohromady, ktoré poskytujú hrubý náčrt obyvateľného mesta: vzor 9 „Rozptýlená práca“; vzor 10 „Kúlozo mesta“; a vzor 11 „Miestne dopravné oblasti“. V ideálnom meste ľudia nemusia tráviť príliš veľa času v autách. Alexander napísal: „Autá dávajú ľuďom ťažšnú slobodu a zvyšujú ich príležitosti. Ničia však aj životné prostredie, a to do takej drastického miery, že zabijajú všetok spoločenský život.“

3. človek ako ukazateľ kvality

Alexandrová frustrácia zo spôsobu, akým architekti používali počítač, odzrkadľovala jeho frustráciu z ornamentu a dekóru. Bála sa, že technológia zúži spôsob, akým uvažujeme o dizajne; architektúra by sa zredukovala na problémy, tak, aby kód počítača mohol poskytnúť odpoveď. Alexander chce, aby počítač umožnil dizajnu stať sa zložitejším.

Vzory majú umožniť každému diskutovať a potom budovať a tvoriť, pričom si zachovávajú určitú úroveň súdržnosti.

Programátorom sa páčila Alexandrová myšlienka vrstveného jazyka, Ralph Johnson, počítačový vedec, nakoniec napísal knihu s názvom „Design Patterns“, ktorá obsahuje 23 replikovateľných vzorov dizajnu softvéru. Ide o riešenia v kódovaní pre opakujúce sa interakcie v digitálnej oblasti, podobné Alexandrovým priestorovým riešeniam pre opakujúce sa interakcie v reálnom svete.

Alexander hovorí: „Ľudia sa ma pýtali, aký druh procesu bol základom pri vytváraní jazyka architektonických vzorov? Jedna z vecí, ktoré sme skúmali, bol hĺbkový dopad na ľudský život. Posudzovali sme vzory podľa toho do akej miery je ich prítomnosť v prostredí schopná urobiť z ľudí celistvejšie bytosti.“

3_Pattern Language 3.0 and Fundamental Behavioral Properties, Iba, Takashi, Keio University, Japan http://web.sfc.keio.ac.jp/~iba/papers/PURPLSOC15_ibaKeynote.pdf
4_ <https://archive.curbed.com/2019/7/11/20686495/pattern-language-christopher-alexander>

? charming shopping alley

- liveable retail - defined more clearly (not shopping one! :)
- what do they create together?

* string of surprises
alley of surprises

shops community services
faces the alley

SURPRISE ALLEY

MOSAIC OF DIFFERENT TYPES OF SPACES

minimum city within a city

entire project will emerge

define
RETAIL
+
MOSAIC

Issues

- flowerpot makes it weaker
- they don't reinforce structure to create structural stronger

Comments!

what to improve:

they have not defined edges (not sharp lines)

clouds and narrow spaces

additional layers

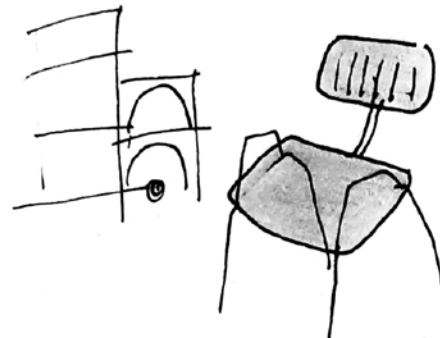
~~door itself~~

door itself

space in front of the DOOR

do do:
design studio

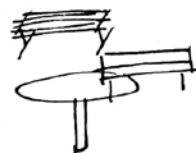

→ pattern of the scale of the space I am working on (working) ...

(courtyard ... +++

more patterns under this one)

↳ it will generate the feeling of the what I want to achieve - as a group and also individual projects

GROUP -

go through analysis of centres how to make centres stronger and WHEREIN

100 Mark square Venice (organic process of 400 years)

what is that organic development

10
a
- /
- i
70
→ 1
10
a
p
01

Čo je to “overriding rule”?

Teória pravidiel, obsiahnutá v zložitosti pochopenia celku mestského organizmu je navzájom prepojeným systémom siedmich medzipravidiel, ktoré sú životaschopnými nástrojmi tvorby celistvého mestského priestoru. Táto publikácia sa stala veľmi inšpiratívnou a Alexandrove metódy a prístupy považujem za veľmi významné kroky na ceste k subjektívnemu porozumeniu súčasného mesta a jeho architektúry. “The overriding rule” ako jediné pravidlo celistvosti, obsahuje v sebe mnohé, miestami ťažko uchopiteľné myšlienky. Veľa z nich je pre čitateľa spočítaku ťažko interpretovateľnými, no dajú sa veľmi dobre prijať ak ich dokážeme vziať k určitej zažitej situácii alebo miestu. Christopher Alexander v tejto kapitole knihy pojednáva o reforme, ktorá zasahuje ako priestor v ktorom žijeme, tak aj spoločnosť a nás samotných. Cieľom ľudského snaženia sú totiž mnohé ciele a záujmy, ktoré je v celkovom poňaní často ťažké uskutočniť naraz, protikladné preferencie a potreby často sabotujú jedna druhú a vzniká rozdrobený, nejednotný systém, štruktúra, ktorá vedie k odcudzeniu nás samotných od miesta, či seba navzájom. Jednotné a všeobjímajúce pravidlo celistvosti, by nás malo viesť k jedinému cieľu a tým je práve uzdravenie týchto štruktúr. Každý jeden krok má vplyv na iné kroky, detail na ďalšie cieľa a ďalšie vrstvy.

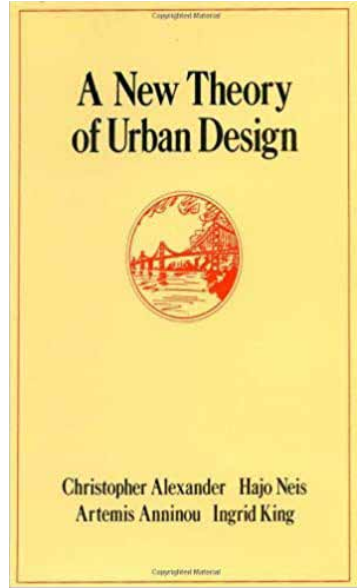
Alexander ponúka akési podpravidlá alebo medzipavidlá, ktoré napomáhajú k lepšiemu pochopeniu celej idei. V stručnom výbere z jeho diela sa snažím čitateľovi poskytnúť krátky, zato výstižný obraz týchto myšlienok, ktorý môže nabaďať k záujmu o toto dielo. Túto teóriu som sa snažila vziať na územie, ktorého pochopenie je práve kľúčom k účelnému návrhu funkcií a dizajnu budov, a tiež samotného urbanizmu. Lokálita bloku je súborom prvkov, dvorov, pasáží a stavenísk, ktorých celkový charakter je veľmi rozdrobený. Napriek tomu sa v ňom nachádzajú silné centrá záujmu, ktoré pozitívne ovplyvňujú svoje okolie a dávajú bloku jedinečný charakter. Práve tieto prvky a ich susedstvo je dobrým príkladom v ceste za celistvosťou, pretože tieto miesta sa ukázali funkčnými aj napriek výraznej devastácii vnútrobloku a sú aj naďalej tmelom a lákadlom života. Táto naoako nepatrná celistvosť sa môže zdať chaotická a možno aj neexistujúca, ale jej sila je obsiahnutá práve vo výčte Alexandrových medzipravidiel. Táto celistvosť bola vytvorená životom samotným, časom a vzťahom obyvateľov k týmto miestam. Tieto lokality v návrhu ostávajú nezmenené a slúžia ako silný inšpiračný zdroj pre doplnenie blokovej štruktúry. Budúci návrh má prispieť k uzdravovaniu mesta a poskytnúť mu priestor pre adaptáciu nového a možné budúce zmeny v čase.

„Naše jediné a hlavné pravidlo môže byť teda formulované takto: Každý krok vo výstavbe musí byť uskutočnený tak, aby uzdravoval mesto.” 1

„Let us consider what kind of process might be needed to let a city become gradually whole. In nature, the inner laws which make a growing whole are, of course, profound and intricate. In many cases, as for instance in the case of a poem forming in a persons mind, or in a painting, which forms itself, we never ask ourselves what these laws are...there is no need to...it is enough, for one person, unconsciously, to allow it to occur. In the case of biological organism, we have begun to ask ourselves more concretely what these laws are. But the hhistory of biology in the last fifty years - the period when this question has been seriously asked - only makes it clear how immensely difficult a question it is. Although we know that such laws must be there, concretely, at every level from the genetic, to the cytological, to the global, our capacity to understand, and describe these laws in a coherent enough way to account, properly, for the growth, the development, the morphology of the emerging organism, is still incredibly small. Said quite simply, we do not know how it works. The chances are that we shall be able to describe it properly, at some time in the next hundred years. With a city, we do not have the luxury of either of these cases. We do not have the luxury of a single artist whose unconscious process will produce wholeness spontaneously, without having to understand it - there are simply too many people involved. And we do not have the luxury of the patient biologist, who may still have to wait a few more decades to overcome his ignorance. What happens in the city, happens to us. If the process fails to produce wholeness, we suffer right way. So, somehow, we must overcome our ignorance, and learn to understand the city as a product of a huge network of processes, and learn just what features might make the cooperation of these processes to produce a whole. We must therefore learn to understand the laws which produce wholeness in the city. Since thousands of people must cooperate to produce even a small part of a city, wholeness in the city will only be created to the extent that we can make these laws explicit, and can then introduce them, openly, explicitly, into the normal process of urban development.

We are faced then, with the question: what kind of laws, at how many different levels, are needed, to create a growing whole in a city or a part of a city.

1_ Christopher Alexander, The Overriding Rule, in: Cristopher Alexander, Hajo Neis, Artemis Anninou, Ingrid King, A new Theory of Urban Design, Oxford University Press, Oxford 1988, str. 17 - 30
2_ ALEXANDER, Christopher, et al. A new theory of urban design. New York: Oxford University Press, 1987

A New Theory of Urban Design
Christopher Alexander

Architekt Christopher Alexander vo svojej knihe Nová teória urbanistického dizajnu, ktorá vyšla pred tridsiatimi rokmi, otvára úvahu o základnom probléme, ktorému čelia všetci urbanisti. Vytvára analógiu medzi procesom urbanistického dizajnu a procesom vytvárania umeleckého diela, tiež štúdiu biologického organizmu, ale zároveň poukazuje aj na ich zásadné rozdiely:

“With a city, we don’t have the luxury of either of these cases. We don’t have the luxury of a single artist whose unconscious process will produce wholeness spontaneously, without having to understand it—there are simply too many people involved. And we don’t have the luxury of the patient biologist, who may still have to wait a few more decades to overcome his ignorance.

What happens in the city, happens to us. If the process fails to produce wholeness, we suffer right away. So, somehow, we must overcome our ignorance, and learn to understand the city as a product of a huge network of processes, and learn just what features might make the cooperation of these processes produce a whole.”²

As we shall see the document which follows, even in this “rough draft” of a process we have found necessary to define a surprisingly rich and complex system of laws (or rules), which operate on seven different aspects of structure. A large part of the text which follows, will be devoted to our efforts to make clear the way that these seven rules operate. However, before we begin our discussion of the different laws, or rules, operating at their different levels, we must first develop a clear sense of their general purpose. We do this by formulating a single, overriding rule, which governs all the others.

Let us consider a town, or a part of a town, which is growing and changing. And let us imagine, now, a single process which exists, throughout this town, at many levels. We place the emphasis on the word single. The process is a single process because it has only one aim: quite simply, to produce wholeness, everywhere. Of course, in detail, the growth of a town is made up of many processes - processes of construction of new buildings, architectural competitions, developers trying to make a living, people building additions to their houses, gardening, industrial production, the activities of the department of public works, street cleaning and maintenance, and so on and so on.

But these many activities are confusing and hard to integrate, because they are not only different in their concrete aspects - they are also guided by entirely different motives. The welfare development is trying to build houses at low cost to help poor families. The department of transportation is trying to speed up traffic flow in the city. City official are concerned with keeping disparate functions separate by means of the zoning ordinance. The officials behind the counter are trying to follow rules strictly so that they will not lose their jobs. Homeowners are trying to keep their houses in a good order. Landlords are trying to make as much money as possible from their rents, and to spend as little as possible to get it. Sierra Club members are trying to make sure that nature is respected in the city.² Many of these aims are valuable and good within themselves. But since they are so disparate, it makes it very hard to see what overall aim the growth of the city is really trying to accomplish. One gets confused by the municipality of aims, and then, ultimately, the overall growth and construction of the city is not guided by any clear motives - only by a hodgepodge of these many different motives.

Of course, one might say that this hodgepodge is highly democratic, and that it is precisely this hodgepodge which most beautifully reflects the richness and multiplicity of human aspirations. But the trouble is, that within this view, there is no sense of balance, no reasonable way of deciding how much weight to give the different aims within the hodgepodge. For example, within the view current in the 1970s and 1980s, transportation requirements have achieved an entirely unreasonable level of power over decisions which are made in the city. In this case, the hodgepodge is not neutral or democratic at all. And this is typical. Some things are overemphasized. Others get underemphasized. Altogether there is no sense of a whole. (...)

For this reason, we propose to begin entirely differently. We propose to imagine single process... one which works at many levels, in many differ-

ent ways... but still essentially a single process, in virtue of the fact that it has a single goal. And what is this single goal: simply, the creation of wholeness in the environment.

This is not as naive as it sounds. In fact it is helpful, because - although wholeness is hard to define, and can evoke so many discussions - still, most people have a rather good intuitive sense of what it means. It is, therefore, a very useful kind if inner voice, which forces people to pay attention to the balance between different goals, and to put things together in a balanced fashion. Our single, overriding rule, may thus be formulated as follows:

Every increment of construction must be made in such a way as to heal the city. In this sentence the word “heal” must be understood in its old sense of “make whole” (...)

Most simply put, the one rule is this: Every new act of construction has just one basic obligation: it must create a continuous structure of wholeness around itself.

- 1. Wholeness, or coherence, is an objective condition of spatial configurations, which occurs to a greater or lesser degree in any given part of space, and can be measured.
- 2. the structure which produces wholeness is always specific to circumstances, and therefore never has exactly the same form twice.
- 3. The condition of wholeness is always produced by the same, well-defined process. This process works incrementally, by gradually producing a structure defined as “the field of centers” in space.
- 4. The field of centers is produced by the incremental creation of centers, one by one, under a very special condition. 1

pozn.: Pre lepšie uchopenie procesu sa pokúsime nasledujúce riadky interpretovať v slovenskom jazyku.

Akonáhle vznikne centrum X, musia súčasne vzniknúť ďalšie centrá na troch jasne definovaných úrovniach:

a) väčšie ako X
Najmenej jedno centrum musí vzniknúť v meritku väčšom ako centrum X a to spôsobom, že

pôvodné centrum X je súčasťou tohoto väčšieho centra a podporuje ho.

b) rovnako veľké ako X
V rovnakej rovine ako centrum X musia vzniknúť iné centrá v jeho susedstve tak, aby v tesnej blízkosti X nezostal žiadny voľný priestor.

c) menšie ako X
Musia vzniknúť ďalšie centrá v meritku menšom ako pôvodné centrum X a to spôsobom, aby podporovala existenciu centra X.

Tento proces nie je ľahké uchopiť. Je ťažké ho chápať kvôli tomu, že samotný koncept centra nie je ľahké definovať, pretože sa dá definovať len späťne. To znamená, že aj porozumenie centra samotného je dosiahnuteľné len s postupom času. Samotný proces obsahuje tiež veľa jemných nuancií a komplikácií. Päť predchádzajúcich riadkov predstavuje len mechanickú verziu niečoho, čo je pri správnom uchopení oveľa hlbšie a nikdy nie je mechanické. A predsa, ak sa má toto „jediné pravidlo“ uplatňovať v praxi, nemôže byť nejasné.

V meste, kde na tvorbe mesta spolupracujú tisíce ľudí, musí existovať nejaký praktický systém pravidiel či postupov, ktorý ľuďom umožní priblížiť sa aspoň k tomuto jednému pravidlu tak, aby sa vedeli vysporiadať s praktickou úlohou stavať. V našom experimente sme túto ťažkosť napokon zažili aj my sami. Postgraduálni študenti, ktorí hrali rolu občanov v rámci našej simulácie, tiež o tomto jedinom pravidle vedeli veľmi málo. V priebehu niekoľkých týždňov sme však museli nájsť spôsob, ako im niečo podstatné oznámiť, aby mohli začať svoju prácu, navrhovať stavebné projekty a tieto projekty realizovať v našom simulovanom mestskom prostredí. Aby sme tento problém vyriešili, vymysleli sme sedem jednoduchších pravidiel... pravidiel, ktoré môžeme nazvať prechodnými pravidlami (medzipravídlami). Tieto pravidlá boli konkrétne a jasné. Dali ľuďom návod k tomu, čo majú robiť a ako to majú robiť. Uvedené pokyny umožnili ľuďom v rôznej miere priblížiť sa k zmyslu jediného pravidla a v niektorých prípadoch vytvoriť určitý druh celistvosti.

Týchto sedem prechodných pravidiel – v skutočnosti každé z nich je samo osebe systémom niekoľkých podpravidiel – pomáha konkretizovať jedno pravidlo a umožňuje implementovať jedno pravidlo deň po dni.

Podme si objasniť, ako sedem pravidiel steslesňuje jedno jediné pravidlo. Už sme povedali, že prvoradé pravidlo vyžaduje len jednu vec: aby každý akt výstavby, každý prírastok rastu v meste smeroval k vytvoreniu celistvosti. Jediné pravidlo bude vyžadovať od mestského procesu nasledujúce: každý prírastok výstavby v rastúcom meste musí byť navrhnutý tak, aby zachoval celistvosť na všetkých úrovniach, od najväčšieho merítka verejného priestoru až po stredné meritko jednotlivých budov, až po

najmenšie celky, ktoré sa vyskytujú v stavebných detailoch. Sedem medzihradiel, celkom jednoducho, sa snaží zabezpečiť, aby sa toto stalo. Sú to praktické a ľahko implementovateľné pravidlá, ktorých aplikácia bude obsahovať jediné pravidlo. Sedem pravidiel bolo vypracovaných empiricky počas série prebežných štúdií, ktoré nie sú uvedené v tejto knihe. Boli formulované a testované jeden po druhom na rôznych menších simuláciách.

Keď sme si boli istí, že každé z nich samo o sebe funguje, začlenili sme ho do „veľkého“ experimentu, ktorý popisujeme v druhom diele knihy. Tieto prechodné pravidlá sú praktické, efektívne a ľahko použiteľné. Existujú na rôznych úrovniach, podobne ako pravidlá usporiadania rastúceho organizmu. V nasledujúcom výčte uvádzam súhrn pravidiel, ktoré Alexander podrobne vysvetľuje vo svojej knihe „A new Theory of Urban design“, v kapitole tretej. Ide o zjednodušenú charakteristiku, ktorú interpretuje v knihe „Architektúra a súčasné mesto“ architektka Irena Fialová ako editorka.

pravidlo číslo 1. “postupný rast”

Prvopočiatok rozvoja musí byť taký, aby ponechával priestor a čas pre postupný vznik celistvosti. Je dôležité, aby sa rast a rozvoj postupne odohrával po častiach, po dávkach. Koncept postupného rastu musí byť ale dostatočne špecifikovaný, aby sme mohli garantovať plynulý mix malých, stredných a veľkých projektov v približne zhodnom množstve.

pravidlo číslo 2. “rast väčších celkov”

Každý stavebný rozvoj musí napomáhať vzniku aspoň jedného väčšieho celku v meste, ktorý je nie len väčší, ale aj významnejší. Každý, kto riadi nejaký projekt, musí jasne identifikovať, ktorému z vznikajúcich väčších celkov sa projekt pokúša pomôcť a ako ho pomôže regenerovať.

pravidlo číslo 3. “vizia”

Pravidlo vyžaduje, aby rozvoj vychádzal z vízie toho, čo je potrebné k uzdraveniu existujúcej štruktúry, nie z intelektuálne formulovaného konceptu. Každý projekt musí byť najprv zažitý a potom vyjadrený ako vízia, ktorá je viditeľná vnútorným zrakom (doslova). Táto kvalita v ňom musí byť tak silná, že môže byť zdieľaná ostatným ľuďom a pocitovaná ostatnými ľuďmi ako vízia.

pravidlo číslo 4. “základné pravidlo pozitívneho mestského priestoru”

.... v našej dobe sa verejný priestor stal negatív-

nym zbytkom - tým, čo ostáva po budovách, ktoré sa postavili. Napriek tomu môžeme povedať, že vo všetkých kultúrach, ktoré kedy vytvorili veľké mestá a budovy, bol verejný priestor chápaný ako pozitívna vec, vytváraná budovami. Pravidlo jednoducho hovorí o tom, že každá budova musí okolo seba vytvárať súdržný a jasne formulovaný priestor.

pravidlo číslo 5. “dispozícia veľkých budov”

Vstupy, hlavné vnútorné komunikácie, rozdelenie budovy na jednotlivé časti, vnútorné voľné priestory, denné svetlo a pohyb vo vnútri budovy, to všetko súvisí koherentným a konzistentným spôsobom s umiestnením budovy v ulici a mestskej štvrti.

pravidlo číslo 6. “výstavba”

Celistvosť mesta nejde oddeliť od celistvosti zástavby, ktorú tvoria budovy. Konštrukcia každej budovy musí vytvárať menšie celky v jej fyzickej podstate, v jej rozponoch, stĺpoch, stenách, oknách, základoch a tak ďalej. Stručne povedané, v celej jej fyzickej konštrukcii a vzhľade.

pravidlo číslo 7. “vytváranie centier”

Toto pravidlo využíva výsledkov, ktoré sú obsiahnuté v povahe jediného pravidla (prevzatého z rukopisu „The Nature of Order“). Zavádza v silne zjednodušenej forme konkrétne geometrické pravidlá, ktoré je jednoduché nasledovať, aj keď nie sú úplne presné. Každý celok musí byť „centrom“ sám o sebe a musí tiež produkovať systém centier okolo seba.

(pozn.: teórii centier sa budem ďalej venovať v kapitole 14)

Zápisky na nasledujúcej stránke priamo citujú pasáž z knihy „New Theory of Urban Design“, konkrétne pravidlo číslo štyri. Alexandrove tvrdenia o tom, z akých podpravidiel sa dané pravidlo skladá dáva celému textu ešte väčší zmysel. V jednotlivých vetách o odsekoch vidím zmysel a logiku, ktorú sa snažím uplatniť v návrhu urbanizmu bloku. Text hovorí o tom, že každá budova musí tvoriť celistvý a správne tvarovaný verejný priestor okolo nej. Budovy obklopujú verejný priestor, nie priestor budovy. V návrhu urbanizmu bude dôležitá zložitá štruktúra bloku rozčlenená a definovaná tak, aby tieto pozitívne priestory vytvárala a aby tieto verejné plochy dávali zmysel vo vzťahu jeden k druhému.

- every building must create coherent and well shaped public space next to it

5 types of elements: PEDESTRIAN SPACE
BUILDINGS
GARDENS
STREETS
PARKING

POSITIVE URBAN SPACE

- buildings surround space NOT space surrounds buildings!

a) FIRST OF ALL, THIS MEANS THAT EACH BUILDING IS PLACED IN A POSITION, WHERE, TOGETHER WITH OTHER EXISTING BUILDINGS, IT FORMS EXTERIOR SPACE WHICH IS BEAUTIFULLY DIMENSIONED AND SHAPED.

THIS CHOICE OF POSITION DOMINATES THE BUILDING AND ITS DESIGN.

b) it may also begin to define new pedestrian space, which will be finished later... by the cooperation of other building increments, not yet built.

c) in particular, a building must tend to create a system of nodes and streets. The nodes are small open squares... these nodes are connected by pedestrian streets and lanes.

d) according to the importance of the building, and its location, each building creates a space of different size, so that there is a clear gradient of sizes in the pedestrian spaces...

- THE BUILDING VOLUME ITSELF IS ALSO SIMPLY AND BEAUTIFULLY SHAPED

(this means that the volume itself is simple and compact, or is made up of several simple compact volumes - one of these being MAJOR...)

14

teória centier, ich význam a analýza v navrhovanej lokalite

Teória centier je jednou z kapitol z knihy Fenomén života. Musím priznať, že keď som sa s ňou počas semestra stretla a boli sme požiadaní analyzovať vnútroblok na báze „centier“, bola som absolútne zmätená a zadanie som vlastne ani nechápala. Toto „hodenie do vody“ sa ale ukázalo ako efektívny, fascinujúci spôsob ako poznávať veci ako celky a ich časti, ako neohraničené zóny, prvky, detaily a život, ktorý je podstatou vecí samotnej. Centrum ako také, je pomerne ťažké definovať, môžeme ho však chápať ako bod záujmu, nie nutne ako predmet alebo objekt ale aj ako aktivity, ktoré podnecujú.

Centrum samo o sebe môže byť čokoľvek, čo priestor tvorí, od detailu najmenšieho merítka, cez svetlo a snečné lúče až po pominutelný a neopakovateľný okamih.

Všetky tieto centrá, ich skupiny a pôsobenie spôsobujú práve to, že sa daný priestor v našich očiach bude zdať neohraničiteľný, celistvý a dokonale prepojený. Ako na mnohých príkladoch uvádza Christopher Alexander, centrá sú niečím, pre čo často nemáme presné, jednoznačné pomenovanie. Priestor pod korunou stromu, snečné lúče prenikajúce do chrámu a ich dopad na kamennú podlahu, tapeta vďaka ktorej si pamätáme daný interiér. V pamäti mi utkvel príklad jazierka na záhrade. Ako by sa dalo takéto jazierko ohraničiť? Zahrnuli by sme len obrys vodnej hladiny? Alebo aj prstenec trávy a rásoko okolo neho? Počítala by sa aj pôda, alebo vzduch nad jazierkom? Alebo trúbky v zemi, ktoré do neho privádzajú vodu zo studne. A čo kačky, ktoré plávajú na hladine? Ako vlastne toto jazierko definovať, nás núti zamyslieť sa nad tým, že okrem toho, že je centrom samotným, tvoria ho mnohé a mnohé ďalšie, ktoré sa navzájom ovplyvňujú.

Tento poznatok ma prinútil vnímať priestor z inej stránky a všimnúť si veci, aké som doteraz prehládala alebo si ich vlastne ani neuvedomovala, pripadali mi vlastne banálne. Detaily, ktorých

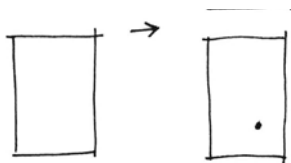
sila vytvára v priestore celistvosť, centrá, ktoré sa navzájom prelínajú, vytvárajú silné alebo aj menej pozoruhodné celky. Aj ten najmenší zásah ovplyvňuje naše vnímanie a pôsobenie iných centier, ktoré paradoxne, vnímame až spätne, na základe celistvosti v priestore. Netrúfam si parafrazovať slová tejto kapitoly, ktorá jednoducho a citlivo túto teóriu vysvetľuje na príkladoch. Preto som sa rozhodla vybrať a preložiť pár riadkov, ktoré boli pre mňa veľmi dôležité pre (aj keď často nie úplné) pochopenie tejto myšlienky.

Analýza centier v lokalite, napriek svojej abstraktnosti, pomohla k jasnému určeniu priestorov, ktoré sú silnými centrami a ktoré naopak zásah potrebujú. Tieto priestorové analýzy sú zásadným pokladom k budúcemu rozloženiu hmoty návrhu a k vytvoreniu funkčných zón, hierarchie a k rozdeleniu programu.

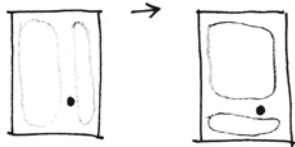
Ako teóriu centier vysvetľuje Alexander?

Dôležité je najprv spomenúť pojem celistvosti, na ktorom je celá táto teória založená. Samotné centrá sú považované za stavebné kamene celistvosti, a preto je dôležité pochopiť ich abstraktnú podstatu. Pomáhajú pochopiť, ak vzniká život, pochopiť jeho štrukturálne charakteristiky, podstatu funkcie a ornamentu. Môžeme začať príkladom. Vidieť stavbu ako celok znamená vidieť ju ako súčasť sveta, nie ako izolovaný fragment. Zahŕňa v sebe záhrady, steny, stromy a ulice okolo pozemku ale aj iné budovy v okolí. To značí, že lokálne časti existujú predovšetkým vo vzťahu k celku a ich povaha, správanie a štruktúra sú určené týmto širším celkom, v ktorom existujú a ktorý ich tvorí. Nikto zatiaľ nedefinoval, čo celistvosť je, ale môžeme sa domnievať, že môžeme aspoň pochopiť jej podstatu bez toho, aby sme ju definovali presnou poučkou. Zásadná myšlienka ale je, že celistvosť môžeme pevne definovať ako komplexnú štruktúru.

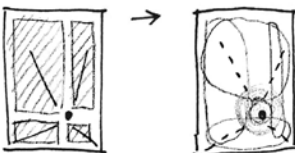
Jednoduchým príkladom môže byť nasledujúce: celistvosť priestoru je vymedzená všetkými entitami, ktoré v danej časti priestoru existujú. Tieto entity do seba zapadajú a vzájomne sa môžu aj prekryvať. Alexander uvádza príklad čistého archu papiera. Na papier nakreslí bodku. Napriek tomu, že bodka je maličká, jej dopad na arch papiera je veľký. Začíname vnímať zmenu papiera, zmenu celku, nie len v priestore okolo bodky.

Na papieri vzniká konfigurácia. Okolo bodky vzniká akási „gloriola“. Po každej strane bodky sa začínajú objavovať akési obdĺžniky bieleho papiera, ktoré sa navzájom dotýkajú. Obdĺžniky sú štyri, a

tam kde sa prekrývajú, vznikajú ďalšie obdĺžniky (viď. schéma). K tomu sú viditeľné ešte akési lúče, vychádzajúce z bodu a smerujúce k štyrom rohom papiera. Systém lúčov a prekrývajúcich sa obdĺžnikov vytvára komplexnú štruktúru. Dá sa teda povedať, že okrem existencie bodky

samotnej, vytvára aj systém primajmešom dvadsiatich entít. Čo entity predstavujú, nie je jasné, ale predstavujú zóny, ktoré sú viditeľné ako celky. Môžeme ale tvrdiť, že keď nakreslíme na papier tento bod, tieto zóny sa objavujú a začnú existovať. Navzájom na seba pôsobia, tvoria vzťahy a ich pôvodcom je ten najmenší zásah do prázdnej plochy papiera. Podme si tieto entity vymenovať: 1. papier, 2. bodka, 3. gloriola okolo bodky, 4. dolný obdĺžnik vytvorený bodkou, 5. ľavý obdĺžnik vytvorený bodkou, 6. pravý obdĺžnik vytvorený bodkou, 7. horný obdĺžnik vytvorený bodkou, 8. ľavý horný roh, 9. pravý horný roh, 10. ľavý dolný roh, 11. pravý dolný roh, 12. lúč smerujúci od bodky hore, 13. lúč smerujúci od bodky dole, 14. lúč smerujúci od bodky doprava, 15. lúč smerujúci od bodky doľava, 16. lichobežníkový priestor tvorený lúčmi, 17. biely kríž tvorený obdĺžníkmi, ... a mohli by sme pokračovať. Tieto všetky prvky tvoria celistvosť.

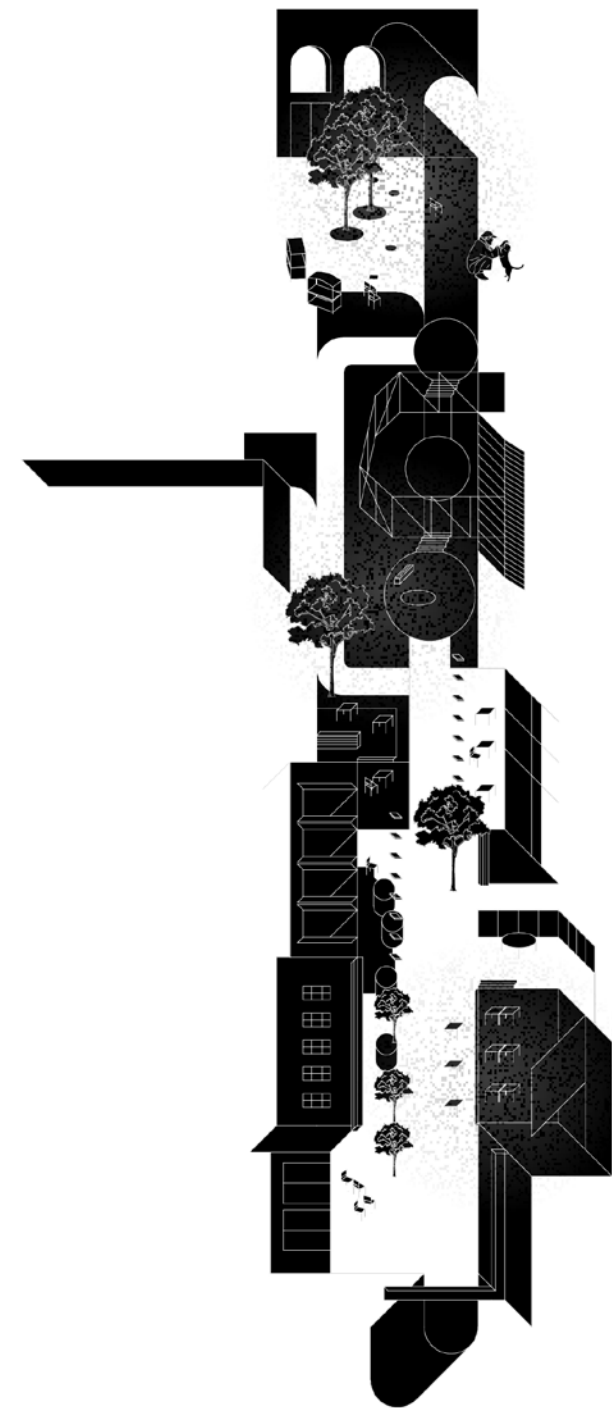
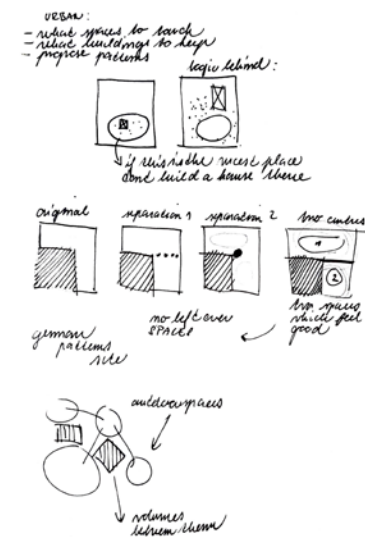
Pojem centra, a čo to vlastne znamená?

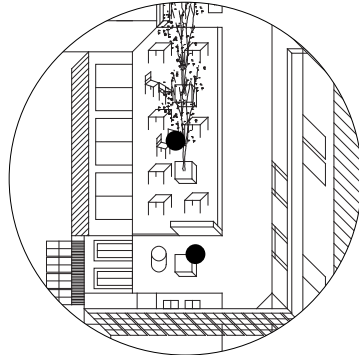
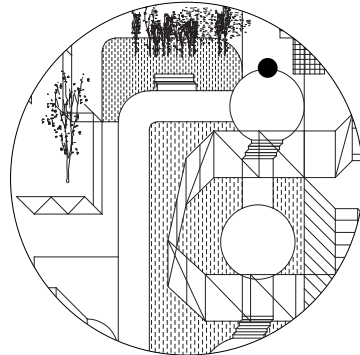
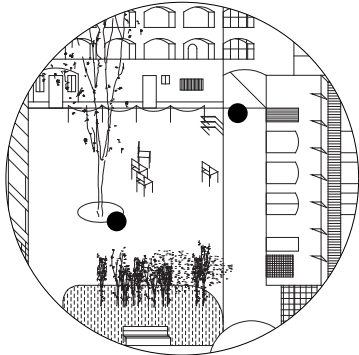
Centrum môžeme definovať ako entitu, z ktorej buďuje celistvosť. Môžeme sa pozrieť na akúkoľvek konfiguráciu a objekt na svete - v danej veci môžeme vidieť obrovské množstvo entít rôzneho merítka a tieto časti len zriedka existujú skôr, ako celistvosť samotná. Častejšie sú totiž celistvosťou vytvorené, respektíve vnímame ich ako súčasť nejakého celku. Celistvosť je teda tvorená časťami, ale tie sú rovnako vnímateľné vďaka celistvosti. Termín „centrum“ sa môže zdať máťúce. Alexander popisuje centrum ako entitu, ktorá je svojou charakteristikou centrom v širšom celku. Entita je vizuálne a tiež funkčne centrom. Tým však nie je myšlená centrálnosť v zmysle ťažiska, centrálného bodu, ale ako množina bodov v priestore, ktoré vďaka svojej organizácii, vzťahu k miestu a svojmu kontextu pôsobia centrálnym dojmom a vyznačujú sa výraznou súdržnosťou. Centrum sa teda vyskytuje v priestore, a teda vždy má priestorové umiestnenie. Alexander v tomto prípade uvádza príklad záhradného jazierka, ktoré nepopisuje ako celok, ale ako množinu bodov, pretože neexistuje žiadny spôsob, ako by sme okolo rybníka vytýčili hranice a zahrnuli len tie „správne“ veci. Problém je v samotnej definícii rybníka. ak ale rybník nazveme centrom

a nie celkom, jasne ohraničené okraje pôsobia ako rozostrené a rybník existuje ako pole. Pole do ktorého patria okrajové plytké časti poblíž brehu, tráva, terén, vzduch okolo... ak teda vec pomenujeme ako celok, stanovíme mu pevné okraje, ktoré vlastne vytýčia jeho izolovanosť od celku. Unikajú nám vzťahy, ktoré medzi entitami existujú. Pôsobí to, akoby sme vec uzavreli do obalu, a nič okolo neexistuje. Označenie entity za centrum nám pomáha „otvoriť zrak“ a vidieť širšie súvislosti, svet v jeho prepojenosti a taký, aký naozaj je.

Celistvosť v priestore je veľmi krehká, a je ľahko ovplyvniteľná aj najmenším zásahom, či malou zmenou geometrie - celistvosť sa neustále mení. Je vytváraná aj tými najmenšími detailami konfigurácie v priestore a ako príklad si môžeme predstaviť to, ak by sme na arch papiera s jednou bodkou nakreslili druhú. Všetky zóny, geometria na papieri sa zmení a možno bude ťažšie vzniknuté pod-celky definovať. Centrá, ich zmeny a štruktúra dáva veciam ich život. Na každom mieste na svete existuje v každom okamihu daná celistvosť, to znamená nejaký vymedzený systém centier, ktorý vytvára organizáciu v danom momente a určuje mieru života.

Intenzita života vychádza priamo z celistvosti a zo vzájomných vzťahov ktoré ju tvoria, neustále sa menia a navzájom sa ovplyvňujú.

Nasledujúcim bodom, ktorý som vnímala ako centrum je plocha, ktorá sa rozvetvuje do niekoľkých strán.

Na fotografii je viditeľné, že vstup do tohoto priestoru je ohraničený pavlačou, lemom chodníka, vzrastlou zeleňou a tiež na túto trasu pôsobia okná prevádzok v prizemi. Tým chýba adekvátny predpriestor a reklamné banery sú umiestnené čo najbližšie k fasádam, aby neprekážali chodcom, a teda pôsobia skôr ako prekážky. Celý „koridor“ je zakončený závorou s červenou páskou, ktorá na pohľad znemožňuje prechod vnútroblokom. Na schéme ale vidíme, že smerom doľava sa chodník stáča a pokračuje ďalej. Tieto jednotlivé prvky uvádzam a popisujem preto, pretože ich kombinácia a pôsobí na verejný priestor negatívnym dojmom a zneisťuje chodcov. Túto geometriu priestoru a jeho usporiadanie vnímam ako opak pozitívneho, prehľadného a bezpečného.

Všetky uvedené príklady sú vybranými prvkami a centrami z riešenej lokality, ktoré prezentujú pozitívne či negatívne formovanie priestoru a jeho atmosféry.

Centrami, vyznačenými na fotkách a schéme sú dominantné vnímané, charakteristické prvky lokality, ktoré v mojich očiach spríjemňujú pôsobenie dvoru ako celku.

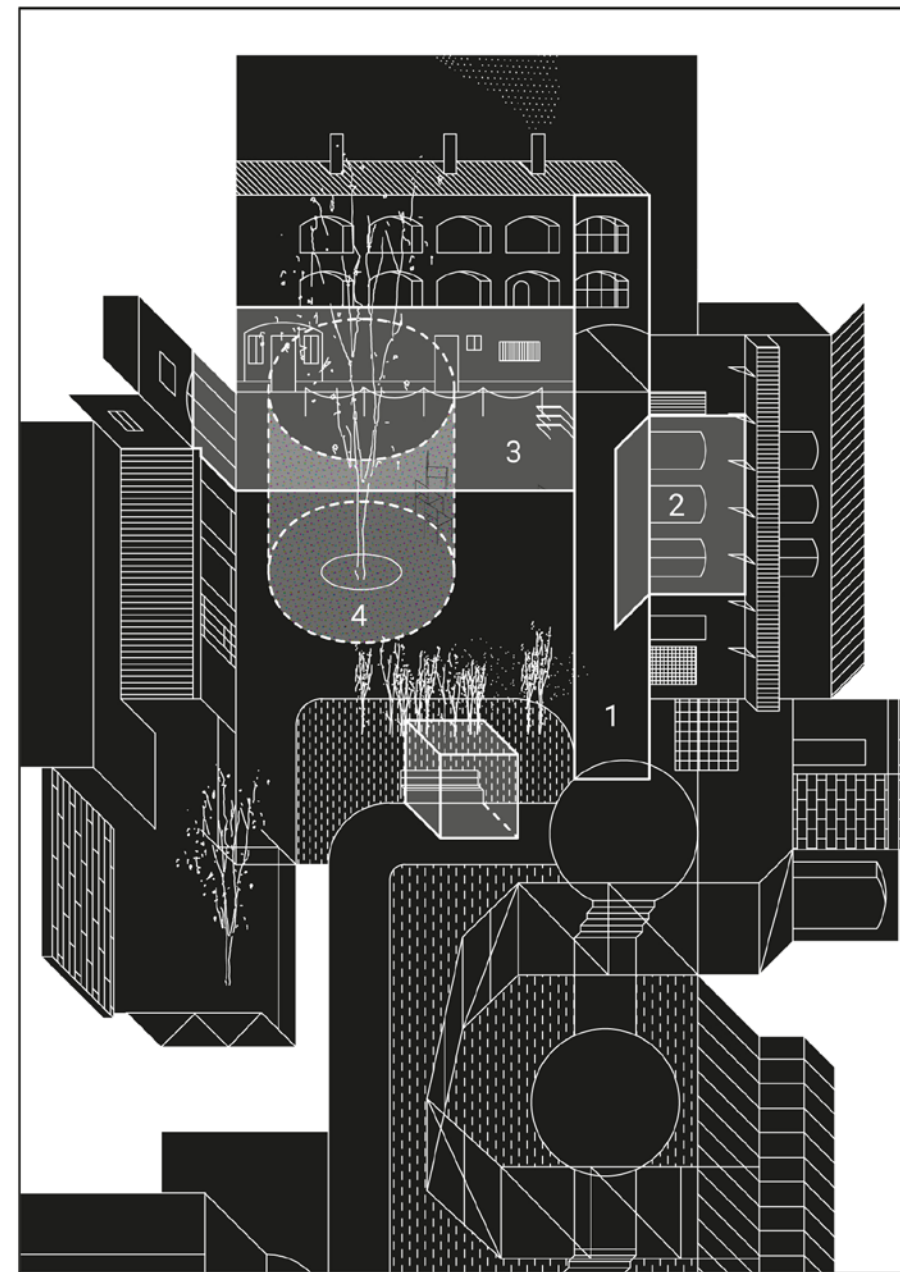
Prvým výrazným centrom je pre mňa prejazd, ktorý spája ulicu s dvorom. Ten zakončuje a zároveň otvára blok smerom k ulici a je jej pokračovaním smerom do vnútrobloku. Celú trasu posilňuje arkádová fasáda a pavlač, ktorá cestu lemuje zhora a posilňuje dojem „tunela“.

Druhým výrazným centrom je strom, ktorého koruna vymedzuje priestor pod ňou a definuje voľný, otvorený priestor okolo. Pozícia stromu ovplyvňuje pohyb áut a chodcov a nevedomky reguluje dianie vo dvore. Tento prvok vnímam ako veľké pozitívum priestoru.

Inšpiratívnou zónou vnútrobloku je časť reštaurácií a terás, ktorá je vyhľadávaná. V tejto zóne bolo pomerne ťažké definovať centrá, nakoľko je ich v priestore veľké množstvo, navzájom sa pozitívne ovplyvňujú a ich pôsobenie vyvoláva živelnú, príjemnú atmosféru.

Prvá fotografia znázorňuje členenie priestoru malej terasy pomocou stolika a kvetináča. Stolík je bodom, okolo ktorého sa zhromažďujú skupiny priateľov, zatiaľ čo kvetináč definuje koridor smerujúci k portálu v rohu. Tieto dva prvky na seba vplývajú, pričom kvetináč vnímam ako prvok, ktorý atmosféru a život terasy skôr potláča, ako podporuje. Naopak, dva kvetináče so stromami vytvárajú príjemnú atmosféru a v letných mesiacoch posedenie v tieni. Ich rozmiestnenie člení terasu na menšie, útulné polia.

odohráva náš imaginárny rodinný život Taliana, podvedome si vyberáme obľúbenú kaviareň kde by sme si denne vychutnávali neskorú rannú kávu, a pritom sa neponáhľali. Predstavujeme si aké by to asi bolo rozbehnúť si malý biznis v jednom z malých, trochu temných výkladoch a zdieľať svoj osobný život s jedným z okien na opačnej fasáde, vzdialenej asi tri metre. Aké by to asi bolo, vystriedať zvuk spalovacieho motora alebo zvonenie električky za zvuk motoru člnu, alebo špliechanie pádla o vodnú hladinu, ktorá je až podozrivo tyrkysová? Slepá ulička končí jednou z mnohých vodných ciest, a tak sa vydávam úzkym tunelom v prízemí jednej z budov, ktorá ohraničuje malé námestie veľkosti predzáhradky. Tunel nie je vysoký ani dva metre a na šírku tak akurát pre jedného. Je to jediná možná cesta dopredu, smerom k ďalšiemu z bezmenných námestí. Na ďalšom je východ zakončený obľúbkovou klenbou, polovica chodníku stúpa pár schodov k mostu, kdežto druhá polovica priechodu klesá až kdesi ku dnu. Na nasledujúcom námestí malí futbalisti behajú pomedzi ľudí, a tak sa priestor stáva provizórnym futbalovým ihriskom a prekážkovou dráhou pomedzi terasy reštaurácií. Mohutný platan v jeho strede čaká na horúce letné dni.

Doširoka otvorené okenice naružovelých fasád kontrastujú so zelenou, dokonale ladiacou k červeno-bielym, pásikovým markízam terás.

Hmlisté ráno dodáva celej scenérii nádych tajomna, sveta, ktorý akoby ani nepatril ľudskej rase ale prístál sem z úplne iného sveta. Trasu si vyberám podľa zvuku morských vtákov, ktoré sa v hustých krídlach zhľukujú nad rozčerenou hladinou kanálov a spleť mostov, ako doširoka rozľahnutých grimás gondolierov na vedú na ďalšie, ďalšie a ďalšie zvedavými nohami prebádané miesta. Ulica široká asi pol metra, drobné okienka a kamenné chodníky, balustrády romantických balkónov a románskych oblúkov, črepníky s popínavými rastlinami a vôňa pečiva ma privádza k malému predpriestoru kostola s výrazným nasprejovaným nápisom „st. Mark square to the left“. No, tuším, že mi neostáva aj tak nič iné, len anonymný a ošarpaný nápis nasledovať, a tak trochu slepo mu veriť. Moja cesta na hlavné námestie trvá až nečakane dlho, no v kontexte tohoto živelného a zároveň pokojného organizmu sa ju snažím umelo predĺžovať. Jedna z ciest za neznámym ma však doslova a nečakane vyvrhne na veľkolepo prázdnom a turistami prepínenom priestore, kde sa zvuk čajok odráža od dlhých fasád a stráca sa nad kúskom mora. Námestie kde sa každý niekoľkokrát otočí v kruhu, akoby sa snažil zachytiť snád nemožnú panorámu na jeden nádych. Zvonica končí až nad oblakmi, v porovnaní s doteraz drobnými radovými domčekmi s domáckymi obchodmi s pečivom, suvenírmi ale aj predraženými svetovými značkami a dielami umelcov neznámych mien. V mojej ceste časom si predstavujem tunajších vlastníkov stánkov v dobovom

oblečení, s veľkými klobúkmi na hlavách a v kabátoch s rozširujúcimi sa rukávmi. Miesto magnetu by som si ale chcela odnieť niečo, čo sa nedá uchopiť, čo vlastni len naša myseľ, naše vnímanie a naše najhlbšie pocity. Pociť domova v cudzine, pociť spolupatričnosti aj bez znalosti cudzej reči, pociť sladkosti, spriatelenia sa, pociť autenticity.

Divadlo medzi kulisami mesta, turista ako hlavný aktér a duch zmenožňujúci adaptáciu tohoto unikátu k súčasnému svetu. Zmysel stelesnený v priestore, nedokonaly, a pritom perfektný systém odrazený v hmote, tisíce trás, a pritom žiadna nebude rovnaká. Milióny obrazov a spomienok v hlavách ľudí vďaka ktorým sme schopní premýšľať o miestach aj dlho po tom, ako ich opustíme.

Vďaka tomu sa z miesta stáva priestor, z ne-miesta miesto a z pravidiel zmysluplný chaos,

„Fenomenológia odpovedá na otázku, prečo nie je ľahké ducha miesta uchopiť. Môže byť celkom jednoduché poznať, či nejaké miesto gánia loci má, a ak nie, to už tak ľahko spoznať nejde. Prečo su niektoré miesta krásne a iné nie? Ak by sme zistili príčinu existencie génia loci, bolo by s rovnakým úspechom možné vytvoriť podobne mimoriadne miesto aj niekde inde? Napriek tomu, že duch miesta je zakorenený vo fyzickom prostredí, nie je jeho vlastníctvom, ale vlastníctvom ľudského vnímania. Odpoveďou teda je, že žiadny externý objektívny svet separovaný od nás samých neexistuje. To, čím miesto je, záleží ako sa naň dívame a ako k nemu pristupujeme.(...) Aby mohol človek v nejakom prostredí žiť, musí sa s ním identifikovať, priateľiť sa s ním. Človek žijúci na severe si musí obľúbiť hmlu, dážď a chladný vietor. Človek žijúci na juhu si musí zamilovať rozpálené slnko, obzor vyprahutej zeme a sladkosť teplom nasýtených plodov. Ak takéto spriatelenie s miestom, na ktorom človek žije, chýba, prichádza pocit odcudzenia.(...) Inými slovami túto dichotómiu vystihuje Marc Augé, keď neautentické miesta označuje ako ne-miesta, ktorá však neexistujú v čistej forme, a nemusia byť trvalým stavom.“

„V momente, kedy dojde k pomenovaniu určitého priestoru, priestor získa význam a stáva sa miestom. Miesto môže vzniknúť skrz transformáciu priestoru, ktorému bol daný zmysel.“¹

Štruktúra miesta nie je strnulá a večná. Miesta sa spravidla menia, niekedy aj veľmi rýchlo. To však neznamená, že sa nutne menia či strácajú ich génia loci. Ochraňovať a uchovávať génia loci v skutočnosti znamená konkretizovať jeho podstatu v stále novom, historickom kontexte. Mnoho miest je schopných si udržať svoju identitu aj napriek významným sociálnym, kultúrnym a technickým zmenám. Historické miesta je možné nie len chrániť, ale tiež ďalej rozvíjať, vstupovať do nich súčasnými prostriedkami a novými stavbami. Historické centrá sú nie len relikviárnami minulej doby, ale aj miestami s potenciálom pochopiť ich ducha a tohto ducha opäť oživiť.

Hlavný benátsky kanál, november - pohľad na San Simeone Piccolo
foto: Tatiana Uhríková

¹ Marc Augé, Non-places: introduction to an anthropology of supermodernity, Le Seuil, 1992, Verso, p. 122

16 zadanie X. existing patterns

Skúmanie miesta na základe jeho existujúcich priestorových a materiálnych vzorov a ich opis ako existujúca stránka projektu a neoddeliteľná nedokonalosť a chaos, či naopak, poriadok danej lokality. Následným výberom funkčných či nefunkčných zón a centier sme zhodnotili priestor, ktorý ostane bez zásahu a ktorý naopak zmenu vyžaduje. Nasledujúci zoznam vzorov a ich opis dokumentuje blok z hľadiska priestorovej organizácie, prvkov, materiálov, elementov či štruktúr a farieb. Tieto formálne prvky sú dôležitou súčasťou atmosféry bloku.

//CH charakteristika
//JC vzťah s inými, existujúcimi
vzormi

01 one way ticket - bounded courtyards

consequence of small, enclosed courtyards leading nowhere, covered in shade, bounded by different types of buildings, filled with technical equipments and here dark comes sooner than sun goes down, floors change surfaces, places without memory, without their own mind

//CH darkness, anonymity, rush, inaccessibility

//JC
02. land of corners
03. mysterious gates
13. volumes sprawl

02 land of corners

dark places, spots without character, very end of

small courtyards, without any passage, any access, with no function, abandoned, inhospitable and cold, lacking humanity

//CH cold, useless, abandoned

//JC
01. one way ticket - bounded courtyards
08. blind walls

03 mysterious gates

the portal leads you from outside, to inside world, which is a bit different, full of elements, volumes but life as well, various sceneries visible through each of them, one is inviting while second hides dark courtyard without any exit, one long and dark, with small house behind, one short and bright, speaker for mexican music and smell

//CH mystery, directness, openness, transition, connection

//JC
01. one way ticket - bounded courtyards
04. passage for the passenger

04 inviting quesadila courtyard

well known place, especially for younger people coming here to gather, to enjoy food, smell and company, place full of colors, daily happiness and evening talks while drinking beer and watching football, your moves are slowing down under the shiny treetops, while you are passing nearby calm waterlevel of fountain

//CH warmness, playfulness, cozy soul, village within a city

//JC
05. lighted treetops
06. colors palette

05 lighted treetops

pleasant greenery, growing out of pavement mesh, hide terraces into moving shades, small maple trees sumplemting the big one in the middle, lighted from the ground in the evening, near wooden benches, overgrown with ivy and bushes covering restaurant windows - place that is changing on its own, without a human hands

//CH humane, natural, soft part of the site, does not need to change

//JC
04. passages for passengers

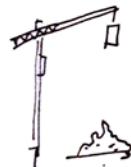

06 colors palette

palm yellow facade turning into red shade right next to each other, blue window framings and light blue gallery, with small squared windows, dark green planks covered in ivy, wooden pergola in combination of fall tree tops, hungred shades of green and grey neutral patterns on the pavement, roofs in all shades of red and orange

//CH home, friendliness, ease

//JC
11. lovely galleries
04. inviting quesadila courtyards

07 play in clay

surprising construction sites in two of the block corners, unfinished facades, cranes observing city panorama, piles of construction waste accumulating in places...monument to all the war victims is reminded by the sound of excavations, humming into the street, uneven surface underfoot

//CH noisy, unpleasant spaces, lacking its use

//JC
18. courtyards for nobody
13. volumes sprawl

08 blind walls

while passing construction site, you can see plan walls, other side of the hotel building, facing the access - naked walls without any windows, two or even three floors high and you can only wonder what is happening inside of this dumb space, cutted into two halves - you see the outline of buildings long past

//CH empty canvas, dividing two different words

//JC
09. two faces world
02. land of corners

09 two faces world

historic street facades, old houses converted into offices, shops, cafés and flats, on the other side with plain walls, technical extensions or even with enclosed porches - face shown to the street is not the same as in the courtyard, you feel like you entered another city, far away from historical core, air conditioning pipes and chimneys are popping up, dormer windows keep guarding

//CH necessary parts, diversity, city within a city

//JC
12. spaces exhibition
13. volumes sprawl
11. lovely galleries

10 courtyards for nobody

fenced areas, empty gardens, hidden worlds full of nothing, trying to protect unfinished construction sites which lost its purpose

//CH mysterious, unused spaces

//JC
01. one way ticket
07. play in clay

11 lovely galleries

inner facades, building behind the porches faced with outdoor galleries, which provide access into different services, masonry arches alternate with the pillars, giving the space its rhythm

//CH rhythmical, semiopened, liveable facade, space of interaction

//JC
09. two faces world

12 spaces exhibition

entering through narrow portal, few steps ahead, small courtyard is opening, faced with gallery on the L-shaped facades, grassed place with several trees and and path turning right, trying to follow the fence closing the construction site, leading to small square in the middle, passage continues further, surrounded by restaurants and pubs, shrinking into another portal, emphasizing the old street out of the blok

//CH rhythmical, semiopened, liveable facade, space of interaction

//JC
03. mysterious gates
01. one way ticket
04. inviting quesadila courtyards

13 volumes sprawl

historic street facades, old houses converted into offices, shops, cafés and flats, on the other side with plain walls, technical extensions or even with enclosed porches - face shown to

the street is not the same as in the courtyard, you feel like you entered another city, far away from historical core, air conditioning pipes and chimneys are popping up, dormer windows keep guarding

//CH necessary parts, diversity, city within a city

//JC
08. blind walls
12. spaces exhibition

dvor využívaný ako parkoviisko pre služby v
prízemí
foto: Tatiana Uhríková

17 formovanie programu

Skupinová práca bola jednou z najbohatších častí projektu. Okrem pestrého zloženia národov priniesla mnohé, pre mňa nové, pohľady na vec.

Prekvapujúcim zistením pre mňa však bolo, že napriek odlišnostiam v kultúre a vyjadrovaní sa vlastne vôbec nelíšime v názoroch na priestor, v cítení miesta, pozitívnych ale aj negatívnych dojmach a v konečných preferenciách, založených nie na štýle, ale na skúsenostiach a emóciách. Všetci sa totiž snažíme o rovnaké, aj keď to vyjadrujeme inými slovami.

V návrhu bolo dôležité zosúladiť sa vo formulácii slov, no akonáhle sme sa dostali k jadrú vecí a samotnému výčtu našich „priestorových vzorov“ založených na analýzach rozhovorov, zistili sme, že takmer všetky naše individuálne texty sa obsahovo zhodujú. V prvom rade išlo o zámer poskytnúť ľuďom priestor, ktorý nebude v prvom rade podľa posledného trendu, ale ktorý bude živý, bezpečný, útulný a ktorý bude mať osobitné čaro. Ktorý bude zapamätateľný no nie rušivý, ktorý bude domáci, a pritom dostupný každému, ktorý bude navštevovaný, no nie rušný. Mnohé zo vzorov formulujú práve tieto zámyery, len v rozličnom tvare, zámer bol však od začiatku spoločný. V nasledujúcej kapitole uvádzam výsledok našej skupinovej spolupráce, výčet vzorov, ktorých väčšina bude kľúčovým obsahom v návrhu. Okrem iného tieto vzory slúžia ako náhľad do našich myšlienok a úvod do ďalšej časti nášho snaženia o funkčný a zároveň estetický návrh.

1. hlavný vzor
1.1. spojitosť s iným vzorom

Carolina Batista, 21, Portugalsko, Lisabon:

performing art spaces

This is a large space, with light and lots of life inside. Dedicated to all those who want to experience the performing arts, whether they are local people, tourists, whether they live in this community house or not. A space that not only welcomes people who can develop their taste and dedication to these arts, but also offers work to those who work there. It is a space that is always open to the public, not having a private character. It has several rooms, with different dimensions, some smaller, others wider, with a large ceiling height, but with more light, others with a darker atmosphere; several spaces where individual or group workshops take place; has a space for co-working; and it also has a blackbox, which works as a theater in a more flexible way in the use of space.

PATTERNS:

- 1_Sharing spaces
- 2_Performing spaces
- 3_Representation place
- 4_The old with the new

1_Sharing spaces

These are spaces that are used by everyone, public spaces, but with an individual character. Where there is privacy, but also sharing experiences. They occupy the upper floor, a narrow but long space, with enough light to work but not get in the way.

11_Co-working
Work, study or living spaces. A single common space, but with several small work-spaces inside. Where everyone can be at their own table, focused on what they are doing, but surrounded by people who do the same without interfering with each other.

12_Big Windows
Large windows, which let in light, but also let you see the life going on outside. People walking in the street, concerts happening, markets happening. Windows that let them intersperse in and make you want to work, the hot inside and the cold outside.

13_Together but apart
We managed to work at our own table, with our computer listening to our music, but with the motivation of all those around us also working. It is always easier to work with a company

than at home alone.

2_Performing spaces

Spaces dedicated to artists, but not only, also for those who are not artists, but who enjoy the arts. There are several arts such as cooking, writing, sculpture or sewing that are given by artists to other people who want to learn them. Daily activities that attract a lot of people, giving this place a constant life.

21_Paintable walls
They are not just spaces for making art, the spaces themselves are art in themselves. From the floor, to the walls, to the ceiling, they are all elements that make up the space in order to bring it to life.

22_Rooms to live, create and Imagine
Rooms where the various workshops take place, some larger than others, with or without tables, with more or less light depending on the activity taking place inside. Easily transformable rooms, depending on the needs that arise.

23_Shared kitchen
A kitchen open to the public, with several work benches, with several ovens. With a large central table surrounded by comfortable chairs to write notes and then put them into practice in the kitchen. Basically, a kitchen where big or small chefs teach those who want to learn.

25_Children, adults and old people
All these activities are suitable for any age, not limiting age groups. Depending on the workshop that is given, the ages vary, it can either be for children who learn to paint or dance, or young people who want to improve their writing, or adults who want to make dreams come true such as learning sculpture or sewing.

3_Representation place

These are spaces dedicated to more specific performing arts, such as theater and dance. While the other spaces are completely open to the public, these are more dedicated to those who are already an artist and show their talent in shows.

31_Blackbox
A large and wide space, with a high ceiling. A dark space, blinded windows and access doors needed. A concert hall with the particularity of being easily adaptable to the type of show. With removable furniture, creating different spaces.

32_Metal structure
A metal structure that surrounds the entire blackbox at a high level, close to the ceiling. Basically a technical structure, but fundamental in a blackbox, which supports the entire system of lights and sound that allows shows to take place, where technicians work.

33_Individual rooms to dance
Smaller spaces with a more reserved character than the blackbox, where artists can freely use the space to practice what they will show later. Or they can simply use the space to be, the space belongs to them, to the artists.

3.4.Light or shadow
As they are spaces that need more or less light, depending on what happens inside them, it is important to ensure that this variety of light is possible and manageable. Creating different environments inside.

4_The old with the new

It is important to create a connection between everything that is part of the space, so we have to think about how the old buildings relate to the new ones. And how the passage from one to the other happens.

4.1.Transition through time
Knowing how to reconcile the two times is a very important factor. Entering a new building without noticing entering an old building. Create a new one that clashes with the old one that already exists.

4.2_Secret doors
On the ground floor, under the co-working space, there are stores which sell the products made during the workshops. It is in these stores that this passage of buildings takes place, through "hidden" doors.

Garazi Foruria Naberan, 20, Baskicko

community living space

This is a community housing building. The main residence are going to be young artists and their families. Also young people that are in that transitional time that goes from living with your parents to being completely independent. As young people it is very hard to find affordable renting rooms in the city centers. Co-living communities gives you the opportunity to be flexible with time. The co-housing is going to be directly connected with the culture lab that is going to be surrounded by. Young artists will be able to practice their jobs just next to their homes and also they will have the opportunity to work as teachers on the workshops and event managers for the culture lab. The culture lab is going to be coordinated by the community. Enriching experience: the co-living space will allow the artists from different areas of expertise to mingle and share their knowledge. The artists families will also be aloud to leave with them. It is a family friendly zone.

Artists of all ages can live here. Starting with the toddlers to the elders. The community will hold spaces to help this families. For instance a nursery that will also be open for the public, shared kitchens, shared living rooms... everything that

is required to help the families and the artists. The buildings ground floor will be of private ownership but open for public space. These means that it will be an area runned by the community so they can earn their money and the space could be use for commercial use, like a cafe or a shop for the artists works.

PATTERNS:

- 1_Happy housing
- 2_Unite the new with old
- 3_Sharing is caring
- 4_Bring the nature inside
- 5_Freedom for children

1_Happy housing

Fivefloors houses maximum shaping the courtyards and facing the street have different use - from retail on the ground floor which has small local shops, coworking, nursing home, cafe. Upper floors, terminated by terraces. Windows with opened shutters make you feel like a part of that place.

1.1_Lively entrances
Everyone in the houses have their own space in front of their doors, so they could decorate or personalize it like they wish. The entrance door to the dwellings blind back to define the front personal space. There is a steel net thingy around the door so people can hang things on it.

1.2_Colored doors
Every building in the city has a different color door, made with wood. The numbers on the door are painted also with a different color.

1.3_Multipurpose halls
Every space in the cultural building is usable, even the halls. There are wide enough to be spaces for communication and use. The sides of the hall have special areas which people using this space can occupy with tables, working spaces, sofas, chairs... Similar to the architecture school here in Ljubljana.

1.4_Paintable walls
This walls are all over the building, they are free walls where you can write, paint, attach anything to them. People personalize the walls however they want to.

1.5_Rustic rooms
Most of the rooms in the coliving building have different sizes and heights, it differs by the use, but they all follow the same aesthetic. They are wooden rooms, this means the floor is wooden but it's treated not to be noisy and smooth to walk in without shoes. The walls are covered with recycled old wood.

1.6_Windows that really make you see
Glass windows from floor to top. Some of them are tall and narrow. Other are wider and squared. Tiny soft railings from the outside and white semitransparent curtains from inside.

2_Unite the new with the old

2.1_Transition through time
The old building which is in between the two constructive buildings is going

to be maintained as sort of transitional building. I will be the connection of both residential buildings and also it is used as passageway from the caffe of Copova street and the site.

2.2_Secret door at caffè
Using the passageway from the small cafe it will go inside the old building.

3_Sharing is caring

3.1_Eating in harmony
This is a big kitchen, there will be one for each floor. It will have big dining tables interior and exterior. It all has a rustic look. Green and wood are the main colors. Rustic feeling and cozy warm lights.

3.2_Community living rooms
These are the big living rooms which all residents share. With cozy armchairs, and sofas. All with different colours. There will be a fireplace to give it a cozy sensation. And as always warm light.

3.3_For bad days only
These ones are gonna be smaller scale rooms. If someone needs time for themselves there will always have a space to be able to be more private besides their own rooms.

3.4_Solidarity cafe (more than a cafe)
On the lower level of the co-housing building related to the courtyards. This is a place where it will allow the residents to work in and gain money for their community.

3.5_A community that works out together
Just because you are an artist doesn't mean you don't have time to work out. The buildings gymnasium is for the residents there and follows the same aesthetic of the whole building which is basically wood walls, paintable and cozy colour.

3.6_Machine room
The room that has machines, mainly treadmill, climbing machine, exercise bikes. Some wooden bars attached to the wall and some other working out materials.

3.7_Psychomotricity room
Next to the machinery room there is an open space room to organize sports activities like zumba, aerobic, yoga, bootcamps. Also applies for childrens play with mattresses.

4_Bring the nature inside

4.1_Balconies as outdoor living-rooms
Important element of the housing part, gives you a feeling of community, also a private exterior space with pots, vegetables, drying racks or tables and chairs.

4.2_Veggie gardens (balconies full of flowers)
The community will have also a shared place to plant their own vegetables. These areas will be scattered around the building terraces. The terraces will have railing that will be conquered by the creeper plants.

5. Freedom for children

5.1_ Playground halls

Part of the multipurpose halls. The corridors will allow the children to move safely around the building block and all corners will be ready for children to play around.

5.2_ Imaginative playground

These recreational area is the one directed directly to playing. There is a main wooden structure that has no specific use. They can be used for sitting, hanging, climbing. Fosters creative education and play.

5.3_ Psychomotricity room

Next to the machinery room there is an open space room to organize sports activities like zumba, aerobic, yoga, bootcamps. Also applies for childrens play with mattresses.

5.4_ Nursery

The community will organise itself and will help the families take care of the kids. These space will be a kids nursery and will be also open for the public. The residents will switch to take care of the kids.

Maria Martins, 20, Portugalsko, Lisabon

arts and crafts center

PATTERNS:

- 1_Culture space
- 2_ArtLab workshops
- 3_Work
- 4_Small scale
- 5_Interconnected blocks
- 6_Roof

1_Culture space

A space used for different culture activities. Photography, art crafts and music. This space has its main intention to provide the local community a variety of cultural spaces and activities, both as new jobs for artists, as well as extracurricular activities. Specially dedicated to the exhibitions of the works carried out here. In the labs that are offered here. Volumes are independent but they work in simultaneously and with the same organisation.

2_ArtLab Workshops

21_Photography

A big open space to work and do different types of photography workshops, two or three hidden rooms for photographic situations with less light, a photography studio where people can make them scenery, a photography shop with material, where people can buy, rent or sell their material.

2.2_ Arts and crafts

Every type of art crafts, local people are always able to suggest new ideas or different arts or projects. A big open space. A room with machines which everyone can use for the works. A room with ovens and fridges, because art crafts are an activity that always are conditionate by the temperatures. Four, five rooms for limited workshops. A small shop where everyone can sell their pieces or buy pieces from other people.

2.3_ Music School

Studio, a sequence of rooms with good acoustic isolation for people who wants to learn or teach, an auditory for auditions and concerts, a small library with music books, sheet music and some stuff that can be useful for everyone. Amusic shop with instruments, where people can buy, rent or sell their material.

3. Work

This culture space will provide a lot of new opportunities to a sector that always have difficulties and can offer a lot to the society (Music Teachers, Photography professionals, Craft artists).

This volumes are going to be a good help for all the quarter, it will attract more people, to the two restaurants, the pub and the hotel will be more recognized.

4. Small scale

In relation to the current buildings, these volumes are going to be small and site adaptable. It will functionated like a small culture city.

5. Interconnected blocks

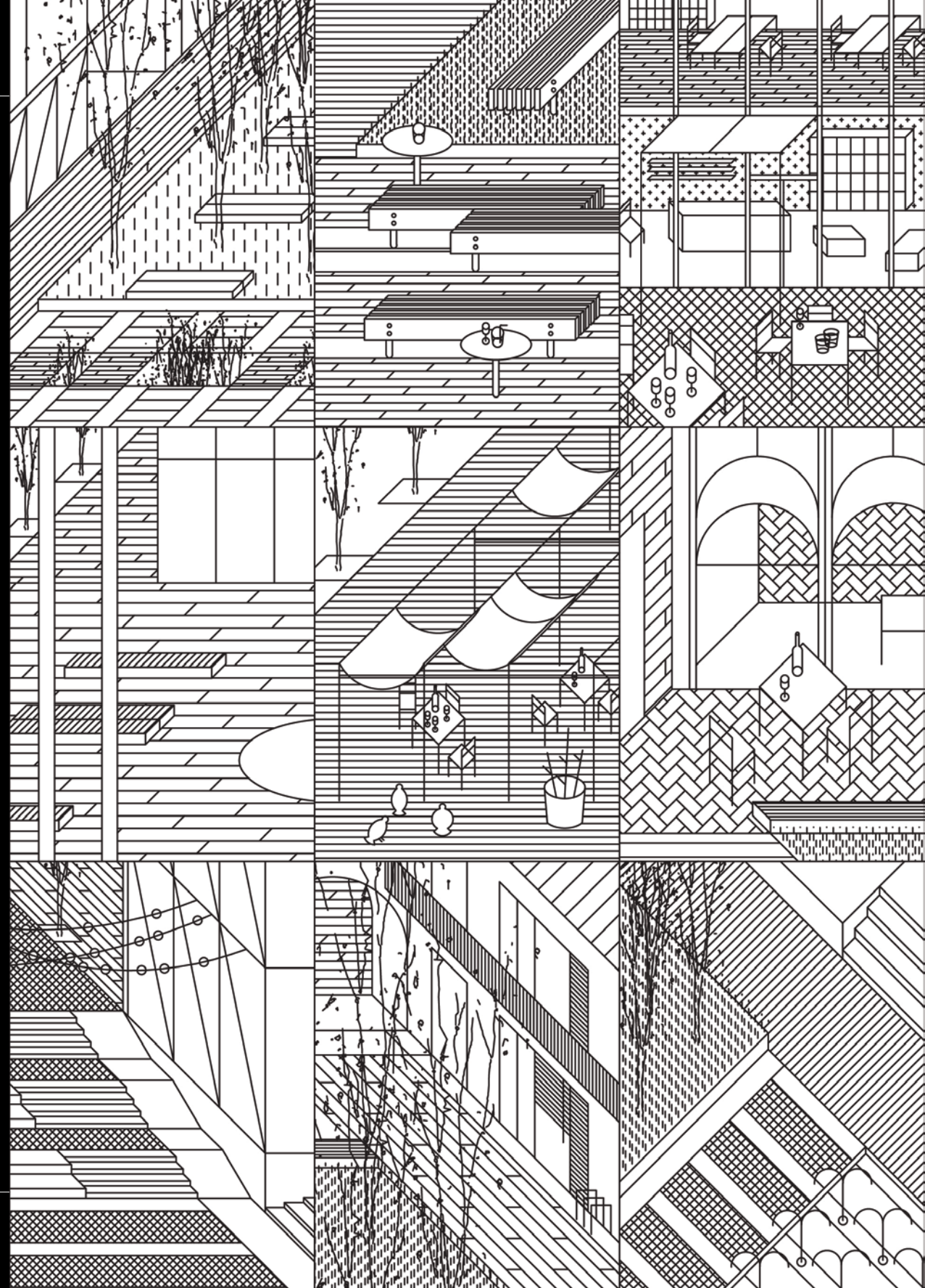
The volumes are independent but functionated in tune. They are interconnected for a simple roof, that creates small open courtyards and another one more private in the back of the vertical volume with the preexisting building.

5.1_ volumes in a small scale

All volumes define a big center that is created by theme forms and organization, this center will be reserved for some shows, concerts or any other performance that will be suggested by the artists. When it isn't occupied for one of these three activities, this center has benches and tables where people can work, read a book, just have some time doing whatever they want, outdoor, near the threes, in contact with nature.

6. Roof

The roof creates three important small centers between the three volumes, that functionated as a pathway and a form to interconnect the three points of culture.

Tatiana Uhríková, 25, Slovensko

a city within a city

A occupied place in the city centre, which attracts locals but also tourists to enjoy the liveable, colourfull and human-scale cityscape.

1. main pattern
10. connection with another pattern (page 90+)
//Q_quote from interview

PATTERNS:

- **05_ greenery for all seasons**
- 10. courtyards with a soul
- 15. furniture that make you take a seat
- 13. pergolas as shared livingrooms
- 03. rooftops forming the horizon
- + **06_ happy housing**
- 07. surprise alley
- 08. work - share - gather
- 01. balconies full of flowers
- 11. windows that make you really see
- 04. railing make you safe
- **08_ work - share - gather**
- 10. courtyards with a soul
- 09. one cappuccino, please
- 02. homey materials touch
- 14. playfull lightchains
- 21. art, book and future culture
- 16. spaces changing characters
- **10_ courtyards with soul**
- 05. greenery for all seasons
- 17. I play you play we play
- 02. homey materials touch
- 12. calming water sounds
- **15_ furniture that makes you take a seat**
- 10. courtyards with a soul
- 20. less is not bore
- **16_ mosaic of spaces**
- 02. homey materials touch
- 10. courtyards with a soul
- 18. I feel safe here
- 12. calming water sounds
- **07_ surprise alley**
- 08. work - share - gather
- 10. courtyards with a soul
- 15. furniture that make you take a seat

- 19. smells like home
- 21. art, book and future culture
- 05_ greenery for all seasons**

Moving shadows, creating ornaments under the trees organized in grids and rows, growing out of hard surface alternating with gravel under them, wooden pergolas are covered in ivy and around them flowerpots with grass and lavender and perennials, which stay for all seasons in a year such as heathers, peonies, and alliums. Trees such as oaks and maples are changing colors and make courtyards breathe, also provide shades above benches and chairs.

//Q

...At the moment I am in my flat, standing on the balcony, watering the flowers.

... I see the greenery, a park behind the rooftops, but only the treetops.

... The greenery is growing of the facades of these houses towards the top.

06_ happy housing

Five floors houses shaping the courtyards and facing the streets have different use - from retail on the ground floor which has small local shops, coworking, and other functions to housing/nursery house or cohousing on the upper floors, terminated by terraces. Windows with opened shutters make you feel like a part of that place, seeing what is happening inside out and chatting with strangers in café on the first floor.

//Q

... How tall are the houses?

They are not very high, three to five floors maximum.

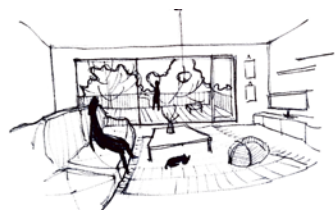
But the street is shaped by lower houses, they give you the cozy spirit of the place.

Are the houses the same?

No, they are very diverse. They differ from each other by color, shape, and windows are also different. Most of them are residential, but few of them have retail on the ground floor. Now I am passing next to the bakery shop, and the next one is a small bookshop. Some of them have tiny grocery stores inside. Nothing

overwhelming, the street is not commercial.

... Now I can observe what is happening also on the second floor of those buildings. I can see through

some of the windows, light is on the inside. I see the people have their flats there...

08_ work - share - gather

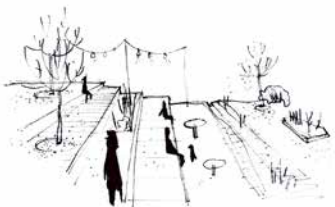
Coworking community - a shared space for anyone who wants to spend his/her working hours somewhere among others, can be connected with startup hub of café/small library.

At the moment, you are putting your laptop on huge oak table with few sockets and you feel very comfortable seating on a chair covered in soft fabric, you see also a space for relaxation and gathering, organizing workshops.

Large windows make you see courtyards and trees moving and people on the streets on the other side.

//Q

... Oh, yes, I would sit there at least for a while just to observe what is around, to see what people are doing. I see quite a lot of people inside the coworking office, mostly young people, maybe they are having some workshop right now. It has a

very pleasant atmosphere, I can smell the coffee and I would stay longer.

10_ courtyards with a soul

Semi-enclosed space, faced with block buildings, on the ground floor with different functions, gravel in between cobblestones and concrete narrow paths, trees growing through, surrounded by benches underneath them. Small light shining from sidewalks, treetops illuminated from below, terrain changes its height towards water element where kids are playing. Huge maple tree in the middle with several swings hanging down from massive branches, shades changing shapes, and leaves are rustling. You see people taking care of their shared vegetable pots, a small playground is elevated above the pavement.

//Q

... Is the tree small or big?

The tree is huge and very thick. It has leaves in autumn color, also a lot of them on the gravel under the tree. You can climb the tree and sit on the branch and observe from there. Several swings are hanging down from the tree.

Would you climb up the tree?
I did, a few seconds ago. Not that high, but I did.

15_ furniture that makes you take a seat

Wooden plank benches with metal construction seem to be very simple, but their basic rectangular shape created by wooden slats allow to create different compositions or even join them together - they do not have backrests and handles, and are wide enough to lie there - but there are also a metal striped chairs, which have handles and are in different widths and heights, placed near a playground and under the trees. You can move them freely and create a space for long discussions.

//Q

It is getting cold outside, I feel to have tea somewhere. But the bench where I am sitting is wooden, so it is not cold to sit here. Are there any benches?

A lot, also a lot of chairs. It might remind you of a private garden or terrace.

16_ mosaic of spaces

Consequence of shady trees in grids, playground with the water element, small squares with benches and narrow pedestrian paths through greenery leads you to pass different atmospheres - more enclosed but also more opened ones, where the gatherings take place, space also change the height by few large steps leading to the water element, where you can sit and talk with friends. Materials can remind you of your childhood, when you used to climb a trees, play in muddy clay or tried to bake a muffins from sand - reflected in raw plaster facades in light natural shades, supplemented with brick patterns and wooden window shutters and pergolas, concrete floors and pavements alternating with gravel and cobblestones.

//Q

Now I am turning right and I see a tiny square in the middle of several buildings which facades are bounding it.

Is there something in the middle of that square? Only one tree, nothing else. No building, no statue nor fountain, just one tree. But the square is very small. It is maybe twenty to twenty meters maximum.

... What do you see?

From the opposite side of the buildings, there is a riverbank. The river leads to the lake and there is also a small port with benches and pedestrian paths. No cars, no other traffic. You see the reflection of the houses on the water level.

07_ surprise alley

ground floor space with different functions opened for public, for all generations and different social groups, do not create overcrowded, commercial streets but community spaces such

as coworkings, library, or small gallery, or even local shops - could have two possible acces - from street but also opened to courtyard, atmosphere is created by natural materials and greenery, space creates an open street gallery of functions and services, cyclists and pedestrians are passing by and you observe them from bakery window...all these functions placed on the ground floor could be interconnected...

...sitting in a bookshop or small library, in comfy armchair, reading a book and looking through tall french window to the courtyard, where people watching outdoor sculpture exhibition, plastics freely places under the shady treetops, shadows giving them life...

//Q

... Most of them are residential, but few of them have retail on the ground floor. Now I am passing next to the bakery shop, and the next one is a small bookshop. Some of them have tiny grocery stores inside. Nothing overwhelming, the street is not commercial.

... I see a music lab, which is open, I see there are a lot of people inside. One of them is a tiny restaur-

rant and they sell only pasta, nothing else.

18 koncept premeny plok

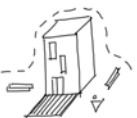
01. DEFINOVANIE EXISTUJÚCICH CENTIER LOKALITY

Blok je tvorený mnohými zónami, ktorých charakter, funkcia a život v nich sa diametrálne odlišuje. Dôležitým postupom bolo stanoviť tieto zóny, funkčné a plné života a ich pravý opak. Tie menej funkčné sa stali zónami návrhu a intervencii, ktoré majú využiť potenciál stratených miest a priniesť bloku nové hodnoty.

02. OCHRANA FUNKČNÝCH ZÓN AKO ROZVINUTEJ ŠTRUKTÚRY

Pravidlom sa stalo toto: ak máš postaviť dom na krásnom mieste, nerob to a nechaj miesto krásnym, postav ho tam, kde krásu môže priniesť. Vymedzením funkčných zón bloku sa určila aj zóna, ktorá ostane nedotknutá a bude zdrojom inšpirácie pre návrh.

03. VYHLADANIE NEFUNKČNÝCH PRVKOV A ICH PREMENA

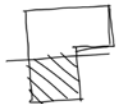
Blok obsahuje mnoho problémových „partii“, niektoré sú v dezolátnom stave, nemajú žiadnu hodnotu a priamo ohrozujú bezpečnosť, hoc sú oddelené potrháňmi plotmi. Tieto štruktúry som definovala a nahradila inými, ktoré rešpektujú danú morfológiu. Pred stanovením riešenia a vhodných zásahov je nevyhnutné definovať, ktoré miesta sú tie, ktoré to potrebujú. Mnohé zóny bloku stratili hodnotu vďaka tomu, že vznikli ako pozostatky výstavby alebo prestavby. Tieto plochy sa dostali do centra záujmu.

04. POZITÍVNA GEOMETRIA PRIESTORU

To, ako sa v priestore cítíme a ako sa v ňom chováme a pohybujeme, je ovplyvnené aj jeho členením. Čím zložitejší je tvar priestoru, tým obsahuje viac zákutí, a teda sa stáva neprehľadným, sú v ňom viaceré potenciálne zdroje nebezpečia. V členení bloku sa vyhýbam vytváraníu

geometricky zložitých tvarov a neprehľadných zákutí, ale členením nových objemov a ich umiestnením sa snažím jasne definovať obrysy verejného priestoru, nie naopak.

05. DEFINÍCIA PRIESTOROV, CHARAKTER DVOROV A ICH VYUŽITIE

Tento bod priamo naväzuje na predošlý a rozširuje ho o funkčné delenie priestoru a rozdelenie programu. Jednotlivé dvory sú tvarovo bohatá štruktúra, ktorú bolo treba definovať aj po funkčnej stránke a „naprogramovať“ ich tak, aby boli schopné reagovať aj na budúce zmeny. Preto je blok členený na niekoľko zón, od verejných až po výhradne súkromné. Toto členenie reaguje na súčasné funkcie, ktoré sú dobre pracujúcou časťou bloku.

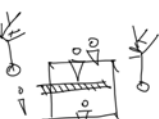
06. PRIECHODNOSŤ ÚZEMIA A PREPOJENIE CELKOV

Mesto je charakteristické tým, že celé centrum je pešou zónou. Toto platilo aj v priestoroch vnútrobloku, pokiaľ ho nezasiahla rozsiahla devastácia prebiehajúci stavebnými prácami a rekonštrukciami, ktoré neboli nikdy dokončené. Zdravé mesto je mestom krátkych vzdialeností a umožňuje peším bezpečný presun z miesta na miesto a služby v príjemnej dochádzkovej vzdialenosti. V bloku vytváram novú pešiu osu, ktorá pretína existujúcu pasáž v mieste, kde sa koncentrujú nové kultúrne a spoločenské funkcie. Územie sa týmto stane novou spojkou medzi priestormi centra.

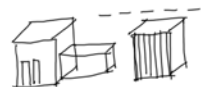
07. ZAHUSTOVANIE A AKTIVITY

Doplnenie nových hmôt a funkcií nemá za cieľ len zahusťovať v zmysle doplnenia zástavby, ale hlavne pomáhať súčasným budovám a miestam posilniť ich život, fungovanie a pozitívne ovplyvniť okolie vďaka koncentracii nových aktivít. Vzájomné pôsobenie funkcií môže mať za následok to, že správne zvolený program bude udržiavať lokalitu v pohybe 24 hodín a môže byť katalyzátor interakcii rôznych vekových, či sociálnych skupín. Súčasnú funkciu môžu pritiahnúť pozornosť na nové, alebo práve naopak.

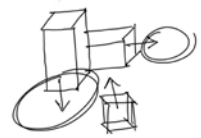
08. RIEŠENIA REŠPEKTUJÚCE KONTEXT LOKALITY

Pod týmto bodom si môžeme predstaviť rešpekt voči výške okolitej zástavby a jej hygienickým požiadavkám, ďalej rešpektovanie miestnej morfológie, kultúry, povahy, ale aj potrebu a nárokov, či už stavebných alebo spoločenských. Navrhované riešenia sa snažia malými zásahmi priniesť pozitívny impulz tak, aby konečný dizajn bol práve ten, ktorý sa dotvorí životom samotným. Rešpektovanie výšky okolia, zákonitosti terénu, silných a funkčných existujúcich centier, a tak ďalej, sa odrazí v návrhu konkrétnych budov a ich architektonického výrazu.

09. KOMPLEX BUDOV POSILŇUJÚCI CENTRÁ

Program, akým je kultúra a kultúrne centrum vyžaduje určité priestorové nároky, ktorých objem by sa mohol negatívne prepísať do mohutného zásahu a masívnej stavby. Považujem za vhodné, aby nové objemy korešpondovali so zástavbou a rešpektovali celkového ducha lokality, preto volím komplex budov a kvalitné medzipriestory medzi nimi, ktoré budú slúžiť ako stredobod aktivity a budú posilňovať charakter nových funkcií, ktoré budú do týchto priestorov orientované. Ich orientácia na viaceré strany posilní fungovanie rozličných zón.

10. JAZYK VZOROV V PRAXI, INŠPIRÁCIA TEORETICKÝM ZÁKLADOM

Jednotlivé vzory, či prevzaté alebo vytvorené počas procesu analýz, sa prepisujú do priestorovej koncepcie doplnených objemov. Nejedná sa ale o priamy prepis a kopírovanie obsahu vzorov, ale o metodiku a postupy pri navrhovaní, ktoré uplatňujú.

11. POSTUPNÉ VYTÁRANIE CELISTVOSTI A PRIESTOR PRE ROZVOJ A PREMENU

Návrh dostavby bloku člení vnútroblok na menšie dvory, ktorých charakter je jednotný, ale toto delenie umožňuje osobitné funkčné využívanie. Tieto priestory sú vzájomne prepojené a ich prepojenie s kultúrnou funkciou poskytuje priestor pre rozvoj mestských, kreatívnych a komunitných aktivít a umožňuje adaptáciu priestoru v čase.

12. FUNKCIE PODPOUJÚCE SA NAVZÁJOM

Rozmiestnenie funkcií, ich vzájomné prepojenie a verejný priestor, ktoré objemy definujú, sú súborom silných centier. Ich fungovanie a činnosť sa podporujú navzájom, a aktivity, ktoré vyvolávajú sa prepisujú do verejného priestoru.

postup pretvárania vnútrobloku

01.

Súčasný stav bloku a mnohé stavby v ňom už neplnia svoju funkciu, ich technický stav ohrozuje bezpečnosť a narúšajú celkové fungovanie. Bolo dôležité tieto stavby určiť a nahradiť ich inými, prípadne uvoľniť plochu a sprístupniť ju verejnosti. Na schémate je šípkou znázornený hotel, ktorý je už roky nedokončený a chátra – ten budem využiť pre výstavbu bytov a cohousingu.

Z usporiadania zástavby je zrejme, že blok je členený na niekoľko menších útvarov – ich meritko je adekvátne k ich budúcemu využitiu, a preto toto členenie návrh rešpektuje.

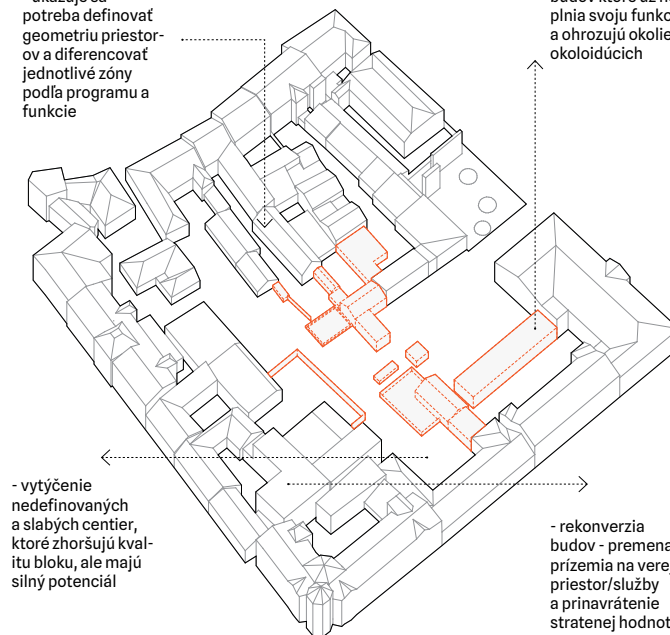
02.

Schéma znázorňuje prvý krok zmeny – dostavbu slepej steny hotelu. Týmto objemom sa začínajú definovať nové obrysy verejnej zóny. Kruhy predstavujú potenciálne silné, dôležité centrá. Čiarkovaná čiara je obrysom rezidenčných domov, a preto sa ukazuje potreba túto časť (spolu s dvorom hotelu) prevádzkovo oddeliť a posilniť tak geometriu priestoru. Toto členenie zvýrazní dôležitosť pešieho priechodu skrz vnútroblok a urobí ho silnejším.

Dostavba sálu hotelu a hmoty na slepej fasáde je počiatkom redefinovania verejných priestorov bloku, ich funkcie a geometrie. Tieto dva objemy posilnia pribúdajúce funkcie a verejný život.

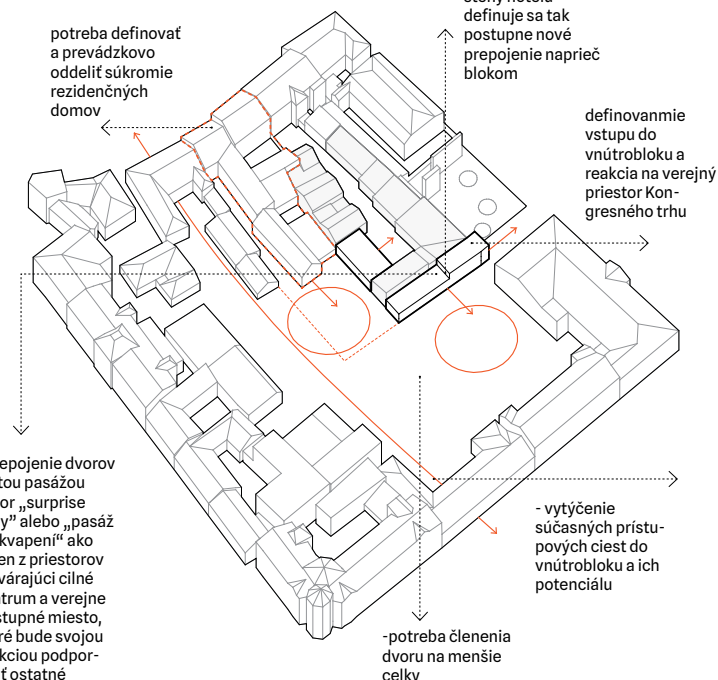
01.

- ukazuje sa potreba definovať geometriu priestorov a diferencovať jednotlivé zóny podľa programu a funkcie

02.

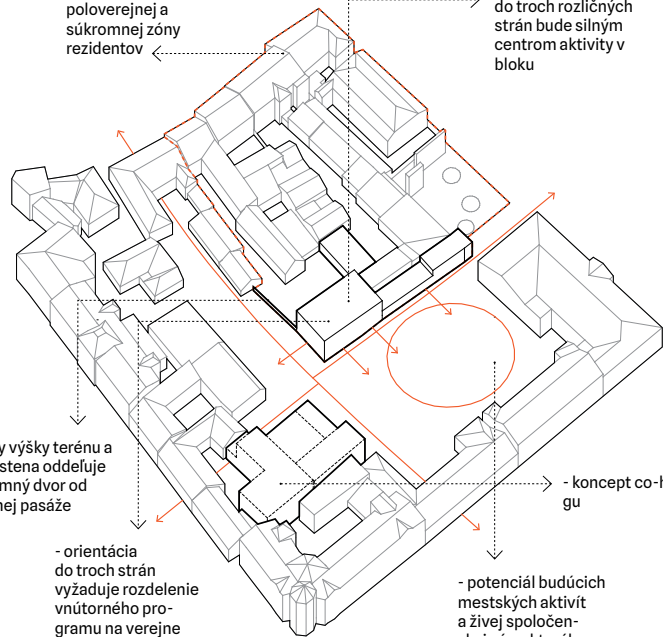
potreba definovať a prevádzkovo oddeliť súkromie rezidenčných domov

03.

- definovanie poloverejnej a súkromnej zóny rezidentov

- doplnenie hmoty, ktorej orientácia do troch rozličných strán bude silným centrom aktivity v bloku

zmeny výšky terénu a nízka stena oddeluje súkromný dvor od verejnej pasáže

- orientácia do troch strán vyžaduje rozdelenie vnútorného programu na verejne prístupný, poloverejný a súkromný

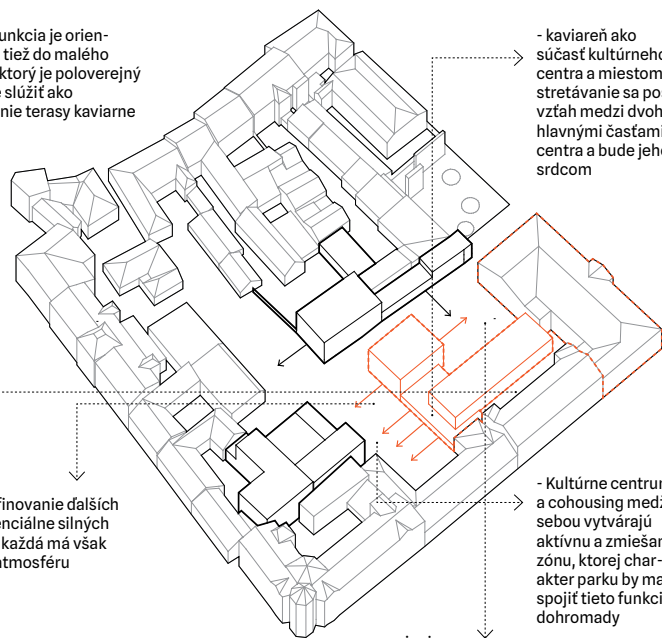
- koncept co-housingu

- potenciál budúcich mestských aktivít a živej spoločenskej zóny, ktorého rozmery sú ale príliš veľké

04.

- táto funkcia je orientovaná tiež do malého dvora, ktorý je poloverejný a môže slúžiť ako rozšírenie terasy kaviarne

- kaviareň ako súčasť kultúrneho centra a miestom pre stretávanie sa posilní vzťah medzi dvoma hlavnými časťami centra a bude jeho srdcom

- definovanie ďalších potenciálne silných zón, každá má však inú atmosféru

- Kultúrne centrum a cohousing medzi sebou vytvárajú aktívnu a zmiešanú zónu, ktorej charakter parku by mal spojiť tieto funkcie dohromady

- prepojenie centra s Hudobnou akadémiou obohatí fungovanie fóra

03.

Doplním výraznej hmoty, ktorej orientácia do troch strán bude silným centrom aktivity v bloku, delím priestor na tri funkčné celky. Tento krok tiež rozdelí verejnú zónu od súkromného dvora rezidentov, ktorý si tak ponechá súkromie a intimitu.

V objeme sa uplatňujú vzory „performing arts spaces“ spolu s jeho niektorými podkategóriami – toto centrum aktivity bude živým miestom, ktoré ovplyvní široké okolie. Krížením dvoch trás znázorňuje nový peší prechod blokom spolu so súčasným (Knafljev prehod). Toto kríženie ovplyvní význam verejného priestoru pred doplnenou budovou a jeho význam predurčí dôležitosť jej samotnej.

04.

Veľký verejný priestor za Hudobnou akadémiou je svojou veľkosťou podobný hlavnému námestiu, koncentruje sa tu ale oveľa menšie množstvo života. Doplním objemov, ktorých členenie vymedzuje plochu na niekoľko dvorov, tak vytváram verejné plochy menších merítok. Tie sú navzájom prepojené a sú bodmi rozličných charakterov a vlastností.

Budovy kultúrneho centra (oranžovou) - objemy pod jednou strechou - odpovedajú na problematiku zahusťovania mestských centier a svojim programom a aktivitami sú malým „mestom v meste“. Idea zahusťovania sa prepisuje do ich programu vo vnútri budovy.

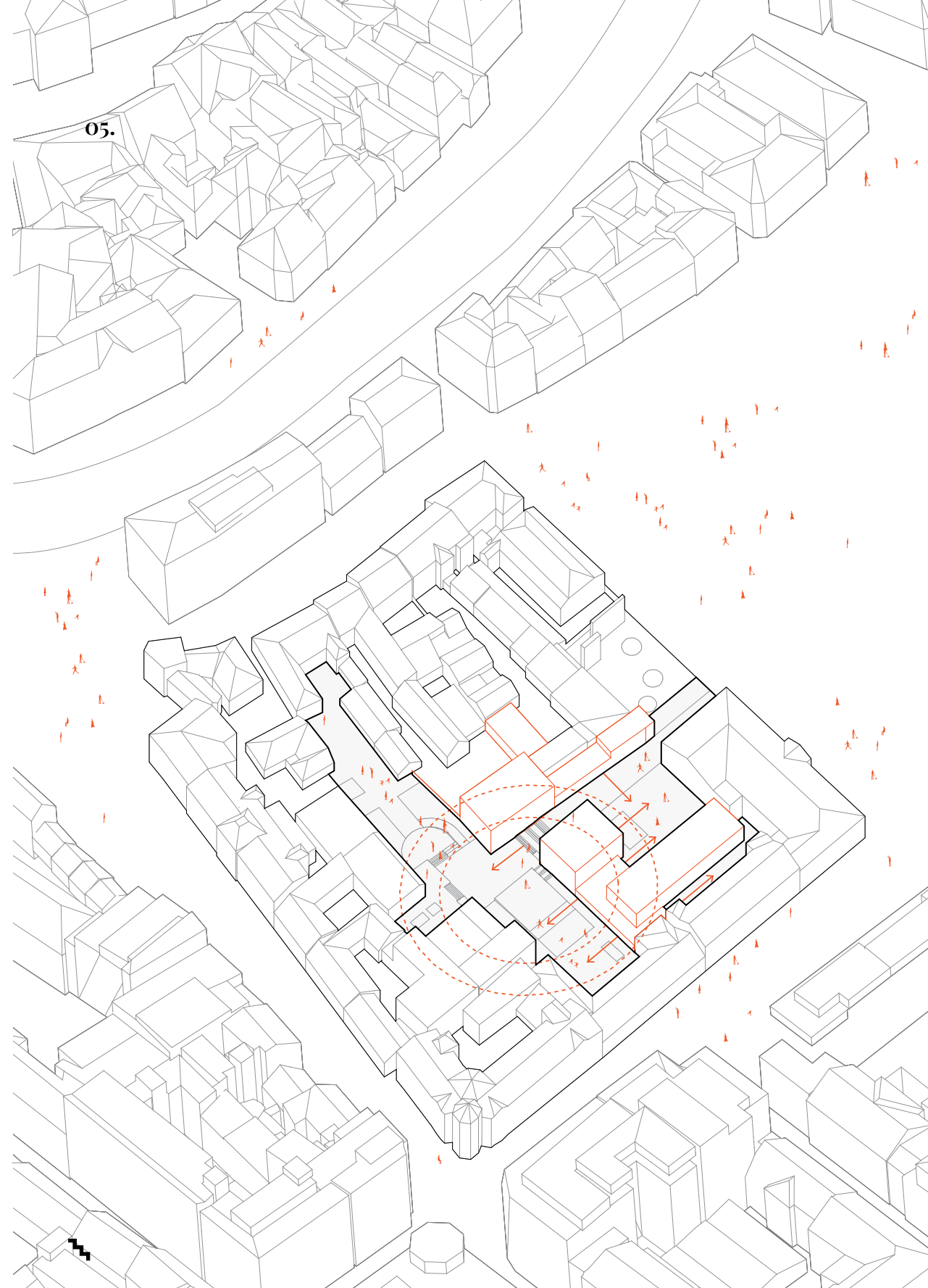
Vzor „mosaic of spaces“ alebo „mozaika miest“ je dosiahnutý za pomoci členenia priestoru väčšieho merítka na menšie, kde sa človek cíti bezpečne, útulne a kde sa sústreďujú spoločenské aktivity. Budovy sú orientované vždy do dvoch alebo troch strán – pomáhajú novovzniknutým priestorom obohatiť ich fungovanie – dvor medzi budovami je zónou spoločenského života a rozšírením Kultúrneho centra.

05.

Posledné schéma znázorňuje dôležitosť a geometriu verejných priestorov. Ich redefinovanie, tvarovanie a členenie vyústilo do niekoľkých zón, ktoré svojim merítkom odpovedajú kontextu miesta, ale aj mesta Ľublana. Tieto priestory sa stretávajú v centre bloku a ich kríženie spája jednotlivé funkcie pomocou otvorenej a multifunkčnej plochy, ktorá nie je prázdna a anonymná. Na krížení peších pasáží vznikne malý park – vzor „greenery for all seasons“ alebo „zeleň pre všetky sezóny“ predstavuje jednoduchú zeľen s mlátom, chodníkom a trávou, obkolesenú lavičkami a posedením v tieni, koruny stromov tvoria zelenú strechu.

Park pomáha definovať nové centrá a sám je jedným z nich – jeho charakter sa mení počas celého roka a plocha sa dá využiť napríklad aj na usporiadanie marketu. Prepája tri hlavné funkcie – bývanie, kultúru a služby. Návrh vonkajších priestorov je rovnako dôležitý ako návrh budov, ktoré jeho charakter definujú a sami tvoria.

05.

stratégie mestských interiérov

Predchádzajúce kapitoly, najmä rozbor bloku a histórie mesta, existujúcich priestorových vzorcov a podobne, poskytli základ pre aplikovanie výskumu do návrhu obnovy mestského vnútrobloku. Definícia tohto urbanistického stavu má črty spoločné s terénmi vágnymi, neurčitými, nestabilnými, mimo funkčné mestské priestory s jasne stanovenou funkciou. Zároveň ale nejednoznačný stav bloku znamená aj potenciál premeny na živé verejné priestory - mestské miestnosti - a na premenu ich prechodného stavu na živé miesto, ktoré bude súčasťou mestského organizmu.

Rôznorodá typológia a menšie dvory z ktorých sa blok skladá sú charakterizovateľné niekoľkými kategóriami, ktoré môžeme zaradiť do pár základných bodov:

Typológia:

- nejasne definované, nedefinované a odtrhnuté funkcie

Merítko:

- malé až stredne veľké merítko

Prístupnosť:

- polootvorený a polouzatvorený, verejne prístupný alebo neprístupný priestor

Mestská aktivita:

- pasívne a aktívne zóny aktivity

Mestská atmosféra:

- živelná, neutrálna, negatívna

Blok zahŕňa priestory, plánované alebo definované mestské dutiny, ktoré boli pôvodne predstavované ako obslužné alebo verejné priestory, no postupne sa zmenili a stratili svoju verejnú hodnotu alebo význam a zostali prázdny a zanedbanými medzerami, ktorým chýba definícia, ale majú určitý potenciál na konverziu do mestských miestností. Spoločne s doplnením funkcií je tento potenciál je často odvodený od dichotómií, napríklad verejný/súkromný, exteriér/interiér a prístupnosť/uzavretosť. Po hlbkovej analýze mestskej morfológie bloku, a vzťah s kontextom mesta, štúdium verejných priestorov v bloku ukázalo tieto podkategórie:

A)

Zanedbané verejné priestranstvá, ktoré v dôsledku prestavby bloku upadali a ich hodnota sa znižovala.

B)

Priestory ktoré sú poloverejné, v podobe medzipriestorov medzi budovami či átriá, ktorým chýba definícia z hľadiska dostupnosti a charakteru či spôsobu užívania.

C)

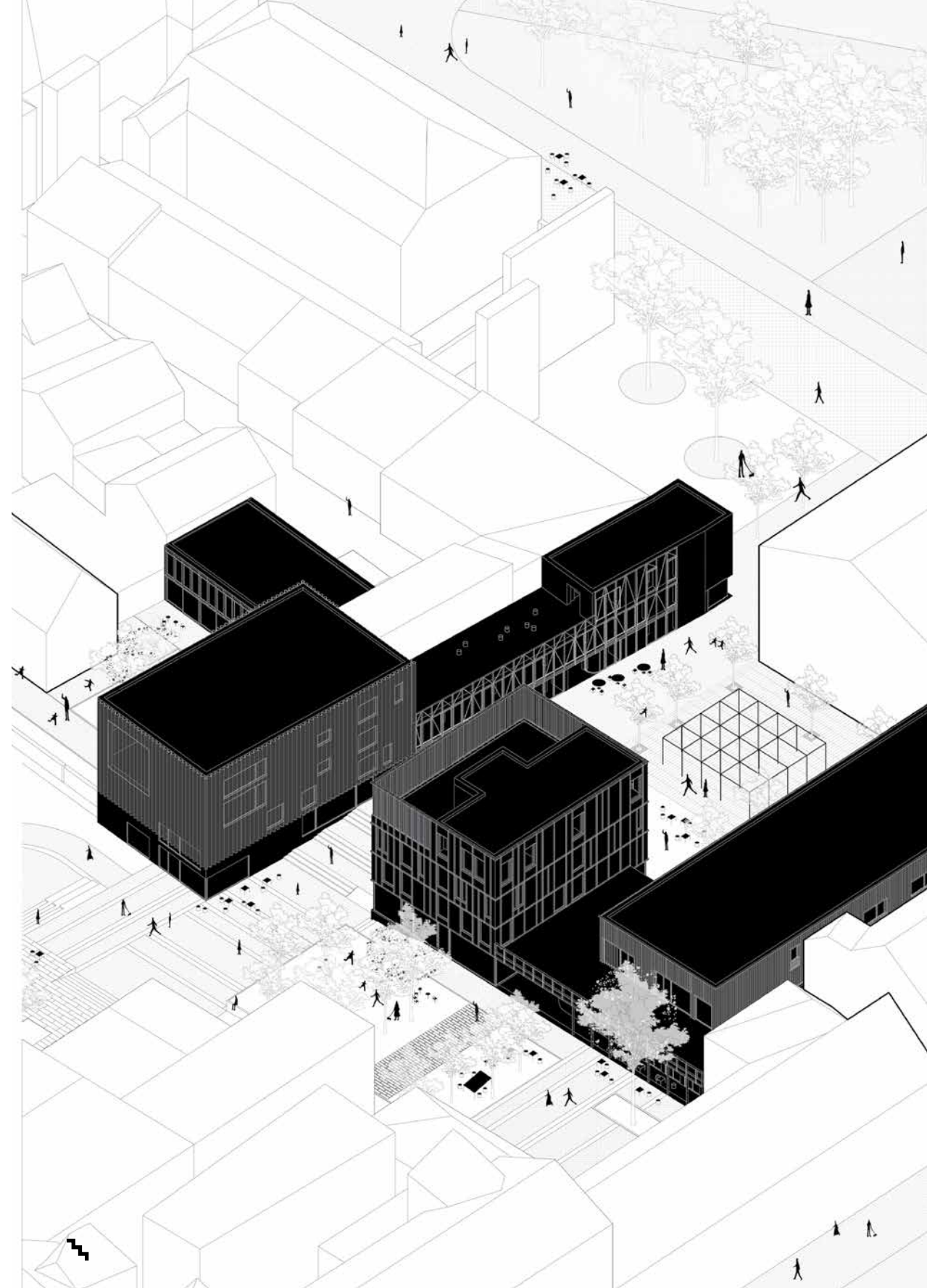
Priestory, ktoré vznikli ako vedľajšie produkty výstavby a fyzickej fragmentácie, či postupnej degradácie okolia.

Pri výbere lokality som sa zamerala na mestský priestor, ktorý má potenciál iniciovať (a byť príkladom) ďalšiu rozsiahlú mestskú regeneráciu v širšom intraviláne. S vedomím, že Lublána má veľa „mestských interiérov“, ktoré by sa dali regenerovať, bolo mojim zámerom predstaviť potenciálnu transformáciu aspoň jedného z vnútroblokov, ktorý si už v historickom vývoji prešiel viacerými zmenami a neuskutočnenými plánmi na prestavbu.

Jednotlivé dvory patria do kategórie fragmentovaných historicko - modernistických mestských dier, ktoré boli zdevastované ich prechodmi od formálneho k neformálnemu, verejnemu či obslužnému a naopak. Nakoniec na základe hodnotenia kvalít každej lokality a identifikovaných výziev bude každá časť (dvor) ukončená návrhom, ktorý zobrazí možnosť budúcej transformácie.

Ako výsledok analýzy jednotlivých prípadov, teórie centier a fenoménu života či celistvosti, ako ju definuje Christopher Alexander, doplnenej o teoretické východiská a poznatky o téma mestských vágnych priestorov, zostavená tabuľka obsahuje popis každého dvoru na základe umiestnenia, veľkosti, celistvosti a obsahuje zoznam nástrojov, ktoré je možné použiť. Netvrdím, že všetky metódy sú dokonale správne, ale odzrkadľujú subjektívne vnímanie lokality, jej pozitív ale aj negatív a nadobudnutých poznatkov z analýz.

Tieto usmernenia by sa mali zohľadniť v flexibilným spôsobom špecifickým pre danú lokalitu, pretože každá jednotlivá lokalita vyžaduje jedinečné zásahy a intervencie.

program

Dôležitý krok v poznávaní miesta spočíval v skúmaní jeho obsahu. Hodnotenie programu je prvou fázou procesu transformácie. Čo je na stránke potrebný/chýba alebo je nadbytočné? Každé mestské „prázdno“ by sa malo systematicky posudzovať, (re)plánovať a (re)programovať s prihliadnutím na ekonomické, environmentálne, socio-kultúrne perspektívy.

- zlepšenie mobility v priestore / priechodnosti lokality a prepojenie okolitých mestských štruktúr
- rekultivácia verejného priestoru
- zapojenie nových funkcií do stávajúceho programu
- experimentálne, krátkodobé a nízkonákladové intervencie
- stanovenie hierarchie/ rovnováha medzi existujúcimi a novými funkciami

- LOKÁLNE OBCHODY/KAVIARNE/BARY
- KOMUNITNÉ PRIESTORY
- KNIŽNICE/ZDIELANÉ PRACOVNÉ PRIESTORY
- PERIODICKÉ/DOČASNÉ AKTIVITY/ATRAKcie
- ZÓNA BEZ ÁUT/PODZEMNÉ PARKOVANIE
- REKREAČNÉ PRIESTORY
- ZELENÉ PRIESTORY
- OPEN-AIR GALÉRIE/TELOCVIČNA/TERASY
- MIESTO PRE MLADÝCH

identita

V druhej etape rozvoja dvorov bloku program nadobúda svoju fyzickú podobu. Vopred určené funkcie sú prevedené do hmatateľných predmetov: dizajnových prvkov, foriem a komponentov, materiálov a štruktúr. Funkčná korelácia a priestorové zloženie prvkov, foriem a komponentov spolu s atmosférou a neopakovateľnou identitou vlastne definujú charakter mestských miestností. Hybridné mestsko-interiérové prvky, ktoré sú spoločnými bodmi medzi mestským a vnútorným priestorom, dodávajú mestským miestnostiam identitu a požívajú ľudí k interakcii, vytvárajú vonkajší pobytový interiérový.

- detekcia a posilnenie priestorových, sociálnych a kultúrnych črt
- rozvoj kontextu miesta
- prepojenie funkčných zón/priame/optické prepojenie
- vytváranie príjemného prostredia domova, bezpečnosti a pohody v mestskom priestore, pocit útulna aj exteriéri

- zachovanie ducha miesta a poznanie života v lokalite na základe vlastnej skúsenosti
- rešpektovanie okolitej výstavby a štruktúr a ich zapojenie do revitalizačného procesu
- vytváranie celistvej štruktúry

- MESTSKÝ NÁBYTOK/OSVETLENIE/ZELENĚ
- UMELECKÉ INŠTALÁCIE
- ELIMINÁCIA FYZICKÝCH BARIÉR A NEBEZPEČNÝCH PRVKOV
- ZJEDNOTENIE/UNIFIKÁCIA PRIESTORU A PEŠIE PREPOJENIA

- ZLEPŠENIE VIZUÁLNYCH PREPOJENÍ, KOMUNIKÁCIE A ATRAKTÍVNE VÝHLADY
- DORAZ NA VIDITEĽNOSŤ, ČITATEĽNOSŤ A DOSTUPNOSŤ PRIESTOROV
- GRADÁCIA SEKVENCÍ, OD VEREJNEJ PO SÚKROMNÚ
- VYTVORENIE SILNÝCH CENTIER, KTORÉ SA NAVZÁJOM POSILŇUJÚ
- GRADÁCIA MERÍTKOV

kritériá dizajnu

Formulácia programu a nástrojov dizajnu mestských dvorov sú doplnené stanovením základných dizajnových hodnôt a princípov. Dizajn mestských miestností by nemal byť nadradený kontextu, ani z neho vyčnievať, práve naopak, mal by do prostredia zapadnúť, vyzdvihnúť a podčiarknuť jeho kvality a charakter a nemal by byť dizajnom „sám pre seba“. Metódy navrhovania, ktoré zohľadňujú faktory miesta/kontextu a času/perspektívy, zabezpečia zachovanie špecifickosti lokality a urbanizmu, ich odolnosť v čase a možnosť vyvíjať sa spoločne s potrebami spoločnosti.

- vytváranie silných centier
- pozitívna geometria verejných priestorov
- identita miesta ako východiskový bod
- posilnenie génia loci a pamäti miesta
- synchronizácia mestského interiéru s plánmi do budúcnosti a možným rozvojom, prispôbenie sa zmenám
- vizuálne a priestorové sekvencie, zmena charakteru pri zachovaní celistvosti

- PRISPOSOBIVOSŤ/FLEXIBILITA A MULTI-FUNKČNOSŤ
- CITLIVOSŤ
- PRAGMATICKOSŤ A ODOLNOSŤ
- INOVATÍVNOŠŤ, RÔZNORODOSŤ A KREATIVITA
- EFEKTIVITA A UDRŽATEĽNOSŤ
- MODULÁRNOSŤ A VYUŽÍTEĽNOSŤ ŠIROKEJ VRSTVE ĽUDÍ
- GRADÁCIA MERÍTKA

cieľové skupiny

Rozvoj mestských miestností by mal byť založený na spoločnom úsilí a podpore sociálnej interakcie. Kto sa podieľa na tvorbe mestských miestností? Proces je viacúrovňový a multidisciplinárny a zahŕňa nasledujúce tri zložky: verejný, súkromný a komunitný sektor. „Mestské izby“ sú výsledkom multidisciplinárnej spolupráce rôznych profesionálov v oblasti dizajnu a plánovania a odborníkov v oblasti spoločenských vied, architektov, sociológov, mestských antropológov, environmentálnych psychológov, urbanistov, mestských ekonómov atď. Dôležitým krokom je zapojenie rôznych vekových a sociálnych či kultúrnych skupín a vytvorenie prostredia, ktoré sa vlastne vytvorí samo - a teda poskytnúť priestor na interakciu a užívanie rozličným spôsobom, ktorý ale nie je ponechaný náhode, ale podnecuje určitý druh činnosti, ktorý všetky tieto skupiny spája.

- spoločný prístup a spolupráca
- komunitný aktivizmus
- dizajn zameraný na človeka
- zásahy malého merítka

- lokálne a citlivé techniky zásahov, rešpektovanie lokálnych postupov a zvyklostí

- DOČASNÉ PRIESTOROVÉ ZÁSAHY

- MESTSKÉ ZÁHRADKÁRČENIE

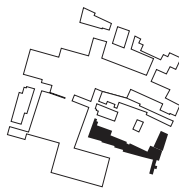
- INTERAKTÍVNE HRY

- KULTÚRNA REGENERÁCIA

- INŠTALÁCIE, UMENIE VO VEREJNOM PRIESTORE

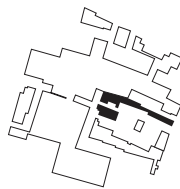
- INTELIGENTNÉ/DIGITÁLNE/VIRTUÁLNE NÁSTROJE A KOMPONENTY

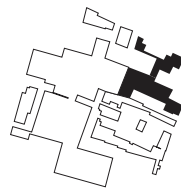
dvor I.

- 1) prístupový bod študentského internátu v jednom z historických domov uličnej fronty na Wolfovej ulici
- 2) dvor hotela a jeho prevádzkových priestorov, skladovacích jednotiek

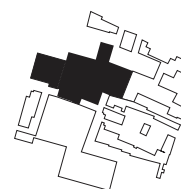
dvory II, III, IV, V.

- 1) prístupový bod rezidenčných domov

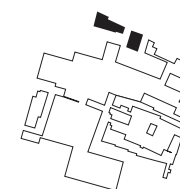
dvor VI.

- 1) začiatok pešej zóny vedúcej skrz blok - Knafľjev prehod
- najživšia a funkčná časť bloku, reštaurácie a bary, organický rast
- 3) pozitívne centrú a koncentrácia mestskej aktivity

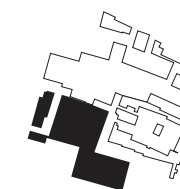
dvor VII. a IX.

- 1) súkromná zóna bloku, najväčší otvorený priestor
- 2) centrum, ktoré má potenciál spojiť dve priechodové osy bloku
- 3) v súčasnosti stavenisko a čiastočne prechodná zóna

dvory VIII.

- 1) súkromné a polosúkromné dvory
- 3) v súčasnosti nepriechodné do vnútrobloku, hromadenie stavebného odpadu

dvor X.

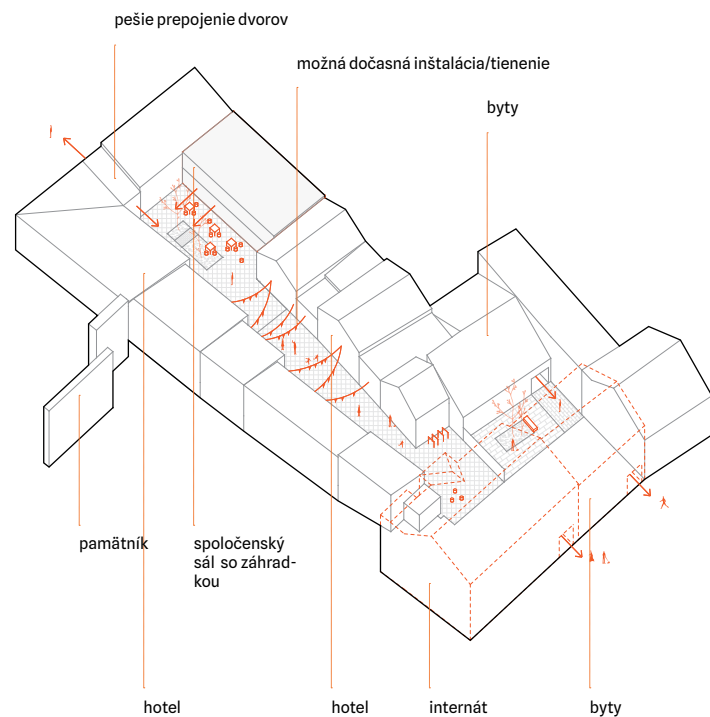
- 1) verejný priestor ústiaci do Kongresní trž - jedno z najväčších námestí v meste
- 2) zadný dvor Hudobnej akadémie, ktorý nie je využívaný (degradácia skladovaním odpadu a pod.)
- 3) v súčasnosti stavenisko

TYPOLÓGIA: - nedefinovaný verejný priestor, dočasný charakter, obslužný	TYPOLÓGIA: - nedefinovaný polosúkromný až súkromný priestor	TYPOLÓGIA: - verejný priestor, živé členenie a mix funkcií	TYPOLÓGIA: - verejný priestor, neplní svoju funkciu mestskej zelene	TYPOLÓGIA: - poloverejný priestor, má negatívny vplyv na užívanie budov	TYPOLÓGIA: - verejný priestor, neplní svoju funkciu a dlhé roky chátra
MERÍTKO: - stredné	MERÍTKO: - malé	MERÍTKO: - stredné	MERÍTKO: - veľké	MERÍTKO: - malé	MERÍTKO: - veľké
PRÍSTUPNOSŤ: - verejne prístupný, polouzavretý priestor	PRÍSTUPNOSŤ: - verejne neprístupný, uzavretý priestor	PRÍSTUPNOSŤ: - verejne prístupný bez obmedzení	PRÍSTUPNOSŤ: - čiastočne prístupný ale obmedzený stavbou	PRÍSTUPNOSŤ: - čiastočne prístupný (terasa kaviarne)	PRÍSTUPNOSŤ: - neprístupný (stavenisko)
MESTSKÁ AKTIVITA: - pasívna	MESTSKÁ AKTIVITA: - pasívna - bývanie	MESTSKÁ AKTIVITA: - aktívna, živá 24/7- služby	MESTSKÁ AKTIVITA: - pasívna	MESTSKÁ AKTIVITA: - pasívna	MESTSKÁ AKTIVITA: - pasívna
MESTSKÁ ATMOSFÉRA: - neutrálna až negatívna	MESTSKÁ ATMOSFÉRA: - neutrálna až negatívna	MESTSKÁ ATMOSFÉRA: - živá a pozitívna	MESTSKÁ ATMOSFÉRA: - negatívna (hluk, prach, stavebný odpad)	MESTSKÁ ATMOSFÉRA: - neutrálna, ale ovplyvnená stavbou hotela	MESTSKÁ ATMOSFÉRA: - negatívna (hluk, prach, odpad a nebezpečie)
+ SILNÉ STRÁNKY: verejná dostupnosť zachovaná historická stopa lokálny charakter verejné funkcie	+ SILNÉ STRÁNKY: intimita a súkromie obytný charakter	+ SILNÉ STRÁNKY: funkčná morfológia a kvalita budov usporiadanie priestoru pozdĺž pešej zóny	+ SILNÉ STRÁNKY: potenciál spojiť viaceré funkcie vo verejnom priestore pohľadové osy možné umiestnenie zelene	+ SILNÉ STRÁNKY: možnosť využitia prestoru pre terasy služieb, orientovaných do vnútrobloku súkromie a pokoj	+ SILNÉ STRÁNKY: potenciál vytvoriť silné centrum a malé fórum, obklopené verejnými budovami ľudské merítko a možnosť vytvoriť tu novú pešiu zónu
- PROBLÉMY: znehodnotenie a nevhodné stavebné zásahy živelné hromadenie nevhodných prvkov rozdrobenosť	- PROBLÉMY: znehodnotenie a nevhodné stavebné zásahy živelné hromadenie nevhodných prvkov hygiena	- PROBLÉMY: pešia zóna je výrazne zasiahnutá prebiehajúcimi rekonštrukciami bodov a je prerušená obchádzkou - nebezpečné prvky a odpad zo staveniska	- PROBLÉMY: prebiehajúca stavba čiastočné uzavretie a poškodenie pešieho prechodu staveniskom a plotom	- PROBLÉMY: prebiehajúca stavba hotela uzavretie napojenia na vnútroblok - hromadenie stavebnej suty a uzavretie prechodu	- PROBLÉMY: rekonštrukcia H. akadémie poškodila verejnú plochu, súčasné objemy v okolí dvora sú v dezolátnom stave a ohrozujú okolie
* STRATÉGIA: rešpektovanie morfológie zásahy vo forme drobných intervencií navrátenie pamiatkového charakteru stavieb materiály posilňujúce charakter dvora doplnenie verejnej funkcie	* STRATÉGIA: úprava povrchov a zlepšenie technického stavu budov ponechanie súkromia zásahy posilňujúce komunitný charakter dvora - záhradka	* STRATÉGIA: zachovanie dvoru v celom rozsahu pre jeho živelnosť a ducha obnovenie pešej zóny a jej posilnenie doplnením kultúrneho centra a experimentálneho divadla	* STRATÉGIA: umiestnenie mestskej funkčnej zelene - zelená strecha a aktívne vyžívanie priestoru pod ňou orientácia verejných budov do tohoto parku a križenie novej pešej zóny s pôvodnou (Knafľjev prehod)	* STRATÉGIA: rekonštrukcia a výmena povrchov a doplnenie mobiliáru - zachovanie terasy kaviarne a jej rozšírenie prepojenie dvorov cez pasáž smerom do vnútrobloku - nová pešia osa spájajúca Kongresní trž a Čopovu ulicu	* STRATÉGIA: definovanie geometrie dvoru a jeho merítka pomocou dostavby kultúrneho centra, ktoré reaguje na podmienky a kontext miesta vytvorenie pozitívnej geometrie priestoru a orientácia činnosti smerom do exteriéru multifunkčná plocha pre rôznorodé kreatívne činnosti
/ NÁSTROJE: materiály fasád a povrchov mestský mobiliár zjednotenie a vyčistenie štruktúry dočasné prvky - tienenie, inštalácie doplnenie osvetlenia doplnenie funkcie hotela - pavilón reštaurácie	/ NÁSTROJE: materiály fasád a povrchov zdieľaný mobiliár dočasné prvky - tienenie, pergola	/ NÁSTROJE: zapojenie pešej zóny na novú parkovú časť bloku a jej posilnenie novými funkciami bezbariérovosť a plynulý prechod terénnych rozdielov (rampa), doplnenie osvetlenia	/ NÁSTROJE: zapojenie zelene obnovenie pešej zóny novými materiálmi mestský mobiliár a osvetlenie povrchy umožňujúce multifunkčné využitie priestoru bezbariérovosť	/ NÁSTROJE: zeleň v podobe záhonov mestský mobiliár a osvetlenie pevné povrchy sprístupnenie dvoru skrz služby v parterí	/ NÁSTROJE: zapojenie zelene (ale) povrchy umožňujúce multifunkčné využitie priestoru bezbariérovosť mobiliár
< PROGRAM: zachovanie funkcie hotela doplnenie služieb v jednej z budov dostavba spoločenského pavilónu dočasné výstavy	< PROGRAM: zachovanie funkcie bývania a súkromného prístupu rezidentov zachovanie súkromia - záhrada a možnosť komunitného hospodárenia	< PROGRAM: zachovanie služieb, funkčná zóna ostáva bez zásahu	< PROGRAM: verejný priestor s možnosťou aktívneho využitia, organizácie verejných podujatí, trhov parková úprava - zelená strecha z korún stromov	< PROGRAM: zachovanie kaviarne s terasou otvorenie prechodu smerom do vnútrobloku využitie dvoru rezidentami - mestská zeleň	< PROGRAM: fórum kultúrneho centra, Hudobnej akadémie, služieb a experimentálneho divadla kultúrne akcie - rozšírenie činnosti do exteriéru

2021 / 2022

DP

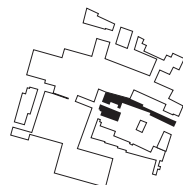
dvor I.

Priestorové členenie dvoru dopĺňuje dostavba spoločenského sálu hotela (šedou farbou), ktorá posilní verejný život dvoru. Ten sa vďaka úprave povrchov a doplneniu mobiliáru môže stať príjemným predpriestorom pamiatkovo chráneným budovám hotela (bývalého pivovaru). Záhon pred spoločenským sálom člení priestor na chodník smerujúci k priechodu skr hotel a na malú letnú terasu sálu.

Z dvoru miznú nevhodné technické zásahy, nevhodne zvolené materiály fasád a prístavky v podobe technických miestností a skladov.

možné scenáre: vonkajšia výstava
market
rozšírenie reštaurácie hotela

Menší dvor je v súčasnosti od hotelového oddelený oplotením, ktoré zachovávam. Tento dvor je súkromným predpriestorom vstupu do budov, do ktorého sú orientované pavlače bytových jednotiek. Zmenou povrchov a vyčistením priestoru sa snažím doceliť útlunosť a privetivosť.

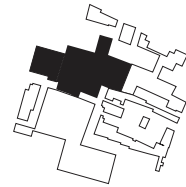
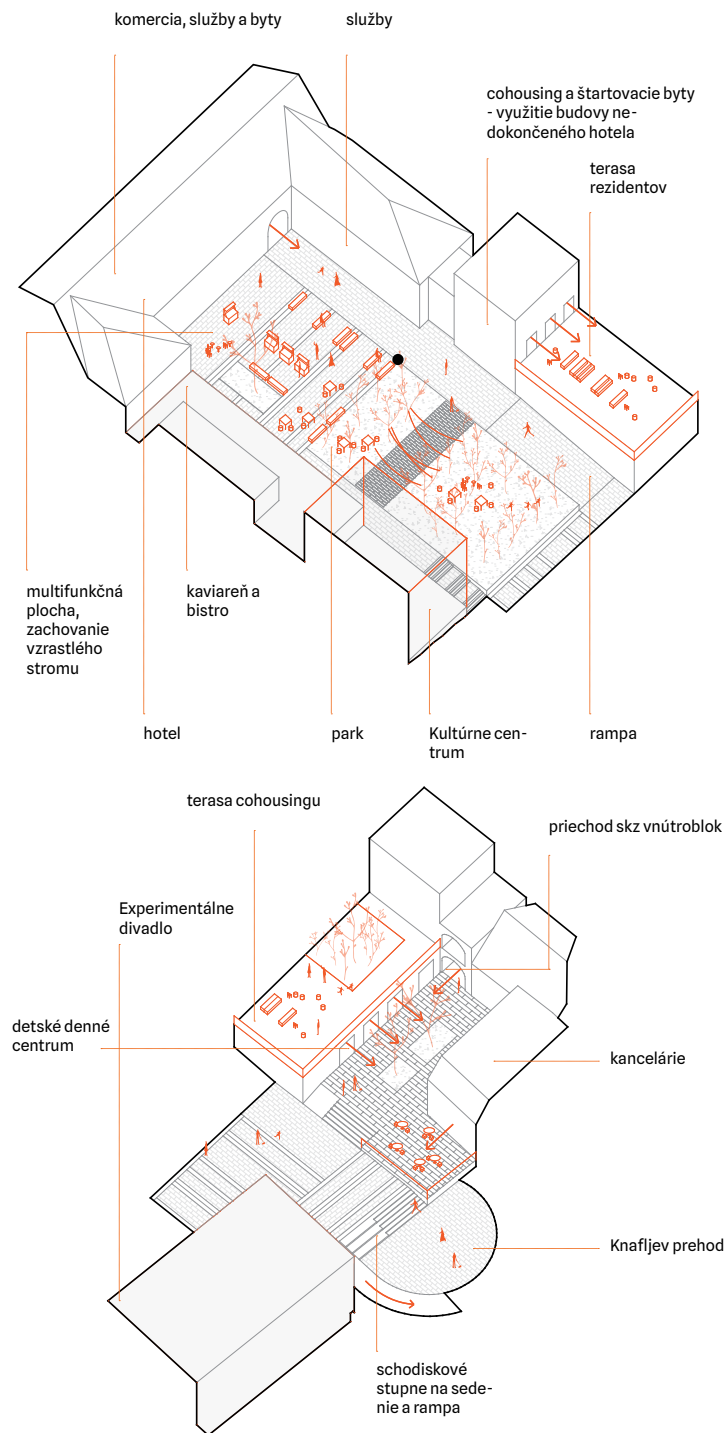
dvory II, III, IV, V.

Schéma zobrazuje najväčší zo skupiny dvorov, ktorý je súkromný a slúži rezidentom. Tento dvor je v súčasnosti obklopený chátrajúcimi ruinami stavieb, ktoré stratili svoj význam. Tie sú nahradené, a celkový tvar dvora je definovaný dostavbou spoločenského sálu hotela a Experimentálnym divadlom. To je s dvorom prepojené vstupom, ktorý využívajú zamestnanci divadla na prestávky a pobyt vonku. Okná divadla sú na tento fasáde minimálne a sú zatienené polotransparentnou fasádou. Život na dvore si zachováva súkromie, kedy je denný prístup určený predovšetkým rezidentom, ktorí sa starajú o fungovanie záhradky. V návrhu doplním centrálny zelený priestor s výsadbou stromami a záhon, ktorý slúži ako komunitná zeleninová záhrada.

možné scenáre: záhradníčenie/hospodárenie
rodinné oslavy
bezpečné miesto pre deti

zobrazený detail dvora - materialita

dvory VII. a IX.

Centrálna zóna vnútrobloku je priamym pokračovaním pešej zóny Knafľjev prehod, ktorá blokom vedie. Tento otvorený priestor je lemovaný rôznymi funkciami a službami a je to zároveň kríženie dvoch hlavných peších ťahov skrz blok. Súčasný stav je výsledkom pozastavenej stavebnej činnosti, ktorá prispela k absolútnej degradácii celého prostredia. V návrhu som redefinovala obrysy týchto verejných priestranstiev, vďaka doplneniu hmoty Kultúrneho centra a Experimentálneho divadla sa mi podarilo definovať novú geometriu priestoru a rozčleniť ho na menšie, no zároveň prepojené celky. Tie si zachovávajú celistvý charakter, svojou materialitou a atmosférou dopĺňajú autenticitu bloku. Nové budovy sú orientované do týchto verejných priestorov a ich aktivita pozitívne ovplyvňuje život dvorov.

existujúce budovy a zámer:

Novým zámerom bude využitie tejto budovy k vytvoreniu štartovacích malometrážnych bytov s priestormi cohousingu. V prízemí sa nachádza denné, detské centrum, nad ktorým je strešná terasa prístupná ako deťom, tak aj rezidentom. V rámci tejto budovy je možný prechod skrz otvorený priechod v prízemí a tým sa otvára nová osa spájajúca Kongresní trg a Čopovu ulicu.

kancelárie:

01. budova nedokončeného hotela: V súčasnosti sa jedná o renováciu s prístavbou, v ktorej by mali byť umiestnené kancelárske jednotky. Budova bude čoskoro dokončená a jej účel v návrhu rešpektujem. Zaoberala som sa jej len okolím, kedy som doplnila spevnené plochy v jej parterí, ktoré slúžia ako relaxačná zóna, prípadne zóna coworkingu. Denné detské centrum je možné využiť rezidentmi, tak aj zamestnancami tejto kancelárskej budovy.

služby:

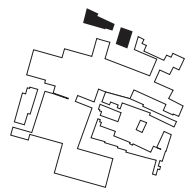
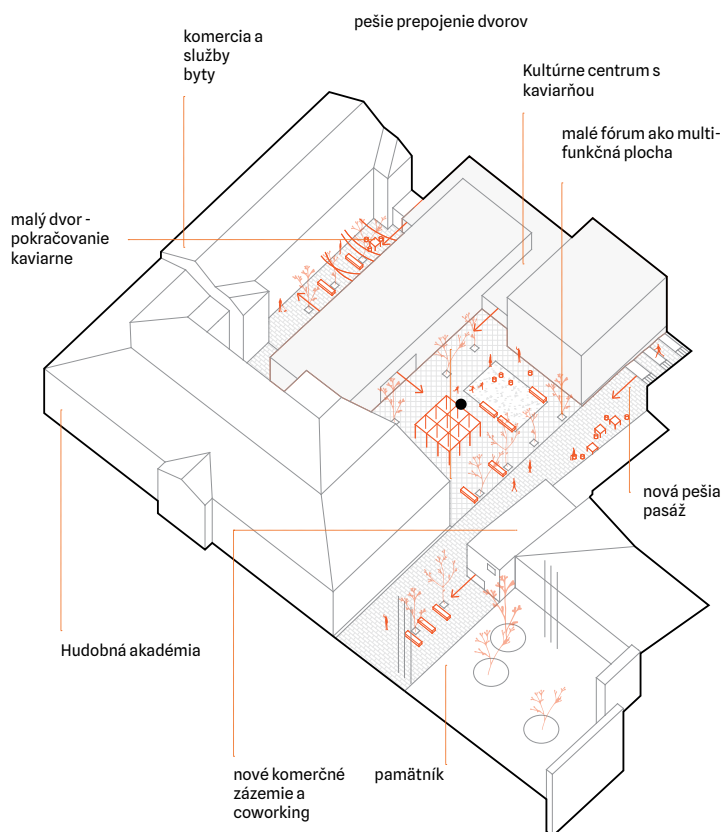
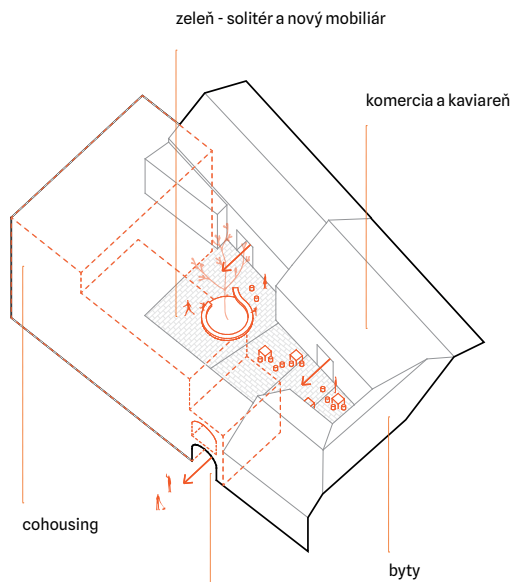
Budova s arkádovou fasádou je príjemným a pozitívnym zakončením bloku. V súčasnosti sa tu nachádzajú rozličné služby - kaderníctvo a kozmetický salón, oprava obuvi, malá galéria a tak ďalej. Týmto funkciám a ich možnému rozšíreniu bude slúžiť okolitá spevnená plocha vedúca k malému parku. Tento priestor bude možné využiť na vonkajšie výstavy, markety, terasu kaviarne ...

dvory a

možné scenáre: vonkajšie výstavy
market (miestni výrobcovia/Vianočný market)
plocha letnej terasy kaviarne
ihriská plocha detského denného centra
využitie nového parku pre relax/
vonkajšie workshopy

zobrazený detail dvora - materialita

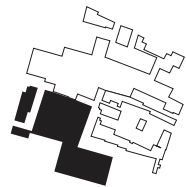
dvor VIII.

Dva najmenšie dvory sú skryté medzi budovami rozličných funkcií. Tieto miesta sú v súčasnosti v zanedbanom stave, hromadí sa tu stavebná suť a dvory nie sú prechodné. Väčší z dvojice (viď schéma) je využitý ako predpriestor vstupu do cohousingu a tiež ako zadná terasa kaviarne, ktorá sa tam nachádza aj dnes. Priechod do vnútrobloku je možný práve skrz krytú pasáž cohousingu.

Výrazným prvkom je doplnenie stromu, ktorý vyrastá z mlatovej plochy a je obkolesený monolitickou, zakrivenou lavičkou.

možné scenáre: terasa kaviarne
malé detské ihrisko

Menší dvor je súkromným predpriestorom vstupu do rezidenčných domov. V návrhu nie je priamo riešený, avšak tu navrhujem nové povrchové úpravy dlažby a renováciu fasád.

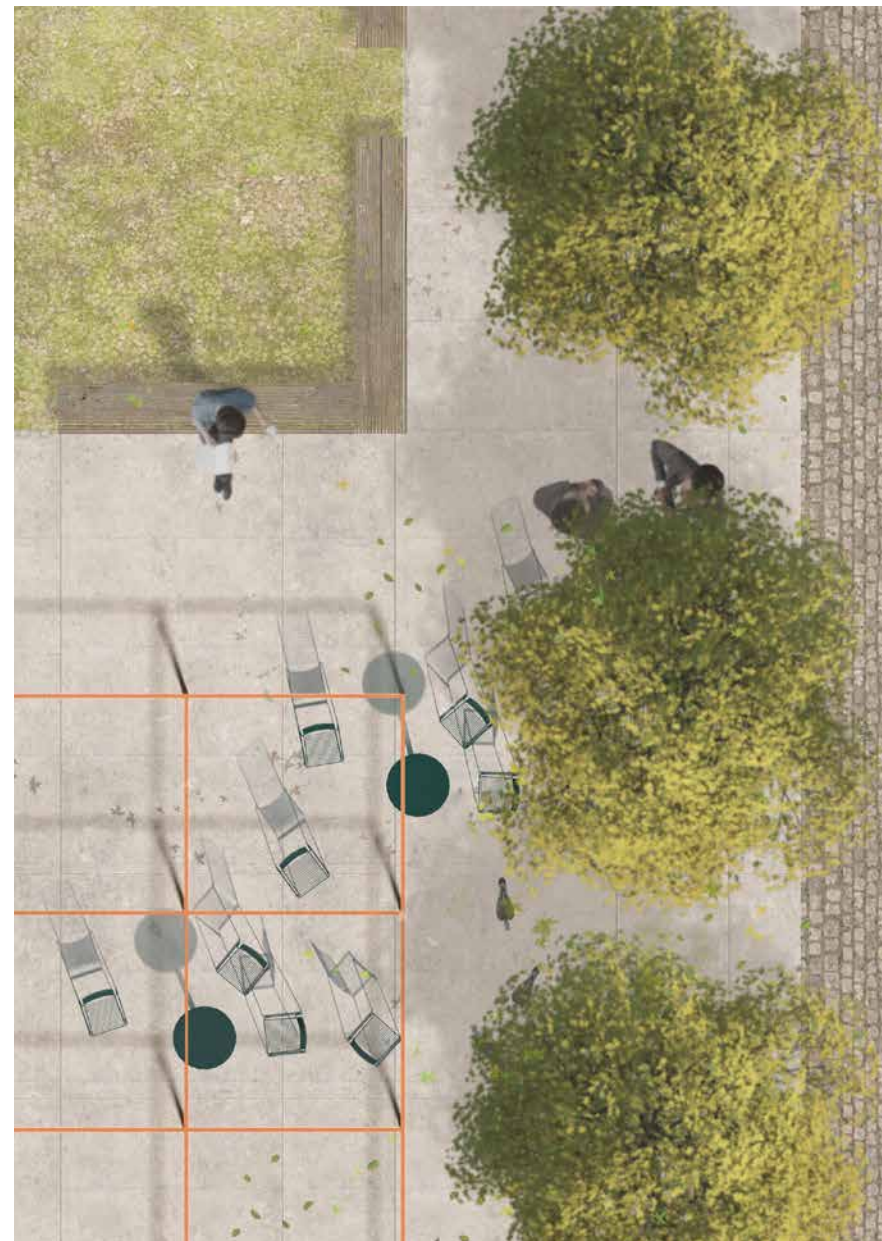

dvor X.

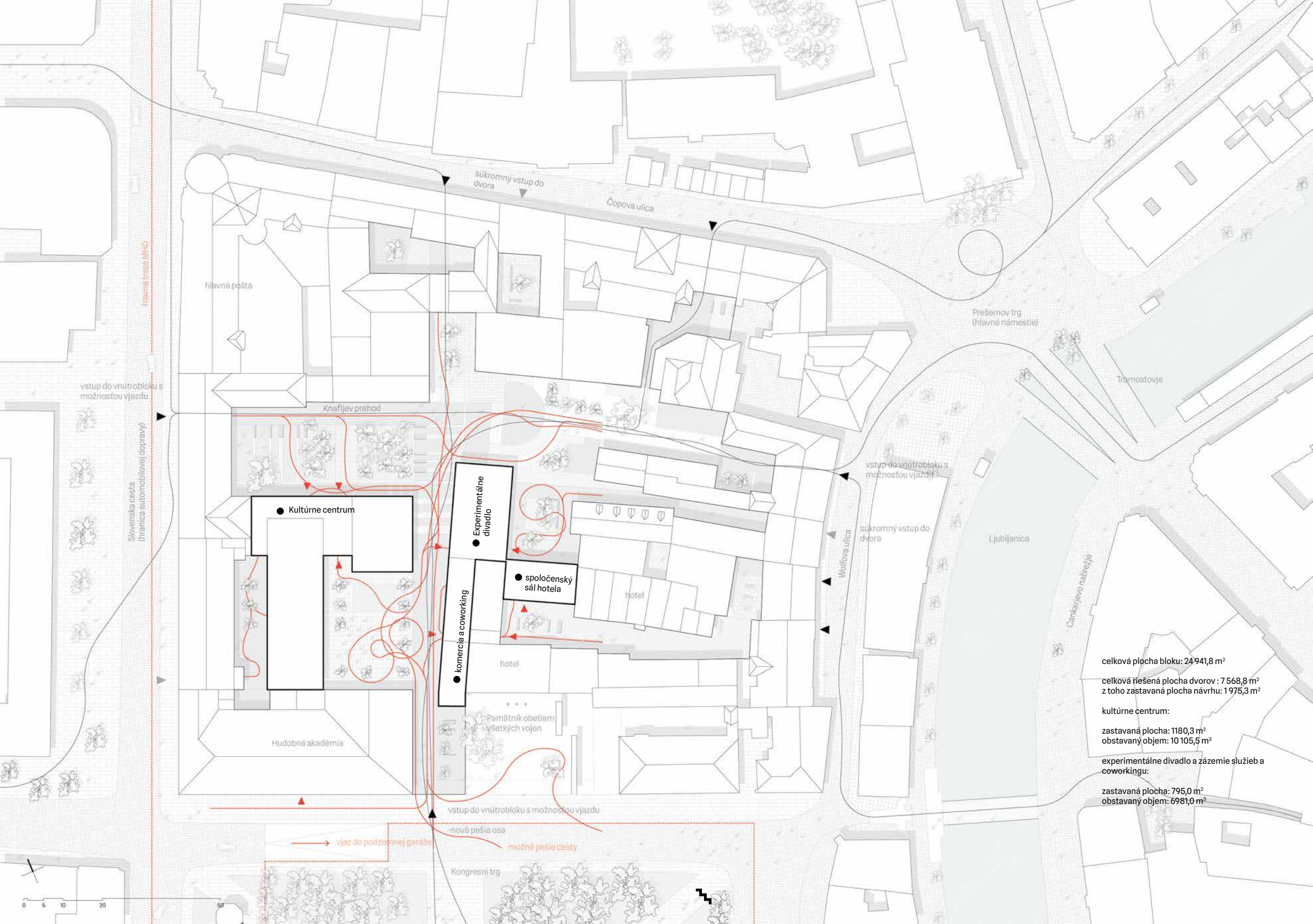
Poslednou skupinkou dvorov je časť, ktorej novotvar definovalo Kultúrne centrum a zázemie komercie a coworkingu. V súčasnosti je dvor staveniskom, nebezpečným miestom a narúša fungovanie bloku. Návrh počíta s úpravami povrchov, ktoré sú spevnené, spolu s doplnením zatravnenej plochy a stromov. Stromoradie a zázemie komercie definuje líniu novej pešej zóny skrz blok. Malé fórum medzi Kultúrnym centrom a Hudobnou akadémiou je otvoreným priestorom ľudského meritka, ktorý umožňuje multifunkčné využitie a organizovanie rôznych kultúrnych podujatí.

Malý a úzky dvor bol zbytkovým priestorom určeným na skladovanie. Tu som sa rozhodla vytvoriť súkromnú zónu centra, kaviarne a Hudobnej akadémie a napriek skromným rozmerom dvoru vdýchnuť nový život.

možné scenáre: rozšírenie činnosti Kultúrneho centra
malé festivaly a koncerty
(možnosť regulácie pohybu a uzatvorenia dvora)
terasy služieb a komercie

zobrazený detail dvora - materialita

hraničná línia MHÚ

vstup do vnútrobloku s možnosťou vjazdu

Slovenská cesta
(hraniča automobilovej dopravy)

hlavná pošta

Knafljev prehod

súkromný vstup do dvora

Čopova ulica

Prešernov trg
(hlavné námestie)

Trnmostovje

vstup do vnútrobloku s možnosťou vjazdu

● Kulturne centrum

● Experimentálne divadlo

● spoločenský sál hotela

● komercia a coworking

hotel

Wolfova ulica

súkromný vstup do dvora

Ljubljana

Čankarjevo nabrežje

Hudobná akadémia

Pamätník obetiam všetkých vojen

vstup do vnútrobloku s možnosťou vjazdu

vjazd do podzemnej garáže

nová pešia osa

možné pešie cesty

Kongresni trg

celková plocha bloku: 24 941,8 m²

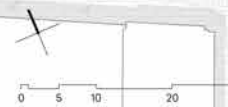
celková riešená plocha dvorov : 7 568,8 m²
z toho zastavaná plocha návrhu: 1 975,3 m²

kulturne centrum:

zastavaná plocha: 1 180,3 m²
obstavaný objem: 10 105,5 m³

experimentálne divadlo a zázemie služieb a coworkingu:

zastavaná plocha: 795,0 m²
obstavaný objem: 6 981,0 m³

zóny a pohyb v bloku

základné údaje:

celková plocha bloku: 24 941,8 m²
celková riešená plocha dvorov : 7 568,8 m²
z toho zastavaná plocha návrhu: 1 975,3 m²

Koordináčna situácia v merítku 1:500 zobrazuje vzájomný vzťah a súvislosti stávajúcej zástavby a prvého podlažia nových objemov. Z nákreсу sú viditeľné vstupy do objektov, ich predpriestor a nové verejné plochy, ktoré sú budovami definované. Červené čiary znázorňujú možné pešie trasy a prepojenia a ukazujú aj cirkuláciu vo vnútri budov. Tá má však mnoho ďalších variant. Jednotlivé verejné plochy sú formované Kultúrnym centrom, Experimentálnym divadlom a komerčných zázemím s coworkingom. Vnútroblok sa tak člení na menšie celky, ktoré ale spája celistvý charakter, príjemná atmosféra a materialita, ktorá rešpektuje miestny kontext.

priestorové a materiálové riešenie

zeleň, materiály a mobiliár:

Pre mestské centrum Lubľane je typické zapojenie rozličných druhov zelene - nábrežie, mestské parky a aleje, pešie zóny a terasy sú obklopené záhonmi, stromami a inou výsadbou. Typickú mestskú zeleň som sa snažila zapojiť do návrhu:

01. malý park - je najväčšou súvislou plochou zelene v bloku. Toto miesto je kombináciou mlatového podkladu a zatravnovacej dlažby, cez ktoré prerastá trávnatý porast. Stromy sú tu usporiadané do skupín, ktoré v letných mesiacoch vytvoria zelenú „strechu“ svojimi korunami a budú príjemným miestom pre posedenie v tieni. Táto plocha je rovinou, a teda je dobre využiteľná pre umiestnenie mobiliáru (lehatok, stolovania kaviarne), ale aj pre dočasné stánky či inštalácie.

02. dvory - pešiu zónu a malé fórum lemuje alej, kde stromy vyrastajú z kovových mriežok. Tie rozširujú úžitkovú plochu námestia a zamedzujú neupravenému vzhľadu pod korunami stromov, akého sme často svedkami. Na tomto nalom námestí sa nachádza aj trávnatá plocha, ktorú je možné využiť na relax.

03. súkromný dvor - materiálovému riešeniu dominuje tehlová dlažba spolu s centrálnou trávnatou plochou a zopár stromami. V blízkosti betónového múriku, ktorý dvor oddeľuje od pešej zóny (terénny rozdiel 1,2m) sa nachádza komunitná zeleninová záhradka.

Nasledujúce ilustračné obrázky zobrazujú konkrétne materiály a ich umiestnenie v ploche návrhu. Vybraný mobiliár uprednostňuje jednoduché tvary a materiály, ktoré sú doplnené výraznejšími konštrukciami, ako napríklad oceľová pergola oranžovej farby. Osvetlenie je riešené zabudovaním v povrchoch chodníkov a kovových mrežách stromov, tiež ako lokálne umiestnené lampy verejného osvetlenia. Najdominantnejším materiálom je žulová kocka a betónová dlažba, typická pre centrum Lubľane.

a.) betónová dlažba a stojany na bicykle

b.) žulová kocka a mreže pod stromami

c.) vonkajšie pripojenie do el. siete (inštalácie, trhy)

d.) dizajn lavičiek

e.) vonkajší mobiliár terás

f.) charakter dočasnej kovovej konštrukcie pergoly s tieniením

g.) betónové stupne na sedenie s osvetlením

h.) povrchy malého parku - zatravnovacia dlažba, mlat a tráva

i.) výsadba javoru, dubu a malolistej lípy, ktorým sa v miestnych podmienkach darí

j.) exteriérové osvetlenie chodníkov a parku

19 kultúrne centrum

Návrh doplnenia vnútrobloku vďaka analytickej časti a poznaniu miesta vyústil do konceptu kultúrneho centra s divadelnou scénou a komerčným zázemím. Ľubľana je kultúrnym centrom Slovinska a je rozvinutým mestom, ktoré ctí tradície, spoločenské a kultúrne hodnoty. Za účelom verejného a kultúrneho života využíva v prevažnej väčšine existujúci stavebný fond, ktorý v súčasnosti napriek svojmu dobrému stavu neposkytuje dostatočné kapacity na prepojenie viacerých funkcií pod jednou strechou, neumožňuje flexibilitu priestoru a stavebné zásahy za týmto účelom. Novostavby zastrešujú inštitúcie akými sú galérie alebo múzeá. Z historických podkladov archívu mesta sa dalo zistiť, že práve tento mestský blok bol v minulosti plánovaný na zásadnú prestavbu a tou malo byť masívne námestie s jazdeckou sochou uprostred, ďalším plánom bolo umiestniť tu Plečnikov návrh parlamentu Slovinska, ktorý ale nebol nikdy realizovaný. Lokalita sa ale napriek plánom vyvíjala živelné a žiadne významné kultúrne inštitúcie sa v bloku nenachádzajú, s výnimkou Hudoobnej akadémie.

Potreba kultúry, stretávanie sa a tvoriť je stará ako ľudstvo samo. Napriek tomu, že pojem „kultúra“ je vlastne veľmi široký a ťažko definovateľný, môžeme ju zjednodušene chápať ako prejav humanity, kreatívnej ľudskej činnosti a vytváranie trvalých hodnôt.

Mestská kultúra sú aspekty života v meste, ktoré si ľudia užívajú a považujú ich za cenné a od metského života neoddeliteľné. Kultúra sa objavuje v histórii mesta ako výsledok spoločných skúseností jeho obyvateľov. Aký je vlastne rozdiel medzi zvykom a tradíciou? Zvyk je opakovanie určitej činnosti alebo prax spoločná pre mnohých ľudí alebo konkrétne miesto. Tradícia je prenos zvykov alebo viery z generácie na generáciu, a práve tento spôsob odovzdávania skúseností predpokladá, že na to, aby sa prax, viera alebo predmet považovali za tradičné, sú potrebné aspoň dva prenosi počas troch generácií. Neznamená to však, že tradícia je

chápaná ako niečo staré, omšelé a dodržiavané v rámci tradičných očakávaní, ale že sme schopní tradíciu prežívať vzhľadom na súčasné dianie, súčasnú kultúru a spoločenské zvyklosti a že sme ju schopní na určitú zmenu adaptovať. Aký je teda účel kultúrneho centra? Môžeme povedať, že kultúrne centrum má za účel propagovať kultúrne hodnoty medzi členmi komunity, rozvíjať a podporovať tradície a vytvárať priestor pre rozvoj naprieč generáciami, učí komunitu o kultúre prostredníctvom podujatí, festivalov a workshopov. Takáto činnosť centra je veľmi obšiahla, rovnako ako jeho náplň, a preto vyžaduje značné priestorové nároky, ktoré ale odoviedajú možnostiam jeho okolia a efektívnemu využívaniu komunitou. Kultúrne centrá sú najlepším spôsobom, ako spájať ľudí učením, tvorením a zdieľaním. V kultúrnych centrách sa často konajú kurzy a kultúrne podujatia, ktoré prinášajú množstvo dobrovoľníckych príležitostí, priestor pre aktivizmus a utužovanie vzťahov a vytvárajú silné centrum aktivity.

Kultúrne centrum chápeme ako organizáciu, budovu alebo komplex, ktorý podporuje kultúru a umenie. Kultúrnymi centrami môžu byť umelecké organizácie komunit, súkromné alebo verejné, prevádzkované aktivistami, univerzitami alebo jednotlivcami, prípadne príspevkovými organizáciami.

Výhodou riešenej lokality je už spomínaná Hudoobná akadémia, ktorá využíva priestory budovy z 20. storočia, pôvodne využívaná ako kasíno. Táto budova v súčasnosti podstupuje kompletnú renováciu, napriek tomu sú spoločenské priestory a učebne centrá vítaným bonusom.

Kultúrne centrá sú charakteristickým znakom komunity, ktorá môže poskytnúť miesto pre vzdelávanie, stretnutia a pracovné príležitosti, prednášky, a ďalšie aktivity. Dôležitým impulzom pri navrhovaní centra boli práve rozhovory s verejnosťou. Tie poskytli námety pre budúci návrh a program priamo od obyvateľov Ľubľane ktorí vedia, ako mesto funguje, a aký prínos by v ňom uvítali.

Nasledujúce body sú sumárom dôležitých klúčov, na ktoré som sa počas navrhovania snažila myslieť:

- **súčasný kultúrny kontext Ľubľane a regiónu v rámci Európy**
- **distribúcia a organizácia kultúrnych inštitúcií v meste**
- **multidisciplinárnosť a flexibilita programu**
- **posilnenie života mesta, jeho génia loci a vytvorenie kvalitného priestoru**
- **vhodný a adekvátny materiál a forma**
- **samostaná prevádzka a fungovanie centra a jeho jednotlivých častí**

Pod pojmom kultúrne centrum nemusíme chápať len polyfunkčné objekty, ale tiež centrá divadelného umenia, múzeá, náboženské a kultúrne inštitúcie, kultúrne pamiatky a knižnice.

Uvádzam zoznam najdôležitejších kultúrnych

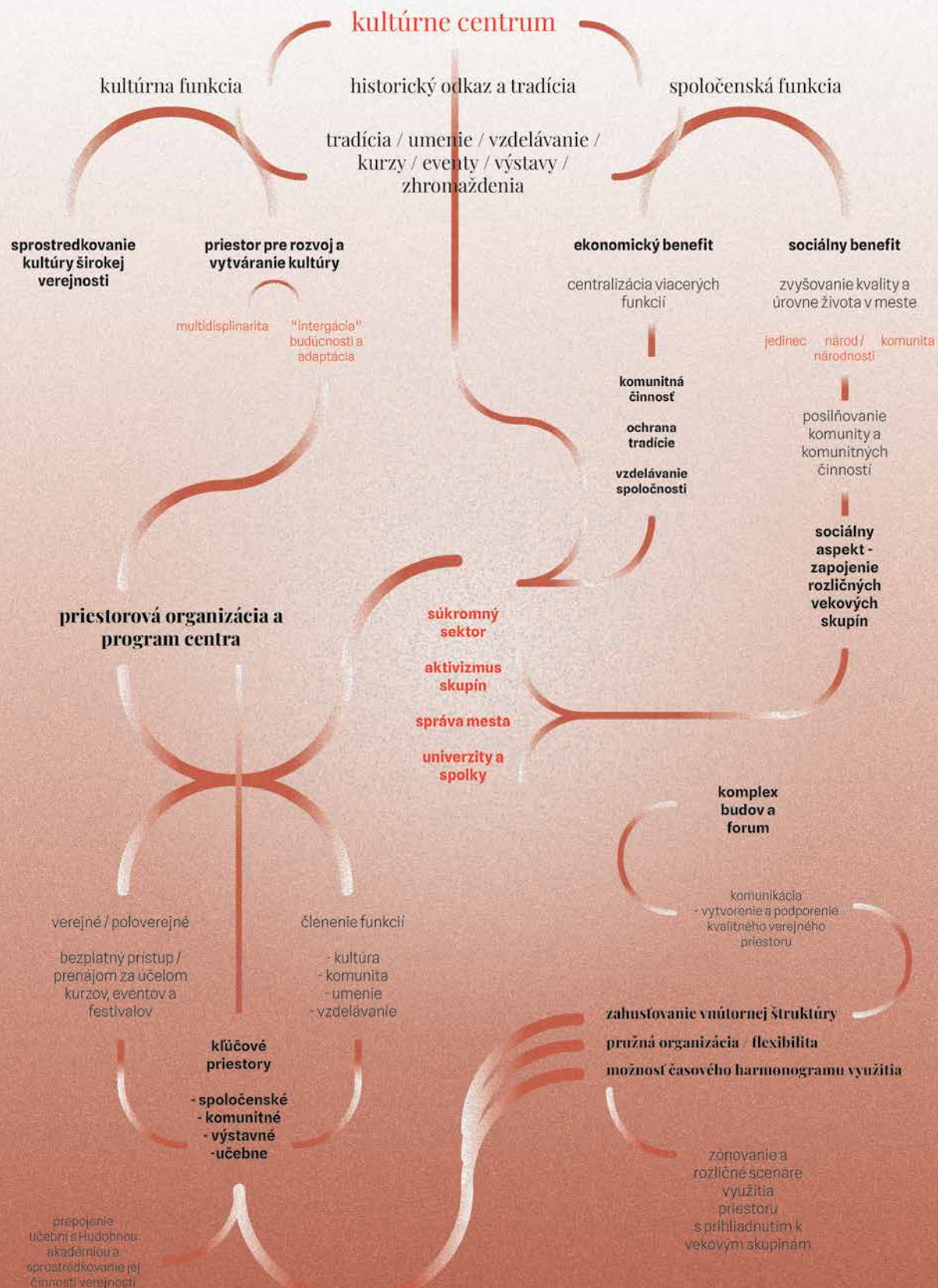
inštitúcií v Ľubľane:

- **Kultúrni Center Tobačna 001**
centrum využíva priestory bývalej továrne na tabak
- **Cankarjev dom**
významná stavba, spojená s budovou parlamentu (viď. strana 24)
- **Slovenska filharmonija**
založená v roku 1701 ako prvé hudobné združenie tohto druhu mimo Talianska (viď. stana 44)
- **Cukrarna, Ľubľana**
významný spoločenský priestor vznikol rekonverziou továrne na cukor
- **Narodna in univerzitetna knjižnica**
národná knižnica je klenotom mesta
- **Kult3000, kulturni center JSKD**
alternatívna kultúrna scéna a štvrt združujúca umelcov a hudobníkov
- **Narodna galerija**
- **SNG Opera in balet Ľubľana**
- **Narodni muzej Slovenije**
- **Moderna galerija Ľubľana**
- **Slovenski etnografski muzej**
etnografické múzeum
- **Muzej sodobne umetnosti Metelkova I + MSUM**
múzeum súčasného umenia
- **Center za kreativnost**
centrum architektúry
- **Muslimanski kulturni center Ľubľana**
moslimské centrum a mešita (Bevk Perović architekti)
- **Španski borci**
malé kultúrne centrum sprostredkujúce hudbu, tanec a kreatívne kurzy

Aký je teda význam kultúr?

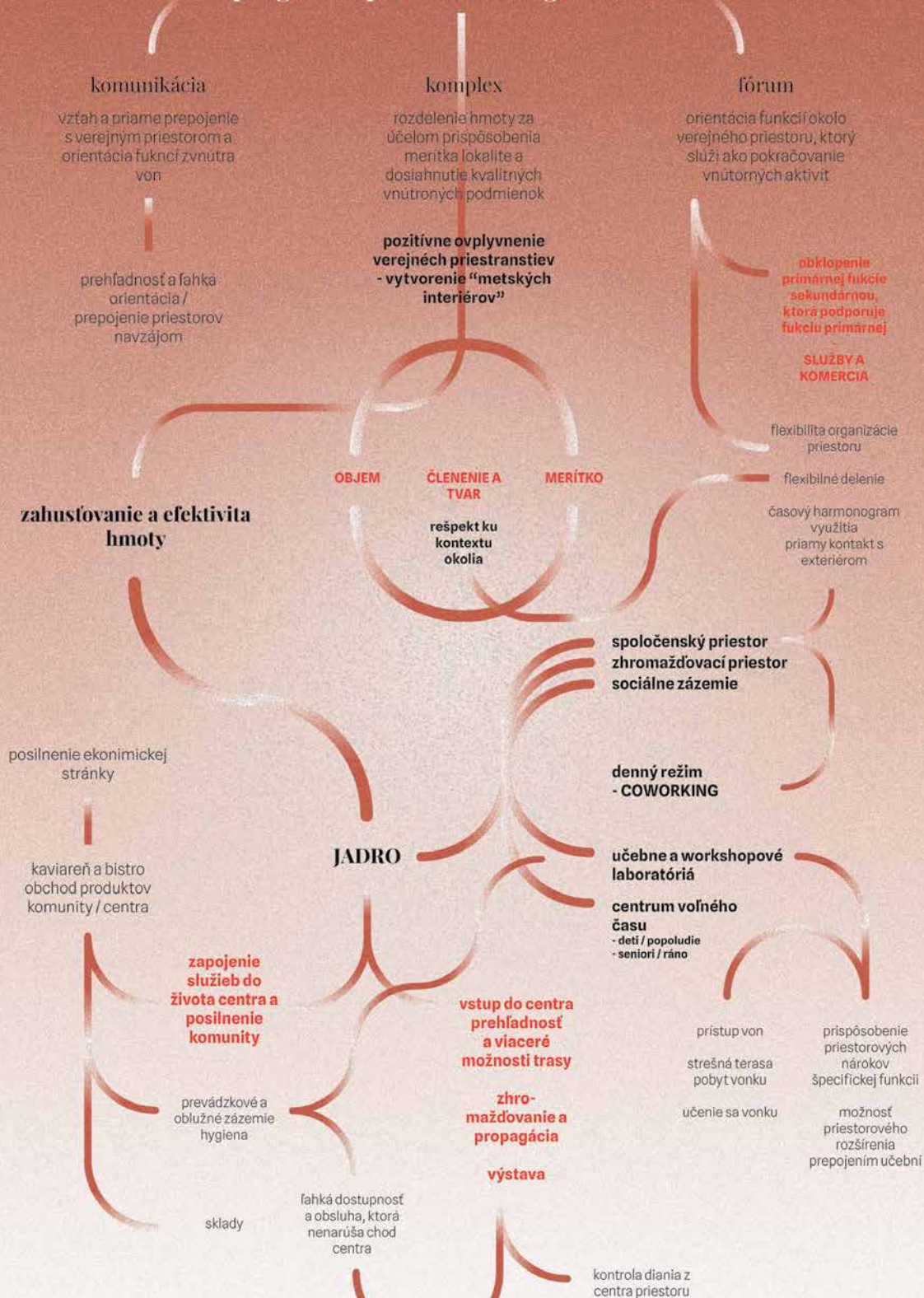
Okrem svojej vnútornej hodnoty poskytuje kultúra dôležité sociálne a ekonomické výhody. Vďaka spoločnému učeniu, zvýšenej tolerancii k sebe navzájom a príležitostiam stretnúť sa s ostatnými, kultúra zvyšuje kvalitu nášho života a zvyšuje celkovú pohodu jednotlivcov aj komunit. Pomáha oživiť životný priestor jej presahom do verejného diania a je jednou z charakteristických črt mesta a spoločnosti.

2021 / 2022

program / priestorová organizácia

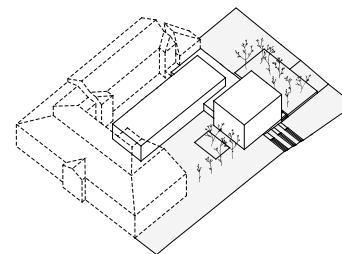

priestorový koncept centra

Usporiadanie objemov a ich pozícia ovplyvňuje dimenzie a charakter verejného priestoru, a táto členitosť dáva vzniknúť tiež vzájomne funkčne prepojeným celkom. Jednotlivé miestnosti sú orientované do verejných, vonkajších zón a sú navzájom prepojitelné. Priame prepojenie interiéru a exteriéru, prirodzené osvetlenie a vetranie, pohľadové osi a členiteľná dispozícia sú dôležitými bodmi v návrhu. Nasledujúce schémy znázorňujú usporiadanie funkcií centra a postup, akým bol vnútorný priestor koncipovaný. Schéma na vedľajšej stránke naznačuje myšlienkové postupy a postupné ujasňovanie predstavy o fungovaní a usporiadaní centra a jeho vzťah k okoliu.

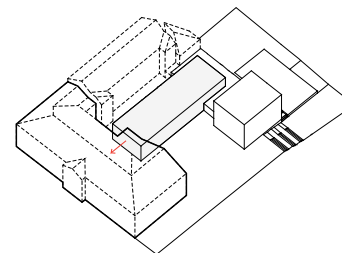
01. členitosť hmoty dotvára charakter a pozitívnu geometriu verejného priestoru

- poloha a tvar budovy člení veľké merítka otvoreného priestoru vnútrobloku na menšie celky s podobných charakterom ale špecifickou atmosférou a využitím
- tieto plochy reagujú na využitie vnútorného priestoru a stávajú sa jeho rozšírením

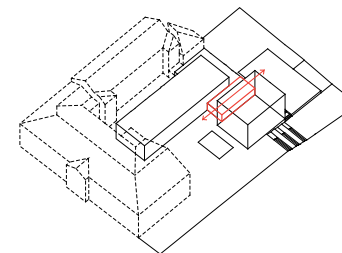
02. napojenie centra a učebni na Hudobnú akadémiu

- existujúca budova Hudobnej akadémie je vzdelávacou inštitúciou, ktorej činnosť s centrom súvisí - oba objemy sú vzájomne funkčne prepojené a učebne a spoločenský sál v centre sú možným rozšírením pre výuku a spoločenské udalosti
- toto prepojenie prispieva k dobrej a efektívnej využiteľnosti centra a k jeho dennému časovému rozvrhu a celodennej prevádzke

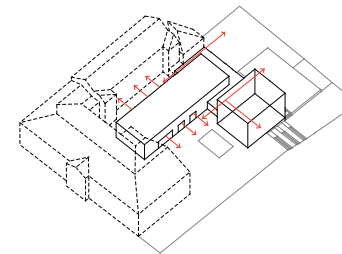
03. centrálny vstupný priestor je jadrom dispozície a uľahčuje orientáciu

- jednopodlažný objem centra je hlavnou vstupnou, a verejnou zónou - nachádza sa tu vstupná hala s recepciou a kaviareň
- vstupná hala je prístupná z oboch novovzniknutých „námestí“, opticky a komunikačne ich prepája

04. perforácia fasád a možnosti voľného pohybu v budove prepájajú interiéru s exteriérom

- do vonkajšieho vzhľadu fasád sa priamo prepisuje vnútorná organizácia miestností, budova vznikla postupným návrhom zvnútra smerom von
- osově umiestnenie otvorov a možnosť otvoriť ich do verejného priestoru vzájomne prepája jednotlivé dvory okolo centra

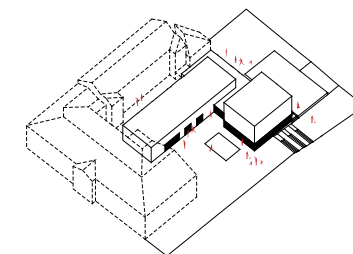

05. orientácia vnútorných priestorov smerom do exteriéru ovplyvňuje atmosféru a dianie vo verejnom priestore

- vyššie spomínané osově usporiadanie otvorov, ich veľké plochy a umiestnenie v rovnakej úrovni s okolitým terénom dovoľuje interiéru plynúť smerom von - toto riešenie nasledovalo myšlienku, že vonkajší priestor je rovnako dôležitý ako ten vnútorný, a život v nich sa navzájom ovplyvňuje

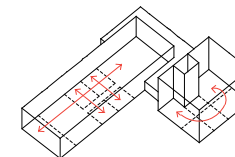
- malé fórum, ktoré centrum zvierá vďaka svojej hmotovej kompozícii, sa stáva prirodzeným pokračovaním interiéru a miestom konaní kultúrnych a spoločenských udalostí

- vo večerných hodinách sa fórum oživí vďaka svetlu prestupujúcemu z interiéru a život v budove sa prepíše do verejného života vo vnútrobloku

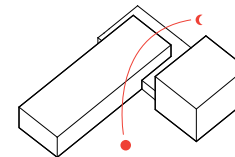
06. flexibilita delenia a organizácie vnútorného priestoru

- jednotlivé učebne sú v oboch traktoch usporiadané tak, aby ich bolo možné vzájomne prepojiť, v nižšom objeme na nachádza trojtrakt so stredovou emfiládou, ktorá sa týmto prepojením stáva funkčnou súčasťou učebne - najvyšší z objemov je skeletová konštrukcia, ktorej voľná dispozícia je variabilne členiteľná posuvnými ľahkými priečkami

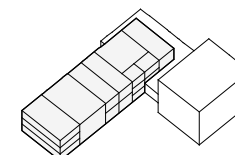
07. možnosť samostatných funkčných celkov a vytvorenia denného a večerného režimu centra

- centrálna pozícia vstupnej haly centrum delí na dva väčšie funkčné celky, ktorých prevádzka je riadená centrálnou
- ich samostatné hmotové členenie dovoľuje využívať každú časť osobitne a vytvoriť v centre denný režim, ktorý sa mení podľa požiadaviek a podľa potreby využitia priestorov
- priestory kaviarne sú prevádzkovo oddelené a fungujú v nezávislosti na prevádzke centra

08. zahustená vnútorná štruktúra a raumplan

- dimenzie a pozície miestností reagujú na ich funkciu

kultúrne centrum a základné údaje:

zastavaná plocha: 1180,3 m²
obstavaný objem: 10 105,5 m³

centrum a urbanizmus

Hmotové riešenie kultúrneho centra svojim objemom a výškou zodpovedá okolitej zástavbe bloku a rešpektuje jeho kontext. Umiestnenie hmoty a jej členenie sa odvíja priamo od myšlienky, že jednou z úloh architektúry je tvoriť kvalitný verejný priestor a formovať jeho pozitívny dopad na ďalší vývoj lokality. Inými slovami, budova je umiestnená tak, že spolu s ostatnými budovami formuje vonkajší priestor, ktorý je správne nadimenzovaný a vytvára pozitívnu geometriu v priestore. Ďalej budova definuje nové pešie trasy cez vnútroblok a orientácia interiéru smerom von definuje ich charakter. Členenie jednotlivých objemov má tendenciu vytvárať systém bodov a menších verejných priestranstiev okolo, ktoré sú prave týmto novými trasami navzájom poprepájané. Každá časť budovy predstavuje objem určitej veľkosti, a to zároveň vytvára gradient, ktorý sa prejavuje vo verejnom priestore.

Tieto jednotlivé, jednoduché objemy formujú celok, ktorého členitý charakter reaguje na dianie v jeho vnútri. Najnižšia časť komplexu reaguje výškou na svoju funkciu a tou je hlavný vstup do budovy, ktorý je zrejmy na prvý pohľad a uľahčuje tak orientáciu vo vnútrobloku. Najvyšší z objemov leží v dostatočnej vzdialenosti od okolitých, vyšších objektov a vytvára silné centrum, ktoré je do verejného priestoru orientované tromi zo štyroch strán. Jeho výška primerane reaguje na výšky existujúcej zástavby a napriek tomu, že objem je výraznejší, tak zachováva existujúcu výškovú siluetu bloku. Usporiadanie centra opticky, ale aj funkčne prepája jednotlivé verejné plochy, ktoré sú vďaka umiestneniu centra rozdelené na menšie celky, no zároveň spolu aj naďalej komunikujú.

ideový zámer

Myšlienka kultúrneho centra vzišla priamo z metód a postupov, ktorými som danú lokalitu analyzovala, no najmä z poznania mesta, a miesta samotného na základe osobnej skúsenosti. Jednotlivé kroky, ktoré v paré uvádzam, utvorili celistvú predstavu o fungovaní bloku, o jeho dôležitosť v mestskej štruktúre a o jeho možnej budúcnosti. Ďalším dôležitým faktorom je, že mnohé kultúrne inštitúcie v meste využívajú stávajúci architektonický fond, ktorého priestory je náročné prispôbiť rozličnému režimu využívania, aj čo sa kapacity týka. Toto pomerne skryté umiestnenie centra vo vnútrobloku reaguje aj na problematiku zahusťovania miest, a nedostatočného využívania vágnych a zanedbávaných priestorov, ktoré časom stratili svoj charakter a účel. Kultúrne centrum a divadelná scéna spolu s doplnkovými funkciami a dostavbami majú vytvoriť živý bod, ktorý do vnútrobloku prinesie vitalitu, upevní miestnu komunitu a vytvorí dostatočný a adekvátny priestor pre stretávanie sa a pre ďalší rozvoj lokality. Architektonické riešenie centra demonštruje snahu vytvárať kvalitný vnútorný aj vonkajší priestor. Navrhnutá

architektúra vychádza z integrity a kontextu danej lokality. Ideový koncept centra má byť zrejmy a jeho usporiadanie, a jednoduché členenie kladie ľudské meritko, priateľnosť a flexibilitu pred krásnu, ale často samouúčelnú estetiku architektúry.

prevádzkové riešenie

Kultúrne centrum tvoria dva celky - trakty, ktoré sú prepojené centrálnym, jednopodlažným objemom. Ten slúži ako hlavný, verejný vstup do budovy a zároveň obsahuje recepciu, kanceláriu a obchod, priestory kaviarne a jej zázemia v suteréne, hygienické zázemie šatníu. Nad kaviarňou sa nachádza verejnosti prístupná strešná terasa v druhom nadzemnom podlaží.

Ďalším objemom je trojtrakt, funkčne napojený na existujúcu budovu Hudobnej akadémie. Je druhým najvyšším z objemov, a jeho členenie orientuje vnútorný priestor pozdĺž hlavného verejného priestoru, ktorý je z interiéru priamo dostupný. Tento trakt objemu jednoducheého kvádru obsahuje učebne a ich zázemie, ktoré sú výškovo členené podľa svojej funkcie - priestor je čiastočne organizovaný ako raumplan. Ďalej sa tu nachádza menší spoločenský sál s prevýšeným priestorom nad pódiom, hygienické zázemie a prednáškové miestnosti s prístupom na strešnú terasu. Miestnosti sú usporiadané tak, aby umožnili ich vzájomné prepojenie za účelom navyšenia kapacity a aby umožnili rozličný denný režim užívania. Hudobná akadémia bude môcť dané učebne využívať ny výuku a organizovanie menších predstavení či stretnutí.

Táto hustá vnútorná štruktúra reaguje na zahusťovanie a efektívnejšie využívanie vnútorných, rovnako ako vonkajších priestorov v bloku a celé centrum vytvára malé mesto v meste. Súčasťou traktu je aj suterén, ktorý slúži ako technické zázemie učebni, kaviarne a ako skladovacie priestory a hygienické zázemie pre personál. Celkovo trojpodlažný objekt obsahuje dve vertikálne komunikačné jadrá, ktoré odpovedajú požiadavkám na požiariu zabezpečenie budovy.

Poslednou časťou centra je štvorpodlažný trakt, ktorý obsahuje vertikálne komunikačné jadro a tiež jedno podzemné podlažie. Prízemie je vďaka veľkoformátovému zaskleniu priamo prepojené s okolitými verejnými priestranstvami a zelenou. Jednotlivé miestnosti majú voľnú dispozíciu, priestor nie je členený pevnými priečkami, a tak vytvára voľný, kontinúálny pohyb naprieč podlažiami, ale aj smerom do exteriéru. Súčasťou objektu je strešná terasa, prístupná z posledného podlažia. Jednotlivé vnútorné priestory sú usporiadané tak, aby nevytvárali riadený, priamy pohyb naprieč interiérom. Návštevník si v mnohých prípadoch môže voľiť trasu, ktorou budovu prechádza, a tak priestor objavuje vždy z iného uhla pohľadu. Toto usporiadanie sa ukázalo ako efektívne aj z dôvodu centrálnej polohy recepcie, na ktorú sú jednotlivé funkcie priamo prepojené, a tak je priestor jednoduchý na orientáciu a ľahko obsluhovateľný. Všetky priestory centra sú prirodzene osvetlené francúzskymi oknami, ktoré sú v prizemí napojené priamo na spevnené plochy a môžu slúžiť ako nechránená úniková cesta. V nadzemných podlažiach sú miestnosti presvetlené a prirodzene vetrané oknami s nízkym parapetom.

architektonické riešenie

Hlavnou myšlienkou architektonického riešenia centra je pomocou nenáročných objemov, ich vzájomného usporiadania a vzťahom vytvoriť užívateľsky príjemný, funkčný a zároveň estetický projekt, ktorý vhodne doplní vnútroblok a stane sa jeho živou, prirodzenou súčasťou. Výraz centra pôsobí jednoduchým dojmom, jeho ľudské meritko však vystupuje do popredia vďaka členitosti jednotlivých objemov. Hlavnými zásadami návrhu sa stali ľahká orientácia v priestore, flexibilita a možnosť celodenného režimu. Zvolené materiály sú priznané, zvolené murivo má rovnaký vzhľad na vonkajšej aj na vnútornej strane a tým podporuje plynulosť prechodu medzi interiérom a exteriérom.

vstupná hala:

Centrálny priestor je srdcom centra - jeho umiestnenie reaguje na dva hlavné verejné priestory v bloku - malé fórum za Hudobnou akadémiou a novozníknutý park za centrom. Tieto dva priestory sú pomocou presklenej vstupnej haly dostupný, ale aj funkčne prepojené a tiež prepájajú jednotlivé prevádzky v centre. Vstupná hala obsahuje recepcný pult a úložné skrinky, jej celková výška sa lokálne mení a presahuje až do druhého podlažia v podobe priehľadu.

kaviareň:

Interiér kaviarne je orientovaný a priamo otvorený do novozníknutého parku veľkopošným zasklením pod vykonzolovanou strechou a malou drevenu kolonádou. Tento čiastočne krytý priestor slúži ako miesto k posedeniu a otvoreniu kaviarne do verejného priestoru. Umiestnenie kaviarne je kľúčové pre vonkajší, tak aj pre vnútorný priestor - kaviareň je prístupná tiež zo vstupnej haly.

workshopové priestory:

Nečlenená, otvorená dispozícia najvyššej z budov je flexibilne využiteľná a jednotlivé zóny sú flexibilne prepíjateľné, alebo naopak. Oddeliteľné posuvnými polotransparentnými priečkami z polykarbonátu v tenkoprofilových rámoch. Skeletový nosný systém a jeho výhoda voľnej dispozície umožňuje priestory využívať v rozličnom dennom režime a poskytnúť priestor pre väčšie stretnutia alebo menšie pracovné skupiny. Priestor sa odvíja od jadra, ktoré je sociálnym zázemím alebo vo vyšších podlažiach relaxačným priestorom. Kuchynka v prvom podlaží je výškovo prepojená priehľadom s druhým nadzemným podlažím, rovnako ako chodba, kedy výška zrkadla prechádza celou výškou budovy a je tak osvetlené prirodzeným denným zenitálnym svetlom. Dominantným materiálom sa stal pohľadový betón nosných konštrukcií spolu s drevom, ktoré tvorí nenosný obvodový plášť. Interiér dopĺňajú ťažké závesy, ktoré dovoľujú korigovať svetelné, ale aj tepelné podmienky v interiéri.

učebne:

Jednotlivé miestnosti učebni svojou dimenziou odpovedajú rozličnej veľkosti pracovných skupín. Sú usporiadané pozdĺž stredovej emfilády, do ktorej sú otvorené veľkoformátovým zasklením a vstupnými dverami. Okenné otvory sú osovo zarovnané, a tým sa vytvára priehľad skrz celú dispozíciu traktu. Stredová emfiláda nie je tmennou chodbou, ale práve naopak - tvorí priehľad skrz budovu a zároveň dovoľuje funkčne

prepojiť jednotlivé učebne a zvýšiť tým ich kapacitu. Každá učebňa je variabilne členiteľná mobiliárom, obsahuje aj fixnú, policovú stenu, ktorá je hlavný úložný prvok so zabudovanými umyvátkom. Tak ako v celom centre, aj tu dominuje priznaný materiál odvodových stien - betónové tvárnice s rovnakou vonkajšou a vnútornou povrchovou úpravou v kombinácii s pregliakovým nábytkom.

spoločenská miestnosť:

Sál, ktorý sa nachádza v nižšom z dvoch traktov slúži ako rozšírenie učebni, ale rovnako ako flexibilne členiteľný priestor. Jeho primárna funkcia je však zhromažďovanie a usporadúvanie rôznych spoločenských aktivít. Okenné otvory sú v celej šírke otvárate, a tým umožňujú priestor kompletne otvoriť do malého námestia za Hudobnou akadémiou, a urobiť tak z neho kryté pódiom s menším auditoriom. Svetlá výška nad týmto pódiom je zvýšená cez celú hmotu objektu a slúži ako priestor pre inštaláciu osvetlenia a zvukových aparátov. Sál je navrhnutý tak, aby sa tu mohli konať prednášky, či menšie predstavenia Hudobnej akadémie, a teda počíta s akustickým obkladom a textilnými prvkami zlepšujúcimi akustiku v priestore. Tento dôležitý priestor je zároveň prerušením stredovej emfilády trojtraktu a tým opticky prepája nie len východnú a západnú fasádu, ale aj severnú a južnú pohľadovú osu vedúcu skrz celú dispozíciu.

strešné terasy:

Strecha nad kaviarňou je riešená ako priestor extenzívnej zelene s čiastočne prístupnou zónou, určenou na vonkajšie aktivity - napríklad na hodiny kresby alebo knižný klub. Rovnako je prístupná aj terasa štvrtého podlažia, ktorej objem je definovaný drevnými lamelami, kotvenými v rámoch, ktoré končia vo výške strešnej atiky. Táto „klietka“ panoramatické terasy poskytuje výhľady na široké centrum Lublane.

technické a materiálové riešenie

Nosný systém stavby je stenový, tvorený betónovými tvárniciami s vloženou izolačnou vrstvou a betónovými pohľadovým murivom v hrúbke piatich centimetrov zo strany vonkajšieho plášťa budovy. Toto murivo spĺňa požadovaný tepelný štandard a izolačné vlastnosti. Najvyšší z objemov je tvorený obojsmerným, železobetónovým skeletom tvoreným vertikálnymi stĺpmi štvorcového pôdorysu a obojsmernými horizontálnymi prievlakmi, s obvodovou stenou z nenosných montovaných panelov z CLT profilov s izolačnou výplňou a parotesnou a vzduchotesnou páskou. Stropy celého objektu sú riešené ako monolitické, železobetónové. Podzemné podlažia sú riešené systémom bielej vane tvorenej vodostavebným betónom, podporovaným monolitickými betónovými základovými pásmi v stope nosných konštrukcií. Základová doska je v mieste nosného muriva posilnená protismykovou výstužou. Stavba sa nenachádza v záplavovom území a podložie tvoria štrkovo-piesčité priepustné zeminy, takže drenážny systém základov nie je riešený. Stavba je delená na tri dilatčné celky - dva trakty s oddeleným suterénom a hmotu vstupu a kaviarne. Prekladý otvorov a stužujúce vence sú riešené ako žele-

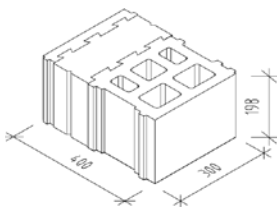
zobetónové, u murovaného stenového trojtraktu je využitý modulový systém prvkov vencových a prekladových tvaroviek v kombinácii so železobetónovými stropmi a vencami. Strechy objektov sú riešené ako ploché, s extenzívnou zeleňou. Dve zo striech sú sprístupnené ako strešné terasy s drevným zábradlím, ktoré je súčasťou obvodového dreveného plášťa a je zabezpečené prídavným tyčovým zábradlím, kotveným do železobetónovej atiky.

Okenné otvory prízemia sú zložené z bezpečnostného, izolačného trojskla uchyteneho v hliníkových veľkoformátových rámoch, ktoré sú riešené ako predsaďená nosnosť pomocou uholníkov kotvených do nosného muriva. Okenné rámy nadzemných podlaží sú drevohliníkové, s prídavným exteriérovým skleneným, bezpečnostným zábradlím. Predsaďená látovaná fasády nižšieho z objektov je tvorená z tenkých drevných profilov, ktoré sú kotvené do nosnej late a tá je následne ukotvená do obvodového muriva. Táto úprava fasády dáva vyniknúť priznaným betónovým tvarovkám a pomáha zjednotiť výškovú členitosť otvorov na fasáde.

Materiály, akými sú pohľadové betónové murivo, železobetón a drevo sa stali hlavným výrazovým prostriedkom, a sú priznané v celej dispozícii centra. Ich obojstranne totožné opracovanie a vzhľad podporuje myšlienku plynulého prechodu z exteriéru do interiéru budovy a naopak a vytvára pocit neprerušeného, kontinuálneho priestoru, ktorý ale stojí „nohami pevne na zemi“. Určitá mohutnosť týchto materiálov a ich odtiene sedejú sú potlačené v kontraste so svetlým, smrekovým a dubovým drevom a svetlom, ktoré sa do interiéru prirodzene dostáva a mení tak jednotlivé atmosféry. Schodiskové ramená sú monolitické, z farebne pigmentovaného betónu oranžovej farby. Tieto materiály v kombinácii s veľkoformátovým zasklením pôsobia útulne a vhodne dopĺňajú atmosféru celého bloku, Zároveň kontrastujú s hladkou úpravou okolitých fasád a drevných pavlačí.

nosné betónové murivo v kombinácii so železobetónovým stropom

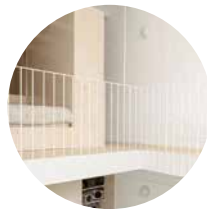
charakter a členenie vonkajšieho nenosného plášťa, CLT modulový systém

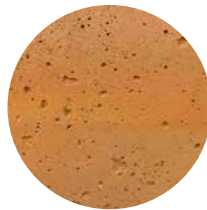
atmosféra interiéru - vnútorné sklenené priečky v kombinácii s murivom

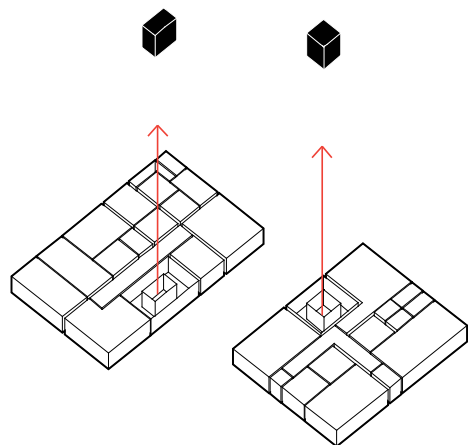
látovaná fasáda centra s čiastočným presahom cez okenný otvor

pregliakový mobiliár a jemné, tyčové zábradlie priehľadov a schodísk

pigmentovaný betón vertikálnych komunikácií, povrchovo ošetrený polyuretánovým náterom

-1.pp miestnosť

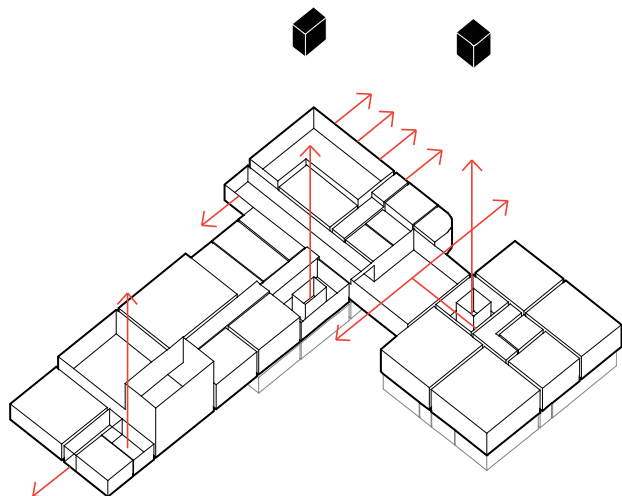
m²

-1.01	(chúc) schodisková hala s výtahom, s uzavretým priestorom odkladacích skriniek	41,7
-1.02	technická chodba	21,5
-1.03	sklad mobiliáru	30,7
-1.04	sklad	24,0
-1.05	zázemie zamestnancov	4,0
-1.06	prezliekacia kabína	2,9
-1.07	toalety zamestnancov	10,2
-1.08	sprcha zamestnancov	5,8
-1.09	technická miestnosť	22,8
-1.10	sklad hygieny	9,8
-1.11	predsieň	5,2
-1.12	technická miestnosť vzduchotechniky	9,5
-1.13	kuchyňa bistra so schodiskom	16,5
-1.14	kuchyňa na prípravu surovín	8,3
-1.15	sklad odpadov/obalov	5,7
-1.16	sklad čerstvých potravín	10,0
-1.17	sklad mrazených potravín	6,7
-1.18	sklad nápojov	31,5
-1.19	(chúc) schodisková hala s výtahom	23,8
-1.20	chodba	19,5
-1.21	technická miestnosť	9,0
-1.22	šatňa ženy	40,7
-1.23	hygienické zázemie - sprcha ženy/muži	3,4 *2
-1.24	prezliekacia kabína ženy/muži	4,4 *2
-1.25	šatňa muži	39,6
-1.26	sklad upratovania a hygieny	4,1
-1.27	sklad	31,5
-1.28	toalety ženy a handicap	10,9
-1.29	toalety muži	10,9
-1.30	sklad hygienických potrieb toaliet	2,5
-1.31	sklad mobiliáru	35,8

zastavaná plocha podlažia
úžitkový priestor

613,8
502,4

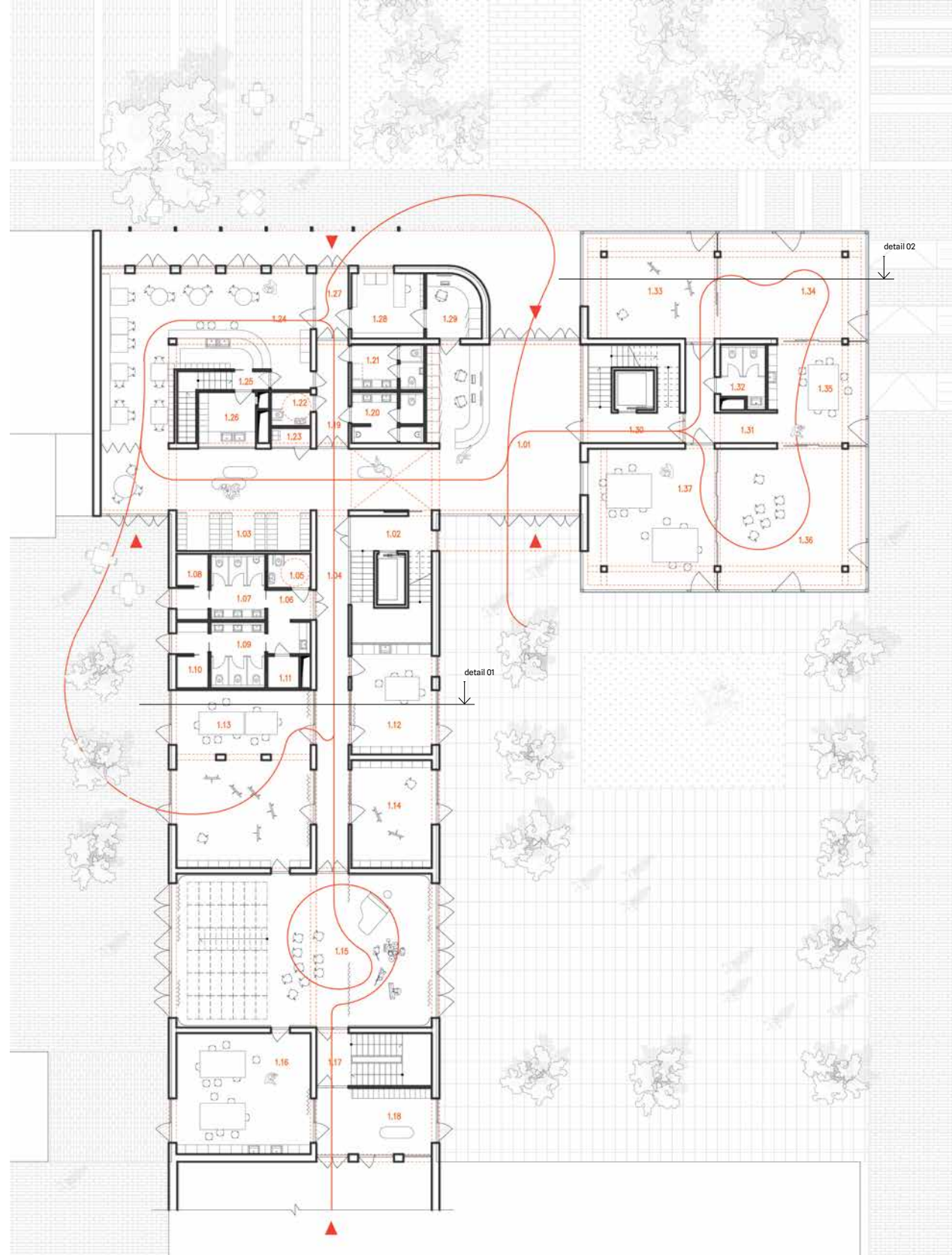

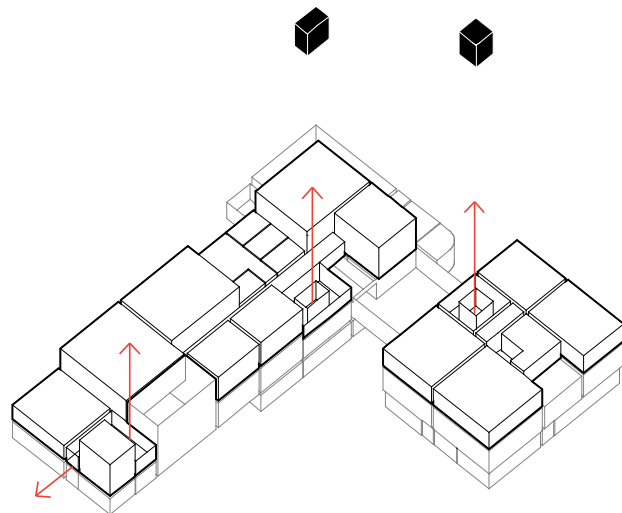

1.np miestnosť

m²

1.01	recepčia a vstupná hala	117,8
1.02	(chúc) schodisková hala s výtahom	26,7
1.03	skrinky/šatňa	15,3
1.04	chodba	32,5
1.05	toaleta zfp	4,2
1.06	predsieň hygienického zázemia	8,0
1.07	toalety muži	10,2
1.08	sklad hygieny	6,1
1.09	toalety ženy	10,2
1.10	sklad hygieny	6,1
1.11	prebaľovacia kabínka	2,9
1.12	kuchynka	25,7
1.13	učebňa (kapacita 25 osôb)	69,3
1.14	učebňa (kapacita 6-8 osôb)	25,0
1.15	spoločenský priestor (kapacita 50 osôb)	113,0
1.16	učebňa (kapacita 15-20 osôb)	46,6
1.17	(chúc) schodisková hala	17,4
1.18	hala so skrínkami (napojenie na Hudobnú akadémiu)	22,0
1.19	chodba	9,5
1.20	toalety muži	10,4
1.21	toalety ženy	9,3
1.22	toaleta zfp	3,9
1.23	hygienické zázemie upratovania	2,1
1.24	kaviareň	89,9
1.25	zázemie kaviarne	7,6
1.26	prípravná občerstvenia a nápojov s výtahom na jedlo a inštaláčnou šachtou	8,8
1.27	predsieň	6,5
1.28	obchod kultúrneho centra	13,8
1.29	kancelária recepčných	9,5
1.30	(chúc) schodisková hala s výtahom	26,8
1.31	chodba	13,3
1.32	toalety	7,5
1.33	workshopová miestnosť 1	39,1
1.34	workshopová miestnosť 2	44,0
1.35	kuchynka	27,4
1.36	workshopová miestnosť 3	58,7
1.37	workshopová miestnosť 4	52,7
	zastavaná plocha podlažia	1180,0
	úžitkový priestor	947,1

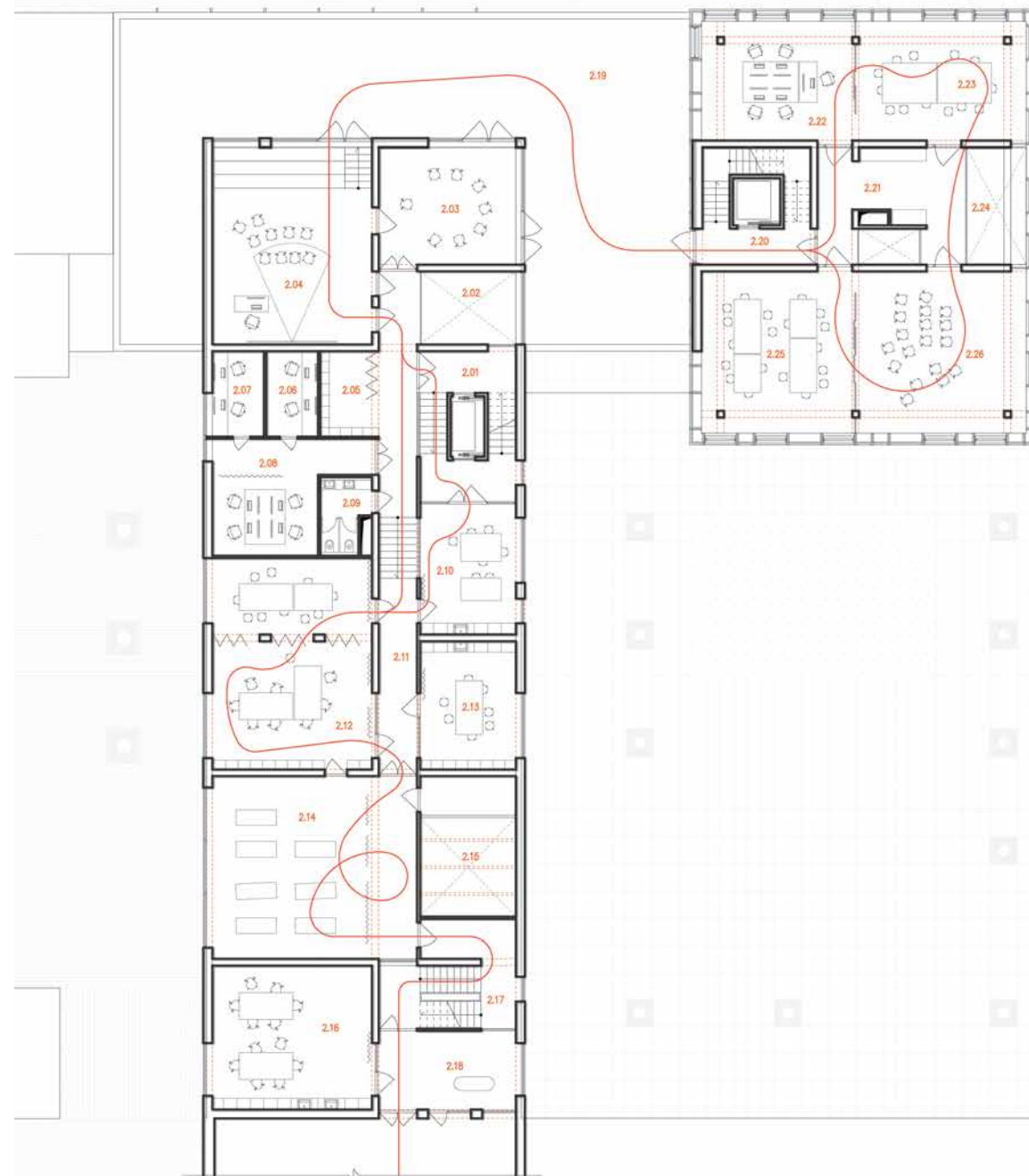
2.np miestnosť

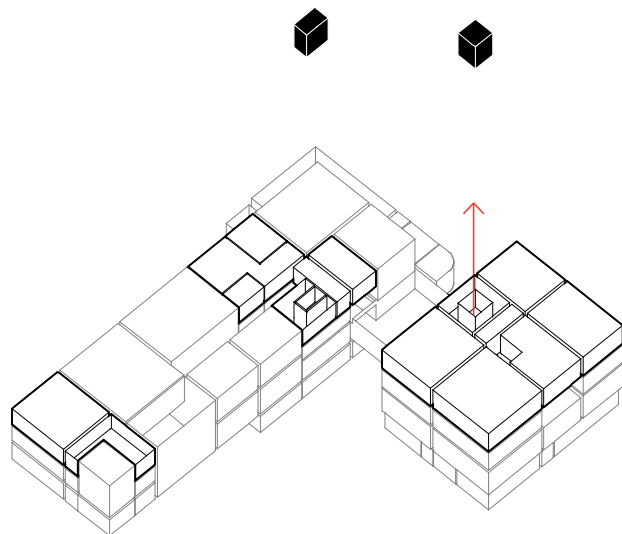
m²

2.01	(chúc) schodisková hala s výťahom	29,3
2.02	prieľad do 1NP	13,5
2.03	učebňa/jazykový kurz	32,1
2.04	prednášková miestnosť	64,5
2.05	šatňa	9,9
2.06	tmavá komora	8,8
2.07	laboratórium fotografie	8,7
2.08	fotografia a médiá	28,5
2.09	toalety	7,1
2.10	spoločenský priestor s kuchynkou	25,7
2.11	chodba	38,5
2.12	učebňa (kapacita 25 osôb)	69,0
2.13	učebňa (kapacita 6-8 osôb)	25,0
2.14	multifunkčný priestor (kapacita 30 osôb)	75,5
2.15	priestor nad javiskom a lávka osvetlovača	26,6
2.16	učebňa (kapacita 15 osôb)	46,4
2.17	(chúc) schodisková hala	25,3
2.18	hala (napojenie na Hudobnú akadémiu)	22,0
2.19	terasa (čiastočne s extenzívnou zeleňou)	235,0
2.20	(chúc) schodisková hala s výťahom	25,7
2.21	hala	28,0
2.22	workshopová miestnosť 1	36,4
2.23	workshopová miestnosť 2	40,7
2.24	prieľad do 1.NP	18,1
2.25	workshopová miestnosť 3	49,5
2.26	workshopová miestnosť 4	54,7

zastavaná plocha podlažia
úžitkový priestor (bez terasy)

922,7
809,5

3.np miestnosť

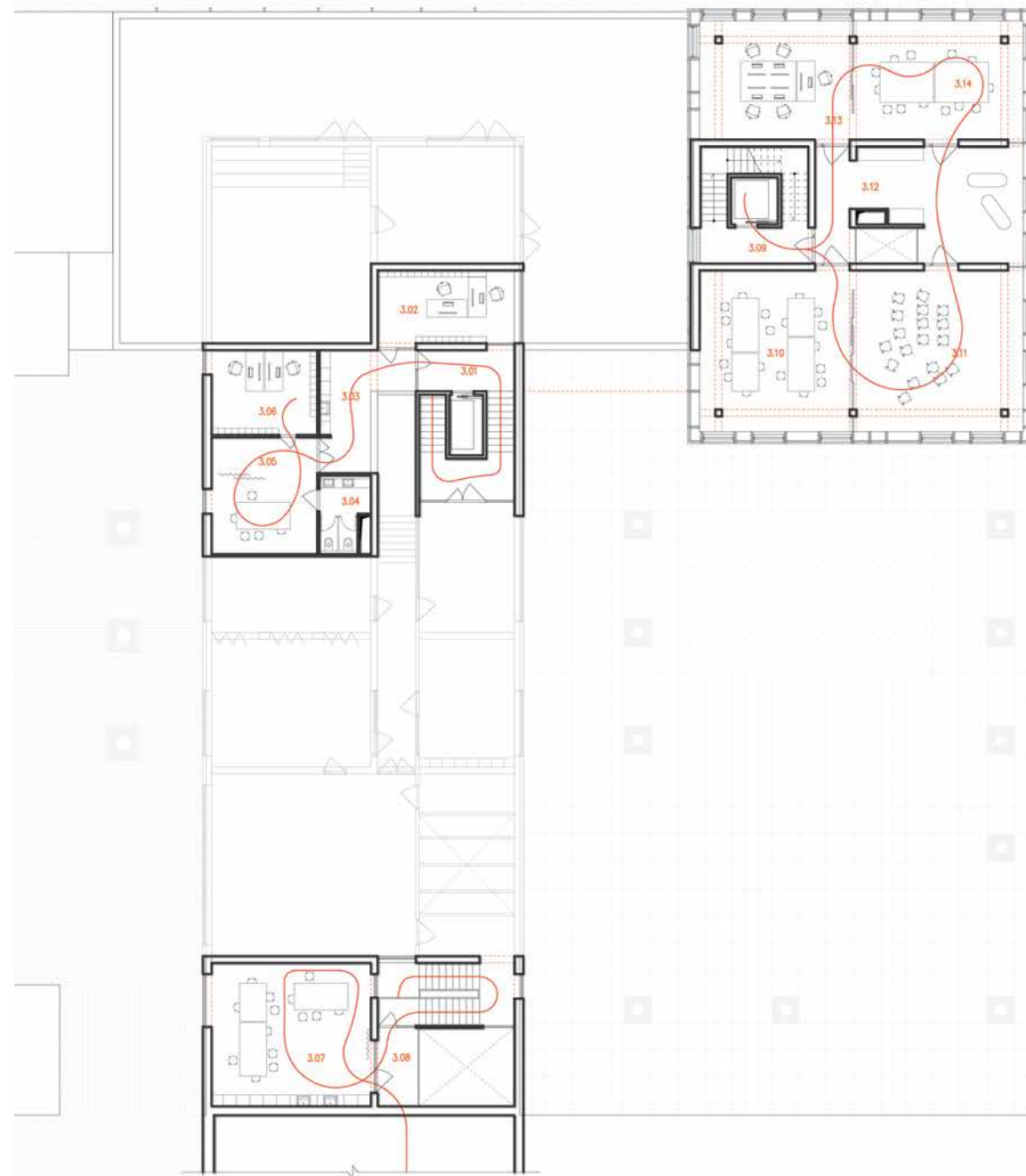
m²

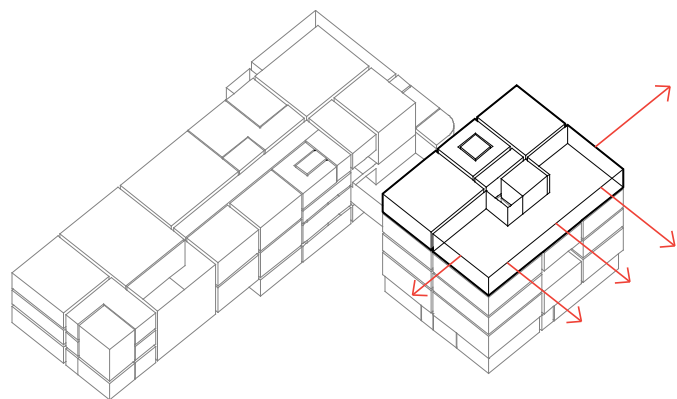
3.01	(chúc) schodisková hala s výťahom	29,3
3.02	kancelária riaditeľa	21,0
3.03	kuchynka zamestnancov	16,3
3.04	toalety zamestnancov	7,0
3.05	denná miestnosť	24,7
3.06	kancelária	18,1
3.07	učebňa	46,5
3.08	(chúc) schodisková hala s priehľadom do 2NP	38,9
3.09	(chúc) schodisková hala s výťahom	25,7
3.10	workshopová miestnosť 1	49,6
3.11	workshopová miestnosť 2	55,0
3.12	spoločenský priestor	42,3
3.13	workshopová miestnosť 3	36,6
3.14	workshopová miestnosť 4	40,6

zastav. plocha podlažia
úžitkový priestor

546,8
451,6

2021 / 2022

4.np miestnosť

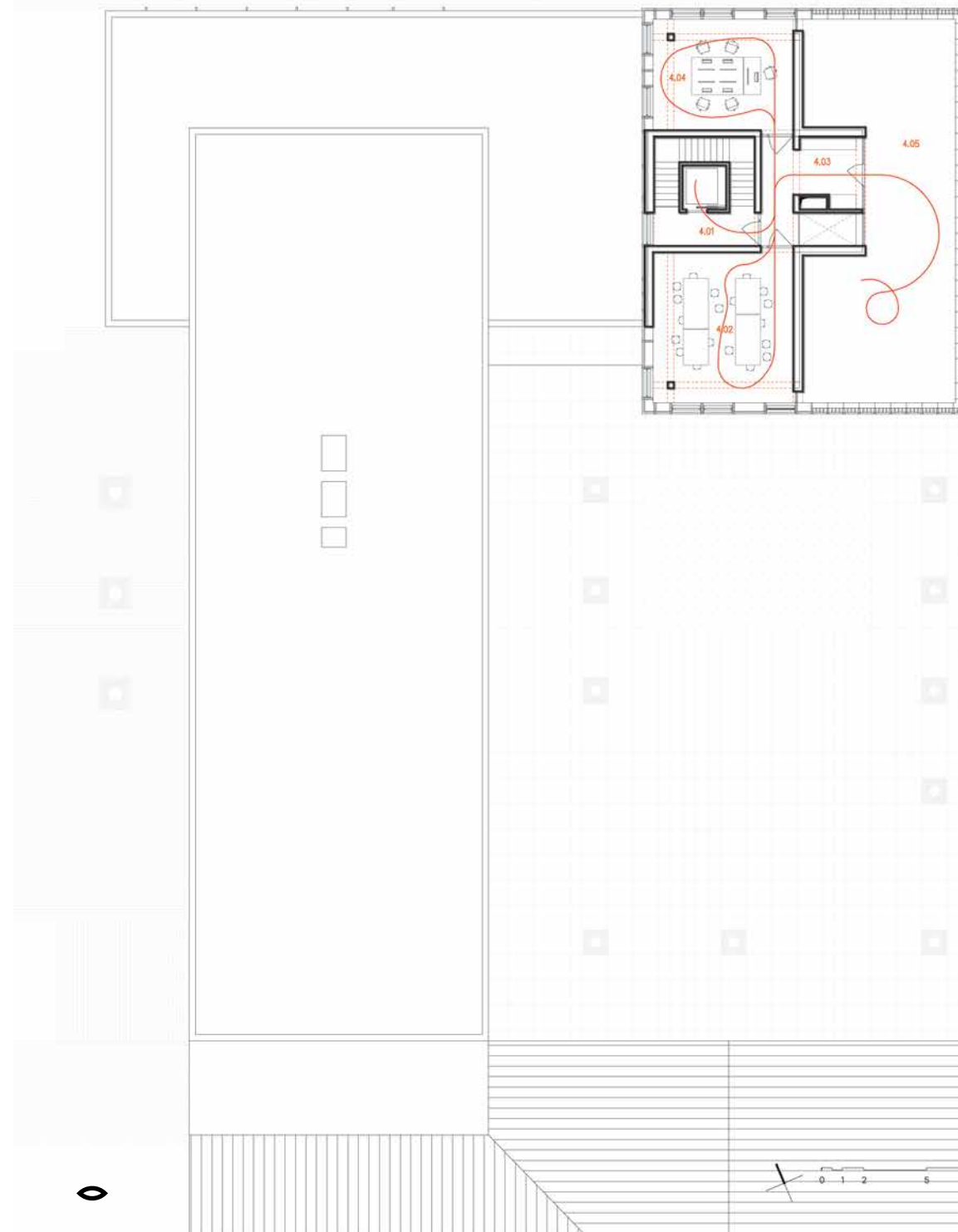
m²

4.01	(chúc) schodisková hala s výťahom	25,7
4.02	konferenčná miestnosť	48,6
4.03	zádverie vstupu na terasu	18,5
4.04	coworkingová miestnosť	35,5
4.05	strešná terasa	115,0

zastav. plocha podlažia
úžitkový priestor

300,0
243,4

2021 / 2022

centrum a jeho priestory

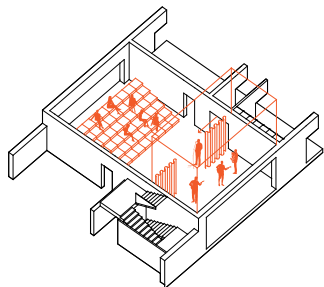
Vnútrné usporiadanie centra reflektuje myšlienku, že všetky priestory sú orientované do exteriéru a spolu tak vytvárajú a ovplyvňujú život a aktivity vo svojom okolí. Mnohé miestnosti sú navrhnuté tak, aby sa podľa potreby dala rozšíriť, prípadne zmenšili ich kapacita, funkcia a denný režim.

Priestorové nároky a zhustená vnútorná štruktúra jednoduchých objemov odráža zahusťovanie nie len v zmysle urbanizmu, ale predovšetkým v koncentracii a rôznorodosti aktivít, ktoré sa v týchto priestoroch odohrávajú.

Ich rozmanitosť sa prejavuje v rozličných dimenziách miestností a v ich možnom prepojení.

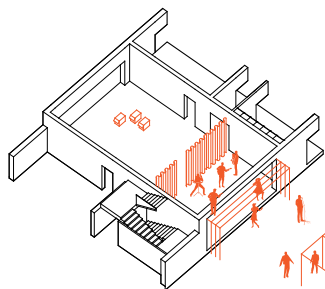
malý spoločenský sál

Tento priestor je najväčším zhromažďovacím priestorom prízemia. Je prerušením emfilády a orientáciou otvorov do oboch dvorov je zároveň ich prepojením - ako optickým tak aj funkčným. Nasledujúce schémy ukazujú možné scenáre využitia tohoto priestoru.

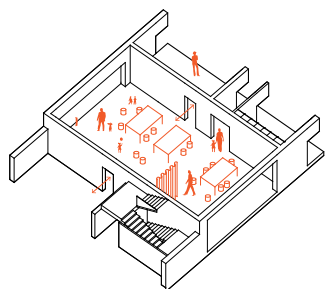

malý koncert:
Scenár využitia zobrazuje malú spoločenskú udalosť Hudobnej akadémie, pri ktorej sa dá v sále postaviť malé auditórium pre usadenie divákov. Svetlá výška sálu prevyšuje ostatné miestnosti a svetlá výška nad pódium presahuje celou budovou - tu na nachádza lávka osvetlovača a priestor pre zvukovú techniku. Akustika

sálu je riešená vloženie „objemu do objemu“ - akustickou izoláciou všetkých konštrukcií a veľkoplošné zasklenie je uzatvoriteľné posuvnými panelmi a ťažkými závesmi. Kapacita sálu sa pohybuje v rozmedzí 40 až 50 osôb.

vonkajšie predstavenie:
Zasklenie sálu umožňuje jeho otvorenie do priľahlého malého fóra v rovnakej výškovej úrovni. Vnútrné pódium sa dá využiť ako kryté javisko, zatiaľ čo diváci a okoloidúci sa zhromažďujú pod vonkajšou pergolou. Priestor za pódium sa dá využiť ako zázemie a príprava pre účinkujúcich alebo ako rozšírenie časti javiska, ktoré je prístupné ako z časti kultúrneho centra tak z Hudobnej akadémie.

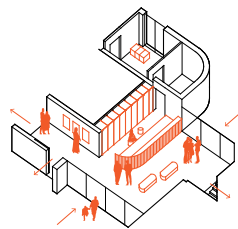

workshop:
Celý sál je využiteľný na rozličné druhy workshopov, dielni, jazykových či iných kurzov a tak ďalej. Celý priestor je prístupný zo stredovej emfilády, rovnako ako z dvoch priľahlých učební (viď. pôdorys 1.NP), tým sa dá kapacita sálu rozšíriť a prepojiť s inými miestnosťami bez toho, aby sa musel zamedziť prístup cez stredovú chodbu.

vstupná hala

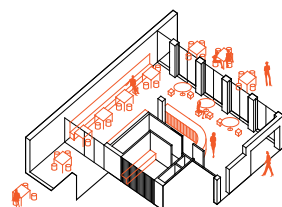
Centrálne umiestnená hala v najnižšom z objemov je priesečníkov všetkých funkcií v kultúrnom centre. Je orientovaná do malého fóra a tiež do parku, čo uľahčuje orientáciu v priestore. Vstupy sú kryté vykonzolovanou strechou a čiastočne zahľbené v dispozícii. Tým sa vytvára predpriestor vstupu, do ktorého verejný priestor priamo ústi. Hala prepája dva hlavné objemy centra a kaviareň. Schéma a šípky v ňom

naznačujú možné smery pohybu a prepojenie s inými časťami centra.

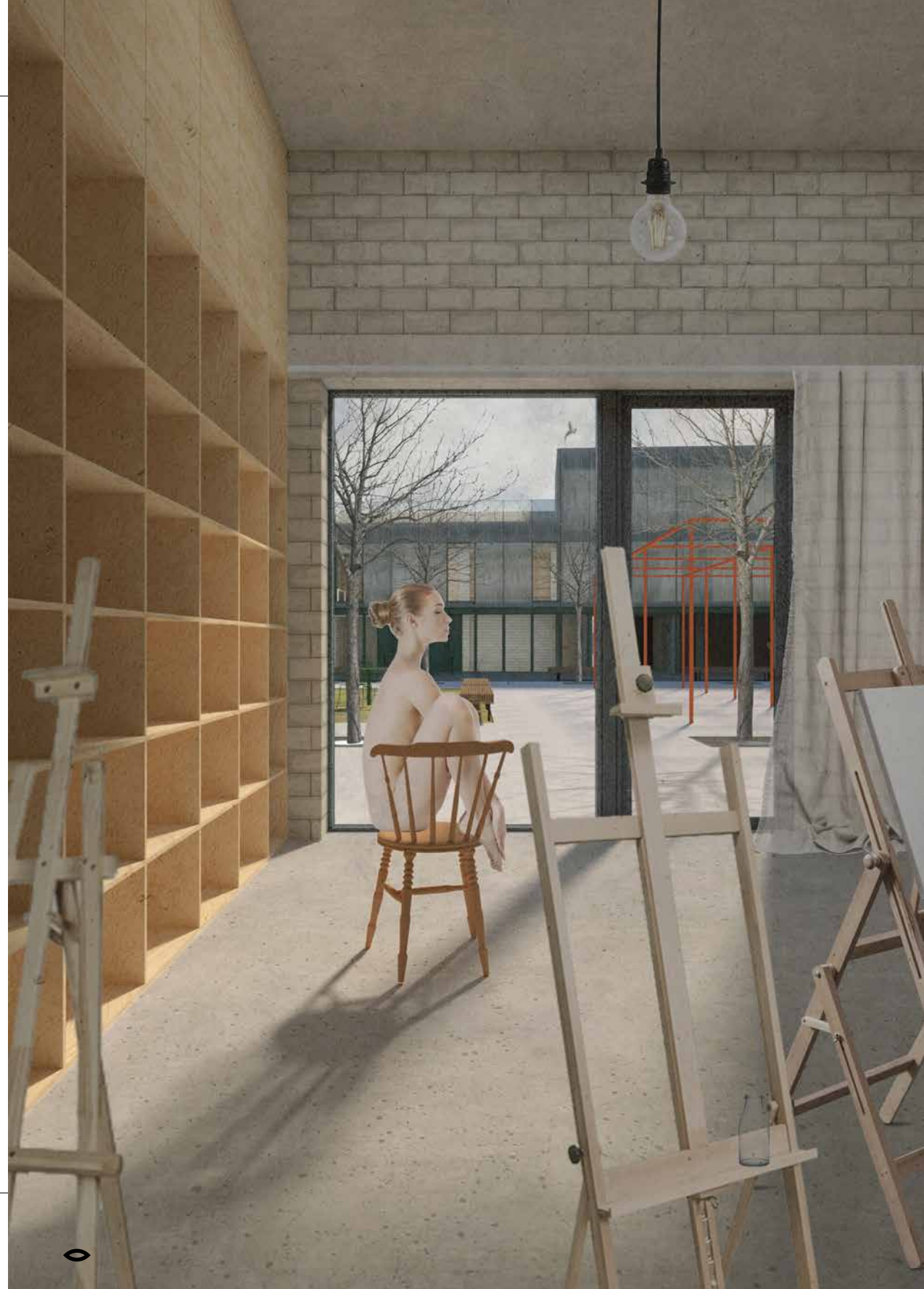
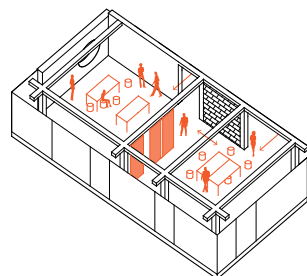
kaviareň

Kaviareň a malé bistro je srdcom prvého podlažia centra. Jej umiestnenie je dôležité ako pre verejný priestor kde vytvára živú zónu s posedením, tak pre život vo vnútri centra. Kaviareň je prístupná z malého fóra a tiež zo vstupnej haly centra, kde sa môže taktiež posedenie umiestniť. Dôležitým prístupovým bodom je prepojenie malého dvora za centrom, ktorý je tiež z kaviarne prístupný a môže sa stať malou a útulnou mestskou záhradou a súkromným dvorom centra a hudobnej akadémie (viď. časť urbanizmu).

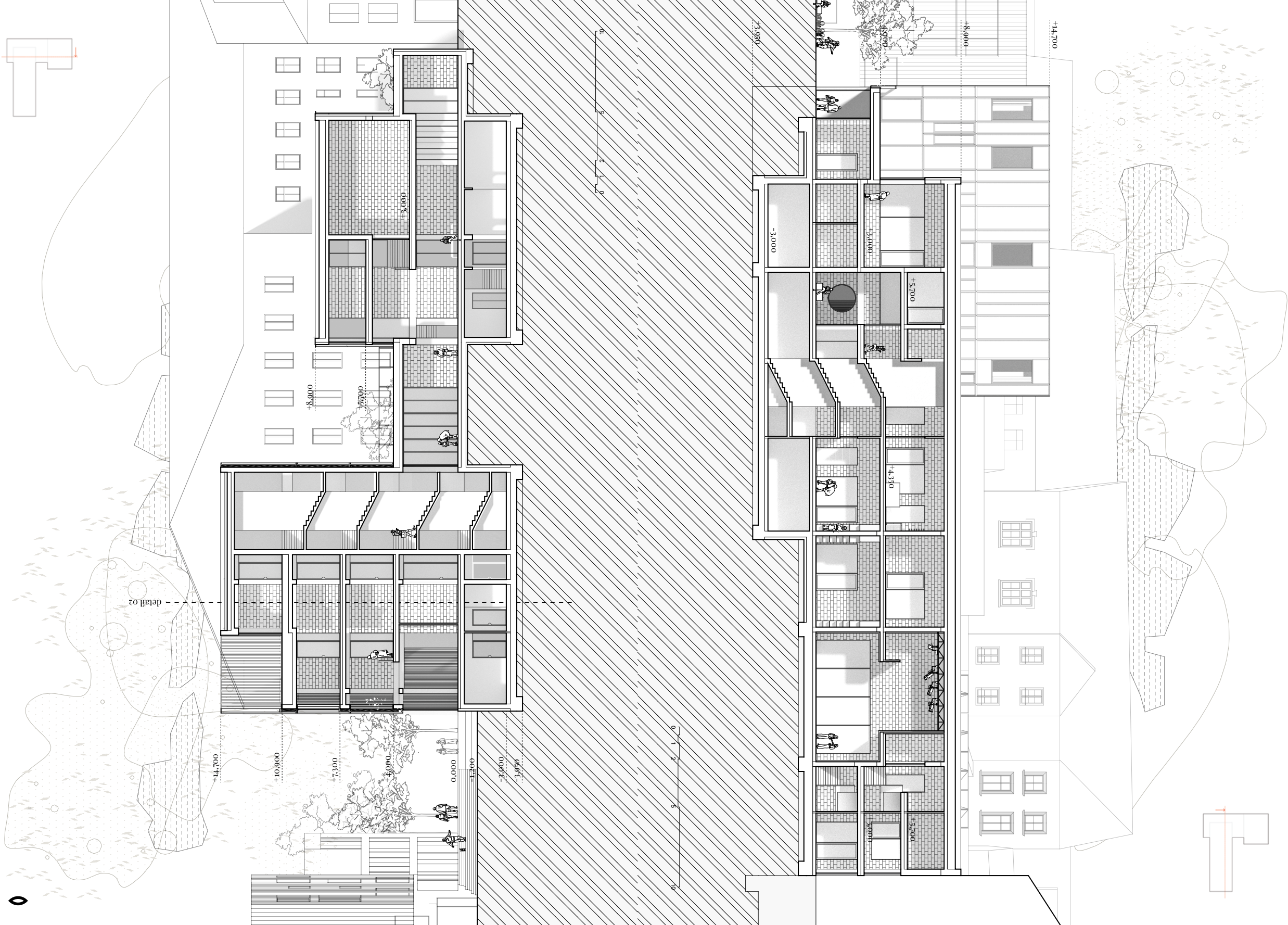
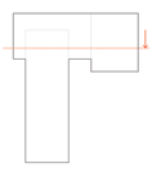

učebne

Väčšinu objemu budovy tvoria učebne a dielne, ktoré je možné využiť najrozličnejšími spôsobmi. Variabilné delenie v najvyššom objeme umožňuje vzájomné prepojenie miestností a vytvorenie rozsiahleho spoločenského priestoru, ktorý sa ovíja okolo jadra dispozície (viď. pôdorys).

detail 02

+14.700

+10.000

+7.300

+3.000

0.000

-2.000

-5.000

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

0 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10

+3.950

+3.000

+8.900

+14.700

+3.000

-3.000

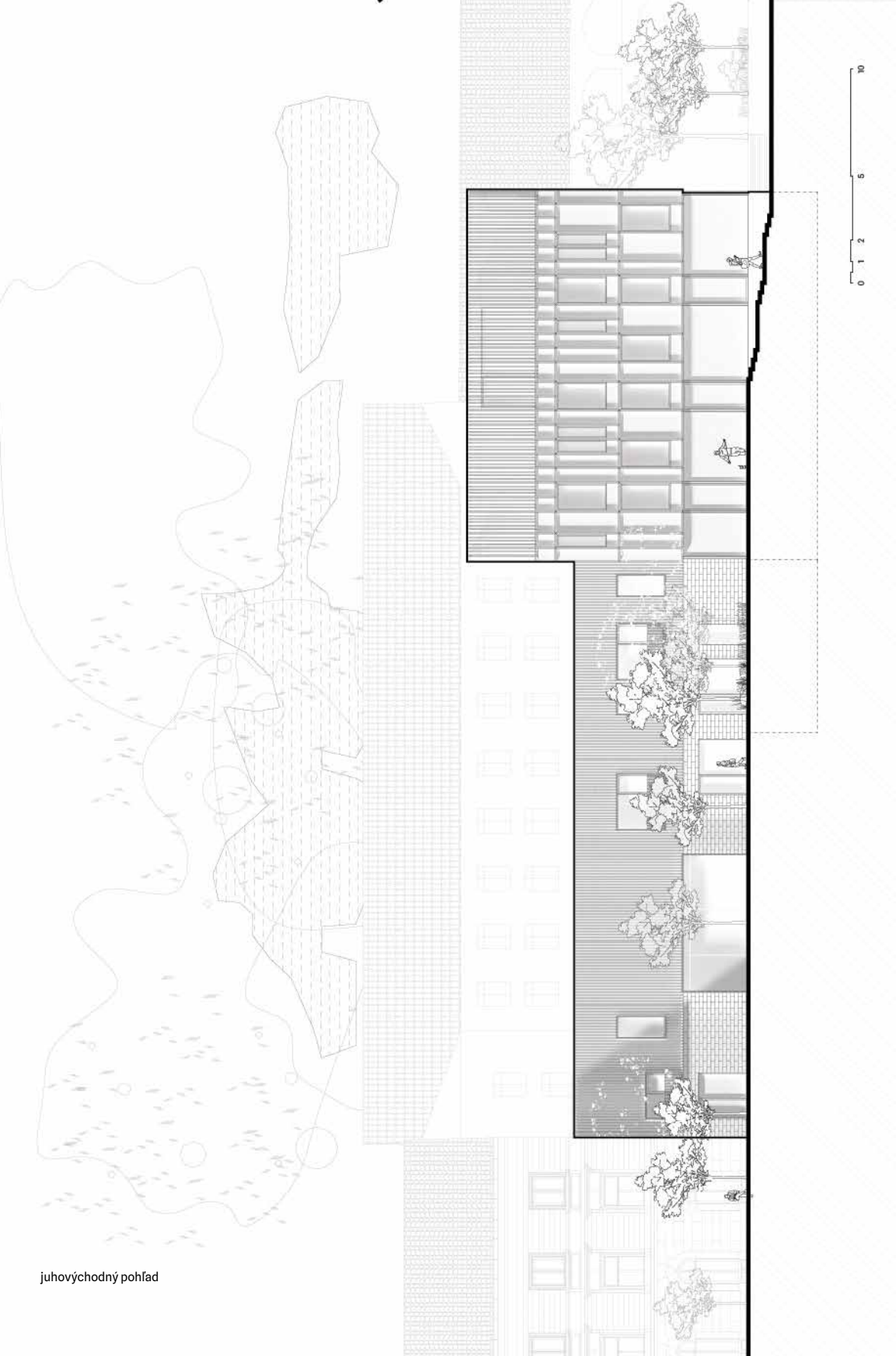
+3.000

+5.700

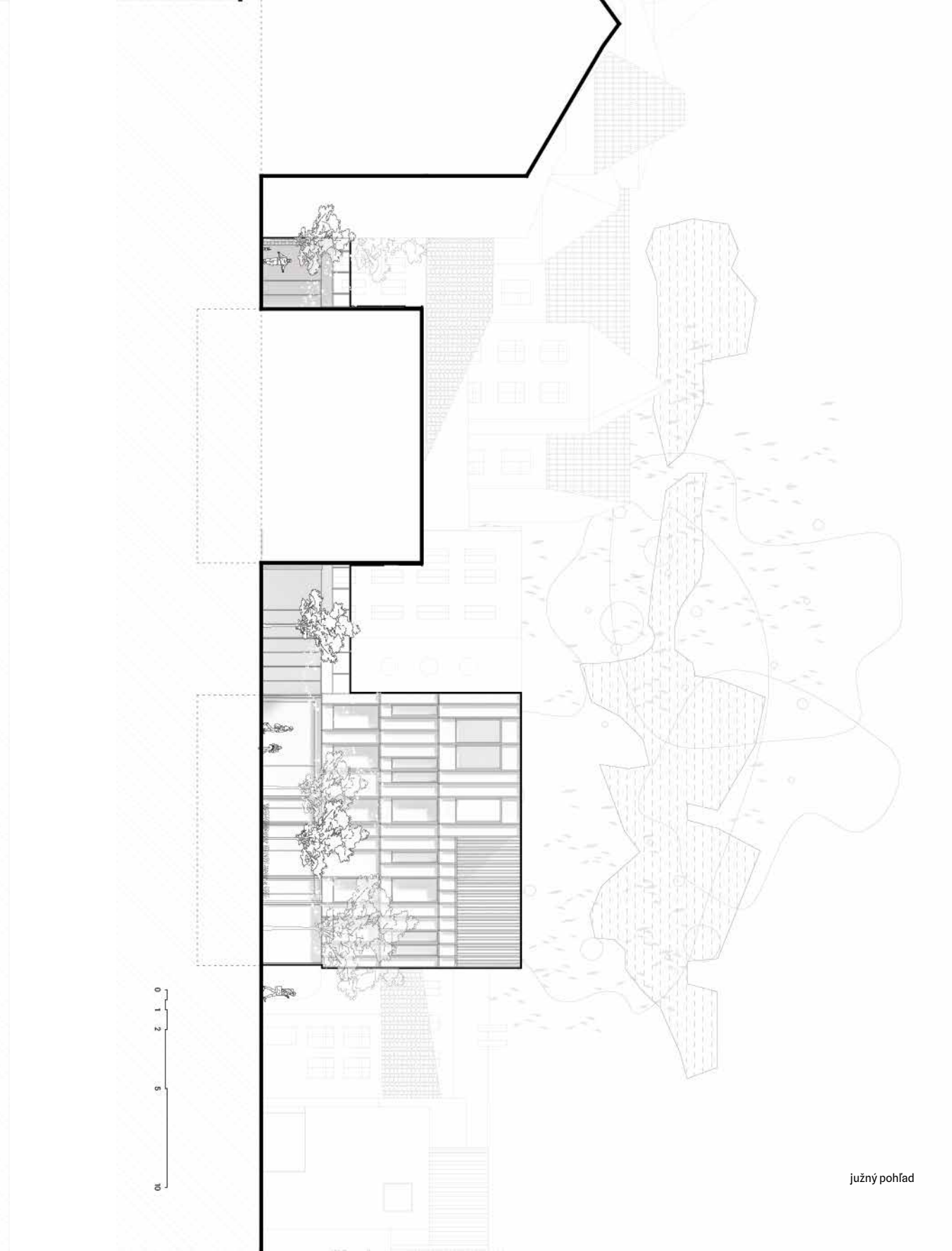
+4.370

+3.000

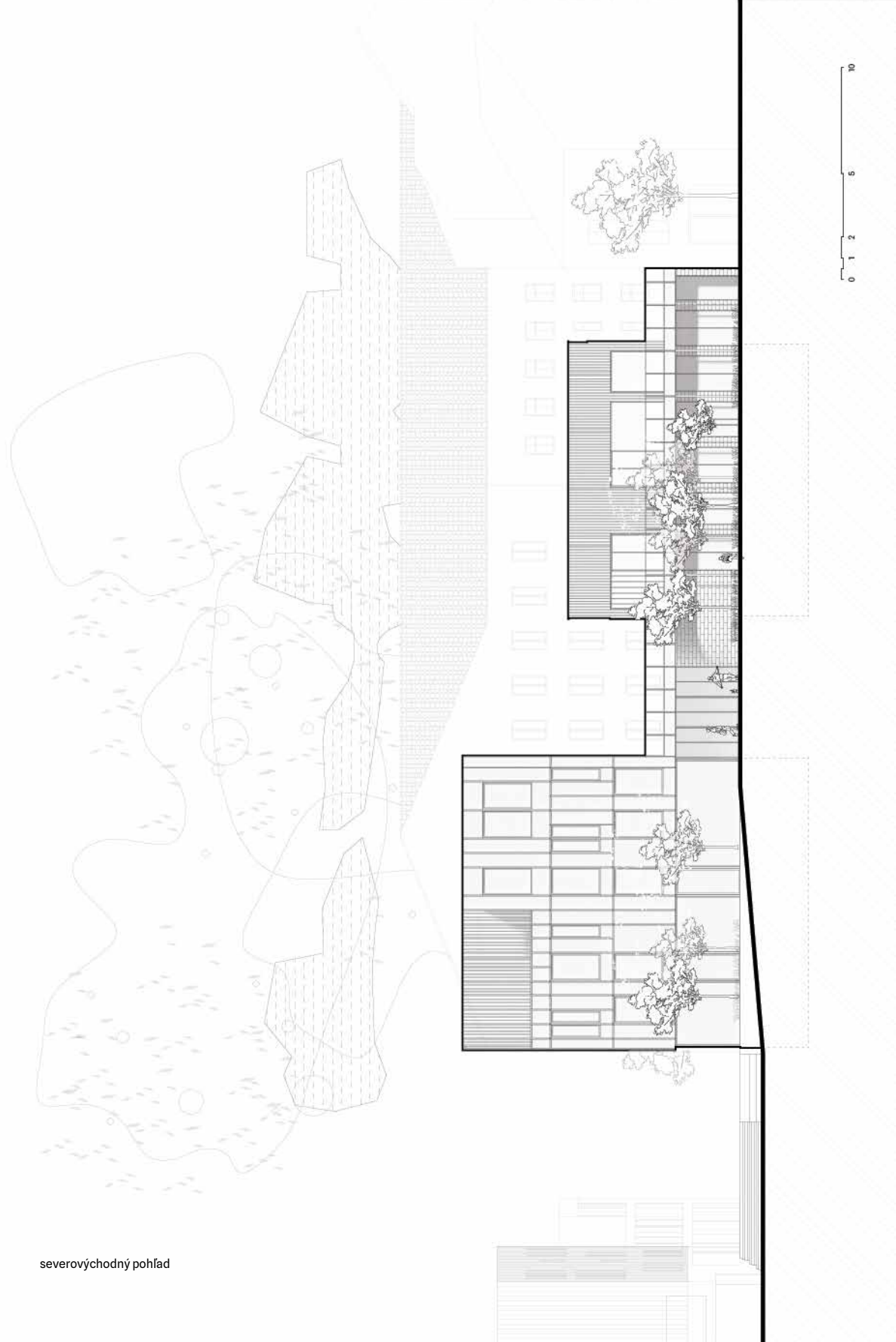
+5.700

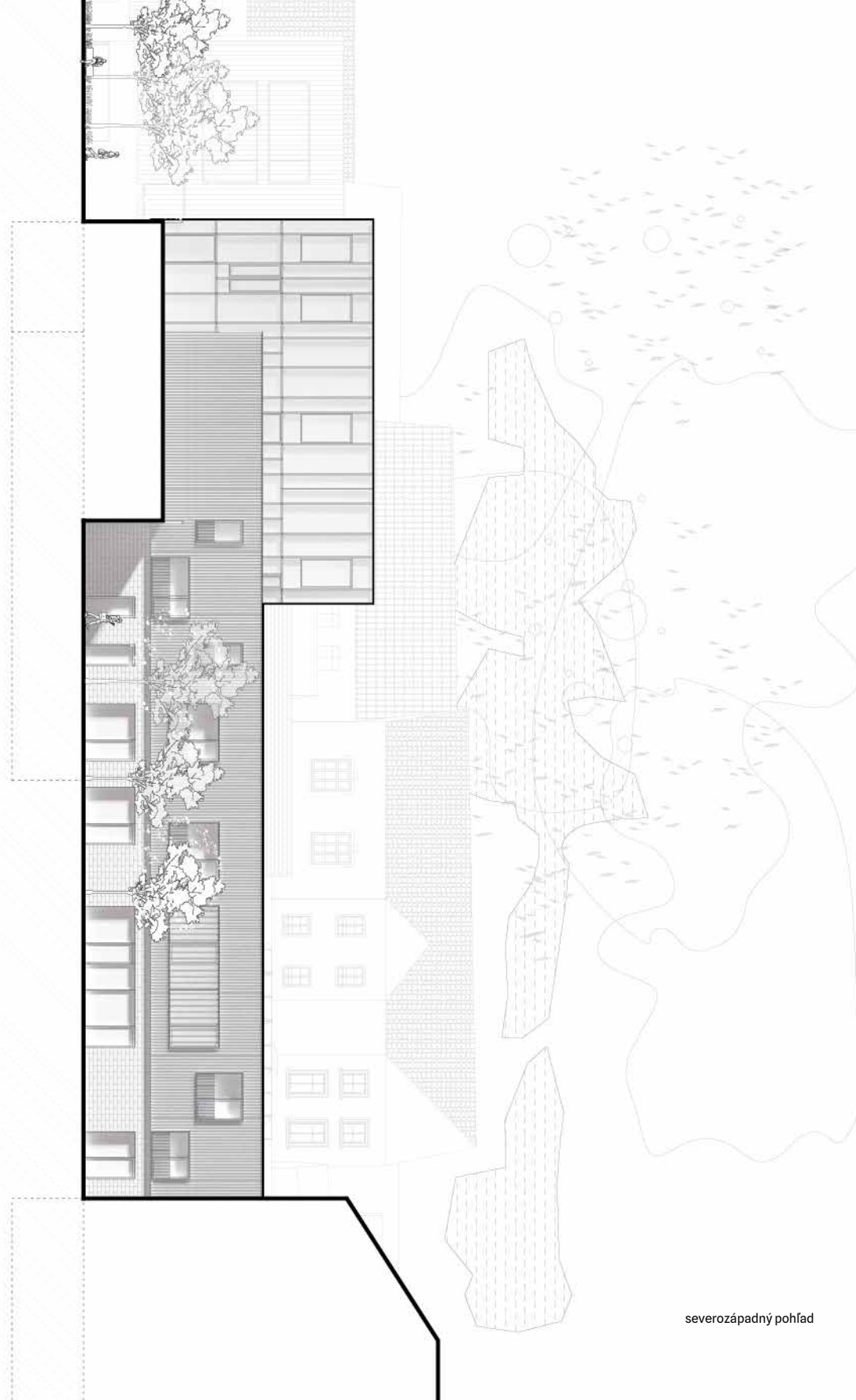
juhovýchodný pohľad

južný pohľad

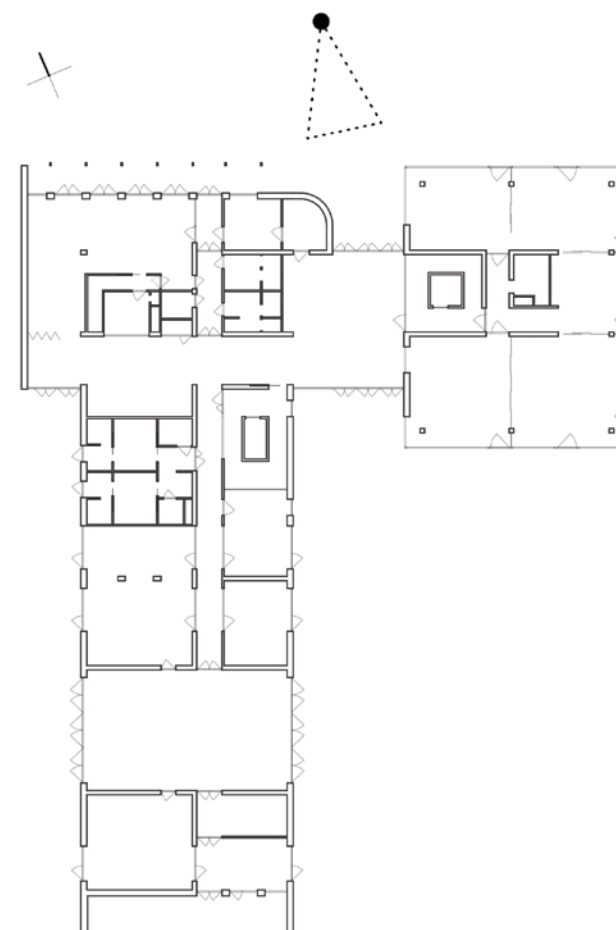
severovýchodný pohľad

severozápadný pohľad

pohľad na Kultúrne centrum z nového parku -
pohľad na hlavný vstup do centra

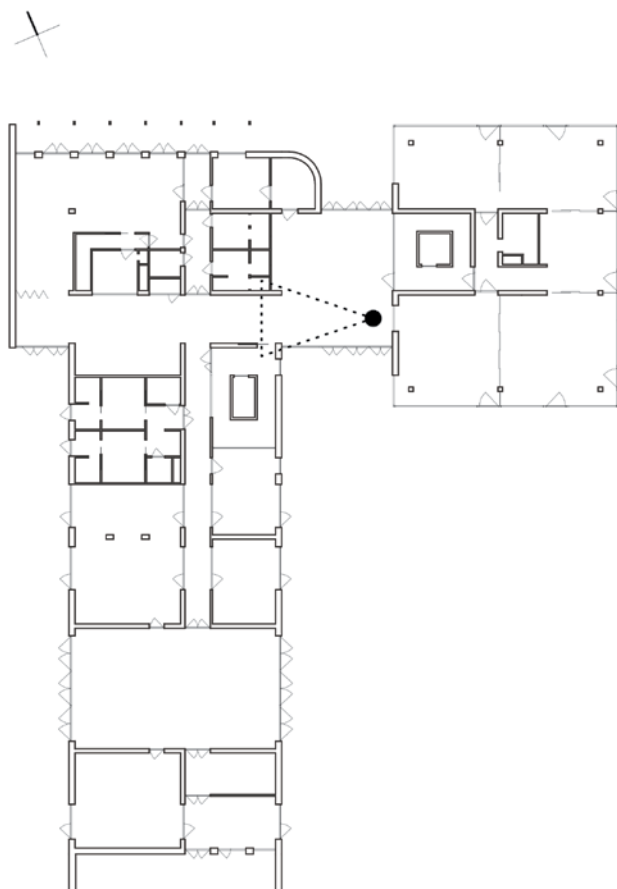

Atmosféra, ktorú sa snažím na obrázku zachytiť prezentuje všedný, letný alebo jarný deň a dianie v okolí Kultúrneho centra. Nový park a koruny stromov vytvárajú zelenú strechu, malý chodník vedie priamo k hlavnému vchodu do centra. Park a interiéry spolu vytvárajú príjemnú, živú zónu, plnú najrôznejších aktivít.

**živý vonkajší priestor
jednoduchosť
zapojenie zelene
zahusťovanie aktivít**

komunita

DP

pohľad z krytej časti vstupu do divadla smerom
ku Kultúrnemu centru

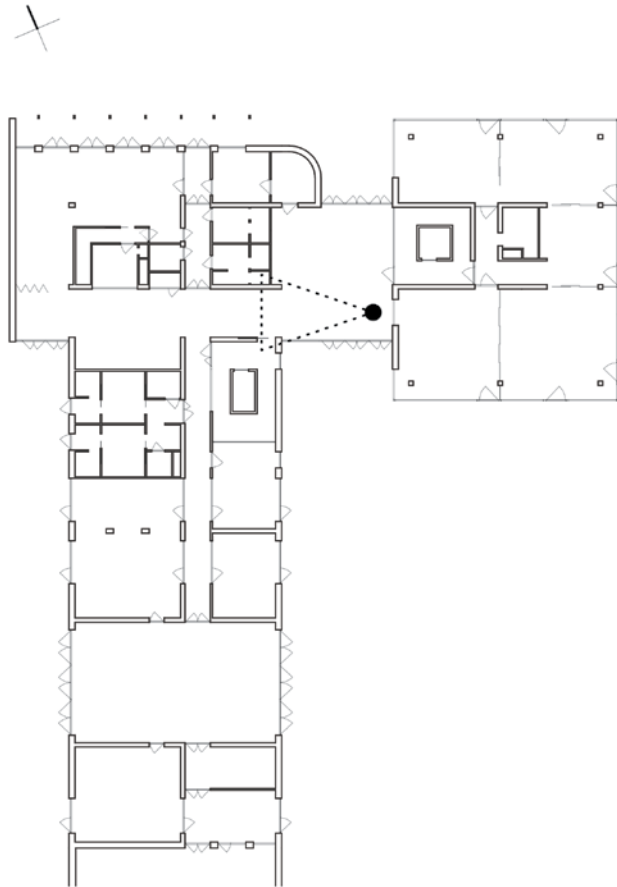
Vstupná hala centra by mala byť prvým
prívetivým miestom, kam návštevník vstúpi.
Jej atmosféra nemá byť rušivá, ale naopak, má
navodzovať dojem útulnosti a otvárať priestor
do rôznych smerov. Jej účelnosť sa prejavuje v
jednoduchej priestorovej orientácii, táto hala
prepája všetky funkcie centra je jedného celku.
Usporiadanie jednotlivých miestností okolo
tohoto jadra zjednodušuje obsluhu všetkých
traktov. Holé, priznané murivo a betón, dubové
drevo a celková nenáročnosť materiálov dáva
vyniknúť životu, ktorý sem denne prichádza.

**prehľadnosť
prívetivosť
pohľadové osi**

srdce

2021 / 2022

vstupná hala - centrálny priestor v 1.NP

Vstupná hala centra by mala byť prvým prívetivým miestom, kam návštevník vstúpi. Jej atmosféra nemá byť rušivá, ale naopak, má navodzovať dojem útulnosti a otvárať priestor do rôznych smerov. Jej účelnosť sa prejavuje v jednoduchej priestorovej orientácii, táto hala prepája všetky funkcie centra je jedného celku. Usporiadanie jednotlivých miestností okolo tohoto jadra zjednodušuje obsluhu všetkých traktov. Holé, priznané murivo a betón, dubové drevo a celková nenáročnosť materiálov dáva vyniknúť životu, ktorý sem denne prichádza.

**prehľadnosť
prívetivosť
pohľadové osi**

srdce

2021 / 2022

workshopová miestnosť a spoločenský priestor
deliteľný priečkami

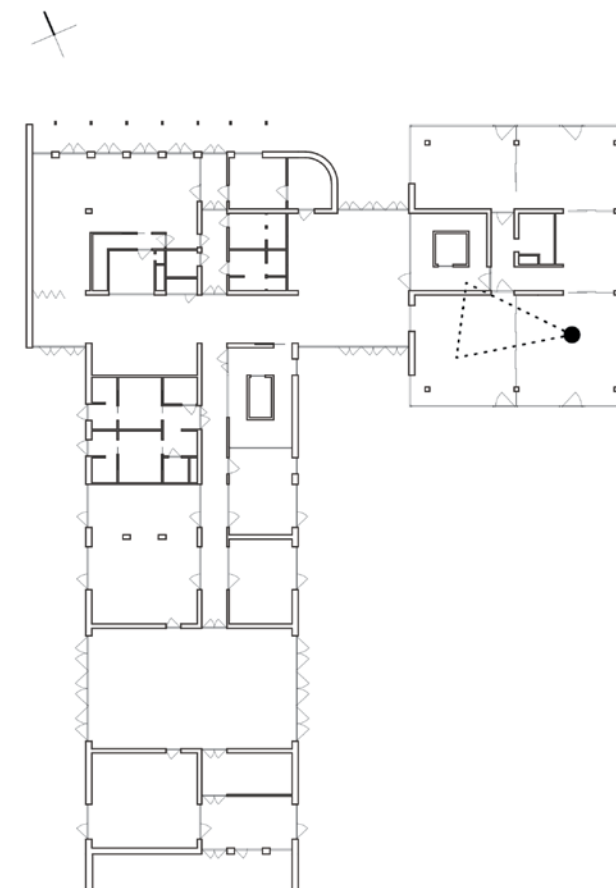
1. NP

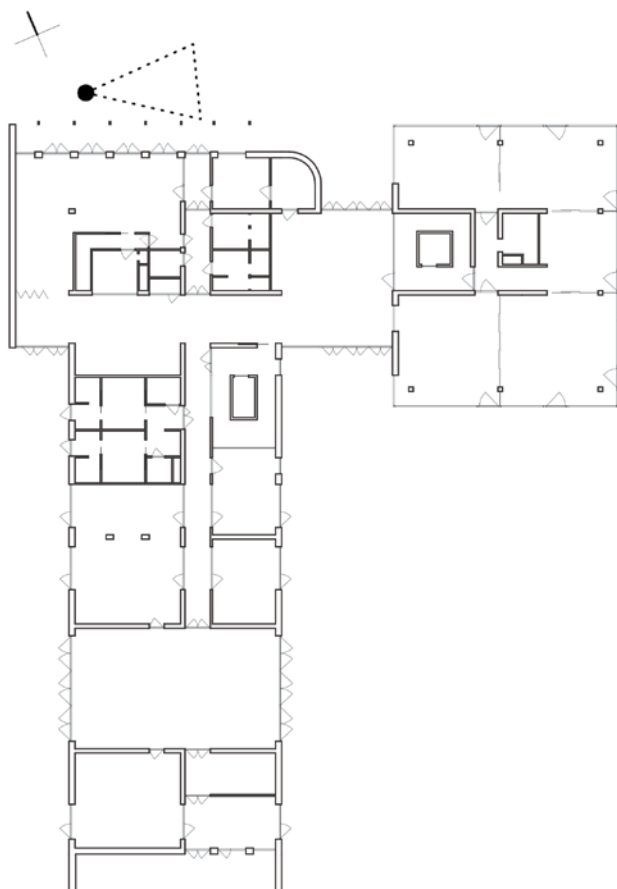
Hlavným traktom centra je objem, ktorý tromi zo štyroch strán formuje verejný priestor, dáva mu vedieť o živote vo vnútri budovy a láka okoloidúcich zapojiť sa. Tak ako ovplyvňuje vonkajšie prostredie život v budove, v rovnakej miere sa to deje aj naopak. Tento vnútorný priestor, ktorý slúži ako workshopové miestnosti je kontinuálnym pokračovaním exteriéru smerom dnu, stretom týchto dvoch svetov je tenký plát sklenej tabule. Vnútorný priestor sa podobne ako ten vonkajší, točí okolo jadra a otvára tak neobmedzené a neriadene možnosti pohybu. Lhké posuvné priečky umožňujú tento otvorený priestor deliť, a tým ho využiť pre jednotlivé skupiny alebo pre väčší počet návštevníkov a spoločenskú udalosť. Toto delenie rešpektuje rôznorodý denný režim centra - od detských krúžkov cez večerné jazykové kurzy a prednášky.

**otvorenosť
verejnou
stredobodom**

ľudské merítko

DP

večerná atmosféra parku a pohľad na rozsvietenú fasádu divadla

Koláž má za úlohu ukázať atmosféru jarného večera, kedy sa na stromoch v parku začínajú ukazovať prvé lístky. Vykonzolovaná strecha nad kaviarňou vytvára krytú terasu s posedením, svetlo interiéru osvetľuje chodníky. Divadlo sa prebúda k večernému spoločenskému životu a fasáda tiež rozptyľuje tlmené svetlo do okolia. Za oknami sa presúvajú ľudské siluety, do parku preniká jemná hudba.

Večerné fungovanie centra nie je ničím výnimočným – stretávajú sa tu skupiny mladých umelcov, konajú sa tu prednášky a jazykové kurzy, či večerné lekcie kresby.

**bezpečie
atmosféra
premena**

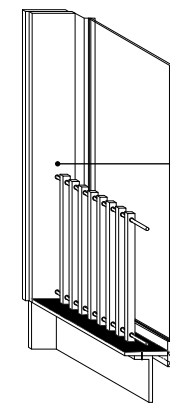
2021 / 2022

a	d	
PODLAHA NA TERÉNE - SUTERÉN	PODLAHA V EXTERIÉRI	stropnej konštrukcie, štvorcového pôdorysu, smrek, izolačná výplň sklenou vlnou 100 mm
- nášlapná vrstva zo strojne hladenej betónovej mazaniny s rozptýlenou výstužou ošetrená uzatváracím polyuretánovým lakom (hrúbka vrátane nopy 70 mm)	- nášlapná vrstva - betónová dlažba, dielce vl. 600*1200 mm 50 mm	- tepelná izolácia zo sklenej vlny ISOVER 150 mm
50 mm	- kamenná drť frakcie 4-8 mm 30 mm	- CLT panel kotvený do rámovej konštrukcie bloku, ošetrený transparentným lakom proti vplyvom poveternosti 50 mm
- GIACOMINI systémová izolačná doska pre uloženie podlahového vykurovania so zosilnenou fóliou 0,6 mm s kročejovým utlmením (výška nopy 20 mm)	- podkladná vrstva kamennej drte 8-16 mm 120 mm	celková skladba: 450 mm
50 mm	- násyp	h
- podlahový polystyren Isover EPS 150 GRAY 150 mm	celková skladba: 200 mm	PLOCHÁ ZELENÁ STRECHA
- vodostavebný betón bielej vane Permacrete triedy C25/30 rozšírený o pásový základ nosných konštrukcií so smykovou výstužou betónovej dosky 300 mm	e	- rozchodníková veg. predpestovaná rohož DEK S5 50 mm
- podkladný betón C20/25 100 mm	OBVODOVÁ STENA SUTERÉNU	- substrát strešný extenzívny DEK 100 mm
- štrkový podsyp 100 mm	- vápennocementová vnútorná strojová omietka Baumit MPI 25, mierne vlhkostné zaťaženie + polymercementový kontaktný mostík pod omietku 10 mm	- separačná geotextília FILTEK 200 - mm
- pôvodná zemina základovej jamy - štrkové a pieskové zeminy, priepustné	- vodostavebný betón bielej vane Permacrete triedy C25/30 300 mm	- nopová fólia DEKDREN T20 GARDEN, 400nop./m2 20 mm
celková skladba: 750 mm	- extrudovaný polystyren XPS 150 mm	- separačná geotextília FILTEK 300 - mm
b	- nopová fólia 20 mm	- asfalt. hydroizolačný pás ELASTEK 50 GARDEN 4 mm
PODLAHA PRÍZEMIA	- zhutnený zásyp	- asfalt. hydroiz. pás GLASTEK 40 SPECIAL MINERAL 3 mm
- nášlapná vrstva zo strojne hladenej betónovej mazaniny s rozptýlenou výstužou ošetrená uzatváracím polyuretánovým lakom (hrúbka vrátane nopy 70 mm)	celková skladba: 480 mm	- samolepiaci asfaltový pás GLASTEK 30 STICKER PLUS 4 mm
50 mm	f	- tepelná izolácia EPS 150 (v spáde) 150-50 mm
- GIACOMINI systémová izolačná doska pre uloženie podlahového vykurovania so zosilnenou fóliou 0,6 mm s kročejovým utlmením (výška nopy 20 mm)	STREŠNÁ TERASA	- tepelná izolácia Rigips EPS 150 (v dvoch vrstvách) + lepidlo na tepelné izolácie PUK 3D 200 mm
50 mm	- nášlapná vrstva terasových dosiek Thermowood uložených na nosnom rošte (25 mm) 75 mm	- asfaltový pás s hliníkovou vložkou GLASTEK AL 40 MINERAL, spodný povrch z PE fólie 3 mm
100 mm	- rektifikov. terč 175-75 mm	- asfaltová penetračná emulzia DEKPRIMER - mm
- podlahový polystyren Isover EPS 150 GRAY 100 mm	- hydroizolačná fólie z PVC-P DEKPLAN 77 - mm	- nosná stropná konštrukcia zo železobetónu triedy C 30/35 200 mm
- nosná stropná konštrukcia zo železobetónu triedy C 30/35 200 mm	- tepelná izolace Kingspan Therma TR26FM 250 mm	celková skladba: 735 mm
celková skladba: 400 mm	- asfaltový pás s hliníkovou vložkou GLASTEK AL 40 MINERAL, spodný povrch z PE fólie 5 mm	i
c	- asfaltová penetračná emulzie DEKPRIMER - mm	OBVODOVÁ NOSNÁ STENA
PODLAHA NADZEMNÝCH PODLAŽÍ	- nosná stropná konštrukcia zo železobetónu triedy C 30/35 200 mm	- betónové obvodové tvárnice s vloženou izolačnou vrstvou a poladovým betónovým obkladom (250+100+50 mm), U=0,21 W/m ² /K 400 mm
- nášlapná vrstva zo strojne hladenej betónovej mazaniny s rozptýlenou výstužou ošetrená uzatváracím polyuretánovým lakom (hrúbka vrátane nopy 70 mm)	celková skladba: 900 mm	- vzduchová medzera 50 mm
50 mm	g	- laťovaný obklad Thermowood, kotvená do nosného dreveného hranolu a obvodovej steny 50 mm
- GIACOMINI systémová izolačná doska pre uloženie podlahového vykurovania so zosilnenou fóliou 0,6 mm s kročejovým utlmením (výška nopy 20 mm)	OBVODOVÝ IZOLAČNÝ PANEL	celková skladba: 500 mm
50 mm	- CLT panel vnútornej pohľadovej steny so vzduchotesnou páskou po obvode, smrek 25 mm	
50 mm	- izolačná a elektroinštalácia vzduchová medzera 100 mm	
200 mm	- CLT panel kotvený do nosných dverových hranolov, smrek 25 mm	
- nosná stropná konštrukcia zo železobetónu triedy C 30/35	- nosný hranol dreveného rámu kotvený vrutmi do obvodového venca	
celková skladba: 350 mm		

2021 / 2022

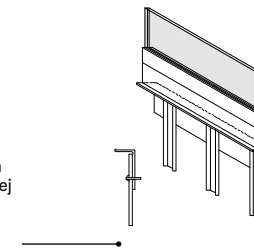

izometrické zobrazenie dreveného okenného ostenia a dreveného zábradlia kotveného oceľovými profilmi kruhového prierezu o priemere 25 mm

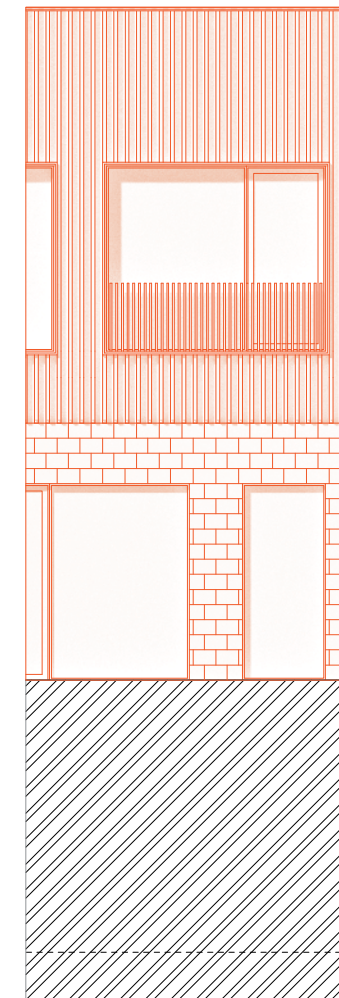
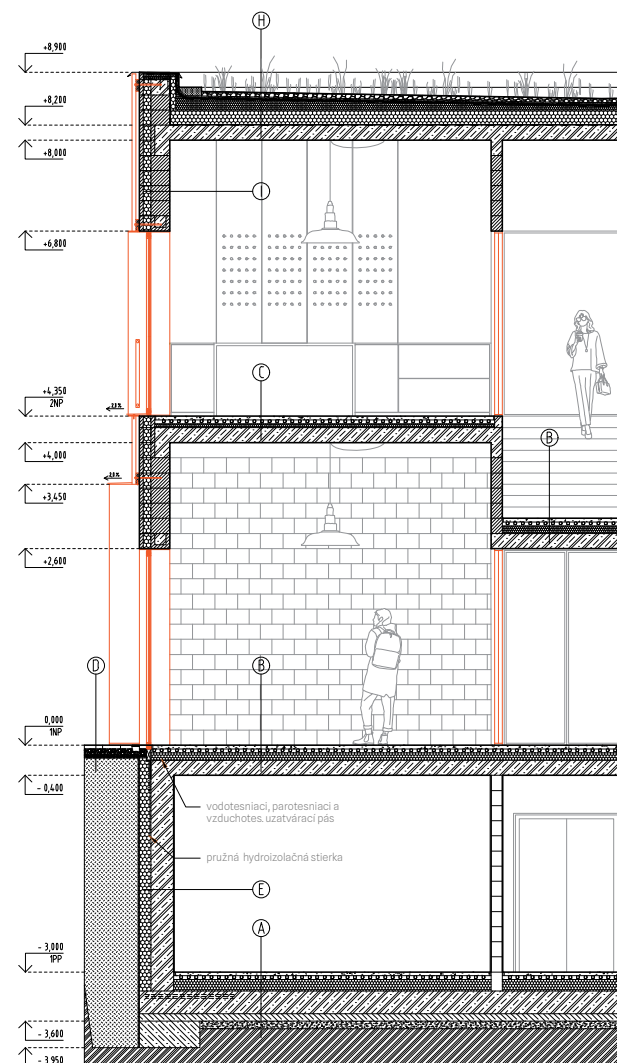
do obvodového rámu ostenia 1:50

izometrické zobrazenie kotvenia okenných rámov v úrovni tepelnej izolácie, pomocou L-uhlníkov

1:25

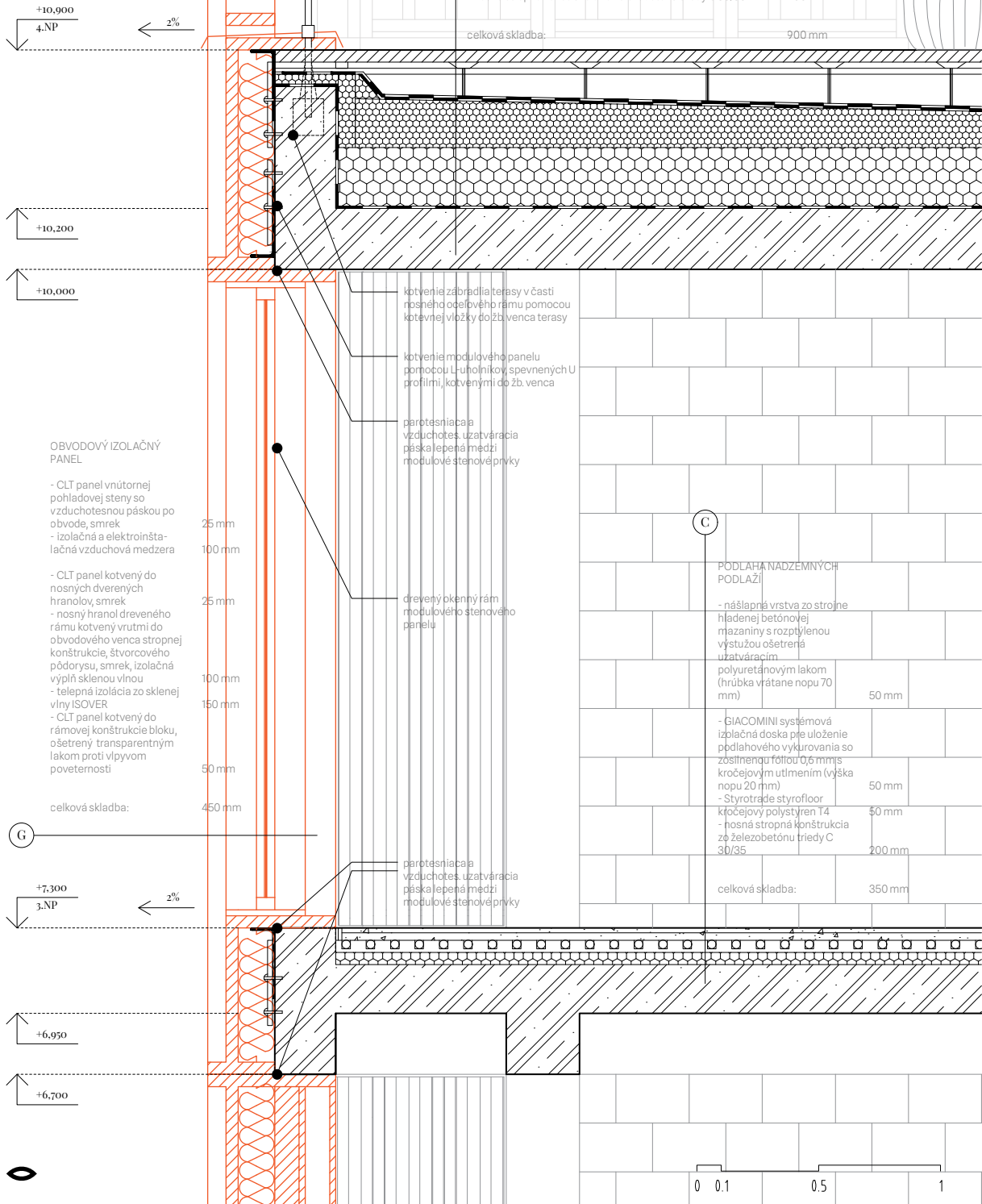

detail 01- rez Kultúrnym centrom 1:100

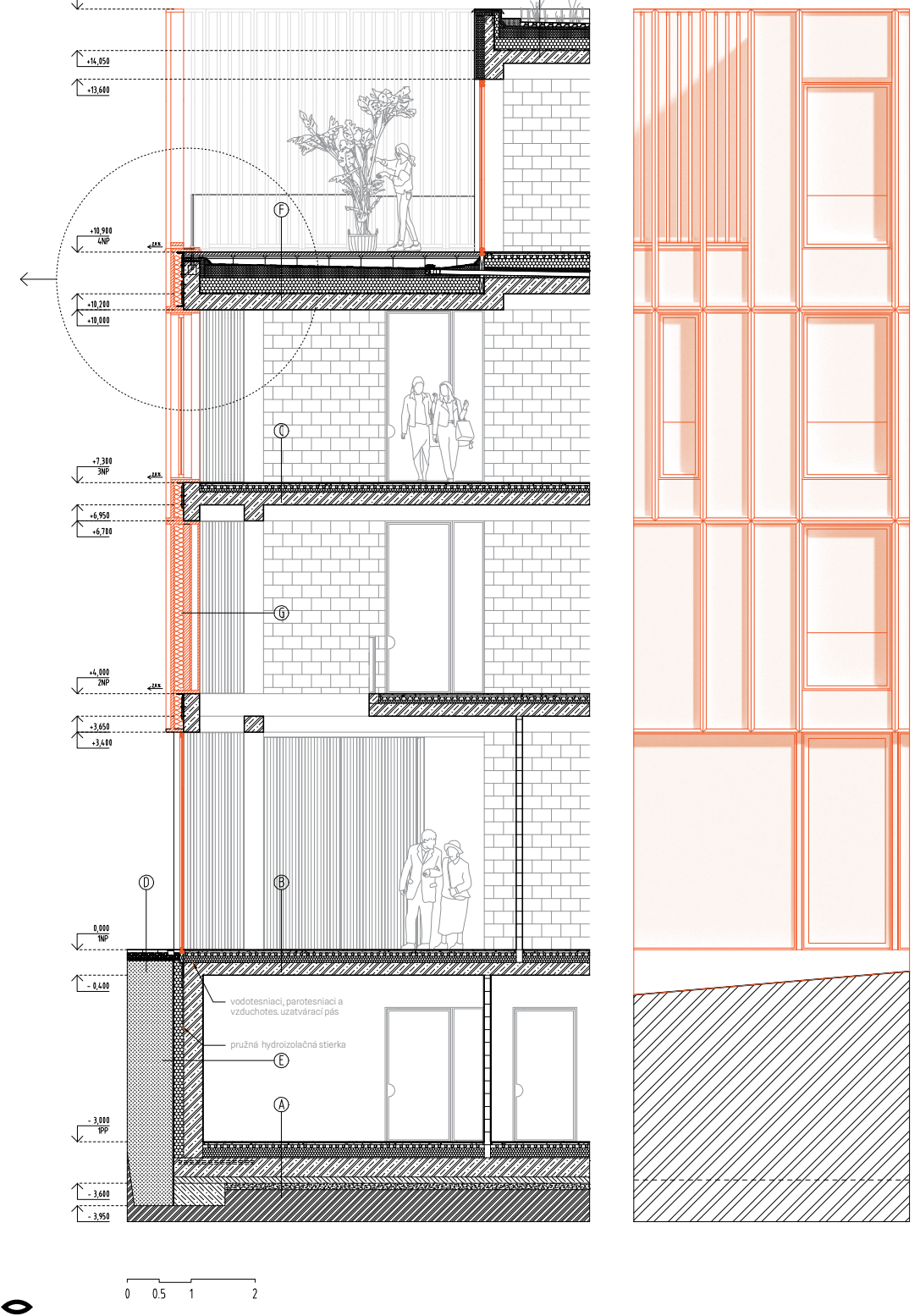

0 0.5 1 2

mierka
1:25

detail 02- rez Kultúrnym centrom
1:100

20 experimentálne divadlo, zázemie služieb a coworkingu

Druhou časťou návrhu a súčasťou Kultúrneho centra je Experimentálne divadlo, na ktoré sa priamo napája zázemie služieb a priestory coworkingu. Toto zoskupenie budov uzatvára komplex budov, ktoré definujú nový mikrourbánizmus bloku. Funkcia divadla a rovnako aj ostatné, vzišla z osobnej skúsenosti poznania lokality, jej analýz a z procesov, ktoré nás postupne viedli k ujasneniu konceptu počas zimného semestra, ktorý som strávila v Lublani.

Táto významná kultúrna funkcia podporuje činnosť Kultúrneho centra, koncentruje spoločenské a kultúrne udalosti a je katalyzátorom života a pozitívnej zmeny v lokalite.

Divadelná scéna je umeleckým druhom, ktoré je historicky premenlivým javom a determinuje kultúrne, spoločenské a ekonomické vplyvy. Z histórie vieme, že za základné prejavy, ktoré dali tomuto umeniu vzniknúť, boli na celom svete vykonávané náboženské obrady, lovecké tance, pohrebné, alebo iné slávnosti. Tie boli sprevádzané spevom, tancom, modlitbami a často aj maskami a kostýmami. Dnes má história divadelníctva už viac ako 2500 rokov, a v Európe sa za počiatky divadelného umenia ako takého, považujeme zrod gréckeho divadla, kde dominovali predovšetkým tragédie a ich opak, komédie. Tu vzniklo aj do dnešných dní zachované, tradičné usporiadanie divadla, s akým sa dnes môžeme stretnúť pod holým nebom. Neskôr sa v Európe formovali dva primárne druhy divadelného umenia, kde okrem svetských námetov hralo rolu náboženstvo. Popri týchto hlavných vetvách sa ale tešili obľube aj pouličné a ľudové predstavenia. V stredoveku sa divadlo tešilo záujmu panských sídel a stalo sa zábavou vyšších vrstiev. Renesancia, a výrazné premeny vo vtedajšej spoločnosti, prichod novoveku a záujem o antické umenie sa stali revolučnými aj pre vývoj divadla, kedy sa oslobodilo z vplyvu cirkvi.

Jedným z vrcholov, ktoré divadelné umenie v Európe dosiahlo, bol zrod Alžbetinského divadla v Británii, a to zasiahlo všetky spoločenské vrst-

vy. Autori, ako napríklad Shakespeare formovali vďaka svojim dielam spoločenské vedomie, rovnako, ako sa to dарило v antickom Grécku. Architektonicky a výrazovo divadelné umenie ovplyvnilo obdobie baroka, ktorého umenie ovplyvnilo aj inscenačné výrazové prostriedky (štylizáciu hereckého prejavu) a dalo vzniknúť aj opere a baletu. Ľudové divadelné umenie sa rozvíjalo počas celej histórie, vznikali mestské divadelné spolky, cestujúce z jedného mesta do druhého, rozvíjala sa satira, dráma ale aj bábkoherecstvo. Začiatkom 18. storočia sa naprieč Európou rozvíjajú myšlienky národných divadiel, ktorých činnosť ovplyvnilo formovanie európskej spoločnosti, akú poznáme dnes.

Idea dnešného divadla v sebe spája rôznorodost kultúr, vizuálnych umeleckých smerov a výrazových prostriedkov. Ochotnícke spolky, tanečné kluby, študentské či iné umelecké skupiny, rozvoj alternatívnej poézie, tanca a hudobných žánrov dáva vzniknúť rôznym formám divadiel. Stand-upové scény, pouličné vystúpenia a spevácke súbory by mohli nájsť v priestoroch tohoto divadla svoje útočisko. Návrh divadla vo vnútrobloku mestského centra Lubľane reaguje na merítko mesta, na jeho unikátny charakter a na výrazný záujem občanov o umenie a spoločenský život.

Predstava o umiestnení tejto funkcie do vnútrobloku bola tiež inšpirovaná prácou s vlastnými „priestorovými vzormi“ (viď. kapitola 17), kedy sme si pri skupinovej práci vytvorili náplň zamýšľaného programu lokality. Toto divadlo spolu s doplnkovými komerčnými a pracovnými priestormi vytvorí silné centrum, ktorého existencia pozitívne ovplyvní život v mestskom vnútrobloku.

Nasledujúce body sú sumárom dôležitých kľúčov, ktoré definujú podobu návrhu:

- **oživenie lokality a funkcie posilňujúce spoločenské dianie**
- **multidisciplinárnosť a flexibilita programu**
- **vytvorenie priestoru pre súčasnú kultúru v celej jej šírke a rozmanitosti, ktorý odpovedá požiadavkám alternatívnych, nezávislých smerov a platforiem**
- **jednoduchá architektonická forma, ktorá kladie do popredia bohatosť života, aktivít a rôznorodosti jej užívateľov**

Dôležitým zdrojom inšpirácie sa stal návrh brnenského Divadla na Orlí (ARCTEAM, 2009-2012), ktoré je študentskou divadelnou scénou pre Janáčkovu akadémiu múzických umení v Brne. Cieľom bolo navrhnuť moderný a funkčný priestor, pracovisko pre študentov a pedagógov z JAMU. Výsledný výraz budovy ovplyvnilo predovšetkým miesto stavby – husto zastavané historické centrum mesta, z čoho vychádza úsporné a príjemné merítko. V prízemí divadla sa nachádza vonkajší vestibul, ktorý rozširuje ulicu, slúži aj ako krytá letná záhradka kaviarne a vinárne. Pre dispozičné riešenie bol dôležitý stavebný program a špecifická prevádzka – hudobné divadlo pre výuku študentov, ale tiež prístupné verejnosti.

Špecifikum priestoru je charakteristické odstupňovaním merítka jednotlivých svetlých výšok prevádzkových a hlavných spoločenských priestorov, ktoré lokálne dosahujú povolené minimum, za účelom potrebného členenia vnútorného usporiadania. Toto riešenie ale nie je negatívom, práve naopak, dodáva komornú a priateľskú atmosféru a kontrastuje s veľkorysým riešením hlavných sál.

Zázemie služieb

Priestor námestia je definovaný úzkou budovou, umiestnenou v návaznosti na budovu divadla. Tu sú umiestnené otvorené, variabilné priestory, slúžiace rôznej komerčnej náplni, ktorá doplní funkciu kultúrneho centra. V tejto budove sú tiež umiestnené sály coworkingu. Tie prinášajú ďalšie možnosti pre stretávanie a rozvoj tvorivých odvetví a spolupráce v rámci kreatívnych odborov. Táto tvorivá atmosféra má predpoklady stať sa katalyzátorom nových myšlienok a ďalšieho rozvoja lokality.

Spoločenský sál

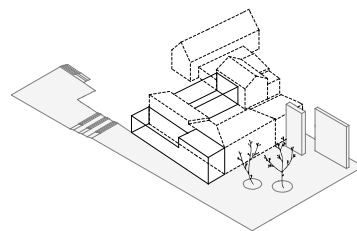
Posledným navrhovaným objemom je dostavba v areáli existujúceho hotela, ktorá je rozšírením jeho spoločenskej zóny. Prístavba na seba berie formu ľahkého pavilónu, ktorý zaujal pozíciu stávajúcej garáže, ktorá v súčasnosti spája dve budovy hotela. Pavilón má dve podlažia, ktoré naväzujú na komunikačné priestory hotela, a sú využiteľné ako rozšírenie hotelovej reštaurácie alebo ako miesto usporadúvania malých spoločenských udalostí.

priestorový koncept divadla

Divadlo a zázemie komercie ležia v najhustejšie zastavanej časti vnútrobloku. Táto zóna zahŕňa areál hotela, študentské bývanie, služby a stavby na trvalé bývanie. Rozmanitý účel a bohatá morfológia sú doplnené o objemy, ktoré nahrádzajú v súčasnosti zdemolované a chátrajúce stavby a nanovo tak uzatvárajú a definujú hranice tento časti vnútrobloku. Vnútorné usporiadanie v budovách malo za úlohu čo najlepšie reflektovať potreby užívateľov a špecifické požiadavky na prevádzku.

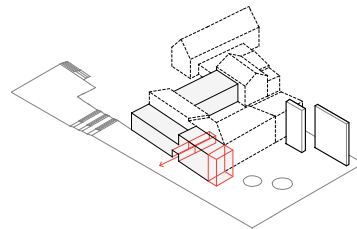
01. **doplnené zázemie služieb definuje novú pešiu zónu bloku**

- nová budova služieb a coworkingu definuje a vymedzuje pešiu trasu, ktoré cez vnútroblok povedie
- tej prináša bonus v podobe malých prevádzok, ktoré zónu využívajú ako rozšírenie – letná záhradka, trh, burza kníh...
- v areáli hotela nahrádza nevyužitú garáž pavilón, ktorý oddelí dvor hotela od dvoru rezidentov, pohľadovo však ostávajú prepojené

02. **pešie prepojenie jednotlivých dvorov a orientácia hmoty smerom do významného mestského priestranstva – definovanie nového vstupu do územia vnútrobloku**

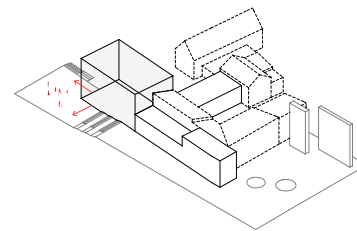
- malé fórum za Hudobnou akadémiou a dvor hotela sú v návrhu prepojené krytou pasážou, ktorá naväzuje na vstupnú halu v hoteli
- tým sa priestor otvára novým možnostiam pohybu a zónovania jednotlivých dvorov
- hmota komerčnej časti expanduje smerom do Kongresného parku smerom k pamätníku,

na ktorého výraz a význam reaguje svojim charakterom

03. **hmota divadla orientovaná do verejných zón zároveň uzatvára súkromný dvor rezidentov**

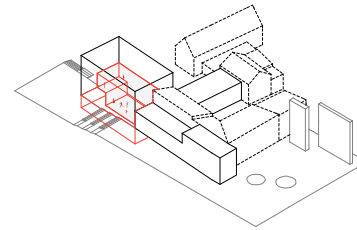
- štvorpodlažný objem divadla člení centrálny priestor bloku na dva menšie dvory, ktoré spája v súčasnosti existujúca pešia pasáž

- do nej divadlo otáča tri zo štyroch fasád a stáva sa dôležitým bodom aktivity a mestského života
- divadlo tiež uzatvára súkromný dvor rezidentov, ten funguje ako nerušený, samostatný celok

04. **výšková kompozícia priestoru reaguje na zmenu terénu a na špecifické požiadavky užívateľov**

- hlavný sál divadla využíva zmenu terénu, ktorý

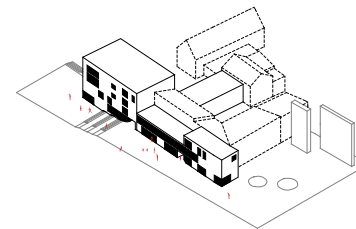

- klešá o pol podlažia smerom k hlavnej pešej zóne
- nástupná úroveň divadelného boxu je teda v úrovni terénu, čo vytvára možnosť tento priestor rozšíriť smerom von (letné kino)

- auditorium spolu s pódium zasahujú až do prvého podzemného podlažia, pričom narastá výhoda vyššej svetlej výšky divadelného boxu, kde je umiestnený aj balkón

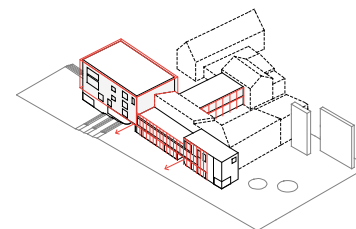
- toto riešenie umožnilo využiť posledné dve podlažia, kde sa nachádza veľký spoločenský tanečný sál, prevyšný až po výšku strešnej konštrukcie

- podzemie divadla je využité ako zázemie pre účinkujúcich a obsluhu pódia, tiež ako technické zázemie a sklady

06. **život vo vnútri budovy sa prepisuje smerom do exteriéru a podnecuje rôznorodé vonkajšie aktivity**

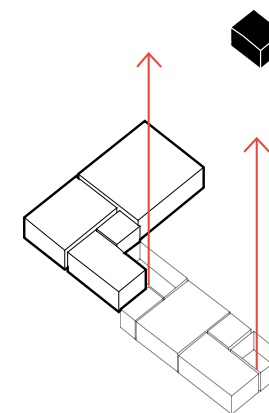
- foyer, komercia a coworking sú orientované smerom k pešej trase a malému fóru, a majú možnosť svoje aktivity rozšíriť smerom do exteriéru
- spolu s kultúrnym centrom môžu vytvoriť vitálny bod, ktorý priťahuje kreatívne ľudské činnosti a mestský život

07. **celková estetika dopĺňa a vyzdvihuje typologickú a výrazovú rozmanitosť bloku**

- riešená lokalita je veľmi bohatá vo svojej typológii, morfológii, v celkovom výraze a jedinečných detailoch a prvkoch
- tento génus loci je prítomný aj napriek čiastočnej stagnácii lokality a stal sa zdrojom inšpirácie
- vzhľad a kompozícia fasád tejto časti kultúrneho komplexu dopĺňa túto rozmanitosť a zároveň harmonizuje s ostatnými navrhovanými zásahmi

-2.pp miestnosť

m²

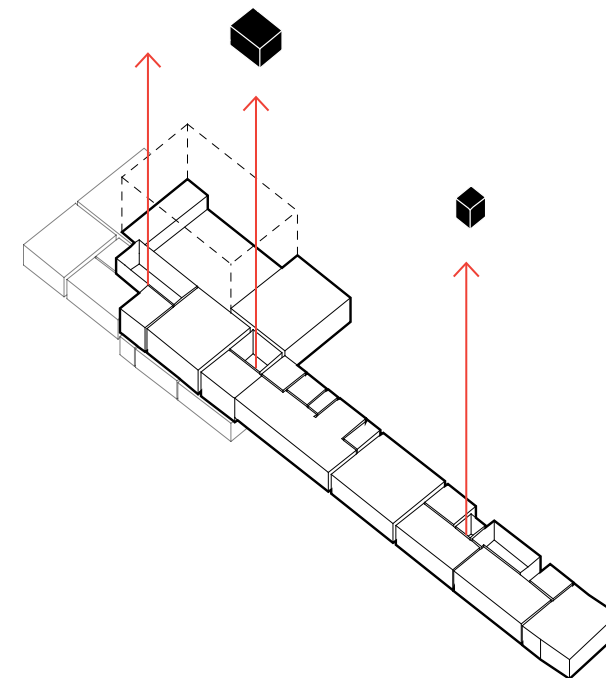
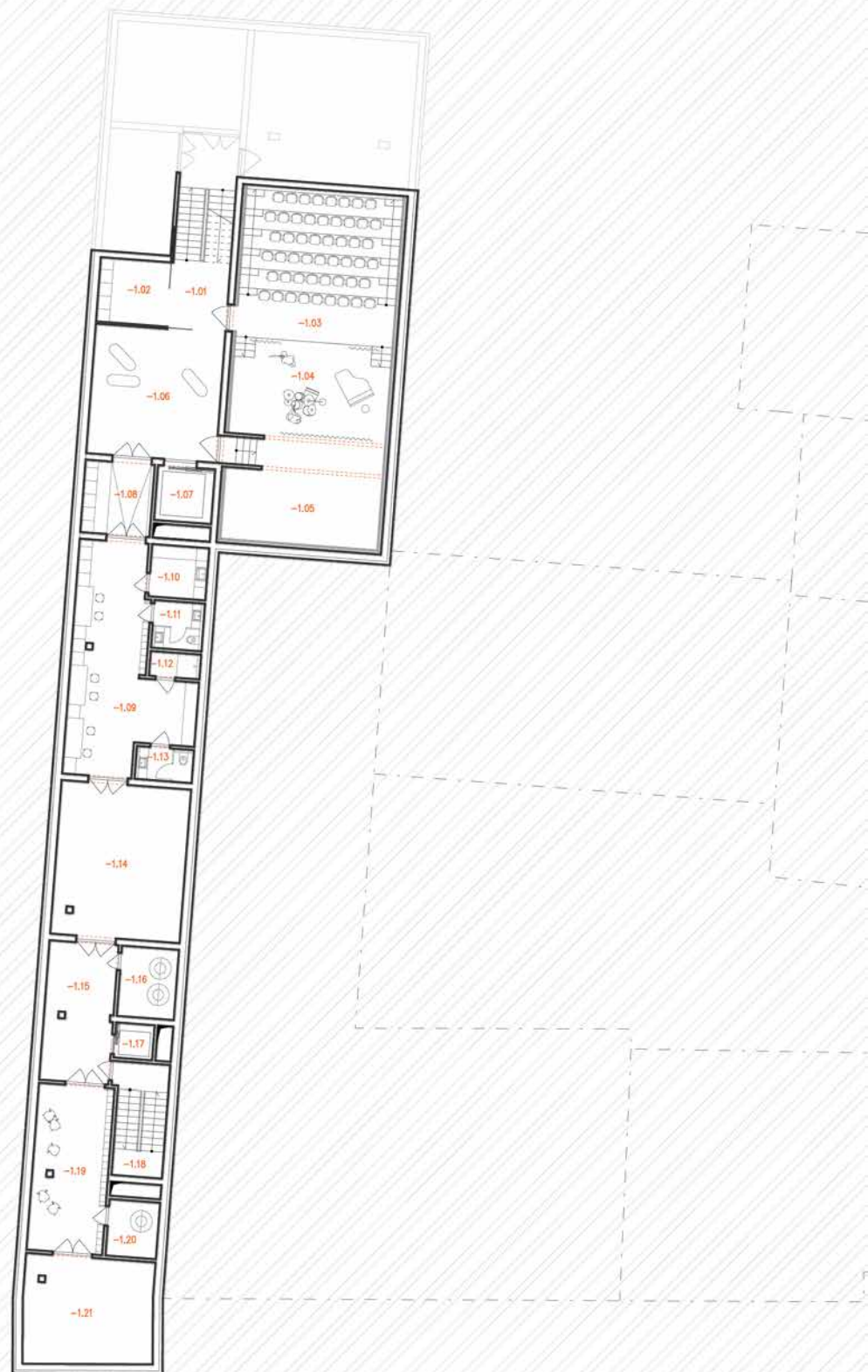
-2.01	(chúc) schodisková hala s výtahom	19,8
-2.02	sklad	18,0
-2.03	sklad	27,7
-2.04	sklad mobiliáru	50,5
-2.05	sklad hygieny	5,0
-2.06	sklad rekvizit	27,1
-2.07	technická miestnosť	18,6
-2.08	predsieň	6,0
-2.09	malý nákladný výtah	6,5

zastav. plocha podlažia
úžitkový priestor

223,9
179,2

DP

-1.pp miestnosť

m²

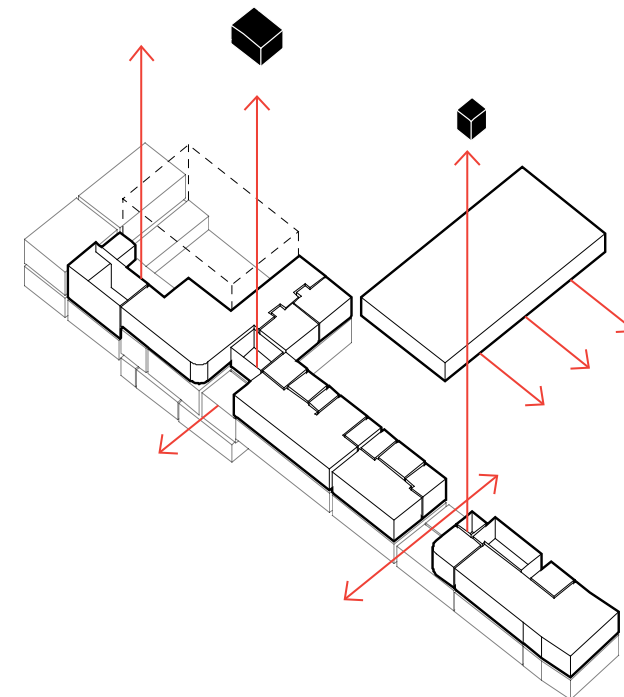
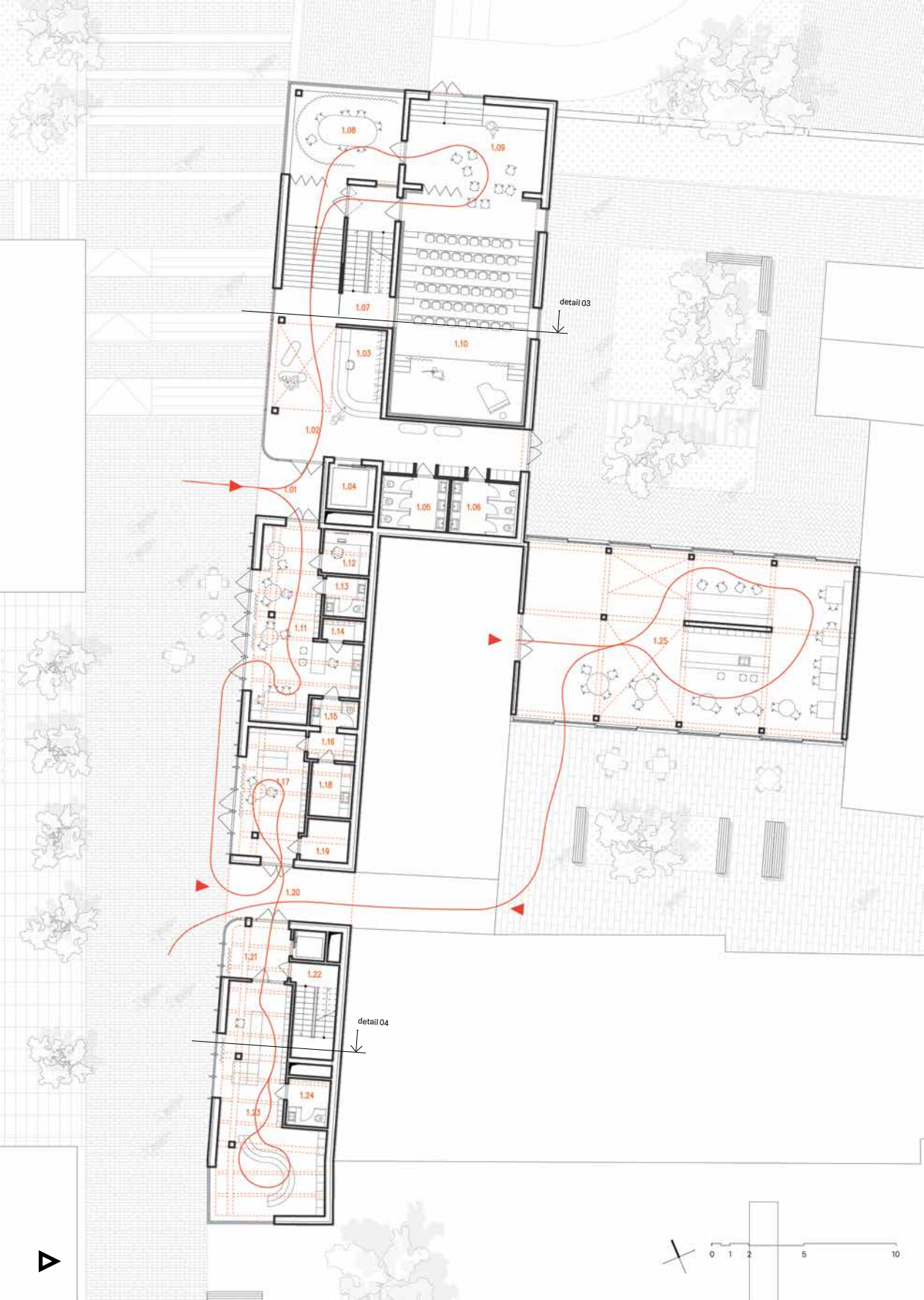
-1.01	(chúc) schodisková hala s výtahom	23,1
-1.02	skrinky	9,5
-1.03	auditórium (kapacita 51 sedadiel)	52,0
-1.04	pódium so vstupom pre účinkujúcich	46,5
-1.05	rozšírenie scény/príručný sklad kulís	26,7
-1.06	hala/zázemie účinkujúcich	35,1
-1.07	malý nákladný výtah	6,8
-1.08	predsieň šatne	10,8
-1.09	šatňa účinkujúcich	44,0
-1.10	kuchynka účinkujúcich	6,2
-1.11	toaleta ženy	5,0
-1.12	sprcha	2,6
-1.13	toalety muži	3,9
-1.14	sklad kostýmov a rekvizit	41,8
-1.15	sklad	20,0
-1.16	technická miestnosť a inštalačná šachta	8,3
-1.17	osobný výtah	2,8
-1.18	(chúc) schodiskové jadro	12,2
-1.19	sklad	26,0
-1.20	technická miestnosť	6,0
-1.21	sklad mobiliáru coworkingu	28,6

zastav. plocha podlažia
úžitkový priestor

491,4
447,8

DP

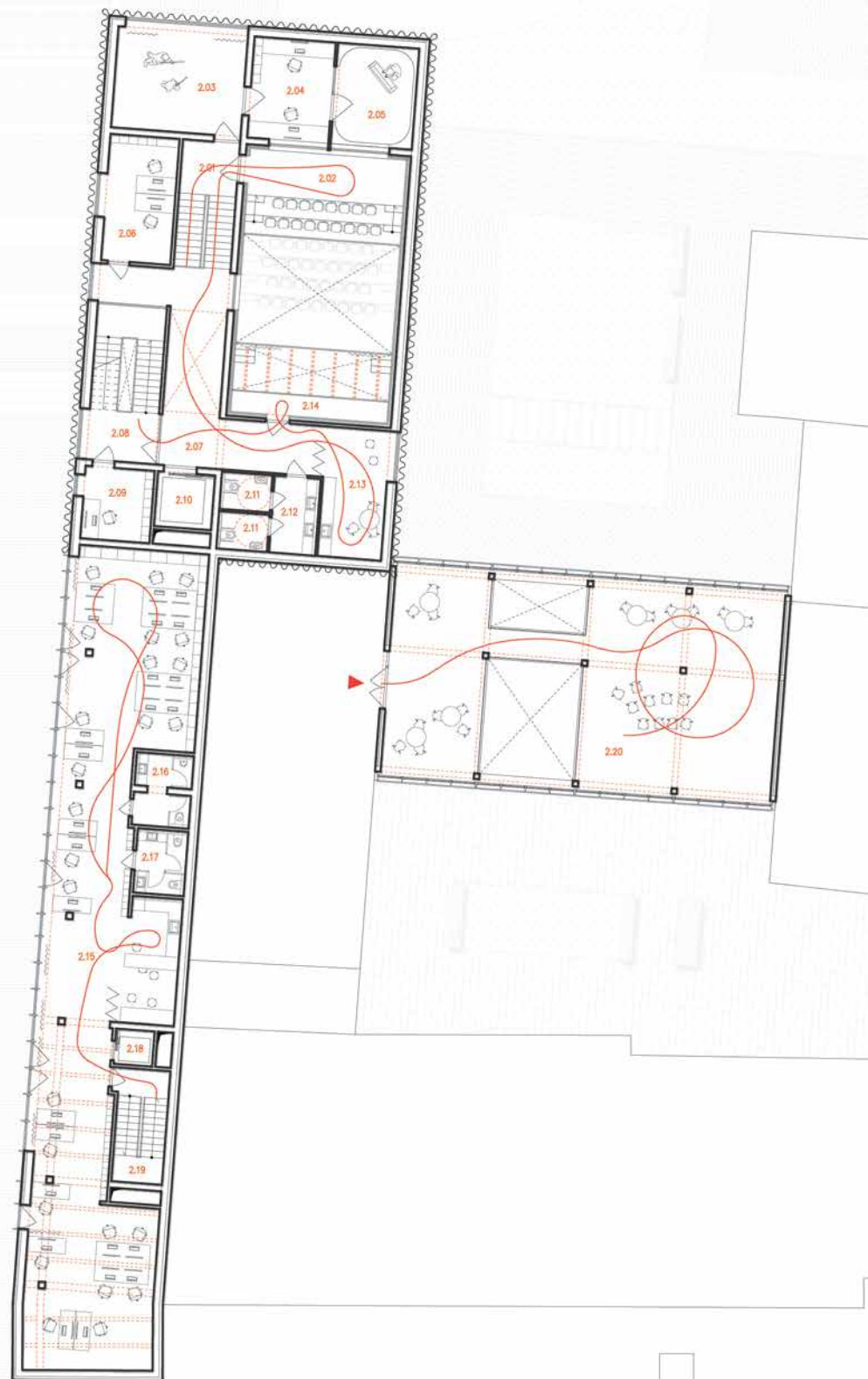

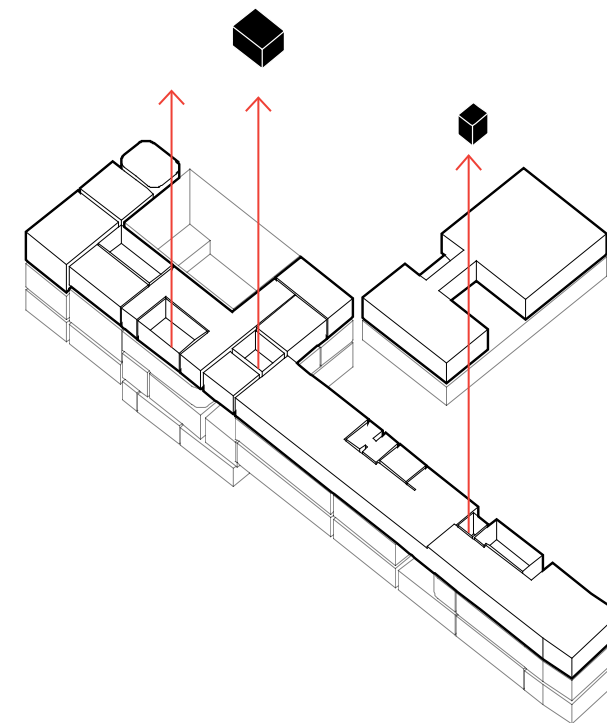
1.np miestnosť m²

1.01	závetrie vstupu do divadla	10,8
1.02	foyer a predaj lístkov	81,0
1.03	skrinky/šatňa	12,5
1.04	malý nákladný výťah	6,8
1.05	toaleta ženy	10,7
1.06	toaleta muži	10,7
1.07	schodiskové jadro	20,7
1.08	malý sál	27,4
1.09	spoločenský priestor/rozšírenie auditória	36,7
1.10	box divadla	87,0
1.11	vináreň	46,0
1.12	zázemie zamestnancov	6,2
1.13	toaleta zákazníci	5,0
1.14	príručný sklad obalov	2,6
1.15	toaleta personál	4,0
1.16	šatňa	4,2
1.17	predajňa pečiva a zákuskov	25,9
1.18	malá kuchyňa	6,7
1.19	sklad prepraviek a obalov	5,6
1.20	pasáž - napojenie na existujúci hotel	19,9
1.21	zádverie s osobným výťahom	13,8
1.22	(chúc) schodiskové jadro	12,2
1.23	kníhkupectvo	58,5
1.24	zázemie zamestnanca	5,9
1.25	pavilon - spoločenský sál s možnosťou stolovania - prístavba hotelovej reštaurácie	162,5

zastav. plocha podlažia	795,0
úžitkový priestor	602,4

DP

2.np miestnosť

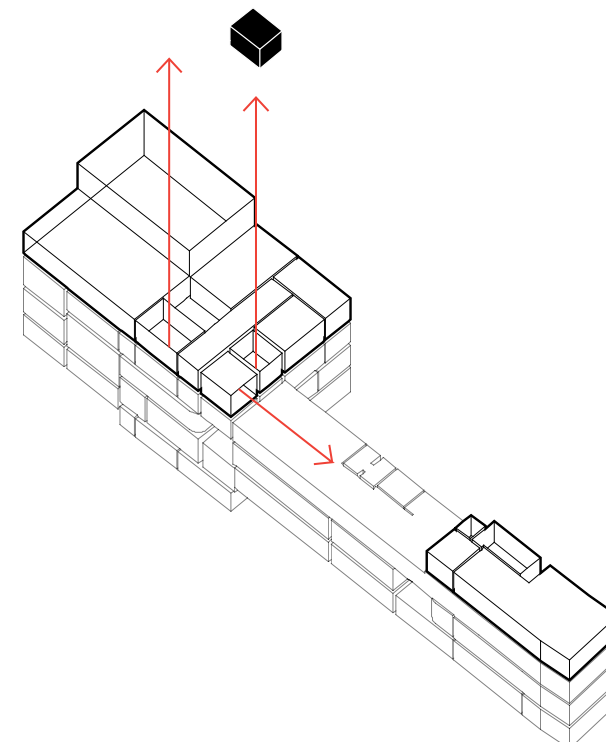
m²

2.01	schodisková hala	26,1
2.02	auditórrium - balkón	29,8
2.03	zvukové štúdio	29,0
2.04	zvukové štúdio - obsluha scény	17,2
2.05	nahrávacia kabína	17,0
2.06	pracovňa - scenár	18,6
2.07	hala	29,7
2.08	(chúc) schodiskové jadro	22,9
2.09	kancelária	10,8
2.10	malý nákladný výťah	6,8
2.11	toaleta ztp ženy/muži	3,9 * 2
2.12	predsieň hygienického zázemia	7,4
2.13	denná miestnosť s kuchynkou	17,8
2.14	priestor nad javiskom a lávka osvetlovača	22,5
2.15	coworking (kapacita 25 osôb)	192,9
2.16	toalety muži	8,1
2.17	toalety ženy	6,7
2.18	osobný výťah	2,8
2.19	(chúc) schodiskové jadro	12,2
2.20	spoločenský sál hotela	132,2

zastav. plocha podlažia
úžitkový priestor

795,0
618,3

3.np miestnosť

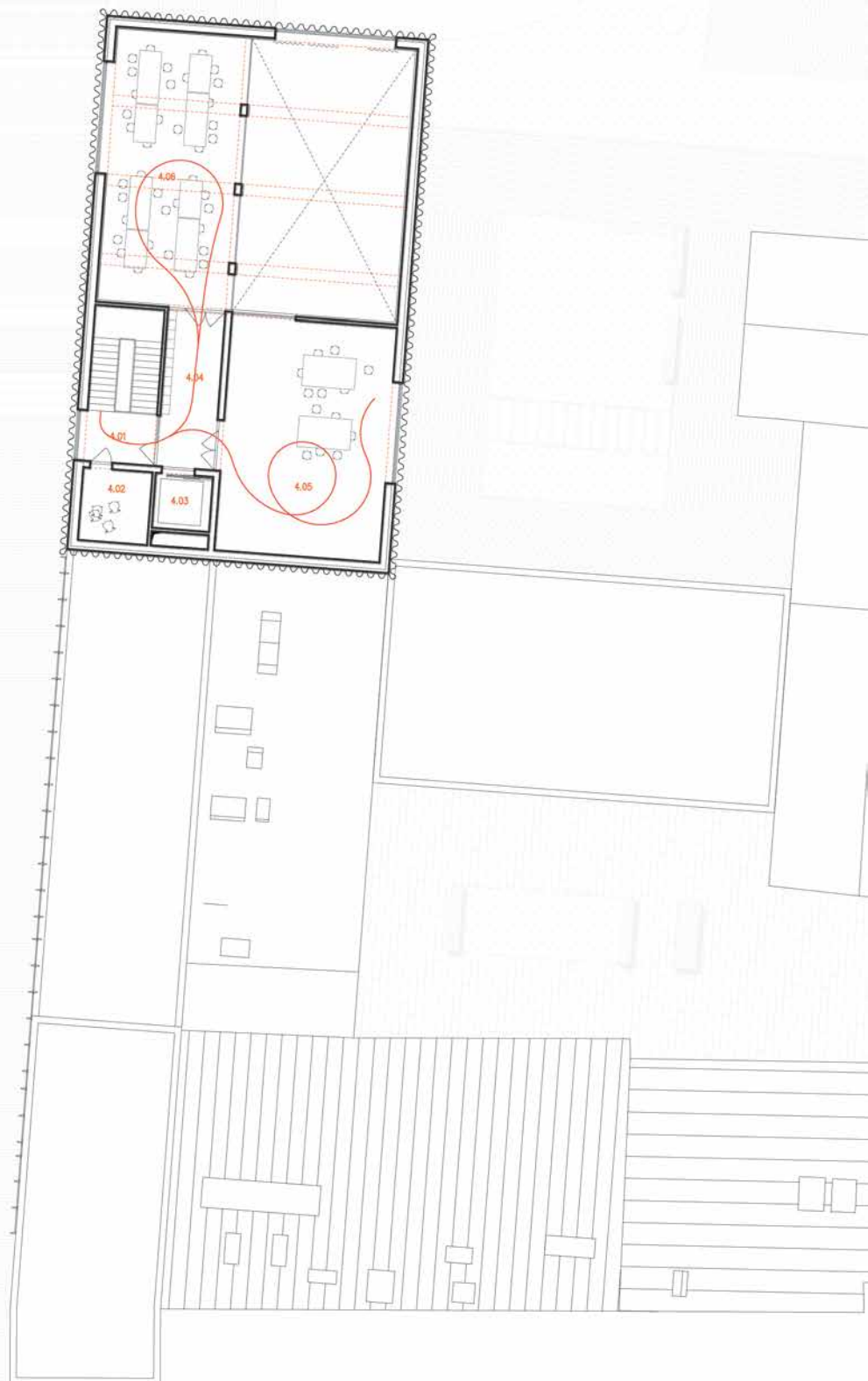
m²

3.01	(chúc) schodisková hala	22,9
3.02	predsieň výstupu na terasu	11,4
3.03	malý nákladný výtah	6,8
3.04	chodba	17,7
3.05	denná miestnosť s kuchynkou/catering	17,7
3.06	toalety ztp muži/ženy	3,9 * 2
3.07	predsieň hygienického zázemia	7,4
3.08	predsálie	35,0
3.09	spoločenský sál	170,0
3.10	zádverie terasy	10,7
3.11	osobný výtah	2,8
2.12	(chúc) shodiskové jadro	12,2
3.13	prezentačná miestnosť	62,8

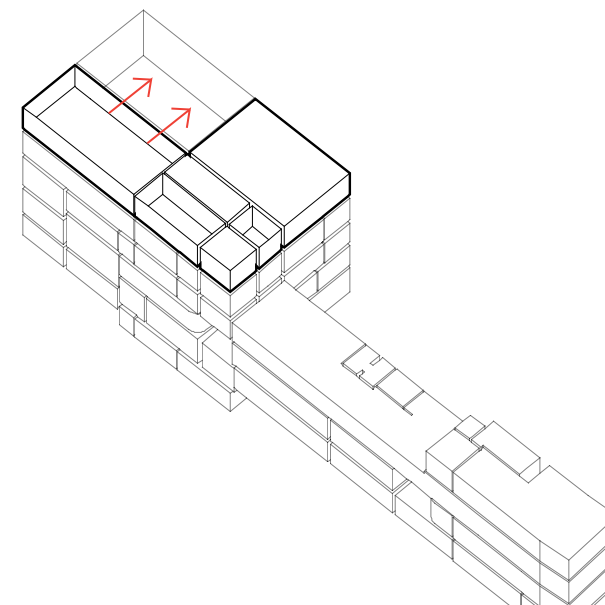
zastav. plocha podlažia
úžitkový priestor

465,3
385,2

DP

DP

4.np miestnosť

m²

4.01	chúc) schodisková hala	22,9
4.02	príručný sklad	11,4
4.03	malý nákladný výťah	6,8
4.04	chodba	18,3
4.05	učebňa (kapacita 25 osôb)	79,9
4.06	balkón sálu	77,9

zastav. plocha podlažia
úžitkový priestor

353,3
217,2

divadlo a jeho priestory

Priestor divadla bol navrhnutý s dôrazom na jeho multifunkčné využitie a možnosť usporiadať rôznorodé kultúrne podujatia.

foyer a divadelný sál

Axonometrie zobrazujú organizáciu a výškové úrovně prvého podlažia divadla. Pre lepšie vysvetlenie priestoru a konceptu uvádzam dve varianty využitia divadelného sálu.

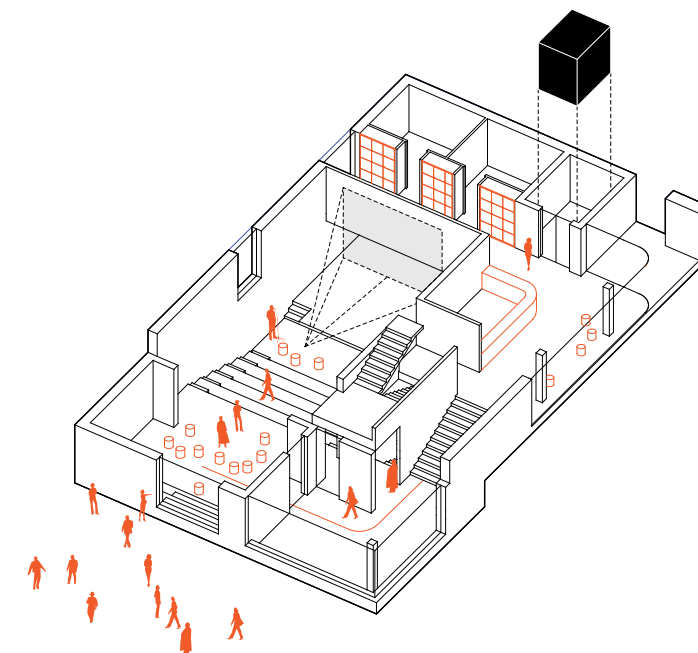
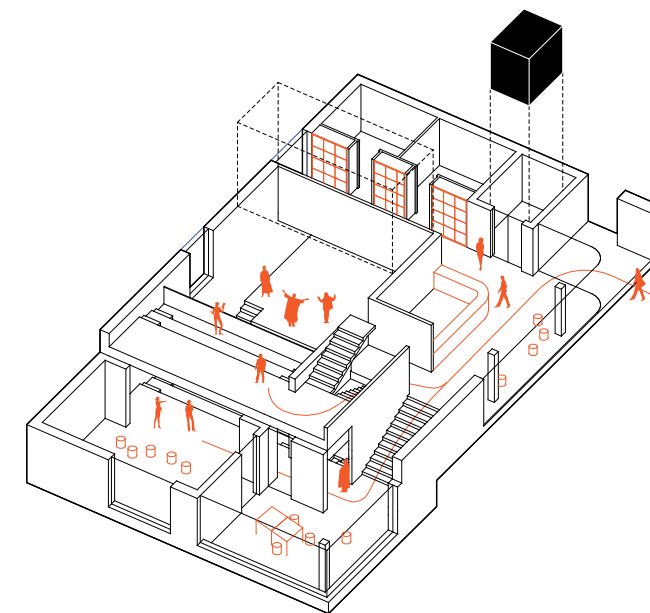
predstavenie, koncert:

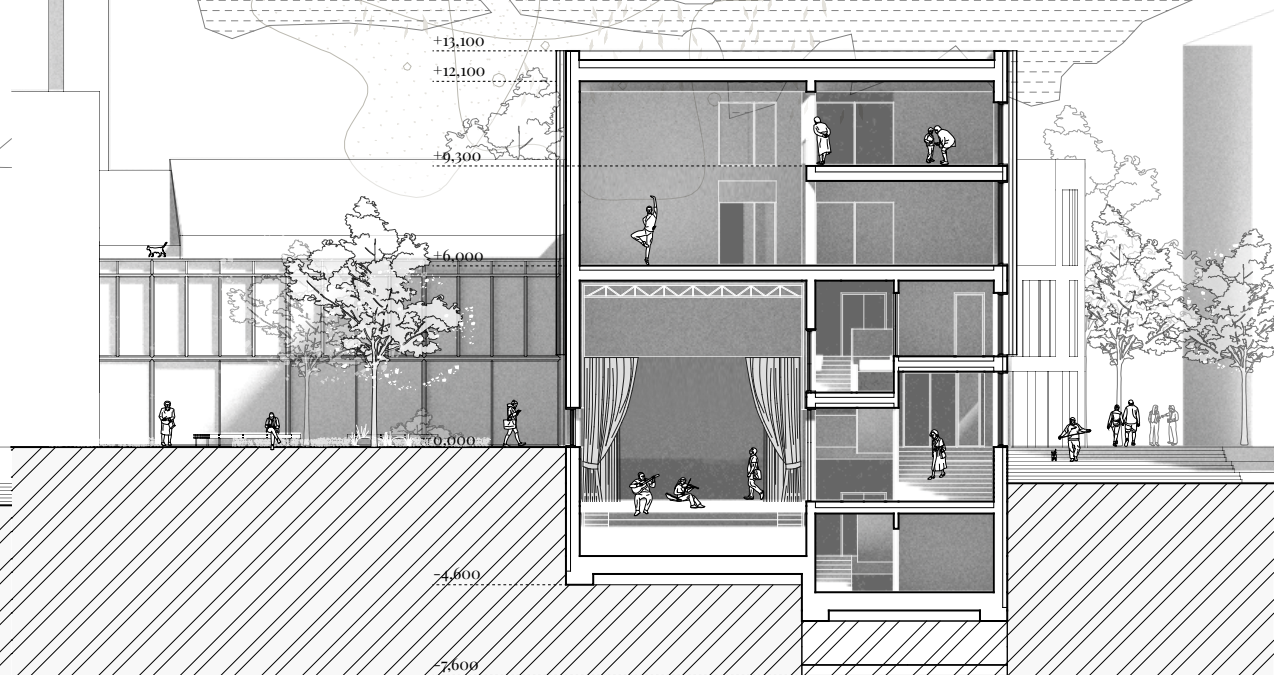
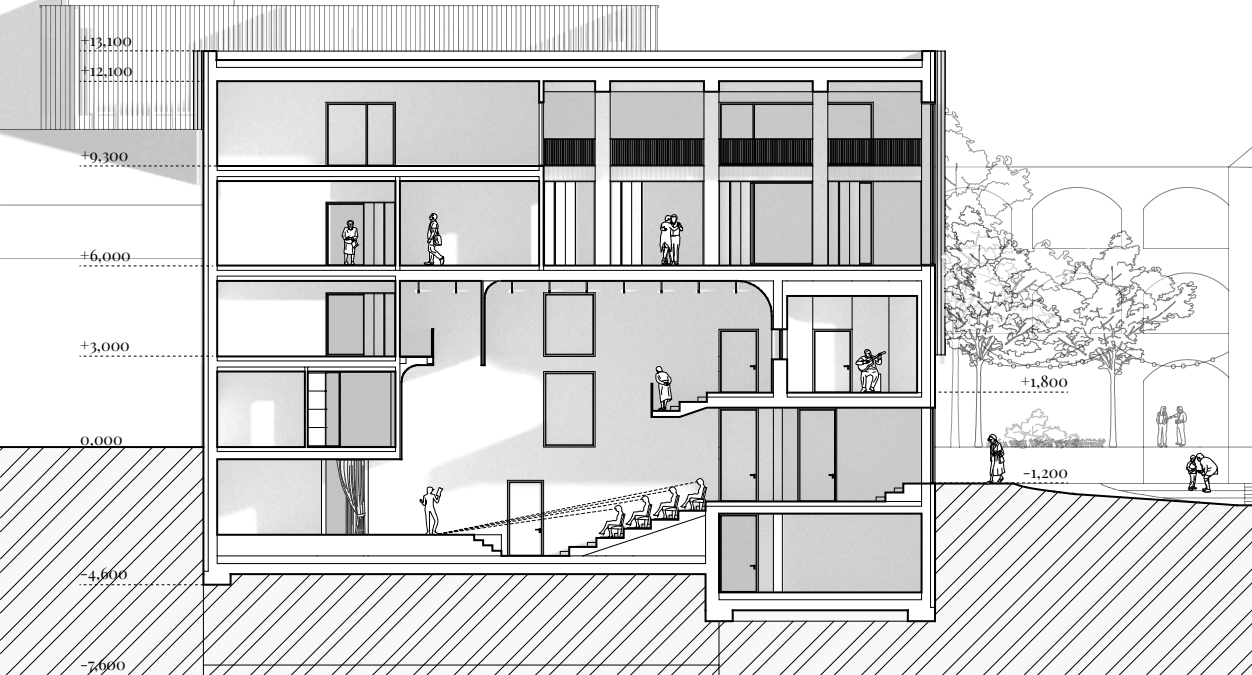
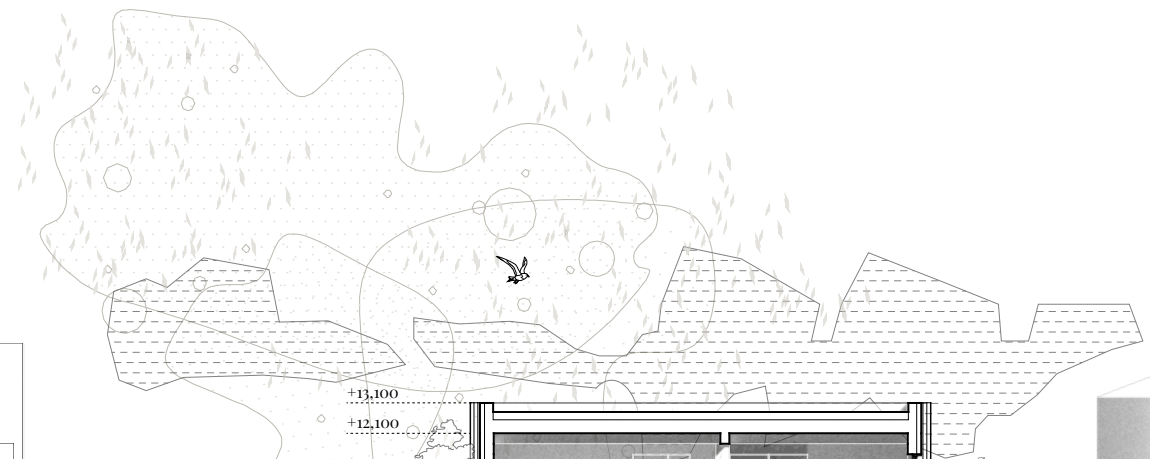
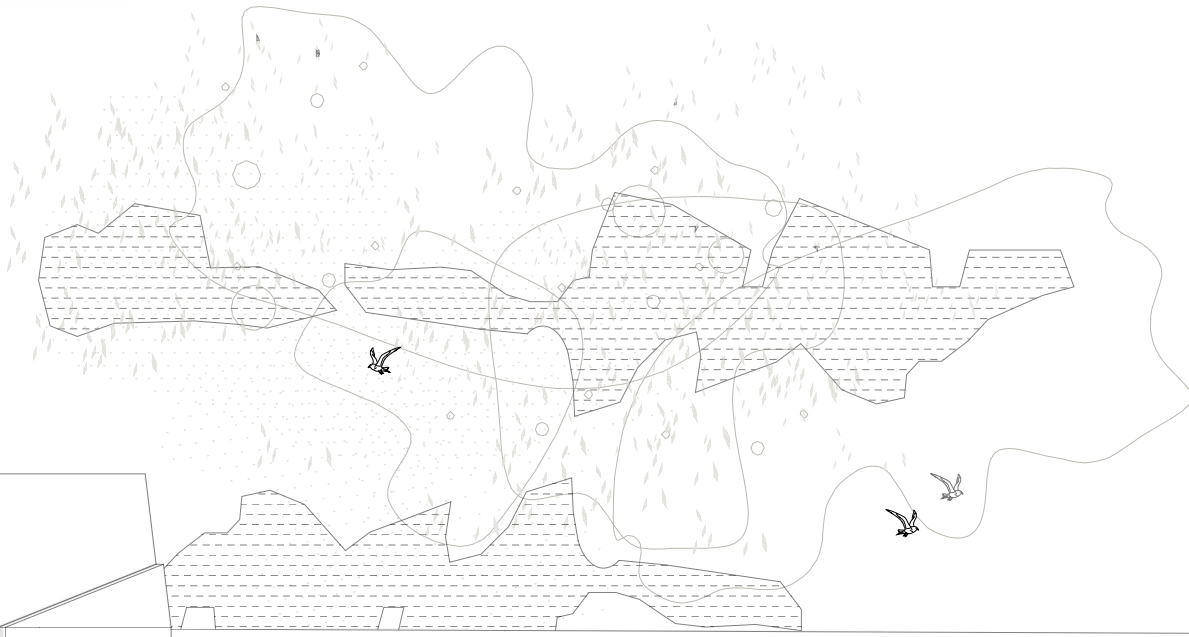
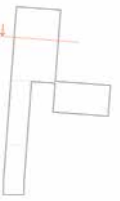
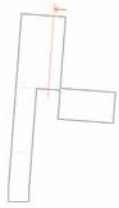
Prvé schéma ukazuje bežné využitie sálu pri príležitosti predstavení, koncertov alebo iných spoločenských udalostí. Priestor nad pódium je prevýšený o dve podlažia a je ukončený lávkou osvetlovača a technikou osvetlenia a kulís. Nad hľadiskom sa nachádza balkón, prístupný z hlavného schodiska.

Menší spoločenský priestor za sálom slúži ako prídavné foyer – rozšírenie sálu divadla, miesto na umiestnenie občerstvenia, sedenia a podobne.

letné kino:

Nad pódium sa nachádza zvinovacie plátno, obsluhované z lávky osvetlovača. To sa dá spustiť a využiť tak sál na filmové premietania, prednášky či kurzy. Miestnosť za hľadiskom je pár stupňami prepojená s rovinnou terénu a otvára okno je prídavným vstupom do tohoto sálu, v prípade voľne verejne prístupných udalostí. Box so schodiskom sa dá uzavrieť, čím sa zabráni voľnému a nekoordinovanému pohybu po divadle.

0 1 2 5 10

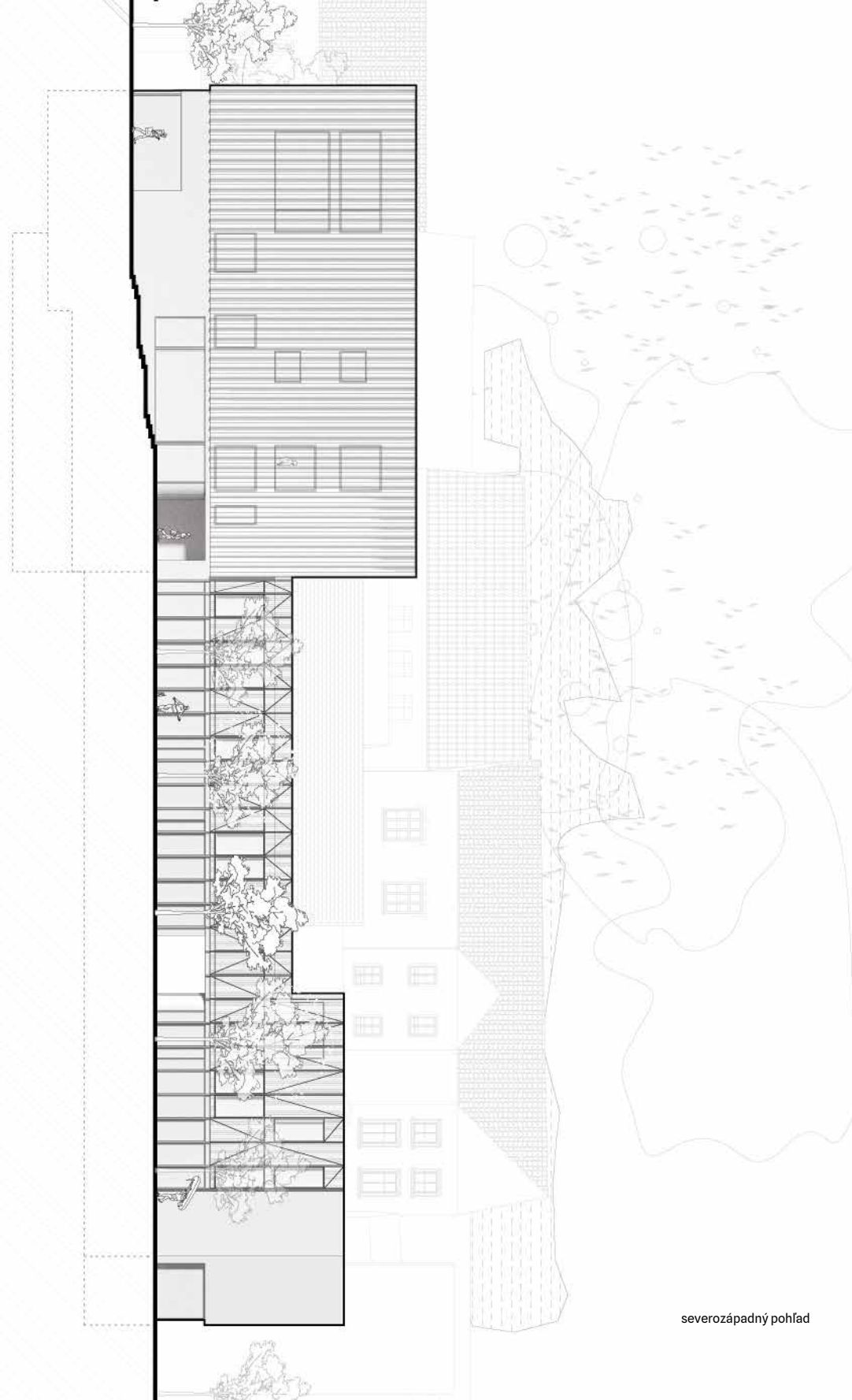
0 1 2 5 10

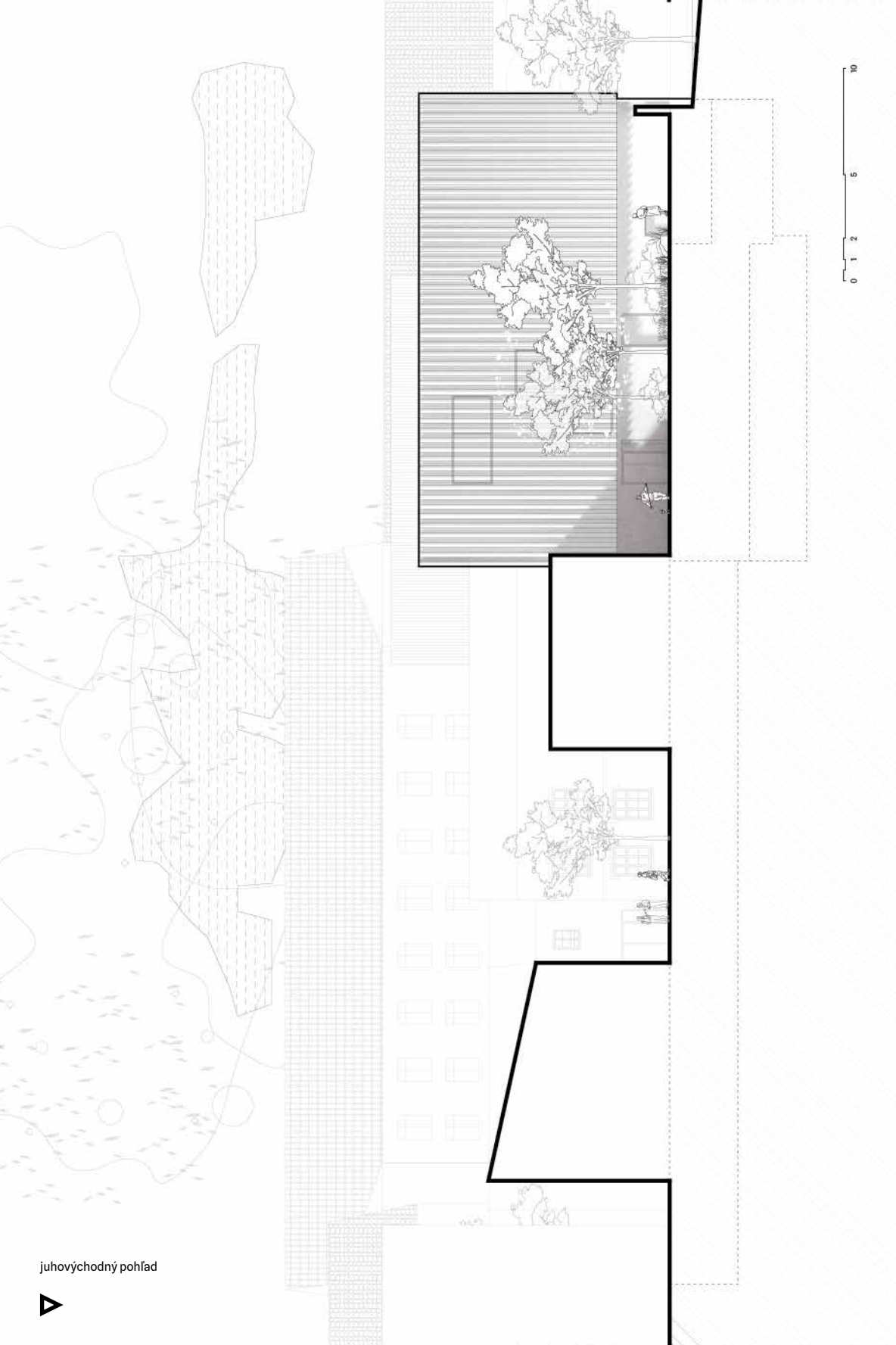
juhozápadný pohľad

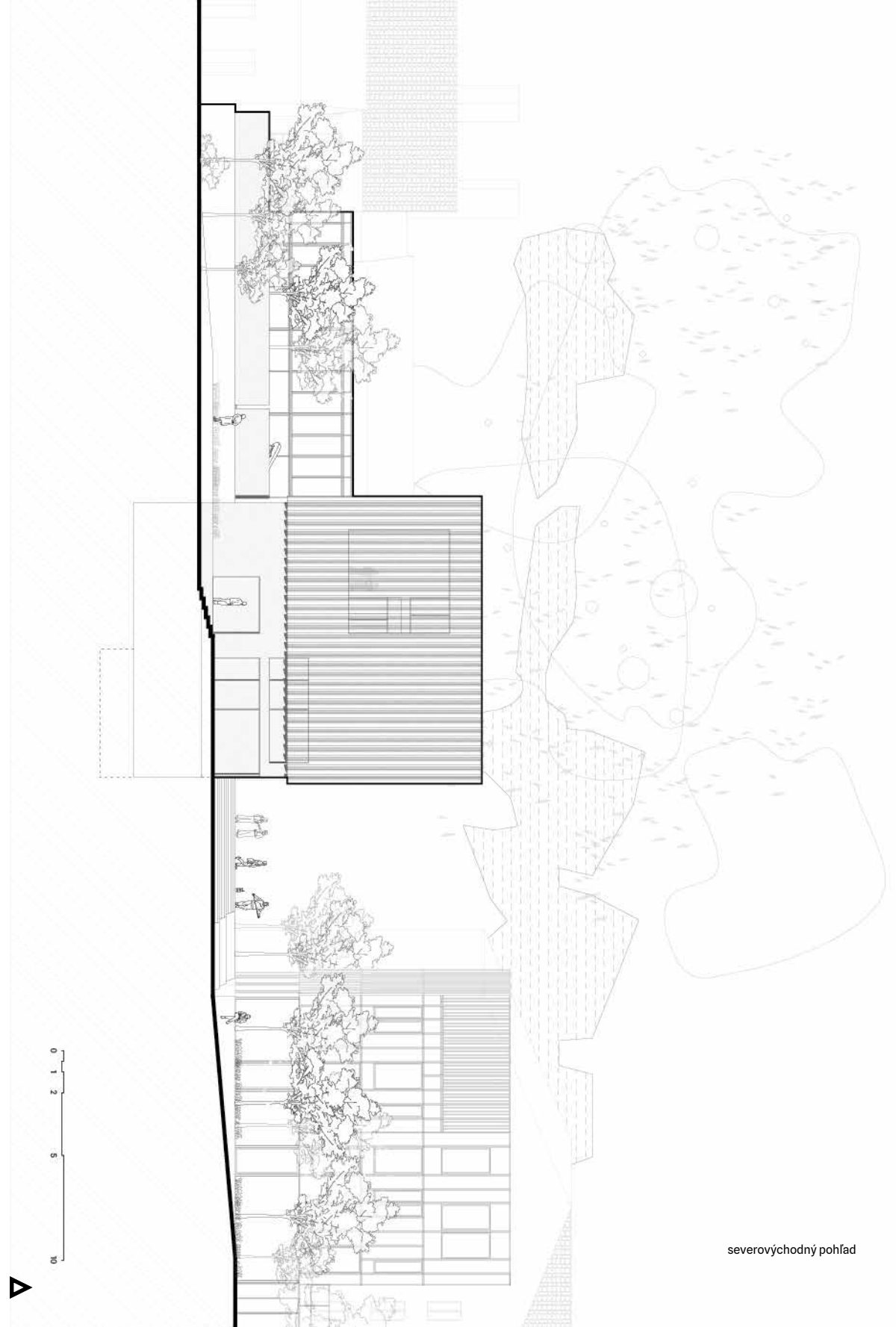
0 1 2 5 10

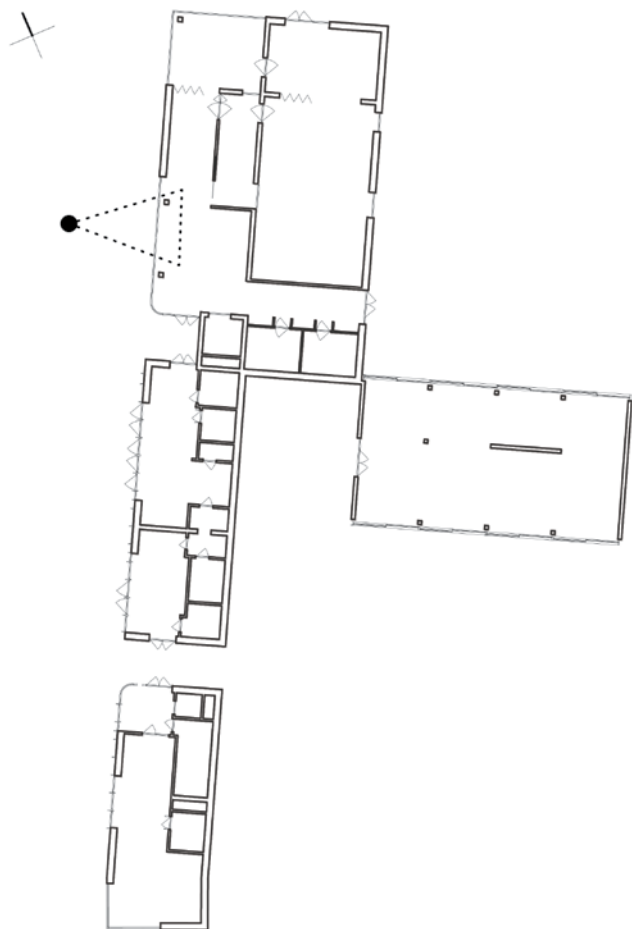
severozápadný pohľad

juhovýchodný pohľad

severovýchodný pohľad

foyer - vstupný priestor divadla v 1.NP

Foyer divadla je v celej svojej šírke otvorený pomocou veľkoformátového okna do pešej zóny medzi budovou divadla a Kultúrnym centrom. Tento priestor pasáž opticky rozširuje a prifahuje pozornosť okoloidúcich. Je to jeden z dvoch priestorov, ktorého otvory nie sú kryté pod polotransparentnou fasádou a vo večerných hodinách svetlo z interiéru osvetľuje schodiskové stupne vedúce k malému fóru. Tento moment zvyrazňuje hlavný vstup do divadla a vnáša atmosféru do verejného priestoru.

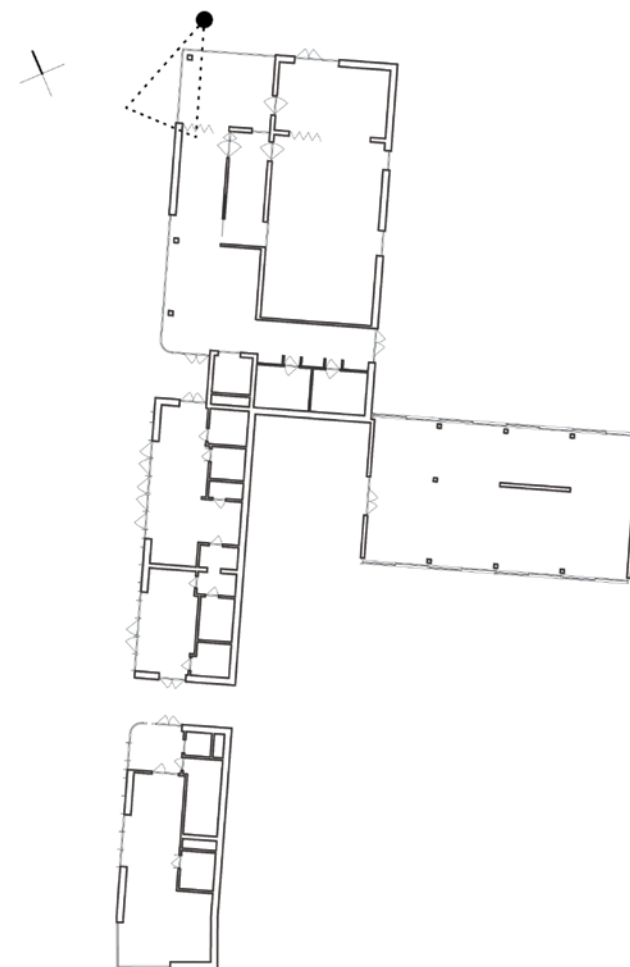
verejnosť
otvorenosť
hravosť

2021 / 2022

pohľad na pasáž medzi Kultúrnym centrom a Experimentálnym divadlom a pohľad do malého sálu (úroveň podlahy -0,600 mm)

So stúpajúcou výškou sa fasády divadla zahafujú do kabátu z polopriehľadného polykarbonátu, ktorého vzor parafrázuje divadelnú oponu. Na nej sa vo večerných hodinách mihocú tieň, siluety postáv a dianie, ktoré len jemne podhaľuje čo sa deje za závesom.

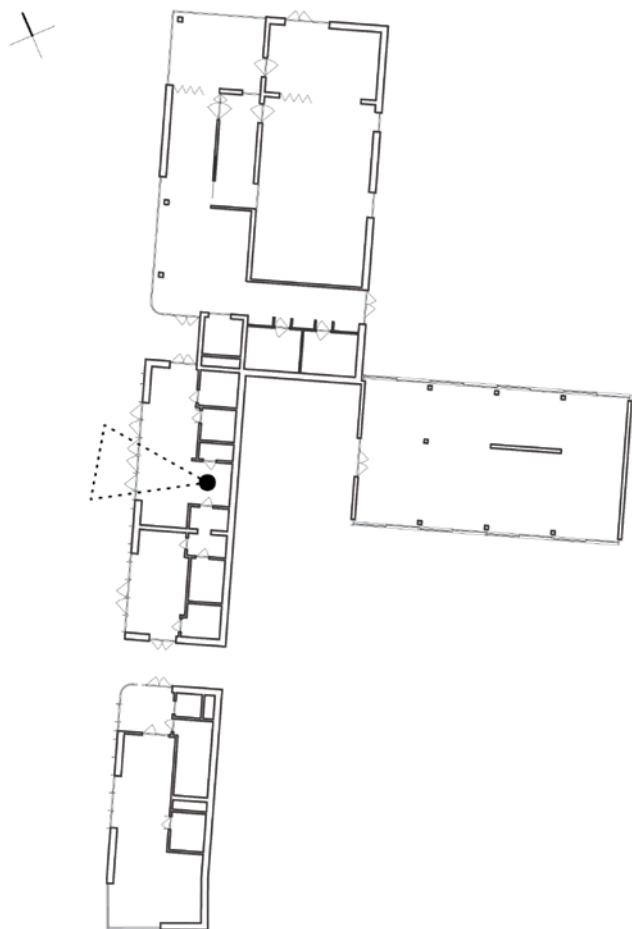
Sál, ktorý na obrázku vidíme je zahĺbený pod úroveň terénu a tým je dosiahnutá jeho adekvát-na svetlosť a perspektíva vnímania okolia sa mení. Okoloidúcich vnímame z výšky malého dieťaťa a okolitý vonkajší priestor sa stáva dominantou v interiéri.

výškové úrovne pasáž tajomstvo

DP

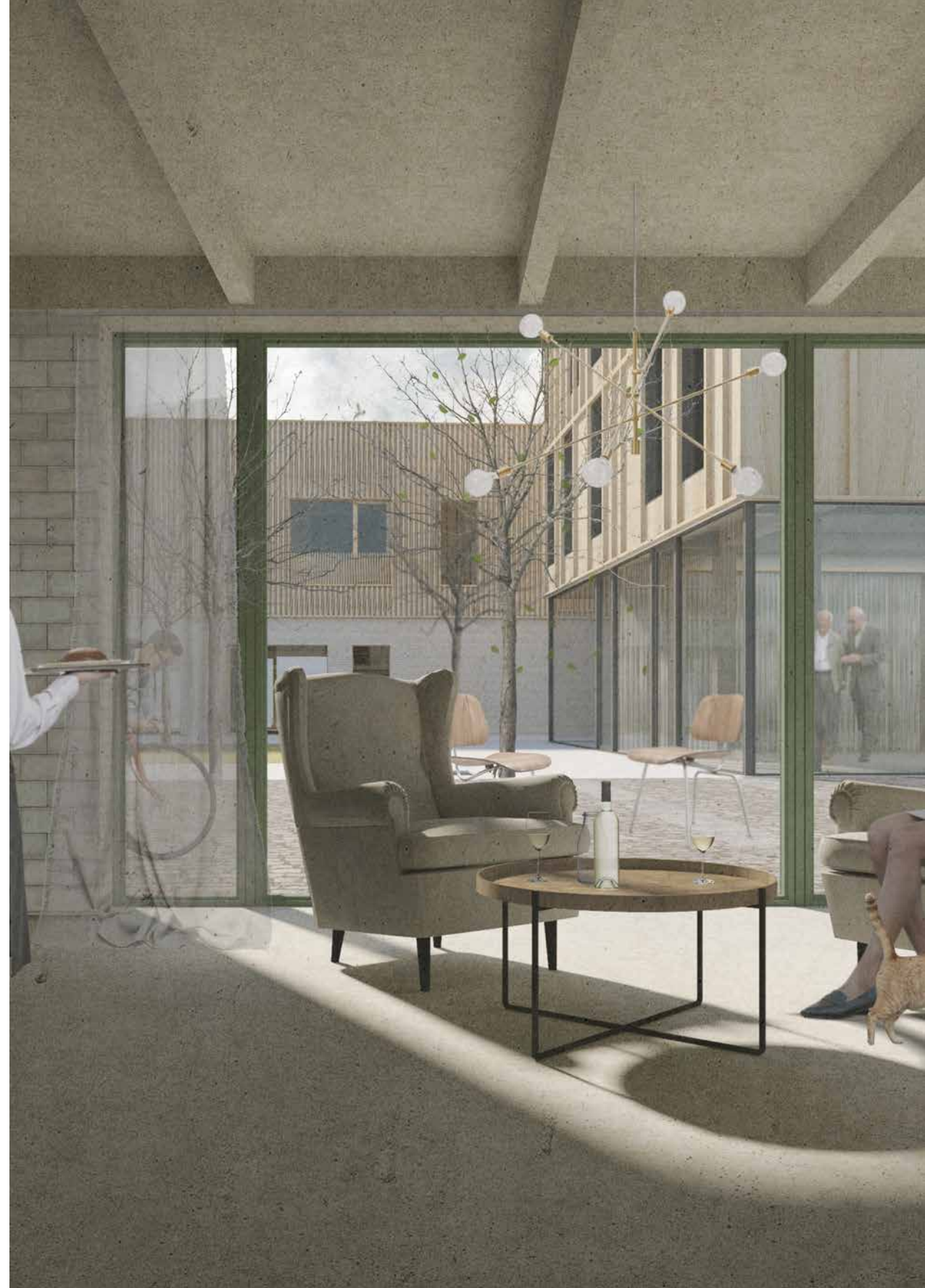

interiér vinárne s pohľadom na Kultúrne centrum
a malé fórum
- 1.NP

Útulný a domácky interiér vinárne evokuje pocit tepla a domova. Malá kapacita priestoru mu dodáva ľudské merítka možnosť otvorenia do exteriéru zase slobodu pozorovať okolie. Veľké okenné tabule sa dajú otvoriť a rozšíriť vináreň o záhradku s posedením. Surový betón a tehlu, trámový strop a oceľ v zelenej farbe dopĺňajú mäkké závesy, kreslá a okrúhle stolíky, večer spolu s tlmeným osvetlením.

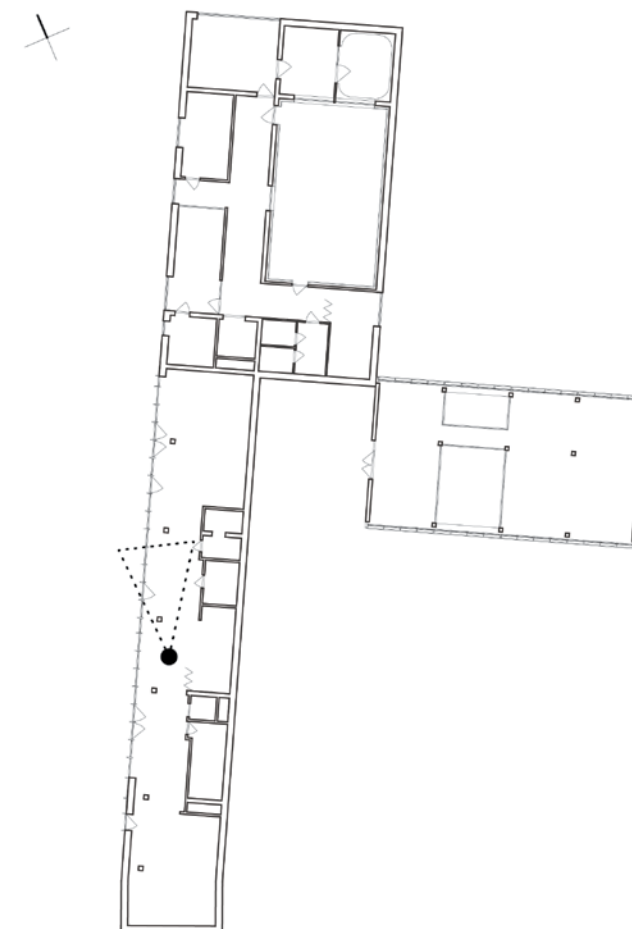
**prívetivosť
spoločnosť a komorná
atmosféra**

2021 / 2022

otvorený priestor coworkingu v 2.NP

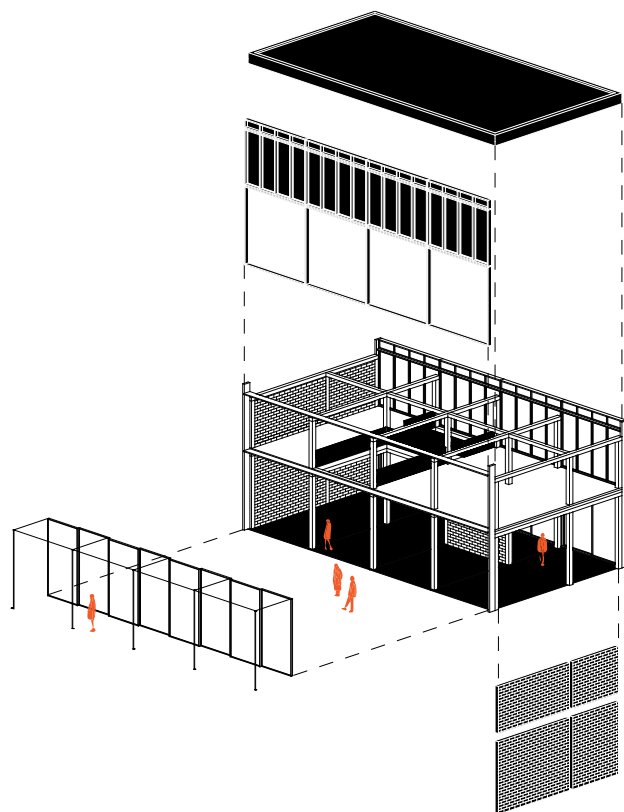

Coworking v druhom a treťom nadzemnom podlaží komerčnej časti návrhu doplnia verejnú a vyhľadávanú funkciu. Analýza a rozhovory s verejnosťou ukázali, že to takýchto priestoroch je v Ľublani dopyt, hlavne medzi mladšími generáciami. Tento priestor poskytne zázemie pre spoluprácu, kreatívne činnosti, nadväzovanie pracovných či priateľských vzťahov.

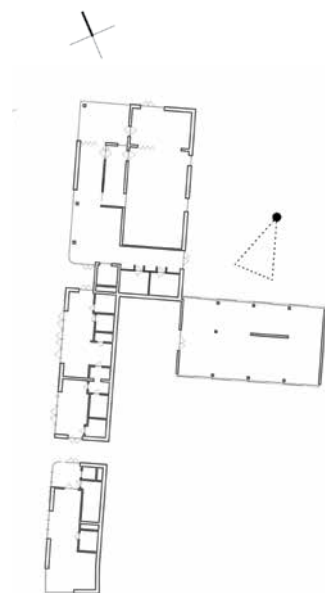
**malé pracovné skupiny
komunita
a otvorené police**

DP

●
súkromný dvor rezidentov a pohľad na spoločenský pavilón hotela

Dvor, zobrazený na obrázku vedľa je súkromným dvorom rezidentov. Tí ho využívajú ako miesto pre oddych a komunitné záhradníčenie. Do dvoru je orientovaný spoločenský sál hotela, prístup je ale obmedzený, rovnako ako z prízemia Experimentálneho divadla. Toto umiestnenie otvorov slúži skôr ako optické prepojenie jednotlivých menších dvorov, ktorých život sa navzájom posilňuje.

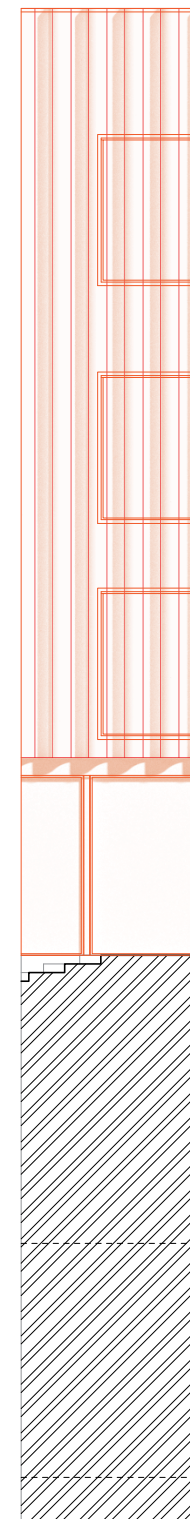
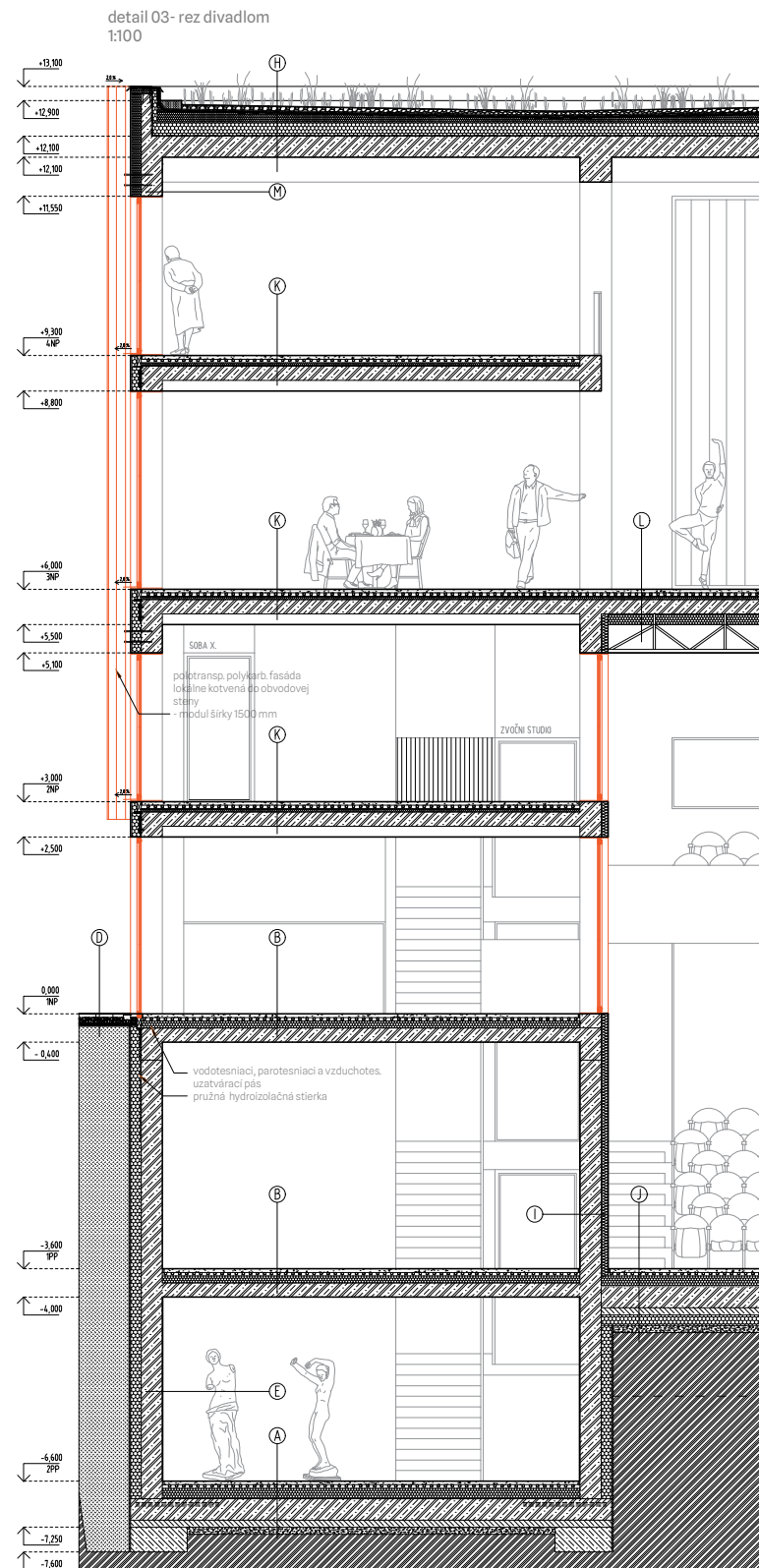
**domov
stabilita
súkromie**

2021 / 2022

a	i	
PODLAHA NA TERÉNE - SUTERÉN	STENA SÁLU	- GIACOMINI systémová izolačná doska pre uloženie podlahového vykurovania so zosilnenou fóliou 0,6 mm s kročejovým utlmením (výška nopy 20 mm) 50 mm
- nášlapná vrstva zo strojne hladenej betónovej mazaniny s rozptýlenou výstužou ošetrená uzatváracím polyuretánovým lakom (hrúbka vrátane nopy 70 mm) 50 mm	- nosná vnútorná žb. stena, betón triedy C30/35 300 mm	- Styrotrade styrofloor kročejový polystyren T4 50 mm
- GIACOMINI systémová izolačná doska pre uloženie podlahového vykurovania so zosilnenou fóliou 0,6 mm s kročejovým utlmením (výška nopy 20 mm) 50 mm	- Lepidlo Den Braven MULTI Kleber na akustické obklady - mm	- nosná stropná konštrukcia zo železobetónu triedy C 30/35 200 mm
- podlahový polystyren Isover EPS 150 GRAY 150 mm	- akustický MDF panel so špeciálnou povrchovou úpravou minerálnym tmelom na bázi PUR s prímiesou cementu 100 mm	- akustická izolácia stropu ROCKMIN PLUS 150 mm
- vodostavebný betón bielej vane Permacrete triedy C25/30 rozšírený o pásový základ nosných konštrukcií so smykovou výstužou betónovej dosky 300 mm	celková skladba: 400 mm	- priehradová konštrukcia pre zavesenie osvetlenia a zvukových inštalácií 400 mm
- podkladný betón C20/25 100 mm	e	celková skladba: 500 mm
- štrkový podsyp 100 mm	OBVODOVÁ STENA SUTERÉNU	h
- pôvodná zemina základovej jamy - štrkové a pieskové zeminy, priepustné	- vápennocementová vnútorná strojová omietka Baumit MPI 25, mierne vlhkostné zaťaženie + polymercementový kontaktný mostik pod omietku 10 mm	PLOCHÁ ZELENÁ STRECHA
celková skladba: 750 mm	- vodostavebný betón bielej vane Permacrete triedy C25/30 300 mm	- rozchodníková veg. predpestovaná rohož DEK S5 50 mm
b	- extrudovaný polystyren XPS 150 mm	- substrát streš. extenzívny DEK 100 mm
PODLAHA PRÍZEMIA	- nopová fólia 20 mm	- separačná geotextília FILTEK 200 - mm
- nášlapná vrstva zo strojne hladenej betónovej mazaniny s rozptýlenou výstužou ošetrená uzatváracím polyuretánovým lakom (hrúbka vrátane nopy 70 mm) 50 mm	celková skladba: 480 mm	- nopová fólia DEKDREN T20 GARDEN, 400nop./m ² 20 mm
- GIACOMINI systémová izolačná doska pre uloženie podlahového vykurovania so zosilnenou fóliou 0,6 mm s kročejovým utlmením (výška nopy 20 mm) 50 mm	j	- separačná geotextília FILTEK 300 - mm
- podlahový polystyren Isover EPS 150 GRAY 100 mm	PODLAHA NA TERÉNE - SÁL	- asfalt. hydroizolačný pás ELASTEK 50 GARDEN 4 mm
- nosná stropná konštrukcia zo železobetónu triedy C 30/35 200 mm	- nášlapná vrstva zo strojne hladenej betónovej mazaniny s rozptýlenou výstužou ošetrená uzatváracím polyuretánovým lakom (hrúbka vrátane nopy 70 mm) 50 mm	- asfalt. hydroiz. pás GLASTEK 40 SPECIAL MINERAL 3 mm
celková skladba: 400 mm	- GIACOMINI systémová izolačná doska pre uloženie podlahového vykurovania so zosilnenou fóliou 0,6 mm s kročejovým utlmením (výška nopy 20 mm) 50 mm	- samolepiaci asfaltový pás GLASTEK 30 STICKER PLUS 4 mm
k	- podlahový polystyren Isover EPS 150 GRAY 150 mm	- tepelná izolácia EPS 150 (v spáde) 150-50 mm
PODLAHA NADZEMNÝCH PODLAŽÍ	- vodostavebný betón bielej vane Permacrete triedy C25/30 rozšírený o pásový základ nosných konštrukcií so smykovou výstužou betónovej dosky 300 mm	celková skladba: 830 mm
- nášlapná vrstva zo strojne hladenej betónovej mazaniny s rozptýlenou výstužou, ošetrená uzatváracím polyuret. lakom (hrúbka vrátane nopy 70 mm) 50 mm	- podkladný betón C20/25 100 mm	m
- GIACOMINI systémová izolačná doska pre uloženie podlahového vykurovania so zosilnenou fóliou 0,6 mm s kročejovým utlmením (výška nopy 20 mm) 50 mm	- extrudovaný polystyren ESP 150 mm	NOSNÁ OBVODOVÁ STENA
- Styrotrade styrofloor kročejový polystyren T4 50 mm	- štrkový podsyp 100 mm	- nosná obvodová žb. stena, betón triedy C30/35 300 mm
- nosná stropná konštrukcia zo železobetónu triedy C 30/35 200 mm	- pôvodná zemina základovej jamy - štrkové a pieskové zeminy, priepustné	- jadrová omietka Weber.Dur Kl. JRJ 3 mm
- konštrukcia podhľadu 150 mm	celková skladba: 900 mm	- lepiaca a stierková hmota Weber. Therm Plus Ultra - mm
celková skladba: 350 mm	l	- tepelná izolácia ISOVER Pureno-therm T2, mechanicky kotvená šroubovacími hmoždinkami 120 mm
	STROPNÁ KONŠTRUKCIA SÁLU	- lepiaca a stierková hmota Weber. Therm Plus Ultra + výstuž. sieťovina VERTEX R131 10 mm
	- nášlapná vrstva zo strojne hladenej betónovej mazaniny s rozptýlenou výstužou ošetrená uzatváracím polyuretánovým lakom (hrúbka vrátane nopy 70 mm) 50 mm	- podkladný náter Weber.pas podklad UNI - mm
		- tenkovrstvá bet. stierka 7 mm
		- polykarbonát. modul. fasáda 300 mm
		celková skladba: 750 mm

2021 / 2022

mierka
1:25

PODLAHA V EXTERIÉRI

- nášlapná vrstva - betónová dlažba, dielce vl. 600*1200 mm 50 mm
  - kamenná drť frakcie 4-8 mm 30 mm
  - podkladná vrstva kamennej drte 8-16 mm 120 mm
  - násyp
- celková skladba: 200 mm

PODLAHA PRÍZEMIA

- nášlapná vrstva zo strojne hladenej betónovej mazaniny s rozptýlenou výstužou ošetrená uzatváracím polyuretánovým lakom (hrúbka vrátane nopy 70 mm) 50 mm
  - GIACOMINI systémová izolačná doska pre uloženie podlahového vykurovania so zosilnenou fóliou 0,6 mm s kročajovým utlmením (výška nopy 20 mm) 50 mm
  - podlahový polystyren Isover EPS 150 GRAY 100 mm
  - nosná stropná konštrukcia zo železobetónu triedy C 30/35 200 mm
- celková skladba: 400 mm

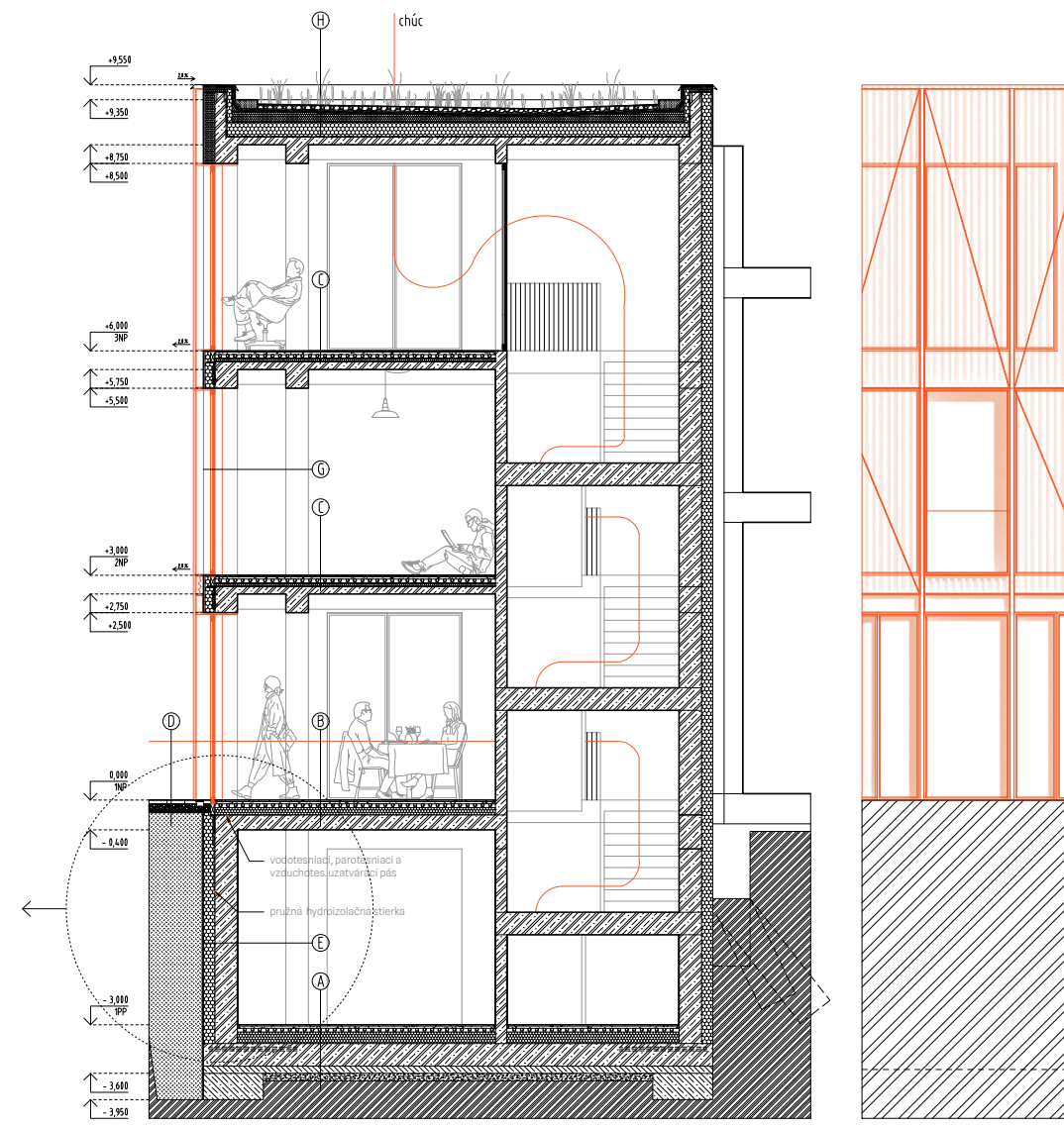
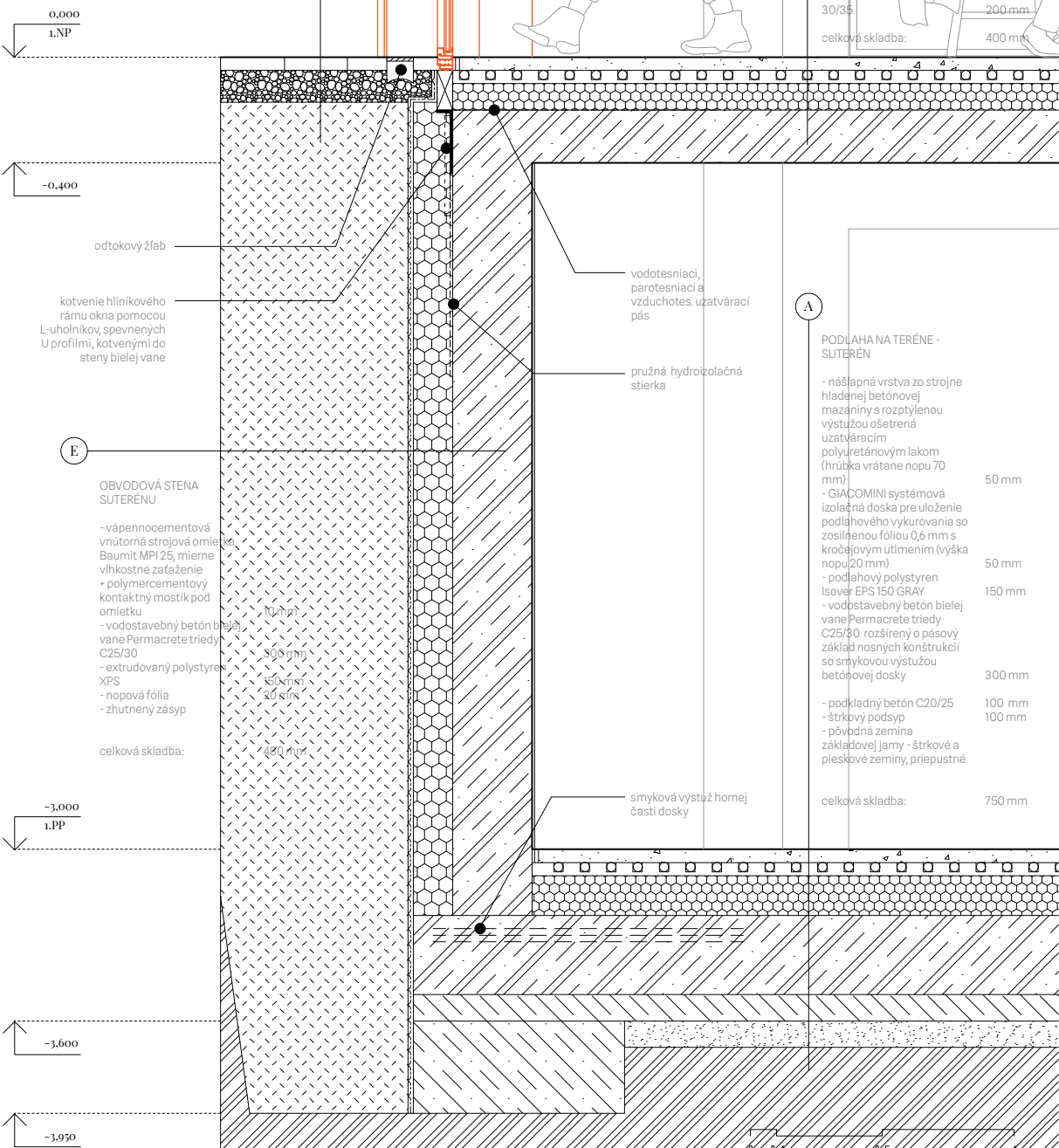
h

EXTENZÍVNA ZELENÁ STECHA

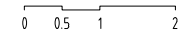
- rozchodníková veg. predpest. rohož DEK S5 50 mm
- substrát strešný extenzívny DEK 100 mm
- separačná geotextília FILTEK 200
- nopová fólia DEKDREN T20 GARDEN 20 mm
- separačná geotextília FILTEK 300
- asfalt. hydroiz. pás 4 mm
- asfalt. hydroiz. pás GLASTEK 40 SPECIAL MINERAL 3 mm
- samolepiaci asfaltový pás GLASTEK 30 STICKER PLUS 4 mm
- tepelná izolácia EPS 150 (v spáde) 150-50

- tepelná izoácia Rigips EPS 150 + lepidlo na tepelne izolácie PUK 3D mm
  - asfaltový pás s hliníkovou vložkou GLASTEK AL 40 MINERAL, spodný povrch z PE fólie 3 mm
  - asfaltová penetračná emulzia DEKPRIMER - mm
  - nosná stropná konštrukcia zo žb. triedy C 30/35, trémová konštrukcia 100 mm
- celková skladba: 630 mm.
- O**
- OBVODOVÁ STENA
- nosná obvodová žb. stena, betón

- triedy C30/35 300 mm
  - jadrová omietka Weber.Dur Klasik JRU 3 mm
  - lepiaca a stierková hmota Weber. Therm Plus Ultra - mm
  - tepelná izolácia ISOVER Pureno-therm 12, mechanicky kotvená šroubovacími hmoždinkami 120 mm
  - lepiaca a stierková hmota Weber. Therm Plus Ultra + výztužná sieťovina VERTEX R131 10 mm
  - podkladný náter Weber.pas podklad UNI - mm
  - tenkovrstvá betónová stierka 7 mm
  - polykarb. fasádne panely v oceľových rámoch 135 mm
- celková skladba: 585 mm.

detail 04- rez komerčnou časťou
1:100

21 príloha 1: mesto a duch

Charakter a ducha Ljubľane sa len veľmi ťažko opisuje slovami, pokiaľ ho človek sám nezažije na vlastnej koži. Inšpiratívny rozhovor so slovinskou architektkou Špelou Kuhar dokonale zastupuje stručné zoznámenie sa s mestom na diaľku a približuje jeho jedinečnosť. Ljubľanská architektúra je unikátnym odrazom mnoho vrstevnatej histórie. Hlavné mesto krajiny je magické miesto, ktoré sa nachádza v pomyselnom strede krajiny, medzi Alpami a 63 štvorcovými kilometrami močiarov a pretína ho rieka Ljubľanica. Rozkladá sa na ploche 275 km² a žije v ňom približne 278 314 obyvateľov. Jedinečnosť mesta môžeme definovať termínom „génius loci“, ktorý je definovaný jej polohou na križovatke hlavných kultúrnych a obchodných ciest Európy a architektúrou, ktorá sa vyvinula z jej mnohostrannej histórie.

The Image of Ljubljana Architecture

“Meg: How and why did Ljubljana, Slovenia evolve as such an architecturally rich city? Špela:

Ljubljana is a city with a rich history. It has been interesting from an architectural point of view since prehistoric times. It started first with settlers and pile-dwellers from the end of the New Stone Age until the Middle Copper Age. Archeologists discovered several settlements on the Ljubljana marshes. They found remains of the piles, tools, boats, clothes, pottery and weapons. They also found the remains of the world’s oldest wooden wheel with a wooden axis dated from 3350 and 3100 B.C.

In the next important period, the Romans came from Italy. They established a colony at the intersection of trade routes, which soon became the prosperous Roman trading town of Emona. Emona was partially demolished in 452 AD by nomadic Huns. The medieval town developed under a 1,200-foot promontory known as Castle Hill, and originally consisted of three parts. Each square had its own wall connected to the fort. The houses were small, made of wood and covered with straw. Because of the simple structures, not many remains from this period are preserved. Ljubljana was first mentioned in writing in 1124 by its German name Laibach. After the end of Turkish raids, Ljubljana was a strong trading centre and the city prospered. Italian artists were invited to build the most beautiful baroque churches and palaces. The new art influenced the town inside the walls. The citizens built upper floors in the medieval houses; facades were rebuilt; combining two or three narrow houses and building them into more spacious town places; and decorating their fronts and interiors with richly ornamented furniture. Aristocracy gained more power in this period, which they displayed by building ornate places with luxurious parks outside the town walls. The Baroque period was one of the richest styles that marked the image of Ljubljana architecture until today. Classicism was the next notable period influencing the architectural legacy in the city. The beginning of the 19th century was marked by a short period of French rule. They began designing public parks, such as Letterman promenade and the first promenade along the Ljubljana. Between 1849 and 1857, a part of the railway between Vienna and Trieste was built, which changed the urban development in the city. A new railway station was built and many industrial companies built their plants near the railway. At the end of the 19th century, the city centre saw many new public buildings designed in classical style, as it was Kazina or in historical style that search for examples in Antique, Renaissance and Gothic eras, such as the National Museum, Opera House, and the Slovene Philharmonic building. The period that also strongly marked the city was Secession, which followed the earthquake in 1895. After that time, the architect Jože Plečnik worked in Ljubljana. He certainly left the strongest author’s mark on the city’s image; it is sometimes called Plečnik’s Ljubljana. An architect who remodeled the city after World War II was Edvard Ravnikar. Today, many excellent architectural offices are reshaping the city, primarily at its boundaries.

The Best of the Best | Ljubljana Architecture

“Meg: Could you single out six examples of Ljubljana architecture that you consider unique and noteworthy and explain why? Špela: I will introduce six examples of distinctive Ljubljana architecture, starting with the newest. First, a new Mosque was finished last year that was designed by Bevk Perović architects. It is a beautiful building designed in a modern and clear architectural language. Being big scale, it can be seen from different points of view from the edge of the city centre. This area had been degraded and the Mosque became a generator of development for the whole area. The importance of this project is also the demonstration of acceptance of different religions in Slovenia, which is mainly Christian. A second example is the Chamber of Commerce and Industry of Slovenia, built in 2000 by Sadar Vuga

Špela Kuhar pôsobí ako nezávislá architektka v oblasti architektonického plánovania, vzdelávania a odbornej žurnalistiky v slovinskej Ljubľani. Je spoluzakladateľkou Centra architektúry Slovinska, vzdelávacieho programu Hravá architektúra a značky Gift of Slovenian Architecture (Darilo slovinske architektúre). Je členom organizačného výboru medzinárodnej architektonickej konferencie Piran Days of Architecture a členom pracovnej skupiny Women in Architecture (Komorara architektúry a územného plánovania).

Odtrhnutie Slovinska od Juhoslávie „Vojna v Slovinsku (slovin. slovinska osamosvojitvena vojna), niekedy tiež Desatdenná vojna či Vikendová vojna bol krátky ozbrojený konflikt medzi Slovinskom a Juhoslaviou v roku 1991, ktorý viedol k vyhláseniu nezávislosti Slovinska na Juhoslávii.

23. mája 1991 došlo k stretu v mestečku Pekre, kde JLA obkľúčila výukové stredisko TO. JLA dúfala, že tým upokojí vášne slovinských predstaviteľov. Následne však nechala slovinská vláda zastaviť prísun elektrickej energie do kasární JLA, ktorá sa potom takticky stiahla.

V noci z 26. na 27. júna opustila JLA kasárne, aby obsadila slovinské hraničné priechody a letisko Brnik a tým odrezala Slovinsko od sveta. Slovinské sily zautočili na juhoslovanských vojakov, pričom došlo aj k ich vraždám.“²

“Vojna v Juhoslávii, inak tiež rozpad Juhoslávie, bola séria vojnových konfliktov, ktoré začali ako strety medzi jednotlivými republikami Juhoslávie (SR Slovinsko a Juhoslovanská ľudová armáda) neskôr prebiehali ako strety jednotlivých etnických skupín v Juhoslávii a nakoniec skončili rozpadom krajiny na šesť štátov. Vojny sú všeobecne považované za sériu do značnej miery samostatných, ale súvisiacich vojenských konfliktov, ktoré sú dodnes každodennou súčasťou života všetkých obyvateľov bývalej SFRJ.“²

architects, a milestone in modern Slovenian architecture. Young architects won a competition and built a monumental and unconventional building, published in all important architectural magazines at the time. (...) A fourth example is the Square of the Republic (obrázok 01). Called the Square of the Revolution during the socialist period, it was designed as a new political centre of the socialist republic. This demonstrated the progress and new architectural approach achieved by the socialist society. Architect Edvard Ravnikar won a competition and created a Square with two tall buildings, symbolising a new gate to the city opposite of the parliament. Nearby he also built the Maxi-market and Kongres centre Cankarjev dom. He connected all buildings around the Square with an underground network of passageways. The western side of the square ends in a park with a monument for the revolution.

My fifth example is a building on Miklošičeva street, the Cooperative Bank (obrázok 02), built in 1922 by architect Ivan Vurnik. This building is important for Slovene architecture as it’s one of the rare examples of national style. The architect’s wife, Helena Kottler Vurnik, richly decorated the facade with segmented elements of windows. Garland stands out in stylised folk motifs in red, blue, white, and yellow colors. She also painted the interior walls on the ground floor. Lastly, we can not forget architect Jože Plečnik, whose work marked the Ljubljana city centre. It’s difficult to choose just one from the wide range of buildings he created. Žale Cemetery is one of his most important buildings of Ljubljana architecture. A monumental propylon with a two story colonnade leads to a complex he called ‘‘city of the dead.’’ Instead of a typical cemetery chapel design, he designed a park with chapels in different architectural styles; from a primitive tumulus to an antic temple, from a renaissance pavilion to a byzantine church. They are connected by footpaths with standing lamps, benches and wayside shrines. This work is innovative rethinking of classical cemetery architecture and one of the most beautiful cemeteries in the world (obrázok 03).

Jože Plečnik | Architectural Influences

Meg: Jože Plečnik is considered to be a huge influence in Slovenian architecture. Can you share a little bit about him and his legacy? Špela:

The architectural period between the two World Wars was largely marked by architect Jože Plečnik. His personality, as well as his approach and allies at the Ljubljana construction office, gave him an opportunity to bring his ideas to reality. He had a vision of the great Ljubljana as the capital of all Slovenes. Plečnik studied architecture in Vienna under professor Otto Wagner at the Academy of Fine Arts. His scope of skills included urban planning, landscaping, architecture, renovation, interior design, furniture design and applied arts. He designed a number of buildings in Vienna, Prague, Ljubljana and other parts of Slovenia and former Yugoslavia. Modesty, deep Christian faith and devotion were Plečnik’s life principles and were present in both his professional and personal life. His works were often built with the use of inexpensive materials

ranging from prefabricated industrial products, such as sewage pipes and steel gas pipes, concrete tiles to artificial stone, and remains from damaged houses. He respected clients and was careful with their budget. Through his whole career he followed his personal classical style and rejected modern architecture styles. One example of Ljubljana architecture not to be missed is his house in Trnovo district (obrázok 04). There, we can experience his attitude towards architecture and life; we could use the words ‘‘modest richness’’ to describe his home. The Plečnik brothers bought a simple house in 1915. Their intention was to form a home for the whole family, but in the end only Jože actually lived there. After having bought the neighboring house and started renovations on both, he went on to gradually build several extensions, the most notable being the cylindrical annex built in 1924. He placed his bedroom on the ground floor. During World War II, he remodeled the first floor room as a drawing studio for his students. He later added a reception parlour on the north side and the winter garden in 1930. In the garden and the interior, we can find some elements from the construction of Plečnik’s projects. Jože Plečnik lived in his house until his death in 1957. The house was renovated in 2015 under guidance of architect Maruša Zorec.

In Ljubljana architecture, we can find other interesting Plečnik buildings and landscape interventions. The most notable is his urban axis starting with his home in Trnovo, then the nearby Trnovo Bridge, Emonska and Vegova Street; renovation of the Roman Wall and not far away renovation of Monastery Kržižanke (obrázok 05); the National and University Library (obrázok 06), concluding in the Congress Square. In Ljubljana he also built two very interesting Churches, St Michaels on the Marshes and Church of St. Francis of Assisi in Šiška. His selected opus in Ljubljana is currently in a procedure for inclusion in UNESCO’s World Heritage List.

How the Ljubljana River Influenced Ljubljana Architecture

Meg: The Ljubljana River is a distinctive feature of the city and has influenced its architecture. Can you share a few thoughts on how architecture has made the most of this natural feature of the landscape? Špela:

If we continue with Plečnik, he made a few interventions in the Ljubljana River. Starting in Trnovo where he lived, he designed a long line of the Trnovski pristan embankment at the confluence of the Ljubljana River and Gradaščica. As we continue to the city centre, Plečnik’s next intervention is Cobblers Bridge, designed as a square on the water with columns on the side. His most important intervention on the river is the Triple Bridge. Plečnik was entrusted with the task for building a new bridge to replace the old one. He suggested preserving the old bridge and adding two pedestrian bridges, one on each side. All three bridges were furnished with identical balustrades to give the impression of three simultaneously built bridges. In addition to Plečnik’s work along the banks of the Ljubljana River is the Ljubljana Market. He

designed the entire area to Dragon bridge. He designed this riverside site as a monument to the Roman city of Emona and its roofed trading area. Moreover, this monumental stroke followed the line of the medieval wall right along the Ljubljana river. His last intervention on Ljubljana River is Sluice Gate, a monumental structure lower down the river. Ljubljana architecture has changed a lot in terms of architectural and urbanistic style in the last 20 years, since Professor Janez Koželj became a city architect. He has changed Ljubljana’s city centre by giving priority to pedestrians and bikers. Many new bridges were constructed to connect the two sides of the city centre and many embankment renovations were implemented.

Independence from Yugoslavia Influences Ljubljana Architecture

Meg: Slovenia declared formal independence from Yugoslavia on June 25, 1991. Do you have any particular memories of this time period that might be insightful for future visitors, as far as the country’s culture and history? Špela:

I remember Yugoslavia as a state of six Republics with rich culture and a multiethnic background. We were often traveling through the state; almost every Slovene family spent summer vacations on the Adriatic coast.

It was hard to accept the fact that the Adriatic cost is no longer ‘‘ours’’ after the split from Yugoslavia. Our generation still looks on that period with some nostalgia at least on some aspects of life. Architecture, for instance, was one of the important identities in socialist time first with modernism, later with brutalist architecture. (...) In 2019, I was co-curator of the exhibition and publication Architecture. Sculpture. Remembrance; The Art of Monuments of Yugoslavia 1945–1991, in collaboration with Gallery DESSA, ab-Architect’s Bulletin magazine, as well as the platform Architectuul. We selected 33 monuments and memorial complexes from all the Republics and autonomous provinces of ex-Yugoslavia. (...)

We wished to present and evaluate the exceptional architecture of the Yugoslav monuments, which aesthetic and structural innovation is enhanced by their idiosyncratic artistic expression. In the architecture and art of ex-Yugoslavia, the monuments to the victims of the People’s Liberation War stand out. Through their extraordinary artistic language, they remind us of the dignity of human life and death. They are powerful markers of the once-common state’s public open space or in an open field as landscape monuments. Their unique architectural and artistic design has placed them on a field of timelessness which is not constrained by geographic and cultural borders, age, race, or political views. They were built and designed by Yugoslav architects and sculptors of the highest profile, such as Bogdan Bogdanovič, Edvard Ravnikar, Vojin Bakić, Dušan Džamonja and many others. Instead of the regime’s symbolism, their creations combined the present, the past, mystique, the elements of antique necropolises, ethnography and spatial poetics.”¹

(01)
Námestie Republiky (Revolution square),
Lublaň / Edvard Ravnikar
1962 - 1982
foto: Tatiana Uhríková

(02)
Budova Cooperative banky / Ivan Vurnik
1922
foto: <https://art.nouveau.world/ivan-vurnik>

(03)
Žale - mestský cintorín v Ljublani / Josip Plečnik
1906
foto: Tatiana Uhríková

(05)
Kláštorný komplex Križanke / Josip Plečnik
1950 +
foto: Tatiana Uhríková

Letné divadlo Križanke je jednou z ústredných architektonických pamiatok Ľubľany. Niekdajší kláštor nemeckých rytierov, postavený v 13. storočí, premenil architekt Jože Plečnik v rokoch 1952 až 1956 na jedno z centrálnych kultúrnych miest Ľubľane. Dnes prechádza vonkajší amfiteáter rekonštrukciou, zahrňujúcu doplnenie veľkorozponového zastrešenia hľadiska.

Súčasťou komplexu Križanke je aj originálne riešené átrium, malebné malé kultúrne miesto v Pekelnom dvore a známy barokový kostol Panny Márie Pomocnice kresťanov od popredného benátskeho architekta.

(06)
Národná univerzitná knižnica v Ľubľani / Josip Plečnik
1938 – 1940
foto: Tatiana Uhríková

Inštitúcia, ktorej počiatky siahajú až do 18. storočia dnes sídli v nádhernej kultúrnej pamiatke, ktorú navrhol slovinský architekt Jože Plečnik. Štvorposchodová štvorkrídlová budova v tvare nepravidelného obdĺžnika s dvoma malými vnútornými dvormi sa pýši interiérom s množstvom vynikajúcich architektonických detailov, vyrobených z materiálov ako sú mramor, bronz alebo drevo.

Knižnica je najväčšou budovou Jože Plečnika v Ľubľani. Na plánoch knižnice (ktorá sa inak mala nachádzať v parku v Tivoli) začal pracovať už v roku 1927. Bola postavená ako pôdorysný nepravidelný obdĺžnik so štyrmi štvorposchodovými traktami. Vonkajšia fasáda je tehlová, doplnená o nerovné a rôzne opracované kamenné štvorce a vypuklé, zalomená okná (viď obrázok).

Nachádza sa tu veľká čítareň (236 miest), ktorá je otvorená cez štyri poschodia na výšku a presvetlená stenami na východnej a západnej strane. Na vrchole hlavného schodiska sa nachádza socha Primoža Trubarja, významného slovinského spisovateľa.

(04)
Plečnikov dom v Trnove / Josip Plečnik
1925 - 1930
foto: Tatiana Uhríková

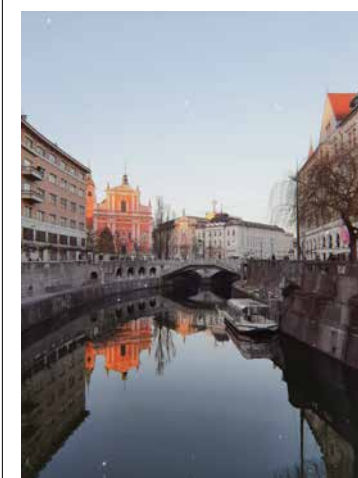
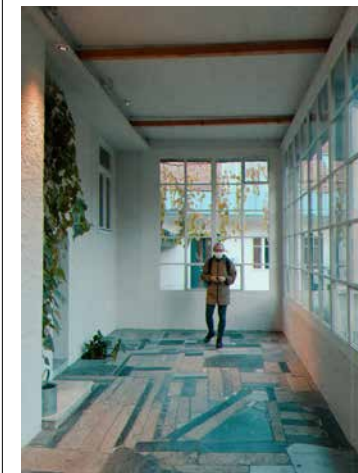

interiér Plečnikovej obytnej izby s pracovňou,
Plečnikov dom, Trnovo
fotky: Tatiana Uhríková

- a
Plečnikov pracovný stôl
- b
zimná záhrada v používaná aj ako učebňa
Plečnikových študentov, Plečnikov dom, Trnovo
- c
nábrežie centra Ľublane, rieka Ľubľanica
- d
Tromostie, hlavná námestie Ľubľane
- e
Centrálna tržnica na nábreží, Vodnikov trg,
Ľubľan
- f
Metelkova mesto, časť Ľubľane koncentrujúca
umenie

Autonómne kultúrne centrum Metelkova mesto (AKC Metelkova mesto, AKC Metelkova alebo len Metelkova – v miestnom slangu aj Meta, Metka či Metla) je zastrešujúcim pojmom pre jednu z najživších kultúrnych, umeleckých, spoločenských a intelektuálnych mestských oblastí v Ľubľane. patrí medzi najväčšie európske aglomerácie alternatívnych a undergroundových kultúr. Metelkova zaberá bývalé „Vojenské kasárne 4. júla“ na Metelkovej ulici 3 v centre Ľubľany, ktoré pôvodne nechala postaviť rakúsko-uhorská armáda. Od konca 1. svetovej vojny do roku 1941 používané armádou Kráľovstva Juhoslávie (predtým Kráľovstvo Srbov, Chorvátov a Slovincov); svetovej vojny ho okupovali najprv talianske fašistické a potom nemecké nacistické sily. V roku 1990 vznikla Sieť pre Metelkovu, ktorú tvorilo viac ako 200 partnerských organizácií, ktorým bolo umožnené navrhnuť nové, pokojné a kreatívne využitie kasární. V roku 1991 Sieť pre Metelkovú formálne požiadala novovzniknutú nezávislú slovinskú vládu o prevzatie opusteného miesta.⁴

A

príloha 2:

PATTERN LANGUAGE

TOWNS • BUILDINGS • CONSTRUCTION

Christopher Alexander

Sara Ishikawa Murray Silverstein

with

Max Jacobson Ingrid Fiksdahl-King Shlomo Angel

NEW YORK

OXFORD UNIVERSITY PRESS

1977

príloha 2:

Nasledujúci zoznam vybraných vzorov uvádzam, pretože vzory výrazne ovplyvnili a inšpirovali celý proces navrhovania a utvárania konceptu. Výsledná štúdiá nie je ale jednoduchým okopírovaním princípov. Reaguje na ich obsah, spoločne s vlastným úsudkom a znalosťami o fungovaní a pôsobení priestoru, spolu s funkčnými dispozičnými vzťahmi a reagovaním na mikrourbanizmus vnútrobloku. Vybrané a pre návrh relevantné vzory sú:

18	Network of learning
26	Life cycle
30	Activity nodes
31	Promenade
41	Work community
51	Green streets
61	Small public squares
88	Street cafe
95	Building complex
104	Site repair
108	Connected buildings
115	Courtyards which live
118	Roof gardens
125	Stair seats
131	The flow through rooms
147	Communal eating
148	Small work groups
190	Ceiling height variety
192	Windows overlooking life
194	Interior windows
200	Open shelves
235	Soft inside walls
236	Windows which open wide
251	Different chairs

Jednotlivé vzory prechádzajú od merítka urbanizmu, mesta až po detaily, akými sú okná či nábytok. Táto metodika navrhovania a široké spektrum odborov ktoré zahŕňa (vrátane sociológie) ma utvrdili v mnohých, často pocityvo preferovaných riešeniach. Komplexnosť knihy a tiež väzba s inými Alexandrovými publikáciami je mimoriadne obsiahla. Jej prínos do poľa architektúry je významným zdrojom inšpirácie, ktorým by som sa rada zaoberala aj v nasledujúcej tvorbe.

18 NETWORK OF LEARNING*

"... another network, not physical like transportation, but conceptual, and equal in importance, is the network of learning: the thousands of interconnected situations that occur all over the city, and which in fact comprise the city's "curriculum": the way of life it teaches to its young. In a society which emphasizes teaching, children and students - and adults - become passive and unable to think or act for themselves. Creative, active individuals can only grow up in a society which emphasizes learning instead of teaching. (...)

The alternative to social control through the schools is the voluntary participation in society through networks which provide access to all its resources for learning. In fact these networks now exist, but they are rarely used for educational purposes. The crisis of schooling, if it is to have any positive consequence, will inevitably lead to their incorporation into the educational process. (...)

People of all walks of life come forth, and offer a class in the things they know and love: professionals and workgroups offer apprenticeships in their offices and workshops, old people offer to teach whatever their life work and interest has been, specialists offer tutoring in their special subjects. Living and learning are the same. It is not hard to imagine that eventually every third or fourth household will have at least one person in it who is offering a class or training of some kind.

Therefore: Instead of the lock-step of compulsory schooling in a fixed place, work in piecemeal ways to decentralize the process of learning and enrich it through contact with many places and people all over the city: workshops, teachers at home or walking through the city, professionals willing to take on the young as helpers, older children teaching younger children, museums, youth groups traveling, scholarly seminars, industrial workshops, old people, and so on.

... then let students, children, their families and neighborhoods weave together for themselves the situations that comprise their "school" paying as they go with standard vouchers, raised by community tax. Build new educational facilities in a way which extends and enriches this network. "(...)"¹

26 LIFE CYCLE*

" (...) If you spend eight hours of your day at work, and eight hours at home, there is no reason why your workplace should be any less of a community than your home. (...)

For workplaces to function as communities, five relationships are critical:

a) Workplaces must not be too scattered, nor too agglomerated, but clustered in groups of about 15. (...) The workplaces should therefore be grouped to form strongly identifiable communities. The communities need to be small enough so that one can know most of the people working in them, at least by sight - and big enough to support as many amenities for the workers as possible - lunch counters, local sports, shops, and so on. (...)

b) The workplace community contains a mix of manual jobs, desk jobs, craft jobs, selling, and so forth. (...) We believe that a world where people are socially responsible can only come about where there is a value intrinsic to every job, where there is dignity associated with all work. (...)

c) There is a common piece of land within the work community, which ties the individual workshops and offices together. (...) If the workplaces are grouped around a common courtyard where people can sit, play volleyball, eat lunches, it will help the contact and community among the workers.

d) The work community is interlaced with the larger community in which it is located. (...) In addition, both work community and residential community can gain by sharing facilities and services - restaurants, cafes, libraries. (...)

e) Finally, it is necessary that the common land, or courtyards, exist at two distinct and separate levels. On the one hand, the courtyards for common table tennis, volleyball, need half-a-dozen workgroups around them at the most - more would swamp them. On the other hand, the lunch counters and laundries and barbershops need more like 20 or 30 workgroups to survive. "(...)"²

30 ACTIVITY NODES**

"(...) Studies of pedestrian behavior make it clear that people seek out concentrations of other people, whenever they are available (for instance, Jan Gehl, "Mennesker til Fods (Pedestrians)," A rkitekten, No. 20, 1968). To create these concentrations of people in a community,

... facilities must be grouped densely...

round very small public squares which can function as nodes—with all pedestrian movement in the community organized to pass through these nodes.

Such nodes require four properties. First, each node must draw together the main paths in the surrounding community. The major pedestrian paths should converge on the square, with minor paths funneling into the major ones, to create the basic star-shape of the pattern. (...) A square of about 40 x 60 feet can keep the normal pace of public life well concentrated. (...)

Third, the facilities grouped around any one node must be chosen for their symbiotic relationships. It is not enough merely to group communal functions in so-called community centers. For example, church, cinema, kindergarden, and police station are all community facilities, but they do not support one another mutually. Different people go to them, at different times, with different things in mind. There is no point in grouping them together. To create intensity of action, the facilities which are placed together round any one node must function in a cooperative manner, and must attract the same kinds of people, at the same times of day. (...)

When kindergartens and small parks and gardens are grouped together, young families with children may use either, so their total attraction is increased. Fourth, these activity nodes should be distributed rather evenly across the community, so that no house or workplace is more than a few hundred yards from one. In this way a contrast of "busy and quiet" can be achieved at a small scale—and large dead areas can be avoided. (...)

Then, at the center of each node, make a small public square, and surround it with a combination of community facilities and shops which are mutually supportive.³

31 PROMENADE**

"Each subculture needs a center for its public life: a place where you can go to see people, and to be seen."

"Therefore:

Encourage the gradual formation of a promenade at the heart of every community, linking the main activity nodes, and placed centrally, so that each point in the community is within 10 minutes' walk of it. Put main points of attraction at the two ends, to keep a constant movement up and down. (...)

We know that the closer the promenade is, the more often people will use it. We guess that if the promenade is within 10 minutes or less, people will use it often perhaps even once or twice a week. (...)

Finally, what are the characteristics of a successful promenade? Since people come to see people and to be seen, a promenade must have a high density of pedestrians using it. It must therefore be associated with places that in themselves attract people, for example, clusters of eating places and small shops. (...)

A variety of facilities will function as destinations along the promenade: ice cream parlors, coke shops, churches, public gardens, movie houses, bars, volleyball courts.

Their potential will depend on the extent to which it is possible to make provisions for people to stay: widening of pedestrian paths, planting of trees, walls to lean against, stairs and benches and niches for sitting, opening of street fronts to provide sidewalk cafes, or displays of activities or goods where people might like to linger. "(...)"⁴

41 WORK COMMUNITY**

"(...) If you spend eight hours of your day at work, and eight hours at home, there is no reason why your workplace should be any less of a community than your home. (...)

For workplaces to function as communities, five relationships are critical:

a) Workplaces must not be too scattered, nor too agglomerated, but clustered in groups of about 15. (...) The workplaces should therefore be grouped to form strongly identifiable communities. The communities need to be small enough so that one can know most of the people working in them, at least by sight - and big enough to support as many amenities for the workers as possible - lunch counters, local sports, shops, and so on. (...)

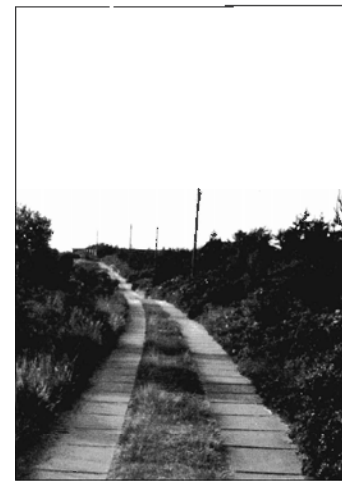
b) The workplace community contains a mix of manual jobs, desk jobs, craft jobs, selling, and so forth. (...) We believe that a world where people are socially responsible can only come about where there is a value intrinsic to every job, where there is dignity associated with all work. (...)

c) There is a common piece of land within the work community, which ties the individual workshops and offices together. (...) If the workplaces are grouped around a common courtyard where people can sit, play volleyball, eat lunches, it will help the contact and community among the workers. (...)

d) The work community is interlaced with the larger community in which it is located. (...) In addition, both work community and residential community can gain by sharing facilities and services - restaurants, cafes, libraries. (...)

e) Finally, it is necessary that the common land, or courtyards, exist at two distinct and separate levels. On the one hand, the courtyards for common table tennis, volleyball, need half-a-dozen workgroups around them at the most - more would swamp them. On the other hand, the lunch counters and laundries and barbershops need more like 20 or 30 workgroups to survive. "(...)"⁵

51 GREEN STREETS**

"(...) This pattern was inspired by a beautiful road in the north of Denmark, built by AnneMarie Rubin, and illustrated here.

There is too much hot hard asphalt in the world. A local road, which only gives access to buildings, needs a few stones for the wheels of the cars; nothing more. Most of it can still be green.

(...)

This concrete and asphalt have a terrible effect on the local environment. They destroy the microclimate; they do nothing useful with the solar energy that falls on them; they are unpleasant to walk on; there is nowhere to sit; nowhere for children to play; the natural drainage of the ground is devastated; animals and plants can hardly survive. (...)

The best solution is a field of grass, with paving stones set into it. This arrangement provides for animals and children and makes the street a focal point for the neighborhood.

On hot summer days the air over the grass surface is 10 to 14 degrees cooler than the air over an asphalt road. And the cars are woven into this scheme, but they do not dominate it.

This does not imply that commercial activities, shops, and businesses should be excluded from residential areas. (...) The point is, however, that businesses cannot assume when they move into a neighborhood that they have the right to a huge amount of free parking. They must pay for their parking; "(...)"⁶

61 SMALL PUBLIC SQUARES**

"A town needs public squares; they are the largest, most public rooms, that the town has. But when they are too large, they look and feel deserted."

" (...) Our observations suggest strongly that open places intended as public squares should be very small. As a general rule, we have found that they work best when they have a diameter of about 60 feet (18 m) - at this diameter people often go to them, they become favorite places, and people feel comfortable there. When the diameter gets above 70 feet (21 m), the squares begin to seem deserted and unpleasant. (...) There are few places in a city where you can be sure there will always be 33 people. On the other hand, it only takes 4 people to give life to a square with a diameter of 35 feet, and only 12 to give life to a square with a diameter of 60 feet. Since there are far far better chances of 4 or 12 people being in a certain place than 33, the smaller squares will feel comfortable for a far greater percentage of the time. The second possible basis for our observations depends on the diameter. A person's face is just recognizable at about 70 feet; and under typical urban noise conditions, a loud voice can just barely be heard across 70 feet. This may mean that people feel halfconsciously tied together in plazas that have diameters of 70 feet or less - where they can make out the faces and half-hear the talk of the people around them; and this feeling of being at one with a loosely knit square is lost in the larger spaces. Roughly similar things have been said by Philip Thiel ("An Architectural and Urban Space Sequence Notation." unpublished ms., University of California, Department of Architecture, August 1960, p. 5) and by Hans Blumenfeld ("Scale in Civic Design," Town Planning Review, April 1953, pp. 35-46). For example, Blumenfeld gives the following figures: a person's face can be recognized at up to 70 or 80 feet; a person's face can be recognized as "a portrait," in rich detail, at up to about 48 feet." (...) ⁷

88 STREET CAFE**

"This pattern, and the ones which follow it, give the neighborhood and its points of focus, their identity. (...)

The street cafe provides a unique setting, special to cities: a place where people can sit lazily, legitimately, be on view, and watch the world go by.

The most humane cities are always full of street cafes. (...)

The preconditions seem to be: the setting gives you the right to be there, by custom; there are a few things to do that are part of the scene, almost ritual: reading the newspaper, strolling, nursing a beer, playing catch; and people feel safe enough to relax, nod at each other, perhaps even meet. A good cafe terrace meets these conditions. (...)

The ingredients of a successful street cafe seem to be:

1. There is an established local clientele. That is, by name, location, and staff, the cafe is very much anchored in the neighborhood in which it is situated.
2. In addition to the terrace which is open to the street, the cafe contains several other spaces: with games, fire, soft chairs, newspapers... This allows a variety of people to start using it, according to slightly different social styles.
3. The cafe serves simple food and drinks-some alcoholic drinks, but it is not a bar. It is a place where you are as likely to go in the morning, to start the day, as in the evening, for a nightcap. (...)

Therefore: Encourage local cafes to spring up in each neighborhood. Make them intimate places, with several rooms, open to a busy path, where people can sit with coffee or a drink and watch the world go by. Build the front of the cafe so that a set of tables stretch out of the cafe, right into the street. "(...)"⁸

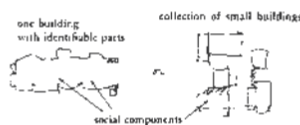
95 BUILDING COMPLEX**

"(...) A building cannot be a human building unless it is a complex of still smaller buildings or smaller parts which manifest its own internal social facts.

A building is a visible, concrete manifestation of a social group or social institution. And since every social institution has smaller groups and institutions within it, a human building will always reveal itself, not as a monolith, but as a complex of these smaller institutions, made manifest and concrete too.

A family has couples and groups within it; a factory has teams of workers; a town hall has divisions, departments within the large divisions, and working groups within these departments. A building which shows these subdivisions and articulations in its fabric is a human building - because it lets us live according to the way that people group themselves. (...)

In the monoliths, the visitors' experience is depersonalized. They stop thinking primarily of the people they are going to see and the quality of the relationship and focus instead on the building itself and its features.

Therefore:

Never build large monolithic buildings. Whenever possible translate your building program into a building complex, whose parts manifest the actual social facts of the situation. At low densities, a building complex may take the form of a collection of small buildings connected by arcades, paths, bridges, shared gardens, and walls. At higher densities, a single building can be treated as a building complex, if its important parts are picked out and made identifiable while still part of one three-dimensional fabric. " (...) ⁹

104 SITE REPAIR**

"(...) Buildings must always be built on those parts of the land which are in the worst condition, not the best.

This idea is indeed very simple. But it is the exact opposite of what usually happens; and it takes enormous will power to follow it through. (...)

On a hundred acres in the country, the buildings go on the most pleasant hillside. It is only human nature; and, for a person who lacks a total view of the ecology of the land, it seems the most obvious and sensible thing to do. If you are going to build a building, "... build it in the best possible place." But think now of the three-quarters of the available land which are not quite so nice.

Since people always build on the one quarter which is healthiest, the other three-quarters, already less healthy ecologically, become neglected. (...)

When the construction starts on the parts of the land which are already healthy, innumerable beauties are wiped out with every act of building. People always say to themselves, well, of course, we can always start another garden, (...). But it just is not so.

Therefore:

On no account place buildings in the places which are most beautiful. In fact, do the opposite. Consider the site and its buildings as a single living eco-system. Leave those areas that are the most precious, beautiful, comfortable, and healthy as they are, and build new structures in those parts of the site which are least pleasant now. " (...) ¹⁰

108 CONNECTED BUILDINGS*

"(...) It helps to create positive outdoor space, especially, by eliminating all the wasted areas between buildings. As you connect each building to the next you will find that you make the outdoor space positive, almost instinctively. Isolated buildings are symptoms of a disconnected sick society.

Even in medium and high density areas where buildings are very close to each other and where there are strong reasons to connect them in a single fabric, people still insist on building isolated structures, with little bits of useless space around them.

These buildings pretend to be independent of one another - and this pretense leads to useless space around them. Indeed, in our time, isolated, free-standing buildings are so common, that we have learned to take them for granted, without realizing that all the psycho-social disintegration of society is embodied in the fact of their existence. (...)

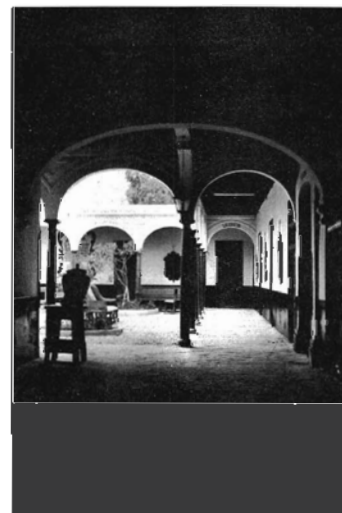
Not only is it true that connected buildings have these healthy consequences and that isolated buildings have unhealthy ones. It seems very likely - though we have no evidence to prove it - that, in fact, isolated buildings have become so popular, so automatic, so taken for granted in our time, because people seek refuge from the need to confront their neighbors, refuge from the need to work out common problems. In this sense, the isolated buildings are not only symptoms of withdrawal, but they also perpetuate and nurture the sickness.

Therefore:

Connect your building up, wherever possible, to the existing buildings round about. Do not keep set backs between buildings; instead, try to form new buildings as continuations of the older buildings. " (...) ¹¹

115 COURTYARDS WHICH LIVE**

"(...) The courtyards built in modern buildings are very often dead. They are intended to be private open spaces for people to use - but they end up unused, full of gravel and abstract sculptures.

There seem to be three distinct ways in which these courtyards fail.

1. There is too little ambiguity between indoors and outdoors. (...)
2. There are not enough doors into the courtyard. If there is just one door, then the courtyard never lies between two activities inside the house; and so people are never passing through it, and enlivening it, while they go about their daily business. To overcome this, the courtyard should have doors on at least two opposite sides, so that it becomes a meeting point for different activities, provides access to them, provides overflow from them, and provides the cross-circulation between them.
3. They are too enclosed.

Courtyards which are pleasant to be in always seem to have "loop-holes"...

which allow you to see beyond them into some larger, further space. The courtyard should never be perfectly enclosed by the rooms which surround it, but should give at least a glimpse of some other space beyond. (...)

Therefore:

Place every courtyard in such a way that there is a view out of it to some larger open space; place it so that at least two or three doors open from the building into it and so that the natural paths which connect these doors pass across the courtyard. And, at one edge, beside a door, make a roofed veranda or a porch, which is continuous with both the inside and the courtyard. " (...) ¹²

118 ROOF GARDEN*

"(...) A vast part of the earth's surface, in a town, consists of roofs. Couple this with the fact that the total area of a town which can be exposed to the sun is finite, and you will realize that is is natural, and indeed essential, to make roofs which take advantage of the sun and air. (...)

Here is a rule of thumb: if possible, make at least one small roof garden in every building, more if you are sure people will actually use them. (...) We shall expect, then, that this pattern will generate a roof landscape in which roof gardens and steep roofs are mixed in almost every building.

We now consider the flat roof, briefly, on its own terms. Flat roof gardens have always been prevalent in dry, warm climates, where they can be made into livable environments. In the dense parts of towns in Mediterranean climates, nearly every roof is habitable: they are full of green, private screens, with lovely views, places to cook out and eat and sleep. And even in temperate climates they are beautiful. They can be designed as rooms without ceilings, places that are protected from the wind, but open to the sky. (...)

In other words, do not make them the highest part of the roof; let the highest parts of the roof slope; and make it possible to walk out to the roof garden from an interior room, without climbing special stairs. (...) The explanation is obvious: it is far more comfortable to walk straight out onto a roof and feel the comfort of part of the building behind and to one side of you, then it is to climb up to a place you cannot see.

Therefore:

Make parts of almost every roof system usable as roof gardens. Make these parts flat, perhaps terraced for planting, with places to sit and sleep, private places. Place the roof gardens at various stories, and always make it possible to walk directly out onto the roof garden from some lived-in part of the building. " (...) ¹³

125 STAIR SEATS*

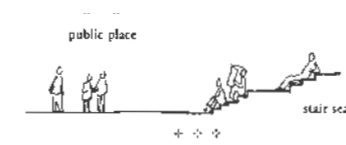

"(...) Wherever there is action in a place, the spots which are the most inviting, are those high enough to give people a vantage point, and low enough to put them in action.

On the one hand, people seek a vantage point from which they can take in the action as a whole. On the other hand, they still want to be part of the action; they do not want to be mere onlookers. Unless a public space provides for both these tendencies, a lot of people simply will not stay there.

For a person looking at the horizon, the visual field is far larger below the horizon than above it. It is therefore clear that anybody who is "people-watching" will naturally try to take up a position a few feet above the action. The trouble is that this position will usually have the effect of removing a person from the action. Yet most people want to be able to take the action in and to be part of it at the same time. This means that any places which are slightly elevated must also be within easy reach of passers-by, hence on circulation paths, and directly accessible from below. (...)

There is a simple-kind of evidence, both for the reality of the forces described here and for the value of the pattern. When there are areas in public places which are both slightly raised and very accessible, people naturally gravitate toward them. Stepped cafe terraces, steps surrounding public plazas, stepped porches, stepped statues and seats, are all examples.

Therefore:

In any public place where people loiter, add a few steps at the edge where stairs come down or where there is a change of level. Make these raised areas immediately accessible from below, so that people may congregate and sit to watch the goings-on. " (...) ¹⁴

131 THE FLOW THROUGH ROOMS

"(...) The movement between rooms is as important as the rooms themselves; and its arrangement has as much effect on social interaction in the rooms, as the interiors of the rooms.

... a building where the movement is generous. The passages are broad, sunlit, with seats in them, views into gardens, and they are more or less continuous with the rooms themselves, so that the smell of woodsmoke and cigars, the sound of glasses, whispers, laughter, all that which enlivens a room, also enlivens the places where you move. (...)

In a complex social fabric, human relations are inevitably subtle. It is essential that each person feels free to make connections or not, to move or not, to talk or not, to change the situation or not, according to his judgment. If the physical environment inhibits him and reduces his freedom of action, it will prevent him from doing the best he can to keep healing and improving the social situations he is in as he sees fit.

The building with generous circulation allows each person's instincts and intuitions full play. The building with ungenerous circulation inhibits them. It not only separates rooms from one another to such an extent that it is an ordeal to move from room to room, but kills the joy of time spent between rooms and may discourage movement altogether. (...)

The generosity of movement depends on the overall arrangement of the movement in the building, not on the detailed design of individual passages. In fact, it is at its most generous, when there are no passages at all and movement is created by a string of interconnecting rooms with doors between them.

A sequence of rooms without a passage. (...)

Even better, is the case where there is a loop.

A loop, which passes through all the major rooms, public and common, establishes an enormous feeling of generosity. With a loop it is always possible to come and go in two different directions. A building where there is a chain of rooms in sequence also works like this, if there is a passage in parallel with the chain of rooms.

Therefore:

As far as possible, avoid the use of corridors and passages. Instead, use public rooms and common rooms as rooms for movement and for gathering.

To do this, place the common rooms to form a chain, or loop,...

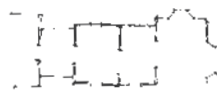
... so that it becomes possible to walk from room to room - and so that private rooms open directly off these public rooms. In every case, give this indoor circulation from room to room a feeling of great generosity, passing in a wide and ample loop around the house, with views of fires and great windows. "(...) ¹⁵

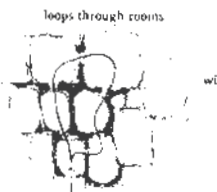
A sequence of rooms without a passage.

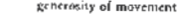
A generous circulation loop.

Passage in parallel forms the loop.

loops through rooms

wide doors

generosity of movement

147 COMMUNAL EATING*

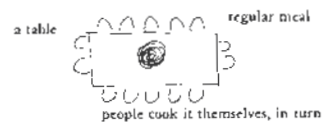

"(...) Without communal eating, no human group can hold together.

The importance of communal eating is clear in all human societies. Holy communion, wedding feasts, birthday parties, Christmas dinner, an Irish wake, the family evening meal are Western and Christian examples, but every society has its equivalents. There are almost no important human events or institutions which are not given their power to bind, their sacred character, by food and drink. (...) To feast together is to bear witness to the joy one has at being with his friends. (...)

The table is in a certain sense the center of family life, the expression of family life.

(...) It is clear, then, that communal eating plays a vital role in almost all human societies as a way of binding people together and increasing the extent to which they feel like "members" of a group. (...)

Therefore:

Give every institution and social group a place where people can eat together. Make the common meal a regular event. In particular, start a common lunch in every work place, so that a genuine meal around a common table (not out of boxes, machines, or bags) becomes an important, comfortable, and daily event with room for invited guests. In our own work group at the center, we found this worked most beautifully when we took it in turns to cook the lunch.

The lunch became an event: a gathering: something that each of us put our love and energy into, on our day to cook. "(...) ¹⁶

148 SMALL WORK GROUPS**

"(...) When more than half a dozen people work in the same place, it is essential that they not be forced to work in one huge undifferentiated space, but that instead, they can divide their workspace up, and so form smaller groups.

In fact, people will feel oppressed, both when they are either working in an undifferentiated mass of workers and when they are forced to work in isolation. The small group achieves a nice balance between the one extreme in which there are so many people, that there is no opportunity for an intimate social structure to develop, and the other extreme in which there are so few, that the possibility of social groups does not occur at all. (...)

In our own survey of attitudes toward workspace - taken among workers at the Berkeley City Hall - we found that people prefer to be part of a group that ranges from two to eight. When there are more than eight, people lose touch with the group as a human gathering; and almost no one likes working alone. (...)

How should these small groups be related to each other? Brian Wells points out that while small offices support an intimate atmosphere, they do not support communications between groups. "The Psycho-Social Influence of Building Environment" (Building Science, Vol. I, Pergamon Press, 1965, p. 153). It would seem that this problem can be solved by arranging the small work groups so that several of them share common facilities: drinking fountains, toilets, office equipment, perhaps a common anteroom and garden.

The four layouts in order of preference.

Therefore:

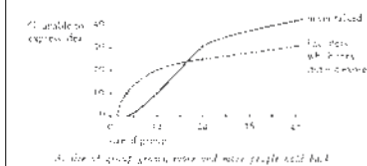
Break institutions into small, spatially identifiable work groups, with less than half a dozen people in each. Arrange these work groups so that each person is in at least partial view of the other members of his own group; and arrange several groups in such a way that they share a common entrance, food, office equipment, drinking fountains, bathrooms. "(...) ¹⁷

151 SMALL MEETING ROOMS*

"(...) The larger meetings are, the less people get out of them. But institutions often put their money and attention into large meeting rooms and lecture halls.

We first discuss the sheer size of meetings. It has been shown that the number of people in a group influences both the number who never talk, and the number who feel they have ideas which they have not been able to express. (...) Thus a small group discussion will function best if the members of the group are arranged in a rough circle, with a maximum diameter of about 8 feet. At this diameter, the circumference of the circle will be 25 feet. (...) There is no particularly natural threshold for group size; but it is clear that the number who never talk climbs very rapidly. In a group of 12, one person never talks. In a group of 24, there are six people who never talk. (...)

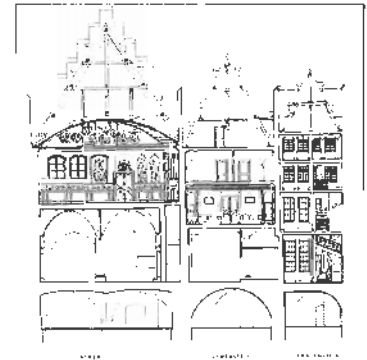

The meetings work best when the meeting rooms are fairly near the participants' offices. Then discussions which begin in the meeting rooms are able to continue in the office or laboratory. When the meeting rooms are a long walk from offices, the chances of this kind of informal business are drastically reduced.

Therefore:

Make at least 70 per cent of all meeting rooms really small - for 12 people or less. Locate them in the most public parts of the building, evenly scattered among the workplaces. "(...) ¹⁸

190 CEILING HEIGHT VARIETY**

"(...) A building in which the ceiling heights are all the same is virtually incapable of making people comfortable. (...)

... And people are willing to let it go, because they have forgotten what an important psychological reason there is for making the heights vary. (...)

Theory one. The ceiling height should be related to the length and breadth of the room, because the problem is one of proportion, and people feel comfortable or uncomfortable according to the room's proportions. (increases with dimensions) (...)

Theory two. The ceiling height is related to the social distance between people in the room, and is therefore directly related to their relative intimacy or nonintimacy. (...)

For if a building contains rooms with several different ceiling heights in it and the height has an effect on social relationships (for the reasons given), then the mere fact that the ceiling heights vary, allows people to move from high rooms to low rooms, and vice versa, according to the degree of intimacy they seek - because they know that everyone correlates intimacy with ceiling height. (...)

3. Raise the floor level with steps, instead of lowering the ceiling. The floor does it.

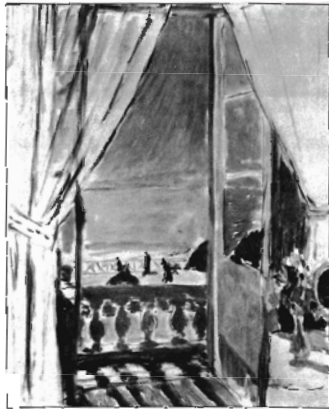
4. It is very important to have some rooms with ceilings as low as 7 feet or 7 feet 6 inches (2.1 m)-these are very beautiful.

5. Except in one-story buildings, the low ceilinged rooms will make most sense on upper stories; indeed, the average ceiling height will probably get lower and lower with successive stories - the most public rooms, for the largest gatherings, are typically on the ground, and rooms get progressively more intimate the further they are from the ground. (...)

Therefore:

... make ceilings high in rooms which are public or meant for large gatherings (3-3.6 m), lower in rooms for smaller gatherings (2.1-2.7m), and very low in rooms or alcoves for one or two people (1.9-2.1 m). "(...) ¹⁹

192 WINDOWS OVERLOOKING LIFE*

"(...) Rooms without a view are prisons for the people who have to stay in them.

When people are in a place for any length of time they need to be able to refresh themselves by looking at a world different from the one they are in, and with enough of its own variety and life to provide refreshment. (...)

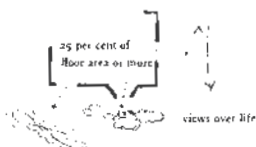
Brian Wells, studying office workers' choice of working positions, found that 81 percent of all subjects chose positions next to a window. (Office Design: A Study of Environment, Peter Manning, ed., Pilkington Research Unit, Department of Building Science, University of Liverpool, 1965, pp. 118-21.) (...)

Our conjecture that it is the view which is critical is given more weight by the fact that people are less interested in sitting near windows which open onto light wells, which admit daylight, but present no view. (...)

Therefore:

In each room, place the windows in such a way that their total area conforms roughly to the appropriate figures for your region (25 per cent or more of floor area, in the San Francisco Bay Area), and place them in positions

... which give the best possible views out over life: activities in streets, quiet gardens, anything different from the indoor scene. "(...)"²⁰

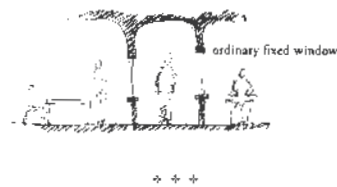
194 INTERIOR WINDOWS

"(...) Windows are most often used to create connections between the indoor and the outdoors. But there are many cases when an indoor space needs a connecting window to another indoor space.

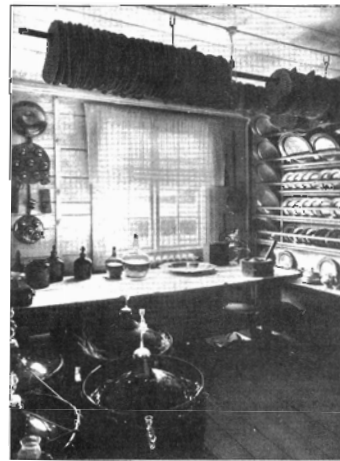
Therefore:

Put in fully glazed fixed windows between rooms which tend to be dead because they have too little action in them or where inside rooms are unusually dark. (...)

This is most often true for corridors and passages. These places can easily seem deserted. People feel more connected to one another by interior windows, and the passages in the building become less deserted. The same may hold for certain rooms, especially small rooms. Three bare walls and a window can seem like a prison. Windows placed between rooms, or between a passage and a room, will help to solve these problems and will make both the passages and the rooms more lively. Furthermore, when rooms and passages are visibly connected to one another, it is possible to grasp the overall arrangement of a building far more clearly than in a building with blank walls between all the rooms. It is enough if these windows allow people to see through them; they do not need to be open nor the kind which can be opened. Ordinary, cheap, fixed glazing will do all that is required. "(...)"²¹

200 OPEN SHELVES*

"(...) Cupboards that are too deep waste valuable space, and it always seems that what you want is behind something else. (...)

It is easy to think that you have good storage in a room or in a building just because you have enough closets, cupboards, and shelves. But the value of storage depends as much on the ease of access as on the amount. (...)

This means, essentially, that except for BULK STORAGE (145), things should be stored on open shelves, "one deep." Then you can see them all. It means, in effect, that you are flattening out the total storage all over the walls instead of having it in solid lumps, hidden, and hard to reach. (...) Openly stored, one deep, these things are beautiful around the house. Many forms of storage can be one-deep: swinging cabinets that have shelves inside the doors; pegboards for pots and pans; tool racks.

It is even possible to create narrow open shelves in front of windows.

When things are just one deep, there is still enough light coming in to make the window useful.

Therefore:

Cover the walls with narrow shelves of varying depth but always shallow enough so that things can be placed on them one deep - nothing hiding behind anything else. "(...)"²²

235 SOFT INSIDE WALLS*

"(...) A wall which is too hard or too cold or too solid is unpleasant to touch; it makes decoration impossible, and creates hollow echoes.

A very good material is soft white gypsum plaster. It is warm in color (even though white), warm to the touch, soft enough to take tacks and nails and hooks, easy to repair, and makes a mellow sound, because its sound absorption capacity is reasonably high.

However, cement plaster, though only slightly different - and even confused with gypsum plaster - is opposite in all of these respects. (...)

In general, we have found that modern construction has gone more and more toward materials for inside walls that are hard and smooth. (...) Buildings made of these flawless, hard and smooth surfaces leave us totally unrelated to them. (...)

The solution to the problem lies in the following: 1. Gypsum plaster as opposed to cement plaster. Soft baked tiles as opposed to hard fired ones. When materials are porous and low in density they are generally softer and warmer to the touch.

2. Use materials which are granular and have natural texture, and which can be used in small pieces, or in such a way that there is repetition of the same small element. Walls finished in wood have the quality - the wood itself has texture; boards repeat it at a larger scale. Plaster has this character when it is hand finished. First there is the granular quality of the plaster and then the larger texture created by the motion of the human hand. (...)

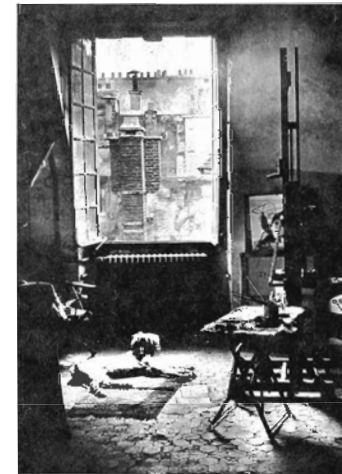
Therefore:

Make every inside surface warm to the touch, soft enough to take small nails and tacks, and with a certain slight "give" to the touch.

Soft plaster is very good, textile hangings, canework, weavings, also have this character.

And wood is fine, where you can afford it. "(...)"²³

236 WINDOWS WHICH OPEN WIDE*

"(...) Many buildings nowadays have no opening windows at all; and many of the opening windows that people do build, don't do the job that opening windows ought to do.

It is becoming the rule in modern design to seal up windows and create "perfect" indoor climates with mechanical air conditioning systems. This is crazy.

A window is your connection to the outside. It is a source of fresh air; a simple way of changing the temperature, quickly, when the room gets too hot or too cold; a place to hang out and smell the air and trees and flowers and the weather; and a hole through which people can talk to each other.

What is the best kind of window?

(...)

The side hung casement is easy to open and close. It gives the greatest range of openings, and so creates the greatest degree of control over air and temperature; and it makes an opening which is large enough to put your head and shoulders through. It is the easiest window to climb in and out of too.

The old time French windows are a stunning example of this pattern. They are narrow, full length upstairs windows, which swing out onto a tiny balcony, large enough only to contain the open windows. When you open them you fill the frame, and can stand drinking in the air: they put you intensely close to the outside - yet in a perfectly urban sense, as much in Paris or Madrid as in the open countryside.

Therefore:

Decide which of the windows will be opening windows. Pick those which are easy to get to, and choose the ones which open onto flowers you want to smell, paths where you might want to talk, and natural breezes. Then put in side hung casements that open outward. Here and there, go all the way and build full fresh windows. "(...)"²⁴

251 DIFFERENT CHAIRS

"(...) People are different sizes; they sit in different ways. And yet there is a tendency in modern times to make all chairs alike. (...)

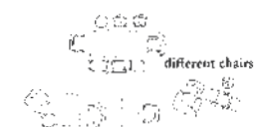
Obviously, the "average chair" is good for some, but not for everyone. Short and tall people are likely to be uncomfortable. (...)

What is less obvious, and yet perhaps most important of all, is this: we project our moods and personalities into the chairs we sit in.

In one mood a big fat chair is just right; in another mood, a rocking chair; for another, a stiff upright; and yet again, a stool or sofa. And, of course, it isn't only that we like to switch according to our mood; one of them is our favorite chair, the one that makes us most secure and comfortable; and that again is different for each person. A setting that is full of chairs, all slightly different, immediately creates an atmosphere which supports rich experience; a setting which contains chairs that are all alike puts a subtle straight jacket on experience. Therefore:

Never furnish any place with chairs that are identically the same.

Choose a variety of different chairs, some big, some small, some softer than others, some rockers, some very old, some new, with arms, without arms, some wicker, some wood, some cloth. "(...)"²⁵

5 248 000 Kč

Vedľajšie náklady:
0 Kč

Celkom:
317 357 000 Kč

Stavby boli zaradené do IV. kategórie náročnosti podľa typu stavby či objektu.

použitá literatúra a zdroje

Preddiplomová práca, jej obsah a následný návrh štúdie vznikli za pomoci tu uvedenej literatúry, ktorá sa stala významným zdrojom inšpirácie a rada by som sa jej štúdiu venovala aj naďalej:

01. Fialová Irena (ed.), Architektura a súčasné mesto, Zlatý řez, 2017, ISBN: 978-80-88033-02-8, str. 30-37

02. 1_Dawes, M.J., Ostwald, M.J. Christopher Alexander’s A Pattern Language: analysing, mapping and classifying the critical response. City Territ Archit 4, 17 (2017) / <https://doi.org/10.1186/s40410-017-0073-1>

03. Pattern Language 3.0 and Fundamental Behavioral Properties, Iba, Takashi, Keio University, Japan

04. Christopher Alexander, The Overriding Rule, in: Cristopher Alexander, Hajo Neis, Artemis Aninou, Ingrid King, A new Theory of Urban Design, Oxford University Press, Oxford 1988, str. 17 - 30

05. Christopher Alexander, et al. A new theory of urban design. New York: Oxford University Press, 1987

06. Marc Augé, Non-places: introduction to an anthropology of supermodernity, Le Seuil, 1992, Verso, str. 122

07. Anna Beata Háblová, Nemista měst, Host, 2019, ISBN 978-80-7577-992-2

08. CABADA, Ladislav. Politický systém Slovinska. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2005. 271 s. (Politické systémy; sv. 2.). ISBN 80-86429-37-7

ostatné zdroje (uvedené na príslušnom mieste v paré):

dokument:
“Kamniti dokumenti ljubljanske zgodovine” [Stone Documents of the History of Ljubljana]. MMC RTV Slovenija (in Slovenian). RTV Slovenija. 31 May 2006

<https://vtava.rozhlas.cz/christian-norberg-schulz-genius-loci-k-fenomenologii-architektury-8080039>

webové stránky:
<https://www.ljubljana.si/en/about-ljubljana/history-of-ljubljana>

<https://declad.com/a-pattern-language-review-and-notes/>

http://web.sfc.keio.ac.jp/~iba/papers/PURPL-SOC15_lbaKeynote.pdf

<https://archive.curbed.com/2019/7/11/20686495/pattern-language-christopher-alexander>

<https://www.peopleareculture.com/ljubljana-architecture>

https://www.culture.si/en/Metelkova_mes-to_Autonomous_Cultural_Zone

záverečné slovo

Nie je vôbec ľahké pár slovami zhrnúť a opísať tohtoročnú skúsenosť a posledný rok štúdia. Už vôbec nie je jednoduché zhodnotiť samotný výsledok diplomovej práce. Pri pohľade naspäť si často uvedomujeme, čo by sme urobili inak, a ako. Výnimkou nie je ani tu publikovaná štúdia a jej prezentácia. Ak by som ale mala subjektívne ohodnotiť to, čo v tejto chvíli cítim, napísala by som len: vďačnosť. Tento akademický rok som mala možnosť vycestovať za hranice, spoznať kultúru a povahu inej zeme, obohatiť svoje znalosti nie len v oblasti jazyka a stretnúť mnohých priateľov. Tento osobnostný posun, ak to tak môžem nazvať, priniesol pár pozitív aj do študijnej oblasti. Štúdium na zahraničnej univerzite, nové výzvy a trochu odlišný prístup ma motivovali pokračovať v danej téme, a príviesť to veľké neznámo až sem, ...

... a že to občas bolelo.

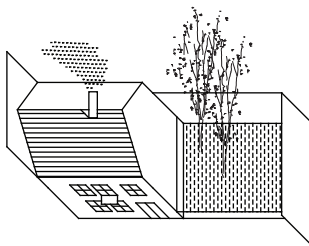
Môžem ale konštatovať, že samotný proces a rozširovanie si obzorov vďaka skúsenostiam zo zahraničia nadobudli nový rozmer. Proces navrhovania a úloh, akými som mala možnosť prejsť, sa pretavili v poznávanie teórie vzorov A Pattern Language, Fenoménu života a ďalších obohacujúcich teórií Christophera Alexandra. Rovnako ako jeho dielo, aj samotný, často pocitový proces poznávania mesta a miesta ma donútili zamýšľať sa nad vecami, ktoré mi predtým prišli oveľa menej podstatné a dôležité. Postupným odhaľovaním mnou doposiaľ nepoznaných kníh som objavila novú možnosť, nový pohľad poznávania sveta a prostredia v ktorom žijeme. Viac ako samotný proces navrhovania, bola pre mňa fáza “pozorovania a poznávania” významná, naplňujúca a obohacujúca. Mala som možnosť viesť rozhovory s mojim profesorom ateliéru v Slovinsku, ktorý sa veľkú časť svojho profesného života zaoberá práve Christopherom Alexandrom a jeho prínosom nie len v architektúre a urbanizme. Povedal mi, že napriek tomu, že ho možno niektorí ľudia budú považovať za blázna, je rád, že objavil toho dielo, ktoré zmenilo jeho pohľad na architektúru samotnú. Na to som mu odpovedala, že odkedy nám tieto teórie interpretoval, je veľa vecí pre mňa zložitejších, pretože som začala vnímať viaceré súvislosti a začala som nad nimi viac a viac premýšľať. On sa ma spýtal: “A bola by si radšej, keby si o týchto veciach a tomto spôsobe uvažovania nevedela?” A moja odpoveď bola: nie.

Nechcem, a ani si nedovolím tvrdiť, že mnou predostrený postup a jeho výsledok sú správne. Existuje nespočetné množstvo riešení a variant, a to je dobre. Samotným návrhom som sa ale čo najlepšie snažila odzrkadliť moje nadšenie z učenia sa, radosť z nového poznávania reality a z tvorby niečoho, čo môže pozitívne ovplyvniť niekoho iného.Povolanie architekta vnímam ako niečo, čo prináša šancu podnecovať zmenu k lepšiemu, kvalitnejšiemu a zdravšiemu prostrediu. Nevnímam túto rolu ako nástroj na násilné presadzovanie vlastných preferencií, ale naopak ako nadobudnutú schopnosť a možnosť lepšie pochopiť malé diely zložitej skladačky.

Návrh mikrourbanizmu vnútrobloku a následný návrh štúdie Kultúrneho centra a Divadla odráža toto presvedčenie, odráža vnímanie a chápanie kontextu ako primárneho vodítka a prepisuje nadobudnuté znalosti do hmatateľnej formy. Prioritou sa stalo vytvoriť prostredie, ktoré pomáha podnecovať pozitívne zmeny, prirodzenú atmosféru a ducha miesta a ktoré je katalyzátorom života v ňom. Architektúra totiž nie sú len tvary, farby a hmatateľné veci. Architektúra je práve to prázdno medzi nimi, kde sa odohráva náš život. Viac ako rolu tvorcu, si v poslednej dobe vážim rolu pozorovateľa, ktorý si veľmi dobre uvedomuje, ako zložitý, ale zároveň fascinujúci svet nás obklopuje, a ktorý sami vytvárame.

“Most of the wonderful places in the world were not made by architects but by the people.”

Christopher Alexander

Vysoké učení technické v Brně
Fakulta architektury

diplová práce

urbanisticko - architektonická štúdia
úprav vnútrobloku v centre Ľubľane
vrátane návrhu novostavby Kultúrneho centra a
Experimentálneho divadla

autor:

Bc. Tatiana Uhríková

vedúci práce:

Ing. arch. VÍTĚZSLAV NOVÝ
Brno 2022

paré v plnej kvalite:

<https://drive.google.com/drive/folders/1XXT-codzP0J420JbkBSYDkz--u7DNU4jS?usp=sharing>